Lei 13

caietele princepelvi VII evgen barbv

evgen barbv

CAIETELE PRINCEPELVI volvmvl 7

EDITVRA EMINESCV
MCMLXXXI

eugen barbu

CAIETELE PRINCEPELUI

jurnalul unor romane
volumul 7

EDITURA EMINESCU
MCMLXXXI
BUCUREȘTI

Jurnalul de la Poiana

Pagini regăsite
(probabil, vara, '74)

Aici a fost o iarnă a cumplitelor tragedii... Mai întîi *Gică Churchill Doi*, marele urmaș al lui *Gică Unu*, dispărut fără urmă...

Mi se pare că prin ianuarie, căzînd multă zăpadă viscolită, locurile s-au înfundat de omăt și într-o noapte au venit lupii. Năzdrăvanul cățel, imprudent și brav, s-a dat la ei. A fost găsită numai pielea lui și o baltă mare de sînge. Teribil sfîrșit! Am blestemat lupii aceștia hulpavi, cum nu am blestemat pe nimeni și nu am mai venit aici, la vilă, decît în mai, la sfîrșitul lunii, pentru că mi se părea insuportabil să nu-l mai găsesc la capătul scărilor cu nasul lui ca o bilă de biliard, cu privirea aceea șoltică de subt părul de pekinez. A fost un mare prieten al meu, o mare slăbiciune și m-am simțit păgubit imens, trist, insuportabil de trist... Barcelona, văduvă, în lanț, arată slăbită, tînjitoare. Se împrieteniseră și cred că în primăvara asta trebuiau să ne lase împreună cu Gică un urmaș sau mai mulți. Din nefericire, iat-o singură, tristă, legată pentru că fuge și ea de urît, ca primul Gică, din a cărui familie se trage și este supusă unui regim sever de incatenare. Trebue să-i aduc pe cineva...

Cazul al doilea: dementul de păun care și-a ucis fratele pentru păunoaică, atunci cînd erau numai trei, într-un acces de nebunie. Tot astă iarnă, în pivniță, unde ședeau cu toții: păunoaica și cei patru pui ai săi, lovindu-i cu ciocul. Nu știu ce-a păzit nea Costea, dar s-a trezit cu ei morți, cu toții. A scăpat perechea tînără. Acum sunt iar trei: doi bărbați și o femeie. Mi-e frică de o altă dramă. Am dat sfoară să fie luat de cineva, dar nimeni nu are nevoie de păuni pe aici. Drept pedeapsă, nea Costea l-a ținut pe criminal toată iarna în cușca de sîrmă, afară, sperînd că se va curăța,

ispăşind astfel marile sale crime, dar păunoiul este bine-merci şi umblă înfoiat pe sub terasa mea. Îl alung cu ură şi aştept să-l ia cineva din incinta curţii pentru că nu-l mai pot suferi.

A treia dramă: cocoşul D'Artagnan a murit probabil de frig... Văduva lui, Anna de Austria, trece prin curtea lui Costea şi s-a amestecat cu celelalte găinuşi. Nu e tristă, dar nu mai văd ouăle ei mici ca nişte jucării. Nu mai aud strigătul triumfător al lui D'Artagnan, care uneori mă scotea din sărite, dar care acum mi-ar fi plăcut. Carul morţii a trecut prin curtea aceasta şi ne-a lăsat fără multe personaje. Nu mai vreau să mai ţin orătănii şi cîini pentru că mă întristează dispariţia lor şi aici este un loc unde se trăieşte greu şi eu ştiu asta...

*

Adevărul este rostit doar de ruine (Montherlant).

*

Am ceea ce am dat (Seneca; însuşită şi de Montherlant).

*

Acelaşi care vorbea despre un triumf asupra morţii, despre voluptatea de a poseda moartea aşa cum ai posedat viaţa. În loc să te laşi cuprins de ea, îi ieşi în întîmpinare. Primejdia cea mare e tocmai alegerea acestui ceas (Montherlant). Dar există oare vreo revanşă împotriva morţii?

*

„Adevăraţii avocaţi ai bisericii sunt artele: un dom gotic, o arie de Palestrina, un tablou al lui Rafael sau o statuie de-a lui Michelangelo, un orator care se foloseşte de înclinările bune ale omului pentru a lăsa să-şi secătuiască colţul fac pe ateul religios să se simtă nemărginit de mic faţă de infinitul timpului şi lanţul cauzal." (Călinescu: *Opera lui Eminescu.)*

*

Acelaşi: Omul neagă propria lui esenţă, cauză a suferinţei prin artă care contemplă nu individul, ci ideea eternă care e în afară de orice determinare, însă intuitiv, fără concepte (interpretînd pe Schopenhauer, à propos de Eminescu).

*

Moartea este stingerea conştiinţei numerice (probabil Schopenhauer).

*

Apollonius din Tyana lăsa să se înţeleagă că-şi păstra amintirea avatarurilor sale şi afirma că fusese în prima existenţă corăbier (Philostrate).

*

Alexandria, oraş grecesc, iradiind elenismul (Baynes, citat de Iorga).

*

Isihasmul care a stîrnit timp de un mileniu o luptă religioasă în sînul vieţii bizantine. Acestui curent îi aparţine cel de-al doilea profet Isaiia, unul din marii atleţi ai religiei, la sfîrşitul secolului V (488 e.n.), a cărui viaţă a fost scrisă de către Za-

haria Scolasticul. [Iorga; folosit în *Săptămîna nebunilor*, începută în iarna lui '75—'76, astăzi ('77) aflată la jumătate.]

*

Bizanțul — această ficțiune și nostalgie a rigorii...

*

Baia acidă a cuvintelor (Durrell: *Cléa*).

*

Capul de cîine trist de Labrador al lui De Gaulle (tot el).

*

Pentru tema Bizanțului din *Săptămîna nebunilor* trebue să mă gîndesc la următorii (dacă e vorba de sensul aristocrat al poeziei bizantine culte): Adrian Maniu, Philippide, Vinea, Mateiu Caragiale, V. Voiculescu, Doinaș *(Balada Mistrețului cu colți de argint*, ah, mizerabil titlu!), compozitorul Chiriac; la Kazantzakis, Kavafis, Kostas Varnalis, Seferis, Moréas, Lundkvist *(Îndoiește-te, cruciatule!);* la Pușkin, Musorgski *(Boris Godunov)*, Rubliov; la El Greco; la Miodrag Pavlović, la Dučić *(Legendele* sale *albastre);* la Blaga *(Eonul dogmatic, Meșterul Manole, Pietre pentru templul meu, Poemele luminii)*, la Odobescu, la Antim Ivireanul; trebue recitit *Foletul Novel;* la Călinescu (barocul gongoric; *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*) (dintr-o convorbire cu Dan Mutașcu), dar mai sunt pe de lături...

*

Nu sunt mînăstirile din Moldova pictate în stil bizantin?

*

Siciliana din *Sonata nr. 2* de Bach, în transcripția pentru pian, interpretată de Dinu Lipatti; ceva surd, plin de regret, ca o amintire a altui ev, ca-n domuri... ca un domn cu ghetre, cu baston, pe un bulevard desafectat de provincie, toamna, ca N...

*

Circumciziunea ar veni de la tăierea viței-de-vie. Fără amputarea ei, frunzele ar prolifera la infinit și-ar strivi strugurii (Durrell: *Cléa*)

*

Iorgule, gura matale
Face-un pol și cinci parale
Și-o cîrpă de portigale.

(Cîntec popular din Romanați, N.)

*

Frunză verde trei castane
Pe la Plevna, mai la vale,
Se plimbă Husman călare
C-o basma de portocale.

(Cîntec popular cules de Eminescu)

*

Primul om care a navigat avea curajul morților, pentru că plecau cu toții într-o călătorie fără întoarcere (Bachelard).

*

Hesiod: Sunt trei feluri de oameni: cei vii, cei morți, cei ce navighează pe mare (de aici vine B.).

*

Eminescu, călător solitar prin mituri și lumi necunoscute. Chiar luna, scrie Bachelard, este un personaj acvatic (răsare peste ape, e de argint, peste ape), e o materie selenitoasă. Noaptea, imperiul acvatic, astre, luceferi, meduze. Apele (mările) sunt populate cu palate. Cu elementul acvatic omul e degrevat de ponderea spre pămînt ca păcat originar. Avatarurile sunt treceri prin apele timpului. *Luceafărul* se poate imagina ca o călătorie spațială (apa ca spațiu). Simbolul neptunic la Eminescu (caii albi ai mării). Calul este vehiculul lui Neptun (Delfinul fiind al lui Apollo). Drama lui Eminescu în legătură cu femeile este aceea a lui Hamlet față de Ofelia. Femeia plutește acvatic cu părul despletit (asta poate din cauza filmului văzut!), depărtîndu-se. Metodă de apărare la Eminescu: urieșizarea personajelor sau miniaturizarea lor, înghețarea lor, acoperirea cu flori; tempestele, ca zid între subiectul liric și dorința lui (femeia); călătoria în trecut. Femeia are electricitate de același sens (respinge), nu apropie. Femeia devine bărbat, și invers. O stare civilă ambiguă (vezi Lionardo, *Gioconda*), Androginul. Cum se mai apără individul eminescian? El trăiește într-o necropolă, într-o dumbravă, într-o insulă fericită a lui Euthanasius ca să se ferească de lumea agresivă, corosivă, pentru a-și salva individualitatea prin claustrare. Pot fi găsite aici ecouri din pesimismul lui Gorgias, care zicea că nimic nu poate fi cunoscut, dar, dacă asta se întîmplă, lucrul nu poate fi înțeles și, dacă se înțelege ceva, acest ceva nu poate fi transmis, mergînd pînă la Kant, care afirmă că lucrul în sine nu poate fi cunoscut *(Das Ding an Sich)*. De unde, mai tîrziu, teoria necomunicabilității (dintr-o pregătire a unei Comunicări la Academia Republicii Socialiste România).

*

Criza religioasă la Bizanț după 330 e.n. (Diehl), arianismul, nestorismul, monofisismul...

*

Decăderea Bizanțului: lei de bronz răcnind, păsări mecanice cîntînd în platani de aur. Împăratul e balansat între cer și pămînt.

*

Focul gregoaz (focul sirian care ardea pe ape), logotetul dromului (ministrul de externe), bărcile monoxile (rusești), besantul (moneda bizantină), săli turnate (Cuvintele pentru *Săptămîna nebunilor.)*

*

Elegia lui Gabriel Fauré la radio, duminică, 26 ianuarie (cînd închei studiul despre Eminescu). Cît i se potrivește marelui poet această rugă la violoncel. N-am ieșit de trei zile din casă, deși e soare, plus 4 grade, o primăvară dulce, am insomnii, dar stau fermecat sub formidabilul *memento mori*. Somn de amiază. Toată lumea ispășește prînzul, duminica. Au

murit pisicile din curte, diplomații de alături au tras obloanele (sunt acasă, în București), lumea stă la televizor. Eu visez la marți, ora 11, cînd am să stau în fața bărbilor de la Academie și-mi este puțin frică, subiectul e prea pretențios.

*

Toate artele tind către condiția muzicii, al cărei fond se confundă cu forma (Walter Pater).

*

Tuturor le e frig în anonimat fără să prevadă avariile altor friguri (Ion Caraion).

*

Tot el: Montherlant punea de la o vreme ordine în moartea lui.

*

Montherlant atacase tauri în arenă (mărturisea un matador lui Blaise Cendrars).

*

Au expulzat oroarea morții (Montherlant).

*

Versuri de Montherlant:

Rănile cîinilor ajung luceferi...

E ceasul adînc la care în morminte, cu mîinile lor, morții se joacă.

Și eu cuprind în brațe un trup ca un oraș.

În largul nopții-s insule stranii, pline de regi care plîng, lingîndu-și mușcăturile.

Toți morții noștri urcă-n noi spre a muri a doua oară.

Acele insule de lacrimi îngreuiate.

Așa cum ni se văd cînd au isbucnit în cer zorii, pe bronzul căștilor, mărgăritare de rouă.

Și-ntreg pămîntul meu, cît vezi, roată, stăpîni-l-voi cu mugetul.

Și-am să mă odihnesc în sfîrșit în neființa de care mi-e dor.

Tot Montherlant: „Lumea crede că un om public nu există cînd nu se vorbește în ziare despre el. El există tocmai cînd nu se vorbește în ziare, dacă e în stare să existe."

*

Obsesia rozului la Max Jacob (semnalată de Vasile Nicolescu în prefața sa la *Cornetul de zaruri*).

*

Max Jacob, care-l presimte pe Ionesco:

...son visage est une effrayante tête de mort, mais brune et si féroce qu'on croirait voir quelque corne de rhinocéros ou dent supplémentaire à son terrible maxillaire...

...vision sinistre de la mort allemande.

*

Tot el: palide felinare aruncă pe zăpadă lumina morții mele; sau: incendiu, uriașă roză pe-o coadă înfoiată de păun;

sau: înainte de ziuă, un lătrat de cîine, îngerii încep să șușotească...

sau: realitatea readusă la balet;

sau: și în capul meu, o albină vorbind...;

sau: și pianul nu mai era decît o umbră sonoră...;

sau: treziți-mă din acest somn al sudorii și al crimei! Treziți-mă înainte de ultimul somn...

*

Saliva dulce a somnului (Kosztolányi).

Același: Numai barbarii trăiesc cu ideea că pot pleca mereu (din *Nero* al său).

*

Tricornul de De Falla — ce început nebunesc, burlesc, popular, bufonerie genială, sperietoare de ciori care zornăie, trompete, goarne, voci de paiațe, totul ca într-un bîlci, sugerînd petrecerea nebunilor. Valsul final frivolizează totul, decade, bucata nu mai are firescul acela nemaipomenit de la început.

*

Morți curajoși nu există (Seneca, în *Nero* de Kosztolányi).

Tot el: Toți oamenii se nasc vinovați, dar cel care moare îndreaptă totul. Morții sunt totdeauna nevinovați.

*

E vorba de un fel de grădină țigănească unde cîteodată heruvimii jubilează, iar alteori demonii, unde porțile zăbrelite nu se deschid decît din cînd în cînd spre un decor tăcut și pustiu în fața căruia se înalță așteptarea, această catedrală posomorîtă, vizitată de însingurat... (Mandiargue).

*

Noaptea, copoi negru, urmărește faunul alb al zilei mai repede decît visul picioarelor albe ale somnului ce fuge (Swiburne).

*

Funebrul parfum vetiver (Mandiargue).

*

Nicolaus Cusanus afirma întîia oară în Europa că lumea este infinită cum este însuși Dumnezeu (reluat de Blaga).

*

„Fîrtate", face albina; „Nefîrtate", face musca; „Fîrtate", face cîinele; „Nefîrtate", face lupul (Blaga). Fîrtate fiind Dumnezeu; Nefîrtate fiind Dracul.

*

Nae Ionescu declara, scuzîndu-se la cursurile sale, că nu bea deloc vin

și, dacă era nepunctual (lipsea de la unele cursuri), o făcea pentru a se pregăti mai bine. În realitate (poate) era chefliu și-i plăceau femeile...

*

Literatura, tărîm ținut sub înserare *(das Abendland)* (Trakl).

*

Maximum de gînd în minimum de cuprindere (Gauss).

*

Philosophia ancilla theologiae (filosofia e sluga teologiei) la Nae Ionescu, în *Metafizica* sa.

*

Cu jubilație la începutul *Concertului nr. 1 în Si bemol major pentru pian și orchestră* de Ceaikovski! Ce debut fericit! Ce stare solară! Richter la pian (pentru *Janus*). A doua parte — care seamănă cu un joc de artificii pe ape, întrerupt de grave avertismente melancolice. Cînta Orchestra din Leningrad...

*

Un înger cu aripile atente (Petrarca) Colosal...
Tot el: Sub ochii ei vedeai cum apa cîntă...

*

Ce fericite-s rochiile mute...

(Michelangelo: *Unei necunoscute, Sonetele.*)

Tot acolo:

Cum pot rupe focul de căldură...

sau:

S-a stins un soare dintre sori, și-i bine
Să lase moartea lauda din gură
Căci a învins iubirea tot ce-i ură
Ea-i vie-n cer și pe pămînt și-n mine...

*

Ne-a prins Amor, într-un april, în șase... (Petrarca) Statura lui începe să se îndrepte în memoria mea...

*

Tot el:

Un dulce somn pleoapele-i închise,
Deja pămîntul își luase partea.
Murise — cum nebunii spun — murise;
Pe chipul ei părea frumoasă Moartea.

(Triumfurile)

Tot el:

Pămîntul în perpetuă cascadă
Ce drum rotund și infinit în față...

Tot el:

Nu află morții ora cea severă.

sau:

Va scurge Soarele nu an, nici lustru,
Ci veac ce-nfrînge creierul integru,
Și vei vedea cum piere ce-i ilustru...

sau:

cum gloria umană are coarne...

sau:

la marii oameni timpul e otravă...

sau:

Renumele înviind de vreme pare
A fi a doua moarte, mai de spaimă
De prima, nici de-a doua n-ai scăpare.
Astfel înfrînge timpul lumi şi faimă.

(Triumfurile)

*

E cineva cu mai bogată groapă? (Jacopo Sannazaro).

Tot el: Într-un mormînt curat ca haina iernii.

*

Michelangelo lui Tommaso Cavalieri:

Cînd se iubesc doi oameni în tăcere
Încît destinul ce-ntre ei se-mparte
Rănind pe unul, altul e pe moarte
Şi dacă-n două inimi stă o vrere.

Tot el: rămîn curat sub bîrfele sonore.

sau: de multişor mănînc la birtul morţii.

*

Giordano Bruno:

Nu da ce-i azi pe tot ce va fi mîine.
Pe umbre — adevărul — ca un cîine
Ce sare-n apă dintr-o svîcnitură
Spre umbra osului ce-l poartă-n gură...

*

Din *L'Air et les songes* de Gaston Bachelard:

— Imaginaţia este una din formele îndrăznelii umane.

— Imaginile au o ciudată putere: ele comandă dialectica entuziasmului şi a neliniştii.

— Caracterul voluptuos al zborului oniric.

— Fiinţa noastră onirică este una. Ea continuă chiar în aceeaşi zi experienţele nopţii... pentru anumite suflete, bete de onirism, zilele sunt făcute pentru a explica nopţile.

— Dacă una din primele noastre spaime este spaima de a cădea, cea mai mare a responsabilităţilor umane — fizice şi morale — este responsabilitatea faţă de verticalitatea noastră.

— Pentru anumite suflete care au o puternică viaţă nocturnă, a iubi înseamnă a zbura.

— Vico: orice imagine este un mit în mic.

— Poezia exprimă voinţa de frumos. Orice contemplaţie profundă este în mod necesar, natural, un imn. Funcţiunea acestui imn este de a depăşi realul, de a proiecta o lume sonoră dincolo de lumea tăcută.

— La extremitatea liniştii.

— Mişcarea ar fi rugăciunea materiei, singura limbă pe care o vorbeşte Dumnezeu.

— Lumea vizibilă este făcută pentru a ilustra frumuseţile somnului.

— Poetul nu trebue să ne traducă o culoare, ci să ne facă să visăm o culoare.

— Se pare deci că adevărata poezie, poezia naivă, trebue să redea anonimatului marile forme ale naturii. Nu adaugi nimic puterii de evocare murmurînd numele Bételgeusei cînd steaua străluceşte pe cer. De unde ştim noi, întreabă un copil, că ea se numeşte Bételgeuse? Poezia nu este o tradiţie, este un vis primitiv, este deşteptarea unor imagini primare.

— Cele patru dimensiuni ale cuvîntului poetic: sensul, haloul, panta și vîrsta.

— Visul este cosmogonia unei seri. În fiecare noapte, cel care visează reîncepe lumea... Mitologia este o meteorologie primitivă.

— Arborele este deci o ființă pe care visul profund nu-l mutilează.

— Pippala — arborele cosmogonic din *Rig-Veda*.

— Nebunia mea este un vechi vis.

— Nici o furtună nu poate împiedica un arbore, la timpul lui, de a înverzi.

— Apa este mormîntul focului.

— Apa visată este apa care se ofelizează singură, acoperindu-se cu ființe adormite.

— Complexul Ofeliei simbolizează uniunea dintre lună și valuri.

— Apa expusă mult timp razelor lunii devine o apă otrăvită. Nu te vindeci niciodată cînd ai visat lîngă o apă adormită.

— Lamartine scrie: Apa este elementul trist *(Super flumine Babylonis sedimus et flevimus)*.

— Fiecare dintre elemente are propria sa disoluție: pămîntul are praful său: focul, fumul; apa disolvă cel mai complet.

— Apa este materia disperării.

— Cînd alcoolul flambează, într-o seară de sărbătoare, pare că materia e nebună, pare că apa feminină a pierdut orice pudoare, că ea se dăruie, delirantă, stăpînului ei, focul!

— Soarele e o lebădă roșie.

— Numeroase sunt fîntînile care, potrivit legendelor, nasc sub un sol fulgerat.

— Apa amestecată cu noaptea este o veche remușcare care nu poate dormi.

— Dialectica alcoolului și laptelui, a focului și a apei: Dionysos împotriva Cybelei.

— Te botezi pentru a renaște.

— Apă vie — apă moartă... fîntîna tinereții veșnice.

— Apa dulce este adevărata apă mitică. Cu apa sărată s-a comis o impietate.

— Primele exerciții de înot sunt o ocazie pentru a-ți depăși o teamă. (Nero poate fi un om care venerează apa fiindcă se teme de ea — nota noastră.)

— Înotul este și o inițiere.

— Xerxes, după ce a pus să fie biciuită marea, a ordonat să fie însemnată cu fierul roșu. Cyrus s-a răzbunat pe rîul Gyndes săpînd trei sute de canale pentru a-l deturna.

*

Din: *La Poétique de l'espace* — Gaston Bachelard, Presses Universitaires de France, Paris:

— Pentru a primi cîștigul fenomenologic al unei imagini poetice avem nevoie de un mic elan admirativ. Cea mai mică reflexiune critică oprește acest elan, punînd spiritul în poziție secundară, ceea ce ar distruge primitivitatea imaginației.

— A vorbi de bine este un element al lui a trăi bine. Imaginea poetică este o emergență a limbajului, ea este puțin deasupra limbajului semnificant.

— A face ca un cuvînt să fie imprevizibil — nu este oare aceasta o ucenicie a libertății?

— Cu poezia, imaginația se plasează în marginea în care, cu precizione, funcțiunea irealului va seduce sau neliniști — întotdeauna va trezi

— ființa adormită în automatismele sale.

— Camerele dispărute se constituie ca niște locuințe pentru un trecut de neuitat.

— Orice carte bună, abia citită, trebue imediat recitită. După schiță, care este prima lectură, vine opera de lectură propriu-zisă. Atunci trebue să cunoști problema autorului. Lectura a doua, a treia ne învață puțin cîte puțin soluția acestei probleme.

— Imaginile majore au pe rînd o istorie și o preistorie. Totdeauna ele sunt, pe rînd, o amintire și o legendă. Imaginea nu este niciodată trăită în primă instanță... Orice mare imagine are un fond oniric insondabil și pe acest fond oniric trecutul fiecăruia din noi își pune culoarea lui aparte.

— O irealitate se infiltrează în realitatea amintirilor noastre, care sunt la frontiera istoriei noastre personale și a unei preistorii indefinite.

— Metafora vine să dea un corp concret unei impresii greu de exprimat.

— Din era secundară moluștele își construiau cochiliile urmînd lecțiile geometriei transcendente. Amoniții își construiau locuința pe axa unei spirale logaritmice.

— Și mai aeriană este geometria cozii de păun. Ochii roții păunului sunt situați la punctele de intersecție ale unui dublu fascicul de spirale, care pot părea foarte bine a fi spiralele lui Arhimede.

— Cel mai bun semn al încîntării este exagerarea.

— Cochiliile, ca și fosilele, sunt tot atîtea încercări ale Naturii pentru a pregăti formele diferitelor părți ale corpului omenesc.

— Natura a fost nebună înaintea omului.

— În opera lui Poe găsim motivul vaginului cu dinți.

— Cu cochilia numită Marele Bénitier (vas în care se pune apă sfințită: aghiazmatar) vedem că natura are un chip foarte simplu de a ne uimi — acela de a lucra în mare. Cu Marele Aghiazmatar ni se revelă un imens vis de protejare, un delir, o monstruozitate a protejării. Molusca nu cîntărește decît 14 livre (7 kg). dar greutatea fiecăreia din cele două valve este de 250—300 de kilograme. Trebue să legi doi cai de fiecare valvă ca să-l deschizi pe Marele Aghiazmatar împotriva voinței lui.

— Patru cai — ca să învingi șapte kilograme de carne moale!

— A locui singur — marele vis!

— Ființa se ascunde sub similitudine. Umbra, de asemenea, este o locuință.

— Sub multe aspecte, colțișorul trăit refuză viața, restrînge viața, ascunde viața. Colțul este atunci o negație a universului. În colț, nu vorbești cu tine-însuți. Dacă ne amintim de orele petrecute în colț, ne amintim de o tăcere, o tăcere a gîndurilor.

— Nu doar o coloratie se întinde asupra lucrurilor, ci lucrurile însele cristalizează în tristețe, în regrete, în nostalgie.

*

Gérard de Nerval: Cred că imaginația umană n-a inventat nimic care să nu fie adevărat în această lume sau în altele.

*

Claude Vigée: Ascult cum un tînăr alun înverzește.

— În vasta lume a non-eului, non-eul cîmpurilor nu este același lucru cu non-eul pădurilor. Pădurea este un *avant-moi, avant-nous*. Cît despre cîmpuri și pajiști, visele mele și amintirile mele le însoțesc în tot timpul aratului și seceratului. Dar pădurea domnește în antecedent.

*

Rilke:

Spațiul, în afara noastră cîștigă și traduce lucrurile
Dacă vrei să trăiești ca un arbore
Investește-l cu spațiul intern, cu acel spațiu
Care are originea în tine. Împresoară-l cu constrîngeri
El este fără margine și nu devine cu adevărat un arbore
Decît dacă se ordonează în sînul renunțării tale.

Tot Rilke:

De-a curmezișul nostru își iau zborul
Păsări tăcute. O, eu al meu, care vrei să crești,
Privește în afară și arborele crește în mine.

*

Imensitatea a fost mărită prin contemplație.

*

Tardieu: În interiorul omului nu mai sunt frontiere.
Adevărul este uzat de dovezi.

*

Din: *L'Eau et les rêves* — Gaston Bachelard, Librairie José Corti, Paris:

— În fundul materiei crește o vegetație obscură; în noaptea materiei înfloresc flori negre. Cu catifelele și formula parfumului lor.

— Vacanța unei ore fugitive.

— În ordinea filosofică nu convingi decît sugerînd reverii fundamentale, decît redîndu-i gîndirii șoseaua ei de visuri.

— Înainte de a contempla, visezi. Înainte de a fi un spectacol conștient, orice peisaj este o experiență onirică.

— În visarea umană s-a recunoscut preambulul unei frumuseți naturale.

— Individul nu este totalitatea impresiilor sale generale, ci totalitatea impresiilor sale singulare.

— Un om este un om în măsura în care este un supraom (!).

— Harta lumii imaginabile nu este trasată decît în vis. Visele și gîndurile sunt, pentru anumite firi, materia frumuseții. Adam a găsit-o pe Eva la ieșirea dintr-un vis: de aceea femeia este atît de frumoasă.

— Au existat chiar mulți oameni care s-au înecat într-o oglindă *(Ramón Gómez de la Serna)*.

— Numai valorile sensuale dau corespondențe. Valorile sensibile nu dau decît traducțiuni.

— Oglinda — un *Kriegspiel* al amorului ofensiv...

— Apa evocă nuditatea naturală, nuditatea care poate să-și păstreze inocența.

— Lebăda în literatură este un *Ersatz* al femeii goale. Este nuditatea permisă, este albul imaculat și, în același timp, ostensibil.

— Nu există decît o singură dorință care cîntă murind, care moare cîntînd, dorința sexuală. Cîntecul lebedei ar fi deci dorința sexuală în punctul ei culminant.

— Lumea este o viziune a mea. Puțin cîte puțin mă simt autor a ceea ce văd singur, a ceea ce văd prin punctul meu de vedere...

— În fiecare zi arborele produce și abandonează o umbră așa cum în fiecare an produce și abandonează un frunziș.

— *The naphtaline river* — rîul de naftalină.

— La Poe e vorba de o sinucidere permanentă. Pentru el frumusețea este un motiv de a muri.

— Numai apa poate să doarmă și să-și păstreze frumusețea.

— Moartea ar fi primul navigator; cosciugul, ultima barcă.

*

Din: *La Terre et les rêveries du répos* — Gaston Bachelard, Libr. José Cort i, Paris:

— Imaginile materiale ne angajează într-o afectivitate mai profundă, pentru aceasta ele se înrădăcinează în straturile cele mai adînci ale inconștientului. Imaginile materiale substanțializează un interes.

— Pierre-Jean Fabre, în *Abrégé des secrets chymiques*, spune: „Și dacă aceste daruri și științe n-ar fi fost de la început în interiorul Naturii, arta n-ar fi știut niciodată să inventeze prin ea însăși aceste forme și figuri, n-ar fi putut niciodată picta un arbore, o floare, dacă Natura nu ar fi făcut-o niciodată. Și noi admirăm și suntem încîntați, extaziați, cînd vedem, în marmori și în jaspuri, oameni, îngeri, animale, clădiri, vii, pășuni emailate cu tot felul de flori..." Și mai zice: „Trebue să ne înclinăm în fața evidenței și să atribuim activitate estetică substanțelor înseși, forțelor intime ale materiei."

— Admirația este forma primară și ardentă a cunoașterii, o cunoaștere care își laudă obiectul, care îl valorizează.

— Primăvara devine o cameră, o cameră într-un vis (Rilke).

— Imaginile materiale ale focului rece, ale apei solide, ale soarelui negru se formează în reveriile poeților. Ele marchează o voință de a contrazice mai întîi aparențele, apoi de a asigura pentru totdeauna această contradicție printr-o discordie intimă, fundamentală. Ființa care se lasă pradă unor asemenea reverii urmărește la început o conduită de originalitate gata a releva toate detaliile percepției raționale, apoi devine prada acestei originalități. Originalitatea ei nu mai e decît un proces de negație. (Iar N. adaugă: cea mai ieftină originalitate ni se pare a negației; cea mai subtilă, aceea care emerge din banalitate.)

— Funcțiunea irealului ar fi cea care dinamizează într-adevăr psihismul, în timp ce funcțiunea realului e una de oprire, de inhibiție, una care reduce imaginile pînă la a le da o valoare de semn.

— A imagina o calitate înseamnă a-i da o valoare care depășește sau care contrazice valoarea sensibilă, valoarea reală.

— Acoperită de trestie, învelită cu paie, Casa semăna cu Noaptea. (Louis Resou: *Hymnes et prières du Véda.)*

— Noaptea noastră trebue să fie o noapte umană împotriva nopții inumane.

— A coborî gîndind într-o lume în profunzime, într-o casă care își arată la fiecare pas adîncimea, înseamnă a coborî în tine însuți.

— O pulverizare a amintirilor.

— Realiștii raportează totul la experiența zilelor, uitînd pe aceea a nopților. Pentru ei, viața nocturnă este totdeauna un reziduu, o sechelă a vieții de trezie.

— Într-adevăr, cine desenează un cerc dîndu-i valori de simbol, visează mai mult sau mai puțin înăbușit la un pîntece; cine desenează un patrat, conferindu-i valori de simbol, construiește un refugiu. Nu poți abandona cu ușurință interesele inconștientului pentru interese veritabil geometrice...

— Se citează un autor (Duncan) care povestește despre o fetiță care s-a născut însărcinată, ca femelele de șoareci, care ies însărcinate din pîntecele mamelor lor, dacă ar fi să-i credem pe naturaliști.

— Pîntecele matern și sarcofagul n-ar fi decît doi timpi ai uneia și aceleiași imagini... A muri, a dormi — înseamnă a te închide în tine însuți.

— Dialectica refugiului și a spaimei are nevoie de deschidere. Vrei să fii protejat, dar nu vrei să fii închis. Poarta este pe rînd un arhetip și un concept; ea totalizează securități inconștiente și securități conștiente.

— Consoanele — o voce a pămîntului...

— Există o zonă mijlocie unde se unesc experiențele visului și cele ale vieții la lumina zilei. Mai ales acolo se formează imaginile literare.

— Din moment ce o metaforă este sinceră, din moment ce ea angajează pe poet, vom regăsi tonalitatea incantației, astfel că se poate spune că metafora este incantația modernă.

— În complexul lui Laokoon imaginația este suspendată între desgust și atracție... Această ambivalență se simte în fața îmblînzitorului de vipere sau a femeii cu colier de reptile.

— Un botanist citat de Hegel spunea că inelul anual al copacilor e datorit unei contracțiuni bruște care are loc cam pe la Sfîntul Ion și care este fără legătură cu creșterea de fapt a copacului.

*

Din: *La Terre et les rêveries de la volonté* — Gaston Bachelard, (Libr. José Corti, Paris:

— Întreg spațiul afectiv concentrat în interiorul lucrurilor.

— Marile imagini ale refugiului: casa, pîntecele, grota; toată această izomorfie ar proveni dintr-o aceeași tendință inconștientă: reîntoarcerea la mamă.

— Șarpele și rădăcina pot fi asociate cu dinamismul coșmarului labirintic.

— Acțiunea este neantul nefericirii.

— Hipnotismul aparențelor; paranoia utopiilor sociale (?).

— Vulcanismul opus neptunismului: reiese că filosofia focului este o filosofie convulsivă; în nici un caz ea nu poate fi gîndită la nivelul înțelegerii omenești ca o stare, dar ca un cataclism. Că, în fond, noi trăim într-o explozie continuă, asta e altceva, noi nu o percepem ca atare. Mi se pare că termenul de *vulcanism* ar fi foarte productiv pentru personajul Nero, aici fiind vorba, de o dihotomie care există în însăși esența creațiunii: creația și destrucțiunea. În diferite olimpuri antice, zeița vieții era și cea a morții, așa sunt Persephone și Kâli și altele. Undeva este și o invitație la violență, idee foarte modernă, pe care un scri-

itor foarte modern nu o poate ocoli (zise N.).

— Lupta împotriva realului ar fi lupta cea mai directă, cea mai francă...

— Mînia este o revelaţie a fiinţei.

— Monstruozitatea formală poate fi un mare adevăr dinamic. Dacă visul creează monştri, e fiindcă el traduce forţe (vezi basmul).

— Hegel: Instinctul plastic este, ca şi excreţia, un act în care animalul devine exterior lui însuşi.

— Cele mai preţioase ne sunt imaginile care ne fac să descoperim un trecut dispărut.

— Îmbătrînind, miturile declină, onirismul lor îşi pierde tonusul.

— Yu cel Mare, primul rege al Chinei, era fierar.

— Legenda umană îşi găseşte ilustrările în natura inanimată, ca şi cum piatra ar putea să primească inscripţiuni naturale. Poetul ar fi atunci cel mai primitiv dintre paleografi. Materia este astfel profund legendară.

— Totul nu este decît sifilis (Huysmans).

— Imaginile literare ne apar plasate între imaginile care pregătesc cunoştinţe şi cele care preludează reverii.

*

Din *Poèmes barbares* de Leconte de Lisle, o strofă din poezia *Claruri de lună:*

E o lume diformă, abruptă, grea, lividă,
Spectrul monstruos al unui univers distrus
Azvîrlit ca o epavă în Oceanul vidului
Infern pietrificat, fără flăcări şi sgomot.

*

Din *La Lune à la lumière métallique* — de Jules Laforgue:

Eleşteie oarbe, lacuri oftalmice, fîntîni
Ale Lethei, cenuşi ale aerului, deşerturi de porţelan,
Oaze, solfatare, cratere stinse,
Arctice sierras, *cataracte de aer în zinc,*
Înalte platouri de cretă, cariere abandonate,
Necropole mai puţin vechi decît gramineele lor
Şi dolmene în caravane...

*

După doctrina orficilor şi a lui Heraclit, aşa cum sufletul e o lumină invizibilă, lumina ar fi un suflet vizibil.

— Cristalul pentru un hegelian este un corp care acceptă exteriorul în interiorul lui. Lumina imensă a spaţiului frumos este de la bun început refuzată de un corp opac. Acesta nu vrea să-şi dezvăluie intimitatea.

— Metaforele îşi schimbă centrul, ele merg alternativ de la obiect la do-

rință și imaginația își îndeplinește opera fără să țină seama de toate funcțiunile de supraveghere, chiar dacă aceasta este a rațiunii, a experienței sau a gustului.

— O operă nu se naște numai dintr-un punct de vedere, ci dintr-un joc de forțe. Ea trebue deci să fie contemplată pe rînd în liniile și în tensiunile sale, în elanuri și în greutatea ei, cu un ochi care ajustează suprafețele și cu un umăr care suportă volumele, pe scurt cu întreaga noastră ființă la unison.

*

Din J.K. Huysmans — *Oeuvres complètes*, vol. XI, Ed. G. Crès et C-ie, Paris:

— O populație uitată, a unui rege din Thune trezit din visele sale hiperboreene...

— O curte latrinieră...

— Georges Landry avea bosa respectului, simțea imperioasa nevoie de a aproba. Era blajin, îndesat, sensual și pios. Dulce ca luna, se topea în mînă ca o ciocolată.

— Durand, episcop de Mende, care a trăit în secolul al XIII-lea, pe cînd se clădea biserica Nôtre-Dame, scrie că turnurile ei îi reprezentau pe predicatori. După altă exegeză, formulată de Pierre Mora, episcop de Capua, turnurile ar înfățișa în special pe Fecioara Maria și Biserica veghind la salvarea orașului.

— După Prudence de Troyes, cele patru virtuți principale erau: Justiția, Forța, Prudența și Temperanța.

— În Nôtre-Dame axa corului este deviată puțin spre stînga; după unii, ar indica atitudinea lui Iisus pe cruce, vezi *Ev.* Sfîntului Ioan: *et inclinato capite, tradidit spiritum.* În 1793, Comuna a edictat distrugerea tuturor simbolurilor religioase și portalul principal a scăpat numai datorită cetățeanului Chaumette, care a spus că desenele ar fi simboluri astronomice.

— Comuna și Revoluția au jefuit bisericile și mînăstirile, au masacrat preoți și călugări și au distrus numeroase opere de artă, spune Huysmans, care este un catolic fervent...

— În 1617, cadavrul mareșalului D'Ancre a fost deshumat și tăiat în bucăți: inima i-a fost friptă și mîncată în public; măruntaiele au fost aruncate în Sena, resturile au fost arse; a doua zi, cenușa a fost vîndută cu un sfert de scud uncia, iar urechile, care au fost salvate, ar fi fost cumpărate foarte scump de un amator.

*

Din: Jules Barbey d'Aurevilly — *L'Amour impossible*, Typographie François Bernouard, Paris:

Pensées détachées:

— Cei mai mari oameni, în politică și în război, sunt cei care capitulează ultimii.

— Vorbesc despre progres! Dar guvernele moderne nu ar vrea cu siguranță să fie în locul nepoților lor.

— Dacă în sublimitatea omului există trei sferturi de nebunie, în înțelepciunea sa, trei sferturi sînt dispreț!

— Există o oarecare îndemînare în stîngăcie, care, dacă nu mă înșel, este mai grațioasă decît însăși grația.

— Hercule deținea de la pigmei pielea de leu.

— Marii gînditori se iubesc de la distanță.

— Jurnalele sunt căile ferate ale minciunii.

— Fecalitățile inimii!

— Numai disperarea de a nu mai fi iubite le dă femeilor forța de a iubi.

*

Despre dandysm și despre G. Brummell:

— Pamfletarii strigă împotriva corupției în speranța că vor fi ei înșiși corupți.

— Lumea aparține spiritelor reci (Machiavelli).

— La masa lui Brummell invitații erau aleși cu aceeași grijă cu care își alegea vinurile.

— Contele d'Orsay a asvîrlit cu șervetul în capul unuia care vorbea de rău pe Sfînta Fecioară Maria și s-a bătut în duel pentru ea, nu pentru că era sfîntă, ci pentru că era femeie.

— Poți vorbi mai multe limbi, dar nu poți flecări decît într-una singură.

— Un farmec dolent...

— Cu trei ani înainte de a fi ales papă, Alessandro Borgia, atunci arhiepiscop de Valencia, o părăsea pe vechea sa metresă, Vanozza Catanei, și se îndrăgostea de o tînără de 15 ani cu părul de aur, Giulia Farnese, zisă Frumoasa Giulia; fratele acesteia, care a făcut pe intermediarul, a devenit cardinal și mai tîrziu papă, sub numele de Paul al III-lea și tatăl unui fiu a cărui criminalitate a egalat-o pe aceea a lui Cesare Borgia. Probabil că Giulia îl iubea pe Papă, care, deși bătrîn, avea multă personalitate. El își revigora sîngele înghețat cu afrodisiace. Același prezida ceremoniile Bisericii, avînd de o parte pe Giulia, care juca rolul unui tînăr episcop, și de alta, pe Lucreția — concubinajul și incestul; Giulia asista la priapeele papei. Meniurile Papei: *Il la prendait par le derrière!* Căzînd în mîna lui Charles al VIII-lea, alt afemeiat, acesta nu îndrăzni să o vadă și o restitui papei, în schimbul unei răscumpărări. Într-atît îl speriaseră viciile acestei adolescente.

*

Din: J.K. Huysmans — *Oeuvres complètes*, vol. VI (ed. cit.):

— Numele unor sfinte franceze (catolice): Caterina din Siena; Sfînta Colomba din Rieti; Dominica de Paradis; Louise a Învierii; Agata a Crucii; Sfînta Humiliana; Sfînta Ida din Louvain; Salomoni din Veneția; Venturini din Bergam; Sfînta Aldegonda; Lucia din Narni; Sfînta Elisabeta de Portugalia; Sfînta Roza din Lima; Sfînta Lutgarde; Sfînta Walburgia; Sfînta Hedwiga; Sfînta Eustachia; Sfînta Agnes din Montepulciano; Madelena de Pazi; carmelita Van Valjeniessen.

— Sfinți: Nicolas de Flue; Petro de Alcantara; Sfîntul Elpide; Venturini din Bergam, preafericitul Dideu; leprosul Barthole; papa Marcel; Sfîntul Ménard; Sfîntul Thomas din Villanova; Sfîntul Raymond din Penafort; Nicolas de Mira; Sfîntul Willibrord; Apostolul Olandei; Sfîntul Vitalien.

— Huysmans crede că există cultul luciferian și-i acuză pe francmasoni că-l practică...

*

J.K. Huysmans, *Oeuvres complètes*, vol. XII (1 și 2), *Là-Bas (Acolo)* (Ed. cit.):

Un roman interesant, cam rudimentar din punct de vedere al acțiunii sau al caracterelor, dar cu multe incursiuni în demonologie, satanism, astrologie, alchimie. Sunt, de fapt, trei filoane paralele: o poveste modernă, cu o femeie care își înșală bărbatul cu autorul și-l introduce pe acesta într-un cerc unde un prelat oficiază Messa Neagră; autorul, care este și personaj, lucrează la o carte despre Gilles de Rais, celebrul vampir de pe vremea Ioanei d'Arc, al cărei căpitan a fost, mareșal al Franței sub Carol al VII-lea și, în fine, lumea demonilor, a incubilor și a sucubilor. Cartea a fost un *best-seller* la vremea ei.

*

— Albele amplori ale sufletelor sfinte.

— Istoria, mai solemnă dintre minciuni, cea mai copilărească dintre amăgiri...

— Gilles de Rais a fost numit Mareșal al Franței la 25 de ani. Se dădea în vînt după stofele abațiale, mătăsurile voluptuoase, în fața tenebrelor aurite ale vechilor brocarturi. Și după mesele savant condimentate cu mirodenii, vinurile ardente, întunecate de arome. Mai visa bijuterii insolite, metale uimitoare, pietre nebune; luxul capelei sale ținea în mod clar de demență.

— Regele abia aștepta să se răzbune pe serviciile pe care Gilles i le adusese.

— Preotul Benedictus coabită cu demona Armellina.

— În 1855 s-a înființat Societatea Re-reurgiștilor Optimați, în America, altădată dirijată de Longfellow, cu scop de a alege un anti-papă.

— Hostiile sfințite erau tăiate, în liturghiile blasfematorii, de unii preoți infami în două și se serveau de ele pentru a-și satisface pasiunile perverse (Sodomie divină).

— Huysmans dă și rețeta pietrei filosofale, găsită într-un manuscris al lui Eliphas Lévy: desenul reprezintă o sticlă cu etichete — coitul chimic —, un leu verde cu capu-n jos într-un corn de lună; apoi, în alte flacoane, zburau porumbițe, cînd ridicîndu-se spre gîtul sticlei, cînd căzînd cu capul către fund în lichidul uneori negru ori ondulat de valuri de carmin și de aur, alteori alb și granulat de puncte de cerneală, ocupat de o broască sau de o stea, lăptos și confuz sau arzînd în flăcări ca un *punch* la suprafață.

— Gilles de Rais chema alchimiști din toate colțurile pămîntului, îi plătea enorm și le punea la dispoziție totul pentru cercetările (!) lor, dar, la sfîrșitul experiențelor, aceștia dispăreau... Era un du-te-vino de suflători și de adepți...

— Francisco Prelati ar fi fost geniul rău al lui Gilles; avea 23 de ani și era unul dintre oamenii cei mai spirituali, cei mai eruditi și mai rafinați ai timpului. Un fel de Ottaviano din *Princepele*.

— Alexandru Sheton zis și Cosmopolitul.

— În secolul al XVI-lea, la Luxemburg, inițiații erau fripți în cuști de fier.

— Iubita autorului îl răscolea *(insurgea)* cu mîinile ei pale...

— Tentațiile sucubatului — sau ale incubatului — elan spre informal.

— Pierre de Moulin, în *L'Anatomie de la Messe*, spune că un om castrat nu putea fi ales preot decît dacă purta asupra lui, reduse în pulbere, părțile care îi lipseau (an de grație: 1624).

— Iar *Canon Maximianus*, în distincția *87*, spune că nimeni nu poate fi depus din sarcina sa (preoțească) pentru fornicație, ținînd seama că puțini sunt cei scutiți de acest viciu.

— Aplicată în comprese cu apele iodurate, reci, de la Bondonneau, după Huysmans antipirina luptă contra cancerului.

— O *Istorie a Poloniei și a Cabinetelor de Nord!*; o *Biografie a Venerabilei M-dme Anna de Saintonge*, institutoare a Companiei Sfintei Ursula.

— În timpul lui Teodoric, Sfîntul Cezar ar fi debarasat o locuință bîntuită de lemuri.

— Vampirismul se definește prin evocarea morților, care unește latura demoniacă de latura carnală; evocarea morților a fost interzisă de Moise.

— Unii, în turbarea lor sacrilege, își tatuaseră crucea pe tălpile picioarelor, ca s-o calce în picioare tot timpul.

— După textele timpului, Gilles de Rais pare să fi înjunghiat șapte-opt sute de copii, dar autorul consideră acest număr insuficient. Același îi viola, deschizîndu-le pîntecele; se zice că a violat și un foetus scos din pîntecele unei gravide.

— Un alt necrofil, sergentul Bertrand, violator de morminte.

— Preafericiți ai Bisericii care s-au făcut remarcați prin murdărie: Labre, ale cărui vermină și putoare îngrețoșau pe toți; Sfînta Cunegonda, care deznădăjduia (pe alții!) prin umilitatea trupului; Sfînta Oportuna, care n-a folosit niciodată apa și nu și-a spălat niciodată patul decît cu lacrimi; Sfînta Silvia, care nu și-a spălat niciodată fața; Sfînta Radegonda, care nu și-a schimbat niciodată rasa și dormea pe un pat de cenușă; iar Maria Alacoque, pentru a se mortifica, ar fi adunat cu limba dejecțiunile unui bolnav și ar fi supt un abces din degetul de la picior al unui infirm.

— Sfîntul martir Luca avea un corp într-atît de transparent, că se vedeau bătăile inimii prin el; regina Margot avea trupul macerat de parfumuri, dar afumat ca un fund de cratiță de murdărie; Henric al IV-lea se lăuda că are picioarele fumegătoare și subțioara puturoasă.

— Adevăratul Barbă Albastră ar fi fost un rege breton numit Comor, din al cărui castel mai există un fragment lîngă pădurea Carnoet; acesta ceruse în căsătorie lui Guerok, conte de Vannes, mîna fiicei sale Triphina; mai întîi, Guerok l-a refuzat, fiindcă se zicea că acest rege, în mod constant văduv, își înjunghia soțiile; cînd Triphina a rămas însărcinată, a fugit, dar a fost ajunsă de soț care i-a tăiat capul. Sfîntul Gildas, care îi promisese că-i va reda fiica sănătoasă, a înviat-o pe Triphina. De la acest Comor, faima ar fi trecut la Gilles de Rais, fără temei.

— Ochii ei indolenți și aburiți; în ei vedea alergînd scîntei de argint la suprafață; o ținu în brațe, leșinată, în așteptare.

— Pygmalionismul ar fi onanism cerebral și incest; artistul pictează o Herodiadă, o Judith, sau o descrie și, evocînd-o, sfîrșește prin a o poseda în vis. În incestul propriu-zis, spune

Huysmans, ar fi o latură aproape naturală, aproape licită, pe cînd în pygmalionism tatăl o violează pe fiica sa de suflet, singura care este total a lui, și pe care a putut s-o nască fără ajutorul altuia. Delictul este întreg și complet: ar fi aici și un dispreț al naturii, adică al „operei divine", fiindcă subiectul păcatului nu există; nu există o ființă palpabilă și vie, ci o ființă ireală, o ființă creată prin proiectarea talentului, pe care artistul o murdărește, o ființă aproape nemuritoare, care adesea îl face pe artist nemuritor; totuși, nu opera creată capătă suflet, ci un sucub îi ia forma; acest act ar fi un privilegiu al artiștilor, inaccesibil mulțimilor!...

— În vechime, clopotele unei mînăstiri nu trebuiau să sune cînd sunau clopotele bisericii; acest principiu a fost consacrat în 1590 printr-un Canon al Conciliului de la Toulouse. Sfîntul Charles Borromeul cerea ca o catedrală să aibă 5—7 clopote, o colegială, trei și o parohială, două; astăzi, aceste *observances* sunt abolite.

— Piatra numită *alectorius* avea proprietatea de a te face invizibil.

— De la Porta citire: piatra *calcedonia* ar cîștiga procesele; *cornalina* calmează fluxul sîngelui și este destul de utilă femeilor lingave, *hiacintul* apără de fulger și înlătură pestilențele și veninul; *topazul* îmblînzește pasiunile lunatice; *turcoaza* e bună contra melancoliei, febrei și slăbirii inimii; *safirul* apără de teamă și păstrează membrele viguroase; *smaraldul*, atîrnat la gît, apără de răul Sfîntului Ioan și se sfărîmă cînd persoana care-l poartă nu este castă.

— Gilles de Rais a fost tratat cu multă bunăvoință de judecători; i s-a ridicat excomunicarea, au fost admise cererile sale, nu a fost torturat la rugămințile sale, părinții copiilor asasinați au fost aduși să-l asiste și să se roage pentru el în clipa arderii pe rug.

— Marșul decedaților.

— După această carte, Huysmans a intrat în conflict cu Stanislas de Guaita (bogat, alcoolic și morfinoman), cu Papus și cu Pélladan, care întemeiaseră o societate rozcruciană în 1888.

— Huysmans a primit Legiunea de onoare; nu ca scriitor, ci ca funcționar, după 27 de ani de serviciu.

*

Din: Huysmans — *Oeuvres complètes*, vol. XIII, *En route* (Ed. cit.):

— Fecioarele aveau fața ca amanda, iar frumusețea lor deveni liturgică; păreau că trăiesc în focul sticlarilor, împrumutînd vîrtejurilor de flăcări roata aureolelor lor, jăratecul albastru al ochilor lor, tăciunii muribunzi ai buzelor lor, păstrînd în podoabe culorile disprețuite de carnea lor, dar, despuiate de luminile lor, care, atunci cînd se așterneau pe stofe, deveneau opace și dense și subliniau prin contrast claritatea serafică a privirii, candoarea dolentă a gurii emanînd parfumul florilor de crin al Canticelor sau parfumul penitențial al mirtului și al psalmilor.

— El vede într-o capelă neagră rubinul unei lămpi arzînd într-o sticlă roșie (parcă e Verhaeren).

— Personajului principal, Durtal, înaintea conversiunii îi jucau în minte nudități în ritmurile psalmilor.

— Prostia clericală, dacă s-ar abate asupra unei țări, ar însemna sfîrșitul oricărei literaturi.

Procul reddant somnia
Et noctium fantasmata
Hostemque nostrum comprime
Ne polluantur corpora.

Jurnalul de la Poiana:

Iunie, aici, la sfîrșit sau poate la începutul lui iulie. Rece, ploi, furtuni mari, care urlă noaptea ca iarna, un sentiment de dezolare, mai ales la căderea serii. Țiganii au spart iarna asta cîteva case, pe cea a lui Pandrea, locul în care a stat Pătrășcanu. Sunt cinici, au locuit în casele jefuite, au mîncat, ca în casa lui C., unde au fost găsite resturi și lemne arse. Miliția face procese-verbale. Ce mai e nou pe Zamora, unde au început să se întîmple numai lucruri rele? Drumul forestier, celebrul drum care m-a pus în conflict cu autoritățile locale, a ajuns în sfîrșit pînă la cotul unde se află vila lui Ch. De o lună și jumătate lucrarea nu mai avansează pentru că se fac lucrări anexe de întărire. Parcă ar fi piramidele. Se duc zilele și zidurile nu mai ajung la un final. Lucrează cîte trei zile pe săptămînă o muiere și doi sdrahoni, pe urmă iar stau, și așa mai departe. Răbdare, de trei ori răbdare, totul se va sfîrși cu bine...

A crescut fînul. A fost cosit ieri de către doi harnici oameni. Acum totul miroase bine. A venit Furnicuța, care a amețit dînd de aerul de aici. Am cazat-o la *Casa Cavalerilor*, unde focurile sunt stinse de vîntul puternic și se cere prudență mare la aprindere și stingere (gazul). Mi-e tare dragă. E harnică și cîntă toată ziua cîntece bisericești. Are 60 de ani, a lucrat într-o tipografie, foarte sîrguincioasă. Citește *Biblia*, pe care și-a adus-o cu ea, și ne mai trage din cînd în cînd cîte o prelucrare sănătoasă. Noi ne facem că o ascultăm și zîmbim. Dacă ei îi face bine treaba asta... Ne povestește drame din blocul unde s-a mutat în Drumul Taberei. Acum trei săptămîni a fost găsit un copil avortat într-un closet. Soțul ei, care e administratorul blocului, a chemat Miliția. Făptașa a fost iute identificată. De-ale vieții...

Acum ne-am adunat pe lîngă casă. E duminică, așteptăm o finală la TV.M. a ars electrica din casă probînd o lampă defectă cu o secundă înainte de a-i spune să nu facă așa ceva... A venit băiatul lui nea Costea, care s-a însurat duminică, și a reparat totul. Noroc cu el... Cum trece timpul! Puștiul acesta, Cornel, era acum opt ani un fel de ajutor al meu. Foarte priceput la chestiunile practice. Îmi aducea ziarele din oraș și ce-mi mai trebuia. Anul trecut m-a rugat să-i pun o vorbă să intre la fabrica din Sinaia. Ceea ce am și făcut. Acum e mulțumit. S-a însurat cu o fată drăguță, mîine-poimîine vor avea poate un copil. Locul în casa lui nea Costea i-a fost lăsat de Diți, care, mai mare și el, după ce a făcut armata, s-a însurat și locuiește acum la bloc, la Sinaia, dacă știu bine. Și uite așa trece vremea...

*

Cîinii sunt niște excelenți bergsonieni, se gîndi domnul Cardan, în timp

ce oamenii sunt mai buni kantieni (Huxley).

*

Eşti bolnav de raţiune... (Unamuno).

*

Absoluta, deplina singurătate înseamnă să nu fii nici măcar împreună cu tine însuţi (acelaşi).

*

Huysmans — *Oeuvres complètes*, vol. XIV, *La Cathédrale* (Ed. cit.):

— Despre pietrele preţioase şi simbolurile lor:

Ametistul, oglindă a umilităţii; *calcedonia* ne învaţă caritatea; *jaspul* sporeşte credinţa; *sardul*, ne dă credinţă şi martiriu; *safirul* e speranţă şi contemplaţie; *berylul* ar fi sfînta doctrină; *jaspul verde*, simbol al credinţei care a făcut ca Fecioara să primească mesajul; *smaraldul*, prin strălucirea lui, arată puritatea; *sardonixul*, cu flăcări limpezi, semnifică placiditatea vieţii virginale a Fecioarei; *sardul roşu* se confundă cu inima însîngerată a lui Hristos pe drumul Calvarului; *topazul* reflectă profunzimea meditaţiilor Fecioarei; *crisoprazul*, fervoarea sa; *hiacintul*, caritatea; *ametistul*, cu amestecul lui de roz şi de bleu, arată dragostea pe care oamenii şi Dumnezeu i-au rezervat-o; *perla*, fără destinaţie precisă; *agata*, semn al modestiei; *onixul* indicînd darurile multiple ale graţiilor sale; *diamantul* ar fi forţa Fecioarei şi răbdarea; *escarboucle* (piatră nestimată), ochiul care străluceşte în noapte proclamînd peste tot eternitatea gloriei sale. Ş.a.m.d.

— Simbolistica unor plante după ideile catolice expuse de Huysmans: *acantul* implică blîndeţi care îţi înmoaie inima; *stejarul* înseamnă forţa; *nenufarul* simbolizează, prin amploarea frunzelor sale, caritatea; *feriga* e sinonimul umilităţii, fiindcă trăieşte departe de forfota străzilor, în fundul pădurilor; e şi o plantă magică. *Platanul* vindecă pe cel care a băut sau a mîncat ceva blestemat; *la primeprenelle* are acelaşi efect; *mirtul* trebue să fie încălzit pe piele pînă se înmoaie şi atunci el rupe vraja, eliberează de fantasme, fiind antidotul filtrelor magice; de asemenea, te scuteşte de gîndurile de luxură, dacă îl aşezi pe pîntec sau pe piept; dar, în acest caz, te întristează; pentru a înlătura amărăciunea pe care ţi-o dă mirtul, trebuie să iei *Himmelschüssel*, adică *primavera originală, vulgara coucou — ciuboţica cucului!* — a cărei umbrelă galbenă înfloreşte în pădurile umede şi în păşuni. *Mandragora* (mătrăguna) primeşte sugestia demonului mai mult decît alte plante; *floarea de crin* te apără sau te vindecă de lepra roşie sau albă; după Sfînta Honorina, *ierburile verzi* sunt înţelepţii, plantele cu flori îi arată pe cei capabili de progres, cele care dau fructe, suflete perfecte; *dovleacul* simbolizează orgoliul, din cauza capului său enorm; luxura este şi ea oglindită în simbolistica unor plante: mai întîi, o mulţime de arbori falnici, apoi *ciclamenul*, zis şi *pîinea porcilor*, din care se făceau filtre de dragoste; *urzica* arată mişcările dereglate ale cărnii; mirosul *tuberozei* detrachează nervii; pentru ispită, avem *rugul de mure* şi *eleborul*, care

rezumă mai precis calomnia și scandalul, iar *urzica*, după Albert cel Mare, trezește bravura și alungă teama. Mînia e dată de *l'orange de savetier (portocala cizmarului)* și de *balsamină*, care este mai curînd simbolul nerăbdării; lenea ține de întreaga familie a *macului; lichenul* e simulacrul singurătății; *portocalul* și *crinul* înseamnă castitate; caritatea o au *nenufarul, trandafirul* și *șofranul;* temperanța e dată de *lăptucă;* pentru dulceață, avem *rezeda;* pentru vigilență, *socul*, care simbolizează și zelul, sau *timul*, care simbolizează activitatea.

— Exista și *roza mistică a litaniilor*, dar aceasta putea fi și un simbol de rușine, căci în Evul Mediu au fost mulți evrei, sau prostituate, condamnați să poarte trandafiri; la fel, *crinul* virginal are parfumuri lascive.

Jurnalul de la Poiana

(Pagini regăsite)

În urmă cu două luni a fost adus aici cățelul Bobiță, de către I., pe care am rugat-o să afle undeva un cățel mai mic de stat care să-i fie partener Barcelonei. După cercetări destul de lungi, a fost găsit la Spitalul Panduri, unde, bietul de el (cum aveam să aflu mai tîrziu), stătea pe post de cățel pentru experiențe, servea adică de cobai și probabil că era sortit să moară cine știe din ce pricini, din seruri sau vaccinuri experimentale. Cînd l-au adus, avea ceva trist, o privire de animal ce simte că este urît, nu iubit. Nu frumos, ceva între un cîine de vînătoare și o javră. Aici, după atîta timp, a devenit un cîine înspițat, sănătos, care și-a pierdut melancolia. Mănîncă cu o foame de lup, a crescut îngrijorător, sper să nu fie o nouă *Foame neagră*, cum era cățeaua *Lady* pe care am trimis-o la plimbare. Ce este rău în toate e faptul că, din cauza împrizonierării, Barcelona abia mănîncă (sau pentru că e bolnavă de stomac) și hăpăul, pe care l-am și botezat *Haplea*, îi mănîncă și mîncarea ei, de unde alura tristă a cățelușei. Drept care, cu orice risc, după o lungă deliberare cu N., am hotărît s-o dezlegăm din lanț. Să sperăm că Barcelona nu va alege sinuciderea, cum a făcut-o de cîteva ori cînd abia a fost recuperată, găsită fiind în drumul autocamioanelor pe șoseaua forestieră, după evadări spectaculoase. Acum o văd prin curte alergînd și căutînd o iarbă care-i trebue ei, pentru că e clar că are ceva la stomac...

De fapt, desbaterea cu N. a avut o alură filosofică: „— Ce alegem, Grossy?" întreb. „— Să vedem ce punem în joc: e vorba de a alege între libertate și viață. Ce e mai de preț?... „Eu am zis: — „Libertatea", dar N., mai înțelept, a optat pentru viață și astfel am mai ținut-o trei zile în lanț, dar, văzînd că aproape nu mai mănîncă, am deslegat-o. Acum, Dumnezeu cu mila... Deocamdată e foarte vioaie și străbate toată curtea, în lung și-n lat, însoțită de Bobiță care a mîncat de dimineață toți ficățeii de pasăre și gîtițele, în timp ce Infanta nu s-a uitat la astfel de mîncare vulgară, preferînd niște cîrnăcior polonez delicios din care a luat cu mare pedanterie de parcă ar fi fost într-un salon și nu într-un coteț banal făcut de nea Costea, care arată (nu nea Costea!) destul de părăginit la ora asta. Vom

cere un apartament pe măsura ei și chiar pentru Bobiță ceva similar, că vine iarna. Nea Costea îmi spune că Bobiță doarme sus, pe platforma de la pod. Nu l-am văzut decît în cotețul păunilor, unde e mai la adăpost de vînt, dar cînd vor veni păunii cu familia probabil că se va cocoța sus. Vom vedea. Se ivesc probleme de cazare...

*

Memoria lui Maiakovski este ca șoseaua Poltavei: toți își lasă pe ea cîte un galoș (Poetul despre el însuși).

*

Maiakovski fuge de la concert cînd se cîntă *Insula morților* de Rahmaninov, pe care o caracterizează drept un imens plictis sonorizat (de unde ideea mea că era cam futurist, ca să nu zic altfel).

*

Pentru *O istorie polemică și antologică*, lucruri poetice: *Patericurile (Viețile sfinților)*. Tema lor obișnuită: nevoia de sihăstrie (vezi și Ioan Alexandru). Mai existau prologuri și minee. *Lafsaiconul* întru care se cuprind vieți pustnicești de bărbați și muiari (tipărit în 1760 la București). *Mineele* — slujbele sfinților. *Cărțile apocrife*, în sensul de tăinuite, cum ar fi *Apocalipsul*. Are și sensul de *scris fals*. (Din Ștefan Ciobanu: *Istoria literaturii române vechi*.)

*

Cocoșul e un *înger văzut* (Ciaușanu: *Superstițiile poporului român)*.

*

Libertatea e numai un cuvînt oarecare (un ziarist englez, după ce a trecut printr-o experiență într-o țară streină pe care o iubise).

*

— Fleuriste — decoratoare...

*

... pentru faptele lor bune, Domnul i-au bravosit pre ei (N.).

*

Sudul obosit (Quasimodo).

*

... un albastru infantil (Paler).

*

... grădini droguri ce secretă o tristețe imponderabilă sub masca lor de beție trucată (același).

*

Această moarte care ne însoțește ca o veche remușcare (Pavese).

*

Florența ca oraș al iubirilor intelectuale, cum ar spune Spinoza (Paler).

*

... la mélancolie c'est le bonheur d'être triste (Hugo).

Jurnalul de la Poiana

Bobiță *tueur?* Iată întrebarea care sdruncină de cîteva zile mica noastră comunitate. Îngrijitoarea vilelor O.N.T.-ului vine cu un pui sugrumat și ni-l arată: „— Iată ce a făcut cîinele dv." Îl privim pe împricinat. Este posibil? E lacom, dar nu ucigaș... Mănîncă mult, dar nu se dă la orătănii. „— Unde a fost găsit puiul?" „— În curtea vilei." „— Atunci, deducem noi, nu Bobiță l-a ucis, pentru că el nu sare gardul fiind greoi, nu e ca Barcelona care se strecoară pe sub sîrme, dar ea nu are alura unui cîine de vînătoare, seamănă mai curînd cu un mic lup" (à propos, ea n-a fost ucisă astă iarnă de lupi pentru că era legată și ședea în coteț, în timp ce *Gică Doi*, brav, a ieșit la bătaie să apere teritoriul casei noastre).
„— Poate că puiul a intrat la dv. în curte", deduce mai departe femeia de la vilă.„ — Atunci nu avem nici o vină", conchidem noi, întristați de dispariția prematură a puiului, dar după cîte știu, păunița junioare care stă acum pe ouă, sub nasul nostru, nu a fost atacată niciodată de către Bobiță, care a fost liber în permanență. Deci: este Bobiță ucigaș la vîrsta lui atît de fragedă? — iată ce ne frămîntă de cîteva zile. „— E drept, spune M., că l-am văzut acum cîteva zile în gură cu o vrabie moartă, dar aceea avea aerul că a căzut din cuib și că era deja atinsă de boală sau moarte. Bobiță nici nu s-a atins de ea, o purta doar de colo-colo ca pe o surcea pentru că se joacă, precum orice copil..." Dar dacă el a gîtuit-o? S-ar putea ca Barcelona să fie autoarea asasinatului, pentru că nu suferă vrăbiile care vin la troaca ei și-i mănîncă zilnic pîinea către care se îndreaptă cînd nu mai are ce face. Misterul, oricum, persistă, noi vom mai cerceta, deși împotriva lui Bobiță nu cred să se ia vreo măsură. El cară oase imense de colo-colo, colectate de către Furnicuța de nu știu unde. Întrebată cine e furnizorul, buna femeie ne spune: „— De la magazinul *Unic*, sunt oase de vacă pentru supă..."

Curtea e lămurită. Cățeii au delicii și le sug și le sfarmă de cîte ori le aduc. E sportul lor preferat... Dar ce facem cu puiul?

*

Trăim din idei admise (Gide).

*

Indigestia de bogăție a Veneției (Iorga).

*

M. care visează broaște țestoase, verzi, care proliferează amețitor. Simte cum se arierează în somn. Consultă un doctor, care-i spune că broaștele anunță o demisie. A. spune că, de fapt, coșmarurile aduc vești bune. Tot la *Cartea de vise a Maicii Domnului* ajungem...

*

La Paris, B. povestește despre prima ei căsătorie cu un arhitect care-i face o casă mirifică din sticlă și piatră. Casa e demolată. El fuge pe alt continent, unde are un mare succes. Pe urmă începe mizeria. Apare un fel de pește, care o și împrumută la niște tipi bine situați pentru a fi scutită

de neplăceri. Mărturisește că a făcut amor cu doi, deodată, ca să știe despre ce e vorba. Nu e nici o brînză... Spune că a crezut de fiecare dată în iubirile ei. La unul mai tînăr, a sperat să descopere lumea *hyppi*-lor ce se drogau. Copii de ștabi, care au și omorît niște bătrîni care i-au avertizat să nu mai facă sgomot noaptea, și care n-au pățit nimic. A văzut și farfurii sburătoare. Făcea plajă pe acoperiș, undeva, în Cartierul latin, ieșind dintr-o mansardă. Două minute le-a văzut, împreună cu primul ei soț. De atunci acela s-a zărghit. Bea cînd e singură, e leneșă, nu-i place programul. Doarme puțin. E asediată de un fel de monstru care vrea s-o violeze. O dată a fost salvată de către un șofer care trecea întîmplător pe lîngă locul crimei. Al doilea soț a vrut s-o ucidă cu un cuțit. E terorizată de un fel de polițai care o presează la telefon, anunțînd-o că știe despre ea lucruri grozave. De ce toate femeile au mania de a povesti despre ceea ce le-a umilit cel mai mult? Sunt mitomane sau, pur și simplu, așa li se întîmplă?

*

M., care arde o cămașă galbenă pentru că a simțit parfumul altei femei. Iese la 2 noaptea și se duce la crematoriu și, hîrști!, cu obiectul... Are un haz nebun, pentru că pe urmă își dă seama că de fapt ea cumpărase un parfum nou...

*

Dracul la Ghelderode: *Nenumitul*. În *Povestirile* lui *crepusculare:* Grădina bolnavă este cea mai tulburătoare. Natura luxuriantă, infestată, o doamnă în gris, un cîine, toridele amieze, fosforescența frunzelor, taina, tăcerea, acel ocult fantastic pe care poate numai grădina Meitani o mai avea...

*

Aria Euridicei din *Orfeu* de Gluck: ce lentoare studiată, ce voluptate a unei leni languroase, ce dorință cenzurată de flaut. Tot ce am auzit mai frumos de la *Adagio*-ul lui Albinoni! Un regret subtil, o exaltare de heruvimi, în amîndouă, o nobilă tristețe...

*

Duminică de iarnă, la ora 16, la radio: *Sărbătoarea Hebei* de Rameau, ce minune, ce echilibru, totul de o perfecțiune pe care muzica a pierdut-o de mult.

*

Mi-am visat cîinii. Mi-i fura una cu un ochi atunci spart și-i băga într-un sac (totul era goyesc). Barcelona arăta ca un sitar. Parcă avea pene verzi și un cap de știucă. M. zice: „— Doi dușmani!" Tălmăcește, adică, visul...

*

Italienii stau într-o favola (într-o poveste) (amicul lui M.-Renzo).

*

Urechile de spionat ale lui Athanasius Kircher, pentru *Janus*.

*

Femeia ca apetit cosmic, la Octavio Paz...

*

Păgubosul de Villiers de l'Isle Adam, care îi cere reginei Angliei insula Malta şi pretinde tronul Angliei la sfatul amicilor, crezînd cu adevărat că i se cuvine; Léon Bloy îl surprinde într-o sală de box făcînd-o pe antrenorul, dînd şi încasînd pumni.

*

Rancho Grande, palatul dictatorului Gómez din Venezuela: un palat cu odăi circulare, triunghiulare, patrate, ovale, înguste cît un şervet, dar înalte de 6 metri (amintind de Gaudì şi Bomarzo), în Wendt.

*

Th. Gautier, în *Jettatore*, vorbeşte despre capetele de cerb puse deasupra uşilor pentru a risipi farmecele *(il fascino)* celor ce au daruri vrăjitoreşti...

Jurnalul de la Poiana

Recitit *Condotierul* cu cele trei volume ale sale, în comparaţie cu romanele lui C., după care am făcut două scenarii. La primul, o cadenţă de proză modernă, dinamică, uneori făcută, dar cu personaje rele toate, o lume de bandiţi amabili, poate prea încărcată cu mobilă, cîtă nu va fi existat în toată Ţara Românească din secolul al XVI-lea şi pînă azi, cum spuneam altă dată, dar un prozator adevărat, pe care merită să-l reciteşti a treia oară. Al doilea, C., mai baroc, cu o scriitură fastuoasă, cam caricatural, cam încărcat, neromancier, dar un mare scriitor peste vreme. Ţesătura faptelor este puerilă, dar, vai, ce personaje (care se cam repetă), dar ce luxurianţă în proza sa...

*

Revelaţie în traducerea lui Coreşi: textele sale sunt de o mare frumuseţe de limbă, dar se pare că nimeni nu l-a citit cum trebue...

*

Contele Altavilla, care e vrăjit de frumuseţea Aliciei Ward, taie şi trandafiri cu unghia în acest scop. Retează flori.

*

În nuvela *Onufrius sau vexaţiile fantastice ale unui admirator al lui Hoffmann* apare un deget împodobit cu un rubin mare, care joacă singur pe tabla de şah a lui Onufrius, făcîndu-l să piardă.

*

În povestirile fantastice, femeile poartă nume de flori (Iacinta, în *Onufrius*).

*

Era un bărbat parcă pudrat cu brumă (Th. Gautier: *Onufrius*).

*

În *Avatar*, Gautier povesteşte despre un doctor care implantase nişte ochi de copil în chipul lui de cadavru.

*

— Pupile bleu, turcoaz, pupilele nictalope ale bufnițelor (tot în *Avatar*).

*

— Bucățile Androginului lui Platon, care se caută încă de la despărțirea lor primordială.

— Yoghinii centenari, care de atîta studiu nu-și dau seama că păsările și-au făcut cuiburi în părul lor.

— Cadavre ca o lavă nocturnă.

— Arcanele epoleților și ale nobililor ebraici.

— *Misterele lui Trophonius*, ale lui Esculap. *Miracolele* lui Apollonius din Tyana.

— Cele 9 avataruri ale lui Vishnu: pește, broască țestoasă, porc, leu cu chip de om, pitic brahmin, Rama, eroul în luptă cu uriașul Cartasuciri-argunen, Krishna, copilul minune (Iisusul indian) Buddha, adorator al zeului Mahaderi, în sfîrșit, adormit pe Calea Lactee de năpîrca cu 5 capete, răsucite ca un baldachin, și așteptînd ora cînd va deveni calul alb înaripat care, lovind cu copita universul, va aduce sfîrșitul lumii.

*

Dragostea e puternică precum moartea *(Biblia)*.

*

Ochi de un albastru polar (Gautier).

*

Mateiu Caragiale, precis, l-a citit pe Gautier. E mult din el în *Craii:* demonicul ce-i stăpînește pe eroi, fatalitatea, florile bolnave, parfumul, giruetele, oglinzile, lumea luxoasă a saloanelor. În *Remember* se simte mult din Gautier...

*

Din: *Lumea ca labirint* de Gustav René Hocke:

— Tradiția europeană a iregularului.

— Dedublarea cosmică a sufletului: un suflet diurn, altul nocturn (vezi Carl Gustav Carus: *Psyché*).

— Labirintul apare în Egipt, în Elada, în catedralele gotice, construcția de pe Acropole e labirintică, monumentul funerar al lui Augustus.

— Semnificația labirintului este aceea de descompunere a ordinii.

— Frumusețea va fi convulsivă sau nu va fi (Breton).

— Marsilio Ficino dă o temelie metafizică esteticii manieriste. Creația artistului e de natură cosmică. Artistul, ca subiect, este îndumnezeit. Ideea apare ca un impuls sacru (o furoare divină). Lomazzo, Pontormo și alții vorbesc despre ea (ideea) ca despre o agresiune spirituală împotriva naturii.

— Un tablou oniric: *Visul lui Rafael* de Giorgio Ghisi (ruine fantastice, semne astrologice, ființe naturale și supranaturale la un loc), peisajul este suprarealist.

— Natura magică e un simbol al naturii irațională (Dali).

— Personaje monstruoase, ambigue.

— Travestirile, egal mijloace de evadare din realitatea imediată, complacere în grotesc, saturnianul melancolic.

— Mașinile funambulești ale lui Rémelli, mașina de metafore a lui Kircher.

— Oglinzi — fructe ale spaimelor (Tristan Tzara).

— Pellegrini: *Trattato delle acutezze*, 1639, enumeră 7 figuri simbolice: incredibilul, echivocul, contradictoriul, metafora obscură, aluzia, ingeniozitatea, sofismul.

— Pictura enigmatică: spații dilatate, tonuri reci, clare, veninoase, obiecte bizare, atmosferă de seră, erotism travestit.

— Pictorul Parmigianino, cu îngerii lui ambivalenți.

— Flori tropicale la concettiști.

— Ființe eteromorfe, bizare, îngeri care privesc sexul copiilor.

— Levitații, spații încărcate de vacuum...

— Atmosferă dementială, morbidă, tehnica vîrtejului, o senzație de alogic.

*

Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră de Brahms, scris după aflarea sfîrșitului tragic al lui Schumann (la radio).

*

Articolele cele mai eficace sunt cele pe care nu le publici (François Mouton, directorul lui *Le Journal*).

*

Nu uitați niciodată că cititoarea noastră cea mai aprigă este o văduvă de război care studiază la Saint Cyr (Henry Simonde — *Express*).

*

Șantaj? Niciodată! O simplă presiune ajunge! (Bunau Varilla).

*

Edmond Denallaché: Iau bani, e adevărat, însă ei au totdeauna culoarea opiniei mele. *(Le Journal des débats.)*

*

Orice depeșă trebue să răspundă la 6 chestiuni principale: Ce? Cine? Unde? Cînd? Cum? De ce? (ziaristul Hervé Mille).

*

Dar Gérard de Nerval, care se credea descendent al lui Napoleon?

*

Jurnal. Iunie, 1974:

Apare *Războiul undelor*, cineroman, cum scriu cu adresă pe contrapagină. E un roman făcut după *Urmărirea*, scris din furie. La început, după un volum, l-am aruncat, pe urmă mi-am zis: „Stai, domnule, regizorii au scos la turnare tot humorul textului scenariului, acest roman e cu totul altceva, publicul care a privit se va convinge ce dăm noi la făcut și ce iese din suficiența acestor puști care se cred mai deștepți decît sunt." Zis și făcut... Dar adevărul e altul: Marian îmi spune astă-iarnă: „— Dv. nu mai puteți să scrieți roman? — Ce spui, suflete?" zic: „— Nu-mi place genul, e ușurel; poate să-l facă oricine. Uită-te la P.P. ăsta. Scrie cum a

învățat să șofeze, scrie ce a făcut cu damele! Ăsta-i gen? Un *Princepe* nu se scrie în fiecare an, dar dacă vrei?" Și m-am hotărît să scriu 6 romane pentru el. Unul a apărut. Mai am cinci. Să vadă el, Marian, că nu mai pot să scriu romane...

*

Uriașul pat al Marguerittei de Valois, oferit de Nerval actriței Jenny Colon și în care aceasta nu a dormit niciodată...

*

Orieta Berti, la TV.; imaginea Republicii italiene mai trebuia (la San Remo) învăluită în drapelul italian, turnată în bronz și acreditată ca mamă a șase copii... (pentru *Janus*).

*

Cultura e al doilea și cel mai solid teritoriu al patriei (G. Călinescu).

Același: Noi, românii, suntem un neam melancolic...

Talent înseamnă tristețe.

*

Nudul era o chestiune sacră, adică impură (Valéry).

*

Ospețele negre ale lui Huysmans din *A rebours*, unde aleile sunt negre de cărbune, bazinele înecate în cerneală, chiparoșii și pinii, sumbri, dineul e servit pe o față de masă neagră, cu coșulețe de violete, luminate de candelabre cu lumînări verzi. Orchestra e camuflată și cîntă cîntece funebre, negrese goale, numai în ciorapi din fire de argint, parcă stropiți cu lacrimi, servesc. Se mănîncă, în farfurii negre, supă de broască țestoasă, pîine rusească de secară, măsline turcești răscoapte, icre negre, butargă, caltaboși afumați de Frankfurt, vînat în sos de culoarea miambalului și a cremei de ghete, sos de trufe, creme de ciocolată, mirosind a ambră, budincă de stafide, marmeladă de struguri, dude și cireși negre, se bea, în pahare de culoare închisă, vin de Limague, de Roussillon, specii de Tenedos, Valde-Penas și Porto, după cafea și lichior cu esență de coajă verde de nucă se savurau cvasuri, bere amară, bere neagră. (Tipul care le oferă se numește, bineînțeles: des Esseintes.)

*

Maladivele vegetații (Huysmans).

*

Elagabal (Heliogabal), mare preot al soarelui, împărat roman, născut la 204, călcînd în pulbere de argint și nisip de aur, cu tiară pe cap, în veșminte împodobite cu pietre prețioase, stă în mijlocul eunucilor cu un lucru de mînă, pretinzînd să i se spună împărătească și schimbă în fiecare noapte pe împărat, alegîndu-l de preferință dintre bărbieri, ajutori de bucătari, vizitii de circ (Huysmans).

*

Marius Victor, cu tenebrosul său tratat: *Perversitatea moravurilor*, luminat ici și colo de versuri strălucind ca fosforul (Huysmans).

(Din: H.S. Olcott: *Histoire de la société théosophique* (Old Diary Leaves), Paris, Bibl. Theosoph., 1908:

Destine burlești:

— Colonelul Olcott, ca tînăr, se ocupa de agricultură; a scris chiar o carte despre aclimatizarea plantei sorgho; în timpul războiului de secesiune, devine militar și i se încredințează sarcina de a descoperi fraudele cu furniturile de război. Apoi deschide un cabinet de avocat. Cîștigă foarte bine, cînd cunoaște pe Madame Blawatsky, care îi cere s-o urmeze.

— După el, Blawatsky susținea că poate produce tot felul de efecte supranaturale, după voință, dar nu vrea ca toată lumea să știe, și în plus a primit ordine precise de la conducători spirituali misterioși. Mai afirmă că este în corespondență permanentă cu Maeștrii, lucru pe care începe să-l proclame și colonelul Olcott, care declară textual că a fost elevul secțiunii africane a fraternității oculte(!).

— Același pretinde că prin intermediul unui spirit care controla un medium, John King, a cunoscut patru maeștri, un kopt, un reprezentant al școalei neoplatoniciene din Alexandria, un altul foarte elevat, Maestrul Maeștrilor într-o anumită privință, venețian, și un filosof englez dispărut din lume, dar încă nedecedat. Olcott spune că fiecare individ, adept sau laic, evoluează potrivit unei raze determinate de Logos.

— Blawatsky se afla la Paris cînd a primit ordinul Fraților de a merge la New York, să aștepte instrucțiuni. În America, ea își cîștigă existența făcînd cravate și flori artificiale pentru un negustor evreu de ispravă. Vorbește totdeauna despre acest om cu recunoștință.

— Tot ea încercase să fondeze o *Societate de spiritism* la Cairo, în 1871, dar, spune Olcott, a rezultat un fiasco lamentabil și ridicul.

— Se citează o mărturie potrivit căreia, în timpul sejurului lui H.P.B. la Cairo, în odăile în care se afla, se produceau lucrurile cele mai extraordinare: o lampă părăsea masa și se ridica în aer; un musafir kopt, misterios, dispărea după canapea etc. (la fel de ridicule).

— Aceeași făcea o masă să vorbească prin lovituri interioare, cu sau fără contactul mîinilor; ar fi scris într-un carnet al lui Olcott, pe care nu l-a atins, numele de John King și desenul unei bijuterii rozcruciene. Cînd era surprinsă dînd lovituri de picior pe sub masă, se justifica: „O, nimic, un mic elemental care mă trage de rochie pentru a avea ce face" (elementalii fiind niște ființe mici, neterminate, asemeni animalelor). O dată, spune Olcott, ea a dispărut din cameră pur și simplu.

— A fost măritată de două ori. A doua oară mirii ar fi fost binecuvîntați de un *clergyman* unitarian din Philadelphia.

— S-a înrolat sub drapelul lui Garibaldi și s-a aruncat în mijlocul măcelului din Mentana.

— H.P.B. susținea că munca lor ar fi fost supravegheată de un comitet de șapte adepți ai grupului egiptean al Fraternității Mistice Universale (!).

— Se adresa spiritelor în felul următor: „Hai, spiritelor, lăsați lenea, grăbiți-vă. Ce tot stați pe gînduri? Mișcați acest pian, faceți cutare, faceți cutare! Hai, hai, noi așteptăm ..." Și spiritele făceau ce li se poruncea (!?).

— Olcott spune că într-un prim proiect al său, în legătură cu înființarea unei societăți mistice, avea de gînd să introducă în francmasonerie un fel de inițiere ca aceea a vechilor egipteni.

— Se exagerează, spune Olcott, cînd se afirmă că H.P.B. este singura întemeietoare a Theosofiei (în continuare, demonstrează că el este adevăratul inițiator!).

— Insigna de membru era un șarpe înfășurat în jurul unui *Tau* egiptean.

— Un alt escroc: Baronul Joseph-Henry-Louis-Charles, baron de Palm, comandor *grand croix* al *Ordinului Sfîntului Mormînt*, cavaler al multor ordine. A lăsat toată averea sa societății teosofice, dar s-a constatat că nu avea nimic. I s-au făcut totuși funeralii păgîne, cu imnuri orfice, scrise pentru circumstanță. Au obținut marea sală a Templului Masonic din New York. O ceremonie de-un ridicul perfect.

— Se descrie prima cremațiune din America — a baronului Palm. Olcott privea prin ferestruică. Întîi, au luat foc verdețurile, ghirlandele și din ele a ieșit un vîrtej de fum. Cuptorul avea aspectul unui disc solar radios, de o culoare mai mult caldă, decît strălucitoare. După o jumătate de oră, cearșaful era carbonizat. Atunci un efect remarcabil s-ar fi produs în trupul decedatului. Mîna stîngă s-a ridicat încet, cu trei degete înălțate spre cer. După o oră, corpul era complet incandescent, părea roșu de foc. Lumina roșie, roză, devenea aurită, talpa picioarelor, transparentă. Se exaltă frumusețea acestui gen de înmormîntare. Au ridicat cenușa, au pus-o într-o hindusă și au răspîndit-o în fluviu, după cîteva ceremonii simple, dar cuviincioase. Corpul lui Olcott a fost de asemenea ars, după dorința sa, în parcul din Aydar, în 1907.

— H.P.B. susținea că scrie și despre subiecte pe care nu le-a studiat și că dă citate din cărți pe care nu le-a citit niciodată. Mai declara că a scris cutare lucrare, noaptea trecută, din ordin, dar nu știe ce se va întîmpla cu lucrarea.

— Aceeași n-a urmat nici o universitate. Obișnuia să materializeze cărțile de care avea nevoie. Cele mai perfecte manuscrise, spune Olcott, erau cele ce se scriau pentru ea în timpul somnului.

— Cea mai mică contradicție îi provoca o criză de mînie și uneori convulsiuni.

— Nu numai că își corecta întruna operele, dar, cînd erau culese, punea să fie transcrise pentru a le recupera și adăuga noi paragrafe.

— Olcott spune că, dintre toți colaboratorii ei, el ar fi fost singurul admis în intimitatea personală a Mahatmas-ilor.

— Privitor la documentarea din cărți Henry Ward Becker rostește un cuvînt memorabil: „Cînd mănînc un pui de găină, eu nu devin pui de găină, ci acesta devine eu".

— Singura literatură pe care H.P.B. o aprecia era folclorul rus.

— Titlu: *Anatomia melancoliei* — Robert Burton, 1621.

— H.P.B. susținea că se trage din familia prinților Dolgoruki, care urca pînă la Rurik.

— Olcott a primit scrisori în mijlocul mării, cînd se afla pe un vapor și chiar în timpul călătoriei pe calea ferată (joacă tare!).

— H.P.B. declara că are cînd 20 de ani, cînd 60 sau 70.

— Într-o seară, un Mahatmas de origine maghiară a ocupat corpul lui H.P.B. și Olcott declară că a primit instrucțiuni, chiar scrise, de la Mahatmas-i necunoscuți.

— Pietre prețioase, care își schimbau culoarea și strălucirea cînd cădeau bolnave...

— H.P.B. era poreclită Sfinxul, papessa, bătrîna doamnă.

— Palmele ei transpirau, emanînd mirosuri plăcute.

— Avea *ample poitrine;* nu bea niciodată. A mers o zi întreagă pe ploaie fără să fie udată de nici o picătură (!).

— Idealul spiritual cel mai înalt, *Tejas,* sau lumina sufletului lucește pe obrazul misticilor. Ar fi una cu acel obraz strălucitor al îngerilor din *Biblie,* al lui Moise. Ebreii numeau asta *shekinah;* în sens de: *chip care radiază.*

— Olcott spune despre ea că și în tinerețe ar fi fost grasă, încît părea împăiată. De asemeni, o fumătoare înveterată; bărbia, dublă și triplă; cîntărea 2,5 livre; a avut o obezitate avansată, apoi a dat în hidropsie pînă a murit. Cînta admirabil la pian, cu un tușeu și cu o expresivitate remarcabile. Se instala la pian odată cu crepusculul și Olcott își imagina că ascultă un cîntec al Gandharvas-ilor. Înainte de a veni în America, H.P.B. ar fi făcut turnee de concerte în Italia și în Rusia, sub pseudonimul de Madame Laura. Cheltuitoare uneori, alteori zgîrcită; o vreme o însoțea un mare cîine *Terra Nova,* pe care îl ținea în lesă cu un lanț greu de aur. Suferea că e urîtă, își bătea singură joc de nasul ei ca un cartof.

— Și Edison, care încercase cîteva experiențe în domeniul ocult, ar fi dat o cerere de admitere în societate.

— Înființarea societății theosofice s-a făcut după discuții prealabile cu grade mari francmasonice; ar fi vrut să constituie societatea ca pe un corp masonic cu grade și ritual. Olcott, modest, susține că voiau doar să reia opera lui Cagliostro.

— Olcott: „nu-l cunoșteam, dar recunoscui imediat chipul unei Ființe Superioare" (!)

— Același descoperă că semnătura unuia din Mahatmas semăna cu cașetele în Urdu de la porțile gravorilor din India.

— Un bolnav avînd paralizia feței era nevoit să doarmă cu ochii deschiși și cu limba afară din gură, incapabil să închidă ochii sau să vorbească.

— O femeie hindusă putea să citească cu vîrful degetelor.

— Olcott începe să facă pe vegetarianul, dar primește ordin să reia alimentația obișnuită.

— H.P.B., conform certificatului medical (reprodus!), suferea din naștere de *anteflexio uteri* și declara că toate caracteristicile sale le deține în urma numeroaselor reîncarnări, în timpul cărora, uneori, împreună cu meșterul Olcott, s-a ocupat de opere asemănătoare.

— Avea limbajul violent, pasiunea neînfrînată, înclina spre dispreț și satiră. În fond, scria ca o nebună, pe tonul unei femei isterice (se referă la un schimb de scrisori foarte tăioase dintre H.P.B. și Olcott).

— Olcott declară că se simte îndatorat în primul rînd personajelor invizibile, dar reale, pe care le cunoaște personal, pe care le-a văzut recent și cu care a vorbit, care l-au

învățat drumul cunoașterii și i-au arătat rolul său. Apoi, colegei sale, surorii, prietenei și maestrei, care, împreună cu el și cu alții, au fondat societatea teosofică.

(Tristă lucrare, mistificare abjectă.)

Jurnalul de la Poiana

Mai, totul e înverzit. Sosit abia din Grecia, unde M. a stat 5 săptămîni și eu 3. Încă obsesia acelui violet al mării de lîngă Corinth și a pietrei aspre care acoperă mai toată peninsula. Drumuri lungi, aproape 6000 km, cu un Mercedes pus la dispoziție. Două repere pentru eventuale lucrări de scris. *Mormîntul lui Agamemnon* de lîngă Mikene, care ar trebui să devină un poem, și *Cimitirul vapoarelor* (pentru o nuvelă), acel pustiu de fiare vechi din portul Salamina, unde 400 de vapoare, foste petroliere, așteaptă să fie topite, vîndute la fiare vechi (un milion dolari unul, în această situație, valorînd de fapt cîte 6) sau scufundate. Cred că împreună cu *Ultima călătorie* ar ieși o nuvelă completă. Vom vedea.

Aici tragedii: Nea Costea, cam bolnav, mult îngrășat, neputîndu-se mișca din cauza unor răni din război. Cazanul de la baie a ruginit și a trebuit să fie înlocuit; dincolo, la *Casa cavalerilor*, cloul plesnit din cauza înghețului, altă distracție, focul de ieri a pîlpîit și Furnicuța, femeia noastră, a venit cu o mină disperată după o teribilă bubuitură: s-au stins gazele în sobă, ea a aprins prea repede alt chibrit și numai norocul a scăpat-o de accident. Dar nu e totul; păunul cel tînăr, care făcea perechea ultimă, și-a omorît rivalul. Criminalul, fiind trimis la Sinaia, a fost otrăvit sau lovit de cineva. Gigi, ca un gropar ce este, vine și-l ia la împăiat. Vor sta unul lîngă celălalt, încremeniți în casa zidarului, care-l duce pînă acasă cu un Chevrolet personal, foarte elegant. Cît au evoluat oamenii de pe aici! Deci păunița, văduvă! Asta n-o împiedică să depună în curtea lui nea Costea trei ouă ale răposatului soț. Cum e păguboasă, ca pînă acum (nu are urmași), nu știm dacă va reuși să le clocească și să ne umple iar curtea de păuni. Într-o vreme am avut 9. Nu știu cum s-au prăpădit. Iată că am rămas cu această curcă plouată, și ea strigă încă, exasperînd vecinii care, de aceea, l-au și ucis pe păunul cel tînăr: nu demult, se oglindea cu coada lui mirobolantă în bara automobilelor. Dacă a fost ucis, blestemul meu îl va ajunge pe vinovat pentru că nu a fost vreo dată cînd cei ce mi-au făcut rău s-o termine bine. Aștept...

Dar nici cu asta nu am epuizat seria tragediilor de pe Zamora. Barcelona, care a stat legată la lanț din august anul trecut pînă în mai, cînd nu am mai suportat și am dat ordin să fie deslegată pe „barba ei" (e vagaboandă, fire de vulpe și riscă să fie călcată de mașini sau furată pur și simplu, pentru că e frumoasă), a mai născut un pui: tot alb, dar care nu mai aduce cu tatăl (pentru că e făcut tot cu el, adică e fratele bun al lui Rică), conceput și el, ca și celălalt, în stare de arest. De data asta e o fată, pe care am dat-o. A fost depusă la Alimentara în față și după 2 luni a revenit miraculos în curtea noastră. E o cățelușă stil Barcelona, slabă, cu o dungă maro, leit maică-sa.

Sunt disperat. Prea mulți cîini de data asta, pentru că în curte a apărut și giscardianul Codiță, cățelul nostru de la București, cumpărat anul acesta, un *caniche* de 6 luni, de o mare inteligență, fiul lui Gipsy (Londra) și al lui Sprițache (București), *caniche* de București. În curte, pentru că Rică a fost cedat unei familii (el încă nu s-a întors acasă), au rămas Ministrul, zis Duiliu Zamfirescu Tatăl, zis Take Ionescu, zis Negusul cel placid, care a trăit la rîndul lui o altă dramă: la înghesuială, a fost și el „transferat" la soții Sîrbu, unde a fost pus la lanț și, după 10 zile de plînsete teribile (ca un om, spuneau noii proprietari), a rupt lanțul și s-a întors acasă. Pentru această faptă care l-a lăsat și cu o trembolență a capului (de la lanțul cel nemilos), a fost primit cu mari onoruri, întrucît s-a dovedit de o mare credință (a refuzat să mănînce în timpul detențiunii) și reîncorporat în toate drepturile. Tronează în curte, latră cel mai bine și sfidează ușurătatea Barcelonei, care la un control nocturn (ora 24) se dovedește a lipsi din garnizoană, dusă adică după alți căței prin Poiana. Scuzele se ivesc: N. spune că trebuie înțeleasă, întrucît a rămas văduvă (e adevărat, cățelul care i-a făcut pe cei doi căței în doi ani consecutiv a fost otrăvit și el în urmă cu două luni, parcă au înnebunit cu otrăvirea cîinilor!). Nea Costea îmi șoptește că, de la acest eveniment, lui Negusu' i-au sporit considerabil șansele: de doi ani îi face curte, dar ea a fost tot prin vecini, acum se pare că acceptă curtea legitimului. Deci situațiile mai vechi se tot complică în jocul aspru al întîmplării; Negusul, încă virgin; Barcelona, văduvă lîngă acest flăcău unguresc, curtată acum și de precocele Codiță, care, cu tonsura lui de „cățel pederast", cum a fost clasificat urgent în unele cercuri apropiate, are mai multe șanse decît blîndul Negus pe lîngă ușarnica Barcelona. Dar tratamentul pe care-l suportă Codiță este cu totul straniu. „Proletarii", care și-au petrecut iernile în frig, nu-l bagă în seamă pe prietenosul „conte" care doarme în patul nostru în timp ce ei tremură afară, noaptea întreagă. La avansurile lui Codiță, Negusul răspunde cu dese mușcături (provocate și de rana de la ureche, produsă de lanțul buclucaș), de unde Codiță iese tăvălit. Nici Barcelona nu-l agreează, ea suferă cel mai mult de această prezență insolită în curtea noastră. Se tăvălește în fața mea, simte că nu o mai iubesc ca înainte și asta i se pare un furt, unde mai pui că nu mai am „atenții" față de ea pentru că prea nu stă în curte și absențele ei îmi vorbesc despre dezertări nepermise care se plătesc cu aceste „uitări" ale mele, justificate. Treaba e foarte complicată și tremur pentru soarta lui Codiță, care va fi scărmănat de nu se va vedea de către „proletari".

Cam atît; am tuns pomii pentru a putea să ne bucurăm de statuile lui G., care le-a pus departe de casă, mai ales să fie văzute din tren sau de pe șosea, cum constatăm la rece cu N. Pentru asta, am jumulit pomii trei ani la rînd. O veste ceva mai veselă: pomul acela, corcodușul care a răsărit singur pe locul celui tăiat, a înflorit mult și ne va da probabil anul acesta rodul lui pe care-l așteptăm cu remușcări (noi, cei ce l-am tăiat pe tatăl său). Ca să se știe ce cronică sîngeroasă se poate scrie pe Zamora. Timpul e încărcat de crime...

*

Şi cer visînd, jos înmulţeşti Infernul... (Giordano Bruno).

*

Noaptea cu zid întreit de bezne-o cuprinde...
Noaptea şi ziua călcîndu-şi una alteia urma
Veşnic strigă, se cată în largul tărîm de aramă.
(Hesiod, *Teogonia*)

Acelaşi:

Muze Olimpiene, fecioare din zeul Egidei,
Glasuri vrăjite, cîntaţi-mi acum despre neamul femeii...

*

Crescînd, iarba cîntă în cor (Călinescu).

*

Apostroful oceanului (Lautréamont).

*

Pentru *Ajungă-i zilei răutatea ei!:* legea scurtării numelor şi a pompierilor voluntari, anonimatul solilor, al diplomaţilor în misiunile lor...

*

Casa de Ruescas din *Grădina bolnavă* a lui Ghelderode, cu taina, cu pisica aceea cleioasă, cu fetiţa, păpuşa Ode şi doamna imaterială de la etajul clădirilor în demolare, atît de asemănătoare grădinii Meitani (pe care o descopăr la 7 ani după *Princepele!*). Ce ciudăţenii... *Güell* din Barcelona, *Sagrada Familia* ale lui Gaudi, la fel. Ele vin întîi în imaginaţie şi pe urmă se confirmă!

*

Brahms: *Simfonia a III-a,* cu melancolica parte a doua sau a treia, care face fondul muzical al unui film *(Un bărbat şi o femeie* sau altul), care se va asocia de atunci înainte cu chipul asimetric al lui Anthony Perkins, atît de deschis, de o superbă, şireată frumuseţe juvenilă.

*

Cerurile în care se iveşte o ejaculare veninoasă, la Ghelderode.

*

Un tîrg avar...

*

Borges, la recitire: „Noaptea nopţilor cînd se deschid porţile secrete ale cerului şi apa din ulcioare e mai dulce; tigrii transparenţi din Tlön; turnurile de sînge; busola care bate misterios, o haită de cîini de culoarea lunii ţişnind dintre trandafiri negri. În visul pe care omul îl visa, visatul s-a trezit..."

sau: Cîmpiile erau pline de iarbă. Adăpătorile, amare...

sau: Moon, în timp ce fugeau printre pini, a scos un suspin palid (ca mistificare a prozei).

sau: Frica magică a ebreiştilor de cifrele pare...

sau: Un pîrîiaş orb...

sau: O după-amiază pustie care seamănă cu dimineţile...

sau: O ură pe măsura universului;
sau: Janus Bifrons care privește apusurile și aurora.
sau: Dumnezeul febrei și al oglinzilor.

Tot el:

— Morțile simetrice și periodice.

— Visele oamenilor aparțin lui Dumnezeu, Maimonides a scris că vorbele unui vis sunt divine cînd sunt deosebit de limpezi și nu-l vezi pe cel ce le rostește.

— Există o oră din înserare cînd cîmpia vrea parcă să vorbească.

— Martin Bubec susține că evreii sunt fundamental patetici.

— Străzile ca niște vestibule largi (ah, Ivasiuc, de aici veneai!), piețele ca niște curți, orașul era plin de fericire și de un început de amețeală. Eroul (în coșmar) intra într-o lume mai veche și mai hotărîtă.

— Imaginea dezolării: nimic nu turbură țărîna elementară. Pe un cîmp fără margini nu e decît un taur. Singurătatea e perfectă, poate ostilă.

— Altul este rîul pe care-l caut, rîul secret, cel care purifică pe oameni de moarte.

*

Din *Zohar:* ceea ce e jos este reflectarea a ceea ce e deasupra. Histrionii declară că pămîntul influențează cerul (și acum prin oglindă vedem în întuneric; *Epistola către Corintieni*, I, 13,12); fals al lui Borges, desigur. (Pe urmă, *Omul dublu* pe care-l găsim și la Léon Bloy.) Dacă cel de pe pămînt doarme, cel din cer veghează, dacă păcătuiește, celălalt e cast, dacă fură, celălalt e generos. Cînd murim, ne unim cu cel din cer și suntem asemeni lui. Demostene vorbea de purificarea prin noroi în misterele orfice.

*

Borges: Droctulft care vede ziua, marmura și chiparoșii...

— Corturile din piele de cal.

— Pe Tadeo Isidoro Cruz îl aștepta în viitor o noapte lucidă, fundamentală (ca în Márquez). În 1879, cînd a murit de vărsat negru, nu văzuse încă un munte, o lampă de petrol sau o moară (ce biografie în zece cuvinte!).

— Unul care s-a ascuns în mare.

— Araba, limba cu care Dumnezeu îi conduce pe îngeri.

— O ușă distrusă care dădea spre un coridor orb, plin de riscuri.

— Zilele, cu foamea din ele.

— Seninătatea și cîmpia sunt doi mari medici.

— Un fluviu cu apele mulatre.

— Un imperiu fetid.

— Codoșul a trei prostituate cu imensii săi ochi morți sau Kit Burns, care era capabil să decapiteze dintr-o singură mușcătură un șoarece viu sau Yaske Nigger, otrăvitorul de cai...

— Luciditatea atroce a insomniei.

— Sunt orbi pentru că au văzut chipul meu...

*

Pămîntul pe care-l locuim este o eroare, o parodie incompetentă. Oglinzile și paternitatea sunt abominabile pentru că o multiplică și o pun în evidență. Scîrba este virtutea fundamentală. Două discipline (pe care profetul le lasă la liberă alegere) pot să ducă la ea: abstinența sau desfrînarea, exercițiul cărnii sau castitatea sa (Borges).

Tot el:

— Noaptea proaspătă ca o binecuvîntare.

— Era frumoasă ca o femeie goală, noaptea.

— Aerul obosit al morților.

*

Amorul senzual? Două pîntece care se freacă (Marc Aureliu).

*

Un atlet cu ochi de femeie (Troyat despre Turgheniev).

*

Tolstoi despre Turgheniev: înoată și se bălăcește în propriile-i nenorociri.

*

Nu trebuie să faci din literatură o cîrje (Walter Scott).

Jurnalul de la Poiana (75)

Firicel, Rică (fiii Barcelonei), Ministrul, zis Duiliu Zamfirescu Tatăl, zis Take Ionescu, zis Negusul, deci trei bărbați; cu Codiță, patru, în jurul Barcelonei, care tot cu tipul din colț trăiește; iată un adevărat trib pe Zamora. S-a întors și Rică, într-un hal fără de hal, după ce două luni a fost expediat pe undeva pe la Bușteni. Arată ca vai de el. Era frumos doar; acum șchioapătă și pare nemîncat. Suntem dezolați de aglomerație. Pe Firicel, cel mai proaspăt în curtea noastră, îl ducem la o rudă de-a lui nea Costea, dincolo de Sinaia. Se întoarce și el. Atunci iau hotărîrea de a-l trimite la Snagov, cu mașina, unde va fi lăsat lîngă un restaurant. Pe Rică l-a otrăvit peste o lună serviciul sanitar. Au rămas deci Barcelona, cu soțul legitim, Negusul și oaspetele, Codiță, care nu știe regulile jocului. El e prietenos și se joacă cu cei doi, dar Barcelona nu-l bagă în seamă. Take Ionescu îl mușcă de cîte ori „contele" îi face curte. Iarba e udă, cățelul sburdă, n-are nici un an, dar noi tremurăm pentru el fiindcă în primăvară a avut hepatită și pneumonie. L-a salvat ca prin minune un doctor foarte devotat care l-a injectat, zi și noapte, cu ser din Germania. Plus devotamentul lui Mamy, zisă Furnicuța, care vorbește cu el toată ziua ca și cum ar discuta cu un om. Nu am dormit nici eu cîteva zile, veghind pentru a i se da niște hapuri. Slăbise, credeam că ne va lăsa, era foarte grav. Șoferul m-a găsit în lacrimi, veghindu-l, la 2 noaptea. M. era plecată la Moscova, distrusă și ea că nu știa ce soartă îl așteaptă. Destul că a murit Gică Doi, la datorie, că primul Gică a dispărut și că bietul Rică a terminat otrăvit. În sfîrșit, acum totul e bine cu cîinii, ei se sbenguie, se mai mîrîie, dar în totalitate se înțeleg. Barcelona nu pricepe de ce pe ea nu o culc în casă și pe musafir, da. De unde o rezervă față de mine, deși îi aduc de la București cîrnați și alte bunătăți. E limpede: a înțeles că altul i-a luat locul în inima mea și acesta e Codiță, de unde o ură ce se manifestă teribil. Codiță abia e salvat de colții ei. Își ia porția și mă latră din colțul coteței. Nu mai spun ce se întîmpla cînd erau atîția. Într-un

coteț dormea Barcelona, regina neîncoronată a curții și cea mai veche locatară, în celălalt, stăteau Negusul cu Rică, plin de jigodie, șchiop și umil, plus Firicel, fiul lui Firicel, amantul Barcelonei. La masă lucrurile se complicau: trebuiau hrăniți separat, în diferite colțuri ale curții. Negusul e cel mai lacom, dar și cel mai absent de la ce se întîmplă și rămîne cu cel mai puțin, dar pe el îl iubim cel mai mult după Codiță, pentru că e atît de devotat. Orătăniile s-au împuținat, e liniște. Păunița, tristă, mai dă chiote amoroase, de văduvă, dar fără nici un fel de ecou. Păunii erau partea regală a curții și cozile lor nu se mai văd prin iarbă. Mi se pare mai trist, mai ales la amurg, cînd umbrele lungi ale munților nu-i mai acoperă. Păunița arată ca o dihanie oarecare, banală, nu are nici o măreție, trebue să-i găsim urgent un bărbătuș...

*

Doctorul F., care venea aici vara, nu se mai arată nici el; nici fetița lui aceea cu ochelari, care se dădea în leagăn și alerga după păuni. Se aude că a rămas prin Maroc sau prin Federală cu copila sa. Soția urmează să plece și ea acolo. Al doilea doctor sau, nu, al treilea de pe Zamora, care ne-a lăsat. Dacă ei își închipuie că o să le fie mai bine...

*

Nici acea bombonieră de pe vîrf, de la Cota 1300, Brădet, sau așa ceva, nu mai are farmecul de altădată. Lume multă, gazda noastră, mai puțin amabilă ca altă dată și din cauza solicitărilor. E mai mult fum, afară nu se poate sta din pricina vîntului, dar cînd se mai răresc oamenii, ceva mai găsim, eu și N., din vechile agape care erau atît de frumoase aici, cîndva, adică acele cuvinte frumoase și rare pe care le schimbam în acel halou al alcoolului...

*

Din *Enciclopedii:*

— Egiptenii distingeau în inscripțiile lor opt produse minerale deosebit de prețioase, pe care le așază în ordinea următoare: *aurul* sau *nub; argintul* sau *hat; asen* sau *electrum*, aliaj de aur și argint; *chestebu*, sau *mineral alb*, cum ar fi *lapis lazzuli, mafek*, sau *mineral verde*, ca smaraldul; *chomt, arama, bronzul, cuprul; men*, sau *fier; taht*, adică *plumbul*.

— Nero pare a fi primul suveran care a pretins aur fin.

— Cuvîntul latin *aes* = *aramă* (aliaj de cupru, bronz) corespunde sanscritului *ayas*, care înseamnă *fier*.

— *plumbul* — *molibdochalc* la cei vechi;

— *zincul* = *orichalc, laitons;*

— *orichalcul,* cuvînt care pare să fi reprezentat la greci toate aliajele metalice galbene, care amintesc de aur prin strălucirea lor. Cuvîntul a fost folosit mai întîi de Platon şi Hesiod.

— Fierul e rar şi relativ modern în mormintele egiptene. Picturile vechiului imperiu nu ne prezintă arme pictate în albastru (fier), ci totdeauna în roşu şi brun deschis (aramă).

— *electros* = *strălucitor; argyrion* (argintul) = *alb;* (în ebraică, palidul); *aurul* e numit în ebraică: *strălucitor.*

— *Mercurul* a fost ignorat în Egipt. Plinius îl numeşte: *liquor aethernus, venenum rerum omnium* = licoare veşnică, otravă a tuturor lucrurilor.

— Alchimiştii luau ca bază doctrina celor patru elemente datorată lui Empedocle, care a prezidat toată chimia pînă în secolul trecut. Cele 4 elemente corespund într-adevăr aparenţelor şi stărilor generale ale materiei. şi erau desemnate printr-un singur cuvînt: *tetrasomia.*

— Cele patru elemente, după ionieni şi după Platon, urmaţi de alchimişti, se pot schimba unele în altele şi asamblarea lor se efectuează, după pitagoreici, conform cu forma lor geometrică: pămîntul e constituit din cub, focul din tetraedru, aerul din octaedru, apa din icosaedru şi al cincilea element, care le cuprinde pe celelalte şi al căror liant e, prin dodecaedru. Sunt cele cinci poliedre perfecte („restrînsele perfecţiuni poliedrale" ale lui Ion Barbu)....

— Doctrina celor patru elemente era completată de cea a lui Platon despre materia primară: „Ea este fondul comun al tuturor diferitelor materii, fiind lipsită de orice formă pe care trebue s-o primească din afară". Alchimiştii, ridicaţi de neoplatonicieni, au cam aceleaşi idei, numai că materia primară, noţiune metafizică la Platon, la ei este un element concret, fiind identificată cu mercurul filosofilor.

— Platon desemna cu nume de ape toate corpurile lichide şi pe cele fuzibile, în special aurul şi arama.

*

Din: Emile Verhaeren — *Oeuvres,* Ed. Mercure de France, Paris, 1914:

Oră moartă, acolo, în provincie,
În cartiere pierdute, în fundul unui deşert închis,
Unde zidurile sunt îndoliate şi gongul monumental al porţilor
Scîrţîie asemeni unui pumn de fier.

*

Palizi şi singuri, bolnavi hieratici
Ca nişte vechi lupi întunecaţi, adulmecînd moartea

*

...aurul silenţios, care cădea din cer...
... corpul lor: colivie de os pentru febrele lor...
... apusul, asemeni unui trepied care fumegă, deşteaptă în mintea lor un zeu feroce şi negru...

... trepiede negre... coloşi albaştri... reptile negre... idol enorm şi nocturn de piatră... cîmpii dolente... moartea aripilor, lujerelor şi a parfumurilor...

*

Să mori astfel, o, trup al meu, să mori ar fi un vis!
Sub un suprem aflux de culori şi de cînturi,
În priviri cu luciri de aur şi apusuri,
Şi-n minte, fluvii de seve.
Să mori ca nişte flori prea enorme, să mori,

Prea masive, prea gigantice pentru viață!
Moartea cea mare ar fi servită superb
Și imensul nostru orgoliu n-ar avea nimic de suferit...
Să mori, o trup al meu, precum toamna, să mori!

*

Să lucească printre liane veștede
Scînteietoare cuțite de crime și de soare

*

Luni de gheață în grotele unui aur nocturn.

*

... vise dolente... liniștita moarte a nebunilor... palat vertical al orgoliului... ore de voință nebună și neașteptată... sărbătoarea și splendoarea sîngelui și a metalelor... seri sulfurice ... Simt plîngînd deasupra mea ochiul alb al nebuniei... de la înălțimea vechilor debarcadere...

*

În cercuri de eter și de aur, singure și singure,
Constelațiile se învîrtesc ca niște mori,
Din acest minut, podit cu plictiseală.

*

... iminente sepulcruri sumbre, pecetluite cu fier... un peisaj negru, populat cu arhitecturi... nori negri sdrobesc soarele...

*

... lungi tuneluri fumegoase...

*

Și deșertul din inima mea e populat cu Zei negri
Ei se înalță, blocuri greoaie de lemn, împodobite cu coarne
Și cu pietre. Zeii negri și tăcuți ai înserărilor.
Întunecați și negri, în deșertul inimii mele întunecate.

*

... cerul meu violent... pisici de abanos și de aur au traversat seara...

*

pisici de abanos și de aur au traversat seara
cu strigăte de șurub răsucit și de mai
au zgîriat inima mea și oglinda
ochilor mei limpezi îndreptați către stele

*

Sub acest funebru cer de piatră
Boltă de abanos și de metale,
Iată cum ciocanele tac —
Și noaptea se înfățișează plenar,
Iată cum ciocanele tac, —
Ele au construit-o cu splendoare
Din cristal și lumină.

Ca o bucată de ghiață sculptată,
O imensitate moartă, luna,
Fără svon din depărtări și fără
Nici un nor în jurul limpezimii sale,
O imensitate moartă, luna,
Împodobită în marele ei cosciug de aur,
Coboară scările Nordului.

Cortegiul feciorelnic și placid
Reflectă drumul ei astral
În oglinzile unui lac lustral
Și ale unei plaje translucide;
Reflectă voiajul său astral
Spre dalele și mormintele
Unei capele de flăcări.

Sub acest cer fix de lagună,
Împodobit cu abanos şi flăcări,
Iată trecînd, spre morminte,
Funeraliile lunii.

*

... pe drumuri palide, ciuruite de solfatare, lucesc galopuri nebune ale cometelor barbare... printre aceste blocuri de foc, pămîntul este un orb... în timp ce, între florile somptuoase ale serii, se deschid marii ochi de aur ai broaştelor negre... minunate vapoare pline de îngeri adormiţi... doar moartea este regina înserărilor... cu violenţă castă, împotriva strigătului cărnii...

*

Aici (în grădini) iarba e albastră şi gardul argintiu,
Fluturi de sticlă şi mingii de fructe;
Păuni aleargă de-a lungul tufişurilor,
Un leu luminos împiedică intrarea (un leu transparent).

*

... sfîrşitul zilei se umple de umbre suspecte... o lună de octombrie... moartea nebună şi splendidă... o moară care arde... zboruri enorme de păsări ies din pămînt... faci înconjurul propriei tale plictiseli... nopţi ale oglinzilor şi ale insulelor imobile... un miros de iod... nişte Indii de visare... fiecare arbore pare o minunată minciună.

*

În case şubrede în care lampadare albastre
Ard pentru nu se ştie ce călător al serii
O doamnă, gînditoare, se aşeza în prag
Cu lei legendari sub picioarele sale transparente.

*

... prinţesa broda o lagună... să cucerim aurul care doarme în lună... în portul moarat, datorită serii, eşuează cu sutele florile veştejite... un colţ în care pajiştea înflorită strălucea ca un obraz... o seară de tristeţe şi de toamnă... iat-o jucîndu-se cu luna, pe zîna cu mîini albastre... un pat de alge şi de demoni fleşcăiţi...

*

Vîntul este acest cavaler greoi
Care s-a-mbătat astă-seară şi face dragoste
În toate colţurile răscrucilor
Cu roşia şi violenta toamnă.

*

... Bijuterii fără fast
mor pe pieptul lor cast..

*

Dăruiesc acestor pietre arzătoare,
Acestor bijuterii şi flori pe care le plîng
Mîngîierile părului meu,
Cultul mîinilor mele
Şi memoria ochilor mei;
Sunt servitorul tăcerilor lor.

*

.... luna e un obraz cu privirile albe ... marile drumuri desenează cruci îndepărtate, la infinit, de-a curmezişul cîmpiilor... arbori trişti şi nebuni, în care furtunile se agaţă... şi noiembrie cu atîta umilitate imploră şi plînge, pentru a înduioşa inima mecanică a orelor...

*

... un foc de culori necunoscute... ape adormite... cîini, privighetori ai fermelor, plîngeau de spaimă toate noaptea... focul negru al violurilor... un cer incandescent cade cu toată greutatea... palid crin de argint... răbdătorii inchizitori ai mulţimilor... un vînt venit din îndepărtările antice ale pămîntului... vînturile venite din Grecia fatală... morţii giganţi insultaţi de mulţimi... ca un cadavru regal în fundul unui cosciug de aur... eleşteie livide... ochiul lor e lucitor ca apa dintr-o cavernă... o tăcere suferindă pătrunde în inima lucrurilor.

*

Orizonturile arămite ale toamnelor suprem
Mor acolo, departe, într-un carnaj de aur —
Unde sunt eroii din baladele teutone
Care trîmbiţau, prin păduri, marşurile morţii?

*

De cînd în cîmpia imensă s-a făcut seară
Cu ciocane grele şi cu blocuri taciturne
Umbra clădi zidurile, dalele şi donjoanele nocturne
Ca un Escurial înveşmîntat în argint negru.
(pînă aici Verhaeren)

*

Un titlu: *Nôtre Dame cu mantaua de frig.*

*

Din *Enciclopedii:*

— *Anacreon,* apud 560 î.e.n., originar din Lidia. Amic cu Cristias şi cu Xantipos, tatăl lui Pericles. I se ridicase statuie în Acropole. Dragostea domină cîntecele sale; el celebrează formele elegante ale unor tineri efebi ca Smerdies, Cleobulos, Megistes. Nu are nici profunzimea lui Sappho, nici a lui Ibyscus, dar are graţie, bucurie, imaginaţie vie. Horaţiu a împrumutat mult din Anacreon.

— *Anaciclice:* versuri ce pot fi citite la fel şi de la coadă la cap: *„Roma tibi subito ibit amor".* Alteori se lasă cuvintele aşa cum sunt, dar se citesc în ordine inversă. Iată un astfel de vers scris de Porphyrius:

Blanditias fera mors Veneris persuasit amando

Permisit solitae nec Styga tristitiae
Tristitiae Styga nec solitae permisit, amando
Persuasit Veneris mors fera blanditias.

*

— *La Prose de l'âne* este un document curios prin conţinut şi formă; se compune dintr-o poezie latină în vers leonin, formînd strofe urmate de un refren în limba franceză (se cînta în Evul Mediu în Franţa):

Orientis partibus
Adventavit asinus
Pulcher et fortissimus,
Sarcinis optissimus —
Haz, sir, âne, hez!

alte versuri:

Ecce magnis auribus
Subjugalis filius
Asinus egregius
Asinorum dominus.

— Un obicei comun al ariasilor, care au venit cu o religie a adoraţiei, dragostei şi recunoştinţei, care se găseşte la originea tuturor tradiţiilor lor, era de a sacrifica în foc şi de a intona un imn în timpul ceremoniei; acest cînt, cu măsură şi ritm, era numit imn (în sanscrită *summa,* care înseamnă *frumoasa* sau *buna gîndire, gîndirea prin excelenţă.* E probabil că multe din imnurile vedice au fost aduse în Grecia de invaziile elenice şi e probabil că au fost cunoscute de autorii poeziilor zise orfice.

— Despre Homer, Herodot spunea că ar fi trăit cu patru sute de ani înaintea lui. Se încearcă o etimologie a numelui de Homer, considerat personaj legendar. Numele său nu poate avea drept origine decît prepoziția indoeuropeană *sam* și rădăcina *ri*, care în forma sa cauzativă devine *ar* (în grec. *airo* = *a aranja*). Totalul înseamnă arta de a aranja, de compoziție epică și arată funcțiunea obișnuită a rapsozilor. E curios de observat că numele tradițional al autorului *Mahabharatei* — Vyasa — are aceeași semnificație. Dealtfel, *Iliada*, ca și *Mahabharata*, nu desminte ideea unei compoziții colective. În afară de *Iliada* și *Odiseea*, anticii îi atribuiau lui Homer și o altă epopee: *Thebaida*, un poem: *Epigonii* și altele.

— Esop reprezintă tradiția frigiană, cea mai importantă și care era considerată centrală.

— S-a renunțat să se mai susțină autenticitatea versurilor aurite ale lui Pythagora.

— Au rămas cîteva versuri dintr-un *pean*, pe care grecii l-au cîntat la Salamina: *ite, paides ton Ellinon* = *Allez, enfants des... Hellènes — Haideți, copii ai elenilor!*

— Satira *Ménipée* a fost un pamflet, o comedie și o lovitură de stat, după Philarète Chasles. Autorii au fost cunoscuți abia în secolul al XVII-lea: Jacques Gillot, Louis Leroy, Pierre Pithou, Nicolas Rapin, Florent Chrestien, Passerat și Gilles Durant (și alții neindentificați). Leroy a avut ideea, iar Pierre Pithou a revăzut-o în ansamblu.

— Deși versul numit *asclepiad* a fost folosit de Alceu și Sappho anterior, el a rămas să poarte numele poetului Asclepiade. Unii gramatici îl consideră printre coriambi; mai simplu, ar fi să-l considerăm un *logae* compus dintr-un *pherecratian* și dintr-un *aristofanic catalectic*, adică dintr-un *spondeu* (sau, primitiv, un *troheu*), un *dactil* și *o silabă* lungă formînd primul hemistih, în timp ce al doilea e compus dintr-un *dactil*, un *troheu* și *o silabă*. Ex:

Maece-nas ata-vis|edite-regi-bus.

(Horatiu)

Există și *marele asclepiad*, cînd între cele două părți se intercalează un coriamb sau un dactil și jumătate, ca în oda lui Horatius:

Nullam-Vare sa-ra|vite pri-us|severis arbo-rem.

Jurnalul de la Poiana (76)

Cînd a apărut Codiță la Poiana, pe Zamora, proletariatul din curte (Ministrul, zis Duiliu Zamfirescu Tatăl, zis Motofozo) și Țuki moștenitorul expulzatei Barcelona (fiul ei din amorul cu Firicel al vecinului), a strîmbat din nas: i-au ieșit vorbe că giscardianul cățel este unul dintre aceia care trage apa, după ce face *doi-doi*. Codiță, al cărui nume se scrie exact cum se citește, traversa o criză erotică (abia o părăsise pe Lola, soția din Romană, care-i dăruise pînă acum 16 copii, de a căror paternitate nu se îndoia nimeni ca în cazul lui Negusu', mai ales că, din cauza asiduităților lui Codiță, Lola nu avusese nici o secundă liberă). Curios e faptul că la cățelușe de rasă lordul nu are succes și-atunci recurge la ce găsește, adică la cățele obișnuite. Ei, bine,

viața la țară nu e nici ea lipsită de aventuri și de întîmplări ciudate. Prima: Codiță se întîlnește cu niște oi care-l privesc căpii: ce fel de oaie e Codiță? S-au devizajat preț de un sfert de ceas. În ciuda vîrstei sale (doi ani și jumătate), el este alb, coliliu; identificarea s-a făcut cu ajutorul mirosului. Era venit din altă lume. Berbecii, în schimb, aveau porniri bestiale, bănuindu-l o oaie de rasă. A fost salvat de lesă și pașii noștri grăbiți. A ieșit svonul că pe aici au fost parașutați din helicopter 400 de urși care l-ar putea confunda cu o oaie și l-ar mînca. De atunci, amenințarea că vine ursul și-l mănîncă îl mai astîmpără. Libertatea de mișcare a lui Codiță a suferit restricții crunte, deși se pare că urșii nu se hrănesc cu *caniche*, numai că noi avem amintirea lui Gică Unu, mîncat de lupi, ceea ce e cu totul altceva, dar confuziile sunt confuzii. Poveștile sunt pe jumătate adevărate: urșii au furat vecinei noastre, Marioara, două oi și doi purcei. Tot ei au mai făcut incursiuni și la alți locatari de pe Zamora. Urșii nu pot fi uciși decît dacă fac pagube în valoare de 80 000 de lei. Dar un om la cît o fi prețăluit? Deocamdată, Codiță, din cauza primejdiei potențiale, stă într-o recluziune severă. Să ne închipuim cum i-ar scrie soției sale, Lola, la București (propune N.): „Scumpa mea soție și mamă a fiilor mei numeroși, sclavii mei personali m-au adus la Poiana cu *Ford-Capri*-ul lor cam înghesuit, despre care N. spune că e un bideu și că numai apa îi lipsește, dar mie îmi convine pentru că nu am chef să mai stau cu cineva alături. De cînd îi țin pe lîngă mine și-au învățat meseria, fiindcă au oprit de două sau trei ori pe drum ca să mă relaxez. Din cînd în cînd, le făceam cîte un semn să mă servească cu dulciuri, portocale și *Cico*. Lourdaud își închipuie că el e șeful echipajului. O sîcîie mereu pe grațioasa șoferiță, care mă duce și mă aduce de la Poiana, cu sfaturi de care ar rîde și surorile Kessler (cele două pisicuțe ale lui madame Lenuța, caloriferista, care ne-a adăpostit de multe ori, în clipele fericite, în pivniță). Mă așteaptă deci o vară la țară, cu mamy și cu papy, o să ne plictisim de moarte pentru că între noi e o mare diferență de generații. O să țin dietă și aici, pentru că, odată ce mamy e de față, mîncarea se dă după rețetar. Mai zilele trecute, am auzit-o că spunea că am început să fac burtă. Nu știu dacă mi se adresa mie sau lui Lourdaud. Nu mă plîng totuși, pentru că la masă mi se dă pepene galben și roșu și asta numai pentru că profesoara noastră de gimnastică suedeză (mamy) este mare iubitoare de dulciuri. Din această cauză, am mese compuse numai din prăjituri, înghețată, pepene, struguri și cîteodată piersici, deși nu mă omor după ele. Cînd nu mă simt bine la stomac, îmi caut iarba mea preferată. Oase de pui nu am voie să mănînc, le las Ministrului și lui Țuki, pe care am început să-l confund cu tine, deși el nu mă încurajează. Lourdaud spune că sunt pederast. În fiecare după-masă avem o oră-două de mișcondoc, asta e egal cu plimbarea pînă la Bușteni și înapoi sau cu asalturi în munți, în pas alergător, pe care mamy le propune și soțului ei, care refuză indignat, spunînd că el a jucat fotbal la viața lui și că a urcat munții Făgăraș de cîteva ori și că o s-o învețe minte, ducînd-o pe Retezat cu o raniță în spate, cum a fost el cînd s-a vindecat de cățărarea pe munți, declarînd ritos că de atunci va

privi munții numai la cinema. Cînd mi se acreşte de regimul lacto-vegetarian al lui mamy, îi sui în căruța lor galbenă şi-i trimit la *Rozmarin*, la nea Diki, să-mi aducă oase de vită, permițîndu-le să mănînce ei resturile, adică fripturile. Cînd se întorc, îi aud vorbind cam tare şi contrazicîndu-se. Lourdaud caută totdeauna pachetele cu bunătăți şi le împarte proletariatului mai întîi, ca nu cumva mie să-mi rămînă oase de pui. Cu dragostea, Lolita mia, stau prost. În lipsa ta, nu am găsit nici o soluție onorabilă. Am fost dus într-o vizită pe Zamora II, la o *caniche* albă, ca mine, dar doamna abia născuse trei puişori care-mi seamănă (să nu crezi că am vreo vină) şi nu era în situația de a-mi primi omagiile. *Tendresses*, Codiță.

P.S. Sărută-i din partea mea pe Ics, Apaca, Luki, Dick, Mutty, Seraphita, Trompi, Mako, Călineasca, Pătatul, Lăbuş, Fulga, Mister, Titi, Lila, Stelian.

P.S. 2. Trebue să-ți mărturisesc că mai am patru fii la Tulcea, care au fost procreați într-o scurtă întîlnire, ştii tu filmul cu acelaşi nume, într-o casă onorabilă în prezența Ştefanicăi, cu o *caniche* neagră, dar numele lor nu-l cunosc. Asta se numeşte a avea copii din flori? Pentru mine, cu toate acestea, rămîi soția mea pe veci".

*

Formula de *abjurație* care i-a fost dictată lui *Galileu:* „Eu, Galileu, în cel de-al şaptezecilea an al vieții mele, prizonier în genunchi înaintea eminențelor voastre, avînd sub ochi sfînta evanghelie, pe care o ating cu propriile mele mîini, abjur, blestem, detest eroarea şi erezia mişcării pămîntului." (Şi se zice că ar fi spus încet, bătînd pămîntul cu piciorul: *Epur si muove!*) (Din *Enciclopedii*).

*

Thomas de Torquemada, din ordinul dominicanilor, este cel mai mare călău al omenirii. În afară de oameni, a ars şi biblii ebraice şi în continuare peste şase mii de volume, cu ocazia unui autodafé ținut la Salamanca. Patruzeci de ani mai tîrziu, un alt dominican, F. Lope de Barrientos, confesor al lui Juan II, regele Castiliei, a pus pe foc biblioteca lui Henri d'Aragon, după care acest vandal a fost numit episcop de Cuenca.

— Numărul victimelor lui Torquemada în 18 ani: 10 220 arşi; 6 860 arşi în efigie; 97 321 condamnați la pedepse mai mult sau mai puțin severe — un total de 114 401 de victime. De la 1481 la 1808, au fost 341 021 victime, din care 31 912 arşi pe rug. (Şi cînd te gîndeşti că în calendarul catolic Torquemada e un loc de cinste, sanctificat!) (Din *Enciclopedii*).

Baudelaire sau Badelaire este numele ce se dă unei săbii care la noi se numeşte iatagan. (Din *Enciclopedii.*)

Jurnalul de la Poiana

Totul e pașnic aici, dar în aer plutește o nemulțumire pe care o ghicesc. Se lucrează la al doilea *Incognito*, primul bucurîndu-se de un mare succes de librărie, deşi nu ştiu cine nu se poartă *fair*, obstrucționînd cererea reală a librarilor:

175 000 exemplare, fapt care stîrneşte invidii. Sunt silit să cerşesc — şi eu cititorul — cîte 25 000, cîte 25 000 exemplare, deşi cartea nu ajunge în rafturile librăriilor. Din obscuritate, rivalul meu apasă asupra celor ce m-ar putea ajuta, dar cum sunt nepăsător, îi priveşte pe cei ce pierd la urma urmelor şi bani, numai ca să împiedice această sete de a citi a unor curioşi. (Notă din '77, martie: s-a ajuns pînă la această dată la 116 000 de exemplare vîndute în 4 ediţii, deşi convenţia era pentru cel puţin 145 000, promiţîndu-mi-se că la apariţia celui de-al doilea volum, care va fi pe piaţă în luna aceasta, se va mai trage un tiraj: vol. I şi II laolaltă, într-o altă formă grafică, deci tirajul aproape real va fi atins! Nefiind negustor, nu mă omor, nu fac curte celor care mă torpilează. Am păţit aşa şi cu *Groapa*, şi cu *Princepele*, am antrenament, deci.) Mai rău e că în jurul meu simt o ostilitate surdă. În sfîrşit, o noapte întreagă mă plimb furios pe terasă, e frig, totul arată ceva imprecis în faţă. Noroc că pomii vor înflori şi noi vom deveni mai buni...

*

Poate ar trebui scris cîte ceva despre tehnica acestui *Incognito*. Nu am nici o pretenţie la originalitate. Thomas Mann a fost inventatorul modern (pentru că precedente şi mai îndepărtate există), cu acel *Doctor Faust* unde e implantată teoria muzicală a unui cunoscut compozitor pe care autorul acesta doct a luat-o pur şi simplu, făcînd-o organică în romanul lui. E ceea ce mi-am permis, la rîndul meu, observînd succesul cărţii *Moartea unui preşedinte* a lui Manchester,

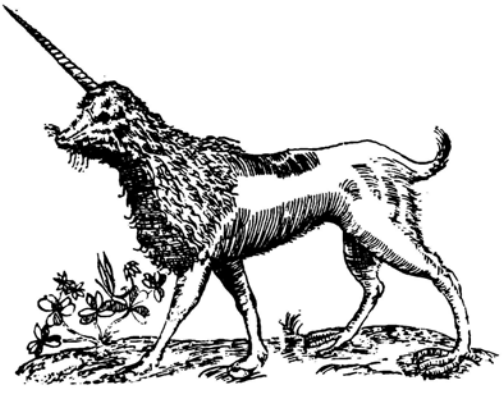

care a luat realitatea şi a amestecat-o cu multă ştiinţă cu unele ipoteze, în cazul meu, cu ficţiunea. Rezultatul este că cititorul crede că are de-a face cu adevărata istorie (lucru observat pînă şi de autorul *Regilor blestemaţi*, Druon, ajuns academician cu romane pe care le-ar fi semnat şi Eugeniu Est!, vezi ultimul *Paris Match* din februarie '77). Atunci totul devine credibil. Biografiile unor eroi sunt inventate, altele sunt reale, sigur că stigmatul poliţist, care mă indispune pe alocuri, e o altă cheie a succesului. Lumea vrea „seriale" şi de ce să nu-i dăm seriale? Primul volum, cît ar părea de senzaţional, l-am dictat în 20 de zile, lucrînd cîte 6 ore pe zi: 4 de dimineaţa, 2 seara. Nu trebuie uitat aportul lui N., care are mereu idei excelente, soluţii din care-mi scapără şi mie mintea. A fost un efort, dar mi-am spus că din moment ce Balzac scria în 14 zile un roman, ce-i drept mai scurt, adică o lungă nuvelă, de ce n-aş proceda la fel? Dictînd, mi-am scutit oboseala de a bate la maşină şi de a mînui multele documente ale vremii, de la calendare la studii economico-politice, de la memorii, la

articole de ziar și alte chestiuni care ajută cadrului. E o performanță, dar ea stă la îndemîna oricui; unde mai pui că pe toate acestea mă proiectez pe mine în ipostaze pe care mi le-am închipuit numai, nu le-am trăit. E simplu...

*

Și în toată această presiune a timpului, singurătatea samuraiului. Simt, fizic, un zid de ură în jur, nu e vorba de cei apropiați, la ei e numai un orgoliu rănit care sper că va trece, dar la ceilalți. Unul a declarat că m-ar omorî pentru că vede de cîte ori trece pe aici pe Zamora statuile lui Apostu în curte (de parcă le-aș fi furat) și nu înțelege cum am reușit. Ceea ce m-a salvat, declară cel ce-mi spune toate astea, este că prezumtivul atentator și-a adus aminte (hélas!) că am scris *Principele* și pentru asta mă iartă. Tot e bună și literatura la ceva...

*

Durrell: obscuritatea era electrizată de bucuria lor barbară *(Mountolive)*.

*

O voce în care pluteau ca o pată de ulei, la suprafața apei, orgoliul și bănuielile.

*

Pentru *Nero:* Să ucizi, jucîndu-te...

*

Iorga despre I.G. Duca: Fosforescent, dar nu luminos.

*

Din: *L'Épopée celtique d'Irlande* — Jean Markale, Petite Bibliothèque Payot, Paris, 1971:

— În 1760, un poet scoțian, Macpherson, a publicat vreo cincisprezece poeme în proză, așa-zis traduse din limba gaelică, ai căror eroi erau Ossian, poetul, și Fingal, vechiul rege al Fianei. Pe urmă, a publicat și alte poeme. Dar era un fals. După ce scandalul s-a potolit, s-a stabilit însă că existau realmente, în Scoția, în insulele Hebride, în Irlanda, tradiții folclorice tenace. Macpherson nu inventase nimic; el se inspirase doar din temele cîntate de cîntăreții populari, adaptîndu-le la gustul zilei.

— Epopeea celtică a fost clasată în patru mari cicluri: 1. *Ciclul mitologic*, conținînd povestirile cele mai vechi, asupra vechilor zei ai Irlandei, faimoșii *Tuatha De Danann;* 2. *Ciclul Ulster*, cel mai considerabil, centrat în jurul regelui *Conchobar* și al eroului *Cuchulainn* și la care se adaugă aproape în mod natural tot ceea ce privește *Connaught*, provincia rivală și vecină cu Ulsterul; 3. *Ciclul lui Leinster*, numit și *Ciclul lui Fin* (același cu *Fingal* al lui Macpherson) sau *ciclul Ossianic* și care adună povestiri de origini foarte diverse; 4. *Ciclul istoric* sau *ciclul regilor*, al căror punct de plecare este un personaj care a trăit în realitate, dar de care se leagă tradițiile cele mai arhaice privind mitologia, *druidismul*, magia și credința în ființe feerice.

— Nu se poate afirma anterioritatea epopeilor grecești asupra celor

irlandeze. Mai degrabă asemănările vin din fondul comun indoeuropean. Helenii şi, în special, acheenii au părăsit masa ariană aproape în aceeaşi perioadă cu celţii gali.

— Sub pretextul civilizaţiei şi al progresului, spune manifestul suprarealismului, am ajuns să izgonim din spirit tot ceea ce poate fi taxat, pe drept sau pe nedrept, de superstiţie, himeră şi să fie proscris orice mod de căutare a adevărului care nu e compatibil cu obiceiurile:

„Nu este nici un dezastru de pe urma căruia să nu rămînă un supravieţuitor. Eu sunt acela. Eram bătrîn, aveam părul mare, unghiile mari, eram decrepit şi gol. Într-o seară adormii şi cînd mă trezii aveam forma unui cerb. Eram însă tînăr şi sufletul meu se bucură."

— Originea poporului *Tuatha De Danann* e necunoscută, dar e probabil că ei veneau din cerui, atît de inteligenţi erau, atît era de surprinzătoare ştiinţa lor.

(Povestitorul parcurge o largă etapă istorică, suferind o mulţime de avataruri, mai ales animale, de care îşi aminteşte fiindcă se pare că inteligenţa de om şi memoria sa nu au fost alterate.)

— *Tuatha De Danann = oamenii zeiţei Dana* veneau din insulele din Nord ale lumii, ceea ce îi plasează în categoria faimoşilor *hyperboreeni*. Erau savanţi, artişti, magicieni, druizi. Ei au abordat Italia şi s-au aliat cu poporul numit *Fonore*, popor maritim, de asemenea fabulos. Pe urmă, împreună, au luptat împotriva celebrilor *Fir Bolg* care ţineau sub jug toată Irlanda *(Fir Bolg*, adică *oameni-saci; Bolg*, spune autorul, are o oarecare legătură cu *belgii)*.

— *Nuada argatlam = mînă de argint* (cît de universal este cuvîntul argint!)

— *Morrigane, fiica lui Ernmans*, ciudată zeiţă, pe jumătate războinică, jumătate erotică, arhetip al zeiţei sau *Fetei Morgana*.

— Se susţine că numele regelui *Arthur* ar putea veni şi de la rădăcina *ar = a ara* (deci în limba noastră s-a păstrat foarte curată această rădăcină).

— *Deirdre* e una din eroinele cele mai celebre din Irlanda, este Irlanda însăşi, Irlanda prizonieră care-şi plînge soarta, căci e prizonieră în mîinile Angliei, simbolizată aici prin regele *Conchobar*.

— Un erou, *Cet*, care nu se culca pînă nu tăia un cap de inamic, vede în una dintre incursiunile sale doi nebuni jucîndu-se cu creierul lui Mesgegra.

— *Cuchulainn* este personajul cel mai considerabil al întregii tradiţii gaelice şi în interiorul *ciclului Ulster* ocupă un loc preponderent, comparabil cu acela al lui Lancelot du Lac în ciclul francez al *Cavalerilor Mesei Rotunde*.

— Se ştie acum că, în regiunile cortexului situate sub vîrful calotei craniene, există centre care joacă un rol deosebit în mecanismele superioare ale gîndirii şi că, dacă această parte a creierului ar fi cu adevărat folosită, ar permite omului să cucerească o prodigioasă inteligenţă.

— Femeile care sunt îndrăgostite de cei trei eroi celebri ai Ulsterului iau diformităţile idolilor lor. Cele care-l iubesc pe *Conal Cernach* încep să fie saşii, cele care-l iubesc pe *Cuscrad* devin bîlbîite, iar cele îndrăgostite de *Cuchulainn* devin chioare.

— *Cuchulainn* se întoarce de la luptă pradă acelei furii războinice,

care îi cuprindea pe viteji (probabil se drogau). Ar putea să facă rău şi alor lui şi atunci *Conchobar* cere să-i iasă înainte toate fetele şi femeile, goale, pentru a-şi arăta nuditatea. Femeile sunt adeseori numite: *Repausul războinicului*. „El îşi ascunse ochii. Îl scoaseră din casă şi-i aduseră trei vase cu apă rece. Căldura trupului său era atît de mare, încît pe prima bute o făcu să sară şi să se spargă. A doua făcu bolboace cît pumnul. Abia în a treia căldura fu astfel ca unii oameni s-o poată suporta".

— Un pasaj în care *Cuchulainn*, vindecat după o boală şi ieşit dintr-o letargie magică, se apucă să facă tot felul de contorsiuni.

— *Spada lui Arthur*, numită *Escalibur* în romanele franceze, în gaelică se numeşte *Kaledfoulch*, ceea ce înseamnă *tăiş-tare;* după tradiţie, *Caladbolg* ar fi fost *sabia lui Nuada*, unul din *Tuatha De Danann*.

— Autorul sugerează că poate fi luată în serios semnificaţia *Eva = apă* şi *Maria = mare;* adică aici ar străbate din adîncul mitologiei tema *apei primordiale*.

— Primul sens al cuvîntului *rex, rix* în gaelică, *rajah* în sanscrită, este = *puternic, viteaz, luminos*. Nu e nicăieri ideea de a domni. Cuvîntul *bogat (riche)*, care vine din aceeaşi rădăcină, înseamnă la origine *puternic, viteaz*. Regele celtic este mai curînd un reglementator al vieţii poporului său, iar regatul se întinde pînă unde se întinde strălucirea lui; *dux* al romanilor avea rolul de *ducere*, de *a conduce poporul* ca şef al armatelor.

*

Din: *L'Épopée celtique en Bretagne* — Jean Markale, editura citată, Paris, 1971:

— Unul din eroii celei mai vechi poeme celtice este băgat într-un sac din piele; se pare că acest sac din piele avea o mare importanţă în tradiţiile celtice, după cum o dovedeşte numele belgilor *(Bolg* sau *bulg = sac)* sau numele *Fir Bolg*. Acest sac ar avea o semnificaţie precisă din punct de vedere al psihanalizei, fiindcă e în fond imaginea matricei. Cînd eroul din epopeea celtică este închis într-un sac, el este, de fapt, omorît simbolic, adică el e făcut să revină în sînul mamei sale, un veritabil *regressus ad uterum;* pentru a reveni la viaţă, eroul va trebui să se subscrie voinţelor stăpînului său, ale celui în care va reînvia literalmente.

— Celţii aveau obiceiul (vechi) de a păstra capetele tăiate.

— *Gwyddyon* este fiul lui *Don*, pe care o putem identifica cu zeiţa gaelică *Dana*, strămoaşă a poporului *Tuatha De Danann*, cu *Ana Perena* a latinilor şi *Ana Puruna* indiană. Asupra zeiţei-mamă, se mai spune că numele ei, *Don*, trebue legat de numele *Dunării (Danu-vius)* şi de al fluviului *Don, Tanais*, care e numele *Marii Zeiţe* orientale.

— În toate tradiţiile mitologice, rănile la coapse sau la picioare sunt simboluri ale neputinţei sexuale? Aşa e şi în romanele Graalului, pentru *regele pescar*, rănit la coapsă. Din cauza acestei neputinţe, se spune despre eroul *Math* că e obligat în timp de pace să stea cu picioarele în poalele unei fecioare.

— Transformarea în animale, din diverse mitologii, nu este o pedeapsă,

ci un complement al inițierii. Aceste transformări nu sunt niște amintiri ale unei credințe în metempsihoză, ci ar fi o moștenire a tehnicilor șamanice de integrare și extaz.

— O veche tradiție persană, raportată de Firdusi, ne spune că *Tahmarath*, adică *Noe al iranienilor*, a fost trădat de soția lui. El îl domesticise pe zeul răului, pe *Ahriman*, și se servea de el ca de un cal, dar soția lui îi descoperi lui Ahriman singurul mijloc de a se elibera de *Tahmarath:* să-l sperie în anumite condițiuni.

— Tradiția literară bretonă se laudă cu patru mari barzi care ar fi trăit în secolul al VI-lea și sunt un fel de adevărate simboluri ale poeziei bretone: *Aneurin, Llywarch, Talasin* și *Mryddyn.*

— După autor, numele de *Ceres*, ca și al *Korei* a grecilor, poate veni de la *ceres* = *cap*, în sanscrită *siras*, sau de la *Cerus veci*, cuvînt însemnînd *zeu*. De aici, *cerritus* = *posedat; keridwen* ar însemna *posedat de Dumnezeu.* E posibil ca numele *Keridwen* să se lege de rădăcina *i.-e. ker* = *a crește*, ca și *Kore, Ceres.*

— *Bel* sau *Belenos*, zeu celtic = *strălucitorul.*

— Se pare că sunt dificultăți de ordin lingvistic în identificarea *Morganei* cu *Morigana, Morigu*, la nominativ, care însemna o regină a coșmarurilor, în timp ce *Morgana* — *Morgwen* ar veni de la *Mori-genos, născută din mare*, și ar fi dat în gaelică *Muirgen.*

— *Tuatha De Danann* ar apărea adesea oamenilor sub forma unor păsări, de lebede mai ales, și numeroase episoade ale *Romanelor Mesei Rotunde* prezintă fetele, sau zeițele, ca avînd puterea de a se transforma în păsări.

— Un interesant vis al lui *Gwendydd:* se făcea că stă într-un cimitir uriaș, plin de fete de vîrste foarte tinere, însărcinate și pe punctul de a naște. Și copiii vorbeau între ei din pîntecele mamelor.

— Charlemagne este reprezentantul germanismului triumfător, iar personajul Arthur reprezintă celtismul învins, dar nu distrus, pentru că el se ascunde, ca și druizii, în fundul pădurilor.

— Numele de *Arthur* vine într-adevăr de la *urs* — *arth* sau de la rădăcina i.-e., ar = *a ara*, fie dintr-un cuvînt sanscrit care a dat în iraniană *Arta*, care înseamnă ordine. *Arthur* este un fel de zeu al stabilității, al ordinii și al păcii (întemeietor al Mesei Rotunde).

— În marile familii, era obiceiul ca părul unui copil să fie tăiat pentru prima dată de către persoane de rang sau care se bucurau de o stimă deosebită. Este un rest din ritualul de inițiere comparabil cu rudenia sau cu remiterea (înmînarea) armelor.

— *Modron* este forma galică a cuvîntului *Matrona, Zeița Mamă*, care a dat, printre altele, numele său rîului Marna.

— Capul de cerb e un simbol de regalitate și prosperitate. Zeul galic Cernunnos, reprezentat fie cu coarne de cerb, fie înconjurat de cerbi, este un zeu al abundenței. Etimologic, cornul este în relație cu coroana, ceea ce este conform idealului celtic despre

regalitate; regele este garantul prosperității supușilor săi și de aici își trage puterea. Să ne amintim și de imaginea cornului abundenței, în întregime de acord cu semnificația cuvîntului.

— Vînătoarea este apanajul regilor activi, pescuitul — al celor meditativi (Iisus).

— După Dumézil, indienii și celții gîndeau cosmic, mistic și ritual-sacrificial; în timp ce romanii gîndeau național, istoric și juridic.

— La întîi mai este sărbătoarea celtică *Beltaine*, în onoarea zeului solar *Bel* sau *Belenos*, perioada în care se manifestă spiritele simbolizate de foc.

— În bătălia dintre *Gwyddyon* și *Amaethon*, primul, magician, face să lupte în favoarea lui și toți copacii; se dă o adevărată bătălie a arborilor și a arbuștilor.

— Zeul mesopotamian *En* e patronul medicinei. În cea mai mare parte a limbilor semitice, cuvîntul care înseamnă medic vine de la un vechi cuvînt summerian. Numele vrăjitoarei *Medeea* e inseparabil de cuvîntul *medicină*, din latinescul *mederi*, a îngriji (origine *acvatică* a medicinei).

*

Într-un București plin de morți, mirosind a cadavru, cu o lume disperată care așteaptă un alt cutremur (primul fiind cel din 4 martie, care va rămîne ca un memento în memoria națiunii noastre), continui această redactare, încercînd să uit ce e în jur, citind sau recopiind vechile note care mă întorc într-un trecut, acum abia bag de seamă, fericit. Fără melodramă, fără a turbura deci serenitatea acestor pagini, să plonjăm în vechile noastre *Caiete*... (Nota din '77.)

*

Adelina Patti cerea să fie înmormîntată în parcul castelului ei din Anglia, iar pe mormînt să fie așezată o colivie în care să cînte mereu o privighetoare.

*

Actorul Toma Caragiu a murit în timpul cutremurului sub o scară, fugind din apartamentul în care totul a rămas intact. Au fost găsite paharele cu whisky din care băuse cu Bocăneț, în brațele căruia a murit. Fața îi era desfigurată, membrele risipite. Deasupra lor, atîrna spînzurat de o grindă de beton arhitectul Liviu Popa, scenograf de mare rafinament. Sub ei au murit: cîntăreața Mihaela Mărăcineanu de la Operă și Doina Badea, cu soțul și cei doi copii. Afară, dincolo de ruine, așteptau, de trei zile, Besoiu și alți actori care tot mai sperau într-un miracol care nu s-a produs. Văduva îngenuncheată își pîndea vizonul cules de soldați dintre ruine, bijuteriile și oarece bani. Se pare că vestitul actor a murit și pentru că aștepta un telefon de la această femeie care era plecată la Sinaia cu prietenul ei. Telefon care nu a mai sosit și a fost fatal (subiect de nuvelă, dacă aș mai avea chef de așa ceva, acum în 12 martie '77, cînd redactez această sinistră notă).

*

Hortensiile nu poartă noroc...

Tolstoi spunea că cel mai important amănunt al fizionomiei este spatele și,

îndeosebi, legătura dintre gît şi spate. Tot el observă vanitatea francezilor (trăsătură naţională). Nişte bătrîni arheologi (rudele lui), la Iasnaia Poliana, cărora, constată Tolstoi, primăvara, bărbile le miros frumos... Ghilotinarea unuia la Paris i se pare lui Tolstoi un confort în asasinat.

*

Tolstoi: un ţap răsturnînd puritatea (Troyat).

*

Moda, pentru *Incognito* (partea de evocări); mantie lungă la modă prin 1860, numită *palmerston*.

*

Profesorul din *Batalionul de pedeapsă* este un spirit superior: *high spirit*.

*

Cea mai frumoasă dintre uimiri e spaima (Barbey d'Aurevilly).

Acelaşi: totdeauna noaptea se instalează întîi în biserici...

*

Nae Ionescu, dogmaticul din disperare (Petre Pandrea, parcă).

*

Eu nu sunt un om. Tristeţea mea duce pînă în pragul nebuniei (Kierkegaard).

*

Pe umerii mei stau doi îngeri, îngerul bucuriei şi îngerul lacrimei. Îngerul afirmaţiei şi îngerul morţii. Conversaţia lor: Viaţa mea. (Rosanov)

*

O zi întreagă am umblat printre palate părăsite. Grote şi terase de marmură. Nu mai aveau sfîrşit. Ce ţară feerică! Aş vrea să mor în India! (Brâncuşi)

*

Să preferi o eroare fecundă unui adevăr sterp (Guyau).

*

Geambaş de cai din Fanar, din Ţarigrad (Neculce).

*

Cuvintele: cărţi desfătate...; cronicarii de rane sunt putrezi...; Didahiile Ivireanului, un banchet al cuvintelor...

*

Cultul hiperbatului; predilecţia pentru formă...

*

Somnul cel mult îngroaşă gîndul iar privighetoarea îl subţie (Neagoe Basarab).

*

Acelaşi: Singurul lucru care te micşorează e moartea.

Tot el: Să-ți îmbraci mintea în haine împărătești și să șezi într-o carîtă înaltă și luminată.

*

Cronicarul: Ștefan Vodă domnește, dar cu gheață la inima lui. Sau: sudori de sînge vărsate.

*

O grădină figurată sau „frunzișul slavei neveștejite a măriei sale" (Miron Costin).

Tot el: Navohodonosor, împăratul Asiriei...

sau: ceriul de gîndurile noastre bate jocurile.

sau: stele iscusite (poemul *Viața lumii*).

*

Și popoarele dorm (Eminescu).

Tot el: Osificarea sistemelor de stat se întîmplă prin caste.

*

Noica revelează în Eminescu cuvîntul pornocrație. În schimb, ce titlu imposibil al studiului despre poetul național: *Omul deplin al culturii românești!*

*

Vers mare la Eminescu (necunoscut se pare), reluat de Noica:

Și bătrîna moarte toarce
Gîndul ei la nefinit.

Alte versuri eminesciene:

Frumosu-i ca nealții și numele-i de Moarte.
Ai milă și stinge, lungi zilele mele...

*

Căci, de la un moment dat încolo, cultura este o chestiune de cantitate (Noica).

*

Călinescu despre Eminescu: o haimana sănătoasă...

*

— Mituri leneșe (Noica).

*

Ca *motto* pentru *Caiete*, putea figura foarte bine acest cuvînt al lui Valéry: *„de l'excès sur le tout"*...

*

Cititorul va fi observat că în toate aceste note am dat deoparte orice relatare a vieții personale, cît s-a putut(!). Este vorba de a înfățișa o gîndire pură, nealterată de circumstanțe din afară, prezentarea unui tip deshidratat de senzații, fără participare la ceea ce e în afară. Consemnările sunt seci, cele mai multe fără comentarii, pentru că, din moment ce am făcut o selecție, bănuiesc că ele trădează în cel mai rău caz un gust, o înclinare precisă către lucrul frumos.

*

În peisajul familiar ce a durat timp de 19 ani, a intervenit o schimbare. În noiembrie, am căpătat spațiul de

sus al casei. S-au făcut modificări și unghiul meu de vedere s-a schimbat. Jos, unde locuiam, în fosta sufragerie, din cauza sgomotului, peisajul permis era numai un spate de casă pe care urca soarele după-amiaza, leneș, vara. Instalat la etaj, am dobîndit acoperișurile cu porumbeii lor, cu acele ferestre dînd spre curțile interioare, un fel de tub de zid, ca un tunel vertical. Seara se văd bucătăriile luminate și geamurile aburite, acum, iarna, undeva fumegă un coș cu lemne, crematoriile hîrîie discret, a dispărut agresivitatea sgomotului străzii care m-a tocat atîția ani, totul e vătuit și tăcerea poate fi auzită pe la miezul nopții ca la Poiana. Șuieră numai niște crengi de iederă și dimineața fac gălăgie vrăbiile ascunse în corzile aceleiași iederi, dar sgomotul lor e plăcut, natural, nu mă șochează. Aburi pe acoperișuri în zorii turburi, primele lumini pe la șase, oameni care se pregătesc să plece la lucru și sentimentul de vinovăție că eu mai pot trage un somn, deși la mine lumina se stinge la două noaptea. Tot la lumină electrică citesc opt ore pe zi, dacă nu mai mult. Biroul de lucru nu l-am mutat sus. Am zece pereți cu cărți și încă o bibliotecă la Poiana, dar spațiul acesta de sticlă, care mi se pare excesiv acum, dispare treptat. Iată, de patru luni de cînd tot îmi ridic zidurile de cărți, spațiul e la fel de înghesuit. Sunt peste 25 000 de volume, cel puțin acum sunt puse pe discipline. Mi-au trebuit patru săptămîni să le sortez cu cele două fete care mă ajută, dar anarhia tot domnește, pentru că apar noutăți de ordinul a cinci-șase cărți pe zi și-atunci acest spațiu se mută de colo-colo. Biblioteca e un lucru viu, la urma urmei. Nu rămîne decît sistemul eliminării cărții proaste și slavă Domnului, cartea proastă e deasă!

*

Connaissance est pouvoir de substituer (Valéry).

*

Și o răutate a lui Noica despre cel de sus: Valéry este omul care a onorat timp de 50 de ani Terra cu absența sa.

*

Lionardo desenîndu-l pe Savonarola, în timp ce acesta rostește celebrele-i tirade care fac lumea să plîngă (Noica). Același cumpără colivii cu păsări, le dă drumul la marginea orașului, în schimb asistă la execuții. Mai știu pe unul care și-a omorît pe cei mai buni prieteni și care se fotografiă cu copii în brațe...

*

Omul e cel mai mare instrument al naturii (Goethe, după alchimiști).

*

Aristotel — un secretar al naturii, a zis careva, citat de Noica.

*

Lumea ascultă gîndu-ți profet
Marea se miră.

(Eminescu)

*

— Ceremoniile neasemuite ale morții (Mircea Horia Simionescu).

*

Arta precede natura (Pirandello).

*

Titluri à la Borges în Mircea Horia Simionescu: *Elogiul muştei de Lucian din Samosata; Comentariu asupra lucrurilor particulare, Capriciile dogarului de Antonfrancesco Doni; Marmurile* şi cartea: *Bibliotecile* (Borges).

*

Se pictează cu creierul şi nu cu mîinile şi cine n-are creierul acasă rătăceşte (Michelangelo).

*

Versuri eminesciene, culese de Ştefan Cazimir:

afară era un timp posomorît şi gemător
ca gîndurile murinzilor.

*

Frumuseţea metaforei începe acolo unde sfîrşeşte adevărul (Ortega y Gasset).

*

Orice lucru îşi are glasul său prin care ajunge la revelare (Jacob Böhme).

*

Ce tată şi Saint-Simon ăsta! (La recitirea *Memoriilor.)*

*

Sunt autodidact al puterii (un dictator).

*

Foamea prematură a slugilor — bucătăresele, în special (pentru *Incognito)*. La ţară, la moşie, mănîncă de cîte ori au ocazia, pentru că se plictisesc şi n-au ce face. S-au săturat de bîrfe, de evenimentele lor mici, de religie, de adunările baptiste de la Bucureşti (de la care lipsesc prin forţa lucrurilor), şi-atunci li se face des foame şi visează mereu feluri noi pe care le gătesc cu mare deliciu. Anatol, de pildă, sau Tismana, întîrzie ora de masă pentru a le face să sufere, iar ele nu îndrăznesc să guste din salata de boeuf sau din fripturi şi le plouă în gură de poftă. Dar cum aşază un fel pe masă, mănîncă şi ele, în paralel, pentru că ăsta e singurul semn de egalitate dintre slugă şi stăpîn, posibilitatea de a mînca în acelaşi timp, nu după...

*

Eminescu:

Împărţesc a lor gîndire pe sisteme numeroase
Şi pun haine de imagini pe cadavrul trist şi gol.
(Epigonii)

Tot el:

Tu nici visai că-n gîndu-mi eu găicile-ţi desbrac
De cărnurile albe şi gingaşe şi sterpe,
Că idolului mîndru scot blînzii ochi de şerpe;
Tu nici visai că-n gîndu-mi eu faţa ta o tai,
Că ce rămase-atuncea naintea minţii-mi, vai,
Era doar începutul frumos al unui leş.
(Extraordinar vers!)
Ba mai treceai cu mîna prin perii tăi cei deşi

Şi nici visai că gîndu-mi te face de ocară
Pentru că porţi pe oase un obrăzar de ceară.
(Gelozie)

*

Pentru *Frica*, despre copiii crescuţi de bătrîni care devin melancolici, cuvioşi, dar...

*

Pentru *Nero*, citindu-l pe Wicker *(Purpura)*: poporul roman, atît de pragmatic, era şi superstiţios? Nu ar trebui creditată o asemenea idee. Dealtfel, asta e nostalgia lui Nero: că ar trebui făcut din acest popor practic un popor de visători, de artişti. Uciderea lui nu e decît moartea unui poet, neînţeles de bădăranii de soldaţi...

*

O singurătate populară (Camus).

*

C. îmi povestea cu 20 de ani în urmă că la moartea lui Gib. M. găsise în baie pămătuful lui de bărbierit, necurăţat. Mi se pare cam meschină o astfel de observaţie la moartea unui apropiat. Ciudat lucru, cei veniţi din mediul rural au un mai ascuţit simţ al observaţiei răutăcioase. Sunt oare mai bîrfitori decît alţii?

*

Pentru *Frica* sau *O cronică românească a veacului XX:* La moşie: muşte, servitori leneşi, grădinarul uriaş, un ţigan beat care lucrează ca Oblomov o săptămînă la defrişarea unei poteci. Dialog între mine şi N.:

— Dacă vine foametea cea mare, cum prevăd astrologii, avem ce mînca, şi-l privim amîndoi cu tandreţe pe ţigan care habar nu are ce gînduri canibalice avem...

*

Tot pentru *Frica:* apare un joagăr care face un sgomot egal, sîcîitor. Începe conflictul cu proprietarul lui, care nu înţelege de ce ne supără pe noi cei de la oraş acest travaliu? Suntem şocaţi? Să mergem să ne îngrijim...

*

Viaţa lui Tolstoi a lui Troyat demonstrează că totdeauna există o luptă a autorităţii împotriva conştiinţei.

*

O urîţenie liniştitoare (Troyat parafrazîndu-l pe Tolstoi, care vorbeşte astfel despre un personaj).

*

Ravel: *Păsări triste* din ciclul *Oglinzi* sau *Concertul pentru mîna stîngă* (pentru *Cheshire cat* din *Janus)*, funebru, misterios, ultima muzică; el şi Debussy. Ba, nu: şi César Franck.

*

Viaţa la ţară din *Incognito:* soţia lui Tismana aduce la moşie numai femei peste 40. Tismana suferă pentru că-i place femeia tînără. Doreşte să plece la mare, dar e claustrat la moşie (probabil pe timpul bombardamentelor). Ascultă acolo bîrfa rea a babelor, care au o limbă ascuţită şi se simte bătrîn, bătrîn. Tînjeşte după o fată de 16 ani,

pe care s-o iubească. Inventă ceva şi invită cucoanele cu fetele lor, care au de-acum vîrsta de 19 ani şi de aici încurcăturile unei veri teribile în evacuare...

*

Şi acele petreceri ale lui Tismana la cîrciumarul hangiu, care face ca raţa pe varză, cîntă, dansează, îşi pune pe cap şapca de cheferist, spune anecdote, el cu nevasta sunt politeţea în persoană, că mai încarcă la notă, asta ar fi de neînchipuit pe acest pămînt; totul e *fair play*, niciodată ministrul nu se uită la nota pe care acela, politicos, i-o aşază sub un şervet pe masă, ba mai adaugă ceva substanţial. Şi viaţa e frumoasă în cele din urmă.

*

Un medic care tratează o superbă femeie cu pepsi, spunîndu-i că trebuie să nu-i tremure mîna la operaţia de a doua zi, dar aceea tînjeşte după şampanie; trebuia să rişte; oricum, merita...

*

Algerul care-i pare lui Montherlant scufundat într-un uriaş pahar de rachiu de anason.

*

Tot el: De ce suntem atît de neîndurători cu frica? Lucrurile de care ne temem ni se întîmplă pînă la urmă totdeauna *(Malatesta)*.

*

La greci atleţii nu aveau voie să se aşeze pe nisipul stadionului, pentru ca femeile, văzînd urma feselor lor în nisip, să nu aibă gînduri nerusinate (Montherlant).

*

Să-ţi gîndeşti sentimentul (Unamuno).

*

Oderint dum, metuant (Să mă urască dar să se teamă). *(Caligula)*.

*

La dificulté d'être (Fontenelle).
Războiul ca „higienă a lumii" (pentru *Frica)*.

*

— Un automobil de curse cu botul ornat de tuburi groase, asemenea unor şerpi cu răsuflarea explozivă; un automobil care urlă şi face sgomot de mitralieră e mai frumos decît Victoria din Samotrace (Marinetti).

*

Papini — care îi opune pe Sălbatic, Copil, Delincvent, Nebunului, Geniului, Civilului, Adultului, Bătrînului, Moralului, Înţeleptului, Raţionalului, Normalului.

*

Sartre: Dumnezeu nu este artist. Cu atît mai mult nu este domnul Mauriac.

*

La radio, sub bagheta lui Karajan, *Don Juan* de Richard Strauss, acea muzică fericită, feerică, plină de stră-

lucire, exprimînd bucuria de a trăi, de a fi iubit, atît de rar întîlnită în muzica simfonică (de la Mozart încoace)...

*

Păgînii îi insultau pe creştini, obligîndu-i să adore un cap de măgar (Mauriac).

*

Un cărturar, ca şi un poet, nu are nevoie de asistenţă largă, ci de una semnificativă (T.S. Eliot).

*

Rumegarea solitară a cărţilor (Marshall McLuhan).

*

Cicero, reproşîndu-i lui Socrate că a fost primul care a despărţit mintea de inimă (McLuhan).

Tot el: Toma d'Aquino credea că nici Socrate, nici Iisus nu şi-au fixat în scris învăţătura pentru că acel tip de interacţiune intelectuală pe care-l presupunea predarea nu era posibil prin mijlocirea scrisului *(Ultrum Christus debuerit doctrinam suam scripto tradere — Summa Theologiae*, III, 42, art. 4).

*

Noosfera — egal crezul tehnologic a lumii (Teilhard de Chardin).

*

E. Colin Cherry, de la Universitatea din Londra, observă că primii inventatori au întîlnit o mare dificultate în incapacitatea de a disocia structurile mecanice de formele animale. Inventarea roţii a fost o primă încercare remarcabilă şi timpurie a unei asemenea disocieri. Marele avînt al invenţiilor, început în secolul al XVI-lea, s-a întemeiat pe o treptată disociere a maşinii de forma animală.

*

Hipertrofia este simptomul desuetudinii (McLuhan).

*

În dogmă, intelectul începe a lua un caracter liric (Moses Mendelsohn, citat de Blaga în *Eonul dogmatic*, după Kierkegaard).

*

Nu poate să existe decît ceea ce se poate gîndi logic (fără contradicţii — Zenon, principiul fundamental al eleatismului).

*

Logica falsifică mişcarea (Bergson).

*

Concretul (mişcarea) depăşeşte logicul (tot el, se pare).

*

Dialectica antică a lui Heraclit e prea metaforică, cea a lui Proclos, prea mitologică (Blaga).

*

Ford murind în '47, într-o casă luminată cu gaz şi neîncălzită (Hailley).

*

Samkara e cel care, afirmă alături de Plotin, că Dumnezeu e acategorial

(indeterminabil prin concepte — Blaga).

*

Vallabha susține caracterul dublu al lui Brahma: despre Brahma se poate spune în același timp că are toate atributele, cît și că nu le are (Blaga).

*

Paradoxul silogismului Samkara: eu sunt Brahma, tu ești Brahma. Deci eu sunt tu (Brahma e singurul existent, eu și tu suntem numai reflexe iluzorii ale lui).

*

Hui Si (secolul al IV-lea î.e.n.).: O săgeată în zbor nu e nici în mișcare, nici în repaus; soarele apune cînd e la zenit; dacă pleacă cineva o zi la Yvach, a ajuns ieri acolo; o broască țestoasă e mai lungă decît un șarpe (vezi paradoxele lui Zenon eleatul).

*

Dionisie Areopagitul: Dumnezeu nu e suflet, nici spirit, nu e fantezie, nici imagine, nu are intelect, nici duh, nu e exprimabil, nu e gîndit, nu e număr, ordine, mărime, micime, egalitate, nici inegalitate, asemănare sau neasemănare, nu vede, nu e mișcat, nu se odihnește, nu are putere, nu e nici putere, nici lumină, nu trăiește, nu e viață, nici ființă, eternitate, timp, nu poate fi atins cu spiritul sau simțit: nu e știință, nu e adevăr, nici imperiu, nu e înțelepciune, unul, unitate, divinitate sau bunătate... în genere, nu e nimic din tot ce ne este nouă sau altei creaturi cunoscut, el nu e nici existență, nici neexistență, nici afirmare, nici negație, fiindcă mai presus de orice afirmare e cauza desăvîrșită și unică a totului.

*

Cusanus *(De docta ignorantia):* În Dumnezeu coincid termenii opuși.

*

Din: *Histoire de la mystique* — Hilda Graef. (Edition du Seuil, 1972):

— *Upanișade* — învățăminte secrete — datează probabil din secolele VIII—V î.e.n.; culegeri de instrucțiuni, cel mai adesea sub forma de întrebări și răspunsuri. Învățămîntul lor fundamental e că totul în această lume este Spirit — Atman —, care este de asemenea Eul, realitatea cea mai intimă a omului. În același timp, acela este de asemenea Brahma, Puterea misterioasă care se exprimă în universul manifestat. *Atman* (Eul) și *Brahma* (esența ascunsă a lumii) sunt una, astfel că înțelepții *Upanișadelor* pot spune despre toate lucrurile din această lume: *Tat tvam asi = Tu ești Acela.* Omul și universul care îl conține sunt în mod funciar Unu.

— *Bhagavad Gîtâ* sau *Cîntecul Preafericitului* apare prin sec. I — II î.e.n. Poemul are drept context istoria prințului indian Arjuna, care, în cursul unui război civil, își conduce armatele împotriva compatrioților săi. Chiar înaintea luptei decisive pentru accesul la tron, îndoielile îl asaltează și cere sfatul vizitiului său, Khrishna, care este o incarnație a lui Brahma. Khrishna îl determină să se bată, fiindcă aceasta e datoria lui de prinț și de războinic. Dar Arjuna nu e satisfăcut de răspuns, deoarece știe că învățămîntul lui Brahma e de a fi mai presus

de orice acțiune. Khrishna îl învață atunci cele două căi care pot duce la perfecțiune: una, cea a contemplației, recomandată de *Upanișade*, și calea acțiunii dezinteresate, pe care o împlinești în vederea lui Dumnezeu, ca un act de venerație și fără a urmări rezultate sau avantaje personale. Este calea numită Bhakti, adică a devoțiunii personale sau a credinței iubitoare.

— Divinitatea buddhiștilor, spre deosebire de aceea a creștinilor, nu e concepută ca o persoană. Una din dogmele fundamentale ale buddhismului anticipează concepția vedantă despre maya și învață caracterul — iluzoriu în lumea noastră — al spațiului și timpului. Una din școlile buddhice spune că realitatea ultimă este vidul. Pentru a ajunge în pragul Nirvanei, trebue să parcurgi Cărarea octuplă, ale cărei opt elemente sunt: înțelegerea justă, gîndirea justă, acțiunea justă, mijloacele de existență juste, efortul just, concentrația justă, iar ultimele două ar produce starea de transă care conduce la perfecta seninătate.

— Neoplatonismul are ca reprezentant pe Plotin (205—270 e.n.), născut la Lycopolis, în Egipt, care a studiat la Alexandria, sub autoritatea filosofului platonician Ammonius Saccas. A călătorit în Persia. La patruzeci de ani, s-a stabilit la Roma, unde a scris 54 tratate ale faimoaselor sale *Enneade*, pe care discipolul său Porphyrius le-a grupat în șase serii de cîte nouă, de unde și numele lor *(enneas* în greacă, vrea să spună *grupe de cîte nouă)*. În centrul sistemului găsim *Triada ierarhizată și nepersonalizată*. În vîrf se află *Unul* sau *Binele*, principiu prim al ființei, incomprehensibil în el însuși, mai presus de categoriile raționale ale existenței. Gîndirea plotiniană e panteistă, dar mai curînd teistă. Al doilea element al triadei este *Nous*, de obicei tradus prin *Gîndire, Inteligență, Spirit, Născut de Unul. Nous* dă naștere la *Psyche* sau *Suflet al Lumii*, care re-leagă lumea intelectuală perfectă a lui *Nous* de lumea noastră imperfectă a timpului, a spațiului și a materiei. Plotin spune: „Sufletul, prin toate formele vieții, este *Sufletul unic*, omniprezentă identitate". *Răul* și-ar avea originea în materie, care nu este altceva decît absența ordinii. El recomandă extazul ca o cale de identificare cu Unul.

— *Sufismul;* învățați ai islamului *(sufi)* au dat naștere unei școli mistice care pune accentul pe dragoste. Sufismul e ilustrat de Al. Ghazali și Al. Hallal.

— Celebrele cuvinte *Schema Israel* sunt scrise în *Deuteronomul*, 6, 4—5 și înseamnă: *„Ascultă Israel: Yahve, Dumnezeul nostru, este singurul Yahve.* Tu îl vei iubi pe Yahve, Dumnezeul tău, din toată inima, din tot sufletul, cu toată puterea."

— O altă concepție mai subtilă, despre prezența lui Dumnezeu în lume, este *Schekhinah*. Cuvîntul vine de la *shakhan = a locui*, și se raportează la faptul că *Dumnezeu locuiește în această lume, în poporul lui Israel în mod colectiv și în fiecare om în particular.*

— *Kabbalah, Cabala* sau *Tradiția* e o mișcare mistică cu aspect theosofic; ea privește *Schekhinah* ca aspectul feminin în Dumnezeu.

— *Deus absconditus = Dumnezeu cel ascuns.*

— Altă formulă mistică ebraică este *hassidismul*, care pune accentul

pe imanența lui Dumnezeu: el învăța practica liniștii individuale.

— Influența platoniciană se face simțită prin Philon (20 î.e.n. — 50 e.n.), care a încercat să sintetizeze filosofia helenistică cu teologia rabinică. El a jucat un rol considerabil mai mult în desvoltarea teologiei mistice a creștinismului decît a iudaismului. Philon scrie comentarii asupra *Genezei* și *Exodului*, pe care le interpretează, nu literar, ci alegoric. El pune accentul pe transcendența și pe totala incomprehensibilitate a lui Dumnezeu. Ceea ce face legătura dintre Dumnezeu și lume e *Logos*, *Cuvîntul*, pe care el îl descrie ca *servitor al lui Unu* și chiar ca *Fiu, prim născut al lui Dumnezeu.*

— Clement din Alexandria vrea să demonstreze că credința și gnoza se completează și că un creștin perfect este singurul cu adevărat gnostic. Scrie *Stromata* (un fel de studii diverse; deci *gnoza* sau cunoașterea este o dezvoltare a credinței).

— Origen, părintele interpretării alegorice și mistice a *Bibliei*. El a studiat sub direcția lui Clement. Tatăl său a suferit martiriul pe vremea lui Septimiu Sever. El i-a succedat lui Clement la direcția școlii catihetice, la 28 de ani. Luînd *à la lettre* cuvintele lui Christos (Mt. 19,12), că: „sunt eunuci care au făcut ei înșiși astfel, pentru Regatul cerului", i s-a reproșat mutilarea voluntară. A fost exclus de la catedră și a fost excomunicat. A fost martirizat sub Decius. A scris *Omelii asupra Cîntării cîntărilor, Comentariu la scrisoarea Sfîntului Paul către romani*. Doctrina lui e bazată pe relație de imagine între om și Dumnezeu. Omul și-ar recăpăta frumusețea sa originară, pierdută prin greșeala lui Adam, atunci cînd se apropie de cuvîntul lui Dumnezeu. Origen descrie drumul mistic, insistă asupra corectitudinii morale și asupra celei doctrinale, renunțarea la toate viciile carnale. Funcțiunea supremă a cunoașterii este cunoașterea Trinității și a operei de creație.

— Ignațiu de Loyola a fost și el la începutul carierei sale suspectat de erezie și încarcerat.

*

Din: *Le Bouddhisme ZEN* — Allan W. Watts, Petite Bibliothèque Payot, Paris, 1972:

— După tradiție, promotorul taoismului, Lao-Tze, era un contemporan mai în vîrstă al lui Kung-Fu-Tze sau Confucius, mort în 479 î.e.n. Se crede că Lao-Tze este autorul cărții *Tao Te Ching*, o scurtă lucrare în care sunt expuse principiile lui *Tao;* dar tradiția chineză atribue taoismului și confucianismului o origine mult mai veche, după un document ce urcă de la anul 3 000 la 1 200 și care ar fi baza reală a gîndirii și culturii chineze: *I. Ching* sau *Cartea schimbărilor.*

— Principiile de bază ale taoismului ar fi: în primul rînd e Tao, indefinisabil și concret processus al lumii, al modului de viață. Cuvîntul chinez însemna la început *drum, cale* și uneori *a vorbi*, astfel încît primul rînd din *Tao Te Ching* conține un calambur asupra acestor două definiții:

Tao care poate fi exprimat prin cuvinte nu este veșnicul Tao.

— Lao-Tze spune:

Tao e ceva întunecat și indistinct,
Cît e de sumbru, cît e de obscur!

Cu toate acestea el conține imagini.
O, ce obscur este și cît de întunecat!
Dar în el găsești o mulțime de lucruri.
Ce inconsistent e, cît e de vag!
Totuși înăuntru rezidă o putere mentală
Și fiindcă această forță este cu adevărat reală
În ea avem încredere.

*

— Principiul lui Tao este spontaneitatea.

— Alte versuri:

Marele Tao curge pretutindeni,
Curge spre dreapta și spre stînga.
Toate lucrurile există prin el,
Iar el nu le părăsește niciodată,
El nu pune condiții pentru realizările lui,
El iubește și hrănește toate lucrurile,
Dar nu le tiranizează.

*

— Să-l ascultăm din nou pe Lao-Tze:

Cînd omul superior aude vorbindu-se de Tao
El face tot ce poate pentru a practica această filosofie,
Cînd omul mediocru aude de Tao,
Uneori o păstrează, alteori o pierde;
Cînd omul inferior aude vorbindu-se de Tao,
El rîde cu zgomot.
Dacă n-ar rîde, n-ar fi vorba de Tao.

— Principiul central al lui Zen al non-spiritului sau *wa-hin* se găsește deja în Chunag-Tzu:

Corpul ca un os uscat,
Spiritul ca niște cenușe moarte,
Aceasta e adevărata cunoaștere.
Nu căuta să știi pentru ce
În negru și în obscuritate
Acela care e fără spirit nu poate face proiecte;
Ce fel de om e acesta?

— Din *Rig-Veda*, X, 90 (despre Purusha):

O mie de capete, o mie de ochi, o mie de picioare posedă Purusha.
Străpungînd pămîntul din toate părțile,
Purusha umple un spațiu de zece degete de larg.
Acest Purusha este tot ceea ce a fost și va fi,
Zeul imortalității care devine și mai mare hrănindu-se
Atît de puternică este grandoarea sa; da, dar mai mare decît asta e Purusha,
Toate creaturile sunt pe sfertul lui, trei sferturi e viață veșnică în cer.
Cînd zeii pregăteau sacrificiul cu Purusha ca ofrandă
Uleiul său era primăvară, sfînta ofrandă, toamnă, și vara era pădurea,
Grăsimea topită din acest mare sacrificiu fu primită.
El formă creaturile aerului și animalele sălbatice și mistice.
Cîte bucăți fură cînd îl împărțiră pe Purusha?
Ce numesc ei gura lui? Brațele? Coapsele și picioarele?
Gura lui devine casta brahmanilor și cele două brațe Rajanya (adică casta kshatriilor),
Coapsele sale deveniră Vayshya și picioarele sale Sudra,
Spiritul său dădu naștere la lună și ochiul său la soare.
Indra și Agni născură din gura sa, și Vayu din suflul său.
Din ombilicul său țîșni atmosfera și din capul său cerul,

Din picioarele sale se formă pămîntul şi
din urechea sa regiunile —
Aşa formară ei lumile.

— *Maya* înseamnă clasificaţie (?) de la rădăcina sanscrită *matr — a măsura, a forma, a construi, a elabora.*

— Rădăcina sanscrită *dvs* înseamnă *a diviza,* de unde *doi.*

— *Upanişadele* fac distincţie între *atman, Eul supraindividual,* şi *jivatman = sufletul individual.*

— Cuvîntul *dhyana* (în *pali jhana*) e forma sanscrită originală a cuvîntului chinez *ch'an* şi a cuvîntului japonez *Zen.* Meditaţie, în sensul curent al acţiunii de a supune gîndurile la un examen mental. Cea mai bună soluţie e să nu traducem. Totuşi, e vorba de prezenţa de spirit şi cea mai bună definiţie ar fi — stare de conştiinţă unificată şi orientată. Ea e orientată pe prezent, fiindcă nu există nici trecut, nici viitor. În plus, nu e nici o deosebire între subiect, faptul de a cunoaşte şi cunoscut.

— Iată un celebru rezumat al doctrinei lui Buddha, pe care îl citează *Visuddhimagga:*

Numai suferinţa există, nu şi cel care suferă;
Există acţiune, dar nu şi autorul ei,
Nirvana există, dar nu şi cel care o
urmăreşte,
Există Drum, dar nu şi călătorul.

— Zen = dhyana = meditaţie.

— Dintr-o lucrare tantrică din sec.X:

Dacă Adevărul s-a manifestat deja, la ce
bun să meditezi?
Şi dacă el a rămas ascuns, nu vei face
decît să măsori obscuritatea.
Mantras şi Tantras, meditaţie şi concentraţie,
Sunt surse de eroare.
Nu vă rătăciţi în gîndirea contemplativă
care e pură în ea însăşi,
Ci rămîneţi în propria voastră fericire şi
încetaţi cu suferinţele.
Orice aţi vedea, este tot aia,
Înainte, înapoi, în cele zece direcţiuni,
Chiar azi lăsaţi pe maestrul vostru să înlăture
eroarea.
Natura cerului este iniţial clară,
Dar pe măsură ce-l contempli, vederea se
întunecă.

*

— Din cele *Şase precepte ale lui Tilopa* (din buddhismul tibetan):

Nici gîndire, nici reflexiune, nici
analiză,
Nici exerciţiu, nici intenţie —
Lasă-le să se instaleze de la sine.
(Mi-mno, mi bsam, mi-dpyad-ching
Mi-bsgom, mi-semns, rang-babs-bzhag.

— Un poem popular japonez:

Jinsei nana korobi
Ya ochi.

(Aşa e viaţa:| Să cazi de şapte ori|
şi să te ridici a opta oară.)

— Spiritul, sau adevărata natură a omului, nu poate fi disociat. Iată ce spune poemul lui Zenrin:

Ca o sabie tăioasă, dar care nu se poate
tăia pe sine,
Ca un ochi care vede, dar nu se poate vedea
pe sine însuşi,
Ca şi cerul el n-are limite
Şi totuşi el se află în acest spaţiu, mereu
adînc şi limpede.
Dacă veţi căuta să-l cunoaşteţi, nu-l veţi
putea vedea,
Nu-l veţi putea pricepe,
Dar nu-l veţi putea pierde.

Rămînînd neputincios de a-l ajunge, îl veți fi ajuns
Cînd sunteți tăcuți, atunci el vorbește.
Cînd vorbiți, el tace.
Marea poartă e deschisă pentru a împărți pomeni
Și nici o mulțime nu e să împiedice calea.

— Haiku, poeme de douăzeci și șapte de silabe.

Îmi amintesc mereu de Kiangsu în martie
Strigătul prepeliței, toate acele flori parfumate

*

Hoțul
A lăsat în urma lui
Luna în fereastră.

*

— *Hidalgos* vine de la *Hijos de algo — fii ai cuiva.*

— Termenul general prin care la început asirienii desemnau orice divinitate masculină era *Bel-Belu*, grec și latin *Belus*, iar la fenicieni, *Baal*. După cum toate zeițele erau numite *Istarat*, sau la semiții occidentali *Astaroth*. Cuvîntul *bel* înseamnă *stăpîn* în asiriană, iar *Belti*, *Beltis* înseamnă stăpînă, ca în ebraică *Baal* (interesant că Beltis este un nume asirian) și *baalah*. Acest zeu, *Bel*, apare în cele mai vechi texte ale Chaldeei sub numele de *Mullillal*. Cifra lui cabalistică este *50*. Cuvîntul *stăpîn* fiind exprimat în sumerian prin *En* (asirian, *enu* — sau *El*, *Elu*), *En* indică uneori această figură mitologică, dar numele distinctiv asirian pare să fi fost *Elu* sau *El*. La Babilon avem pe *Bel* (vezi *Babel*), dar nu e același ca *Bel-Marduch*.

— Notez aici că poporul *belacilor*, din Alpii Cottieni, de origine ligurianâ, nu e cunoscut decît prin inscripția de pe Arcul de triumf din Suza, ridicat în onoarea lui Augustus. Locuiau pe unul din malurile rîului Po, în Italia. (Asemănare cu numele bellaginilor, balcilor, valahilor, nume ce par a indica o aceeași populație, românii — N.)

— Numele de *Belenus* sau *Belinus*, divinitate galică, identificată cu Apollo, îl găsim în numele de popoare *ballovaci*. Unii au încercat să dovedească că derivă din *Helenus*, fiul lui Priam, care a excelat în arta de a prezice viitorul. După alții, ar deriva din grecescul *Abelio* și mai departe din *belos = săgeată, suliță*. *Belenus* și *Abelio* nu ar fi decît supranume ale lui Apollo. A fost găsită la Achileia o inscripție cu numele de *Apollini Beleno*. Numele de *Abelio* era numele pe care cretanii îl dădeau soarelui, se compune din *a* privativ și *belos;* deci *Apollo despuiat de săgețile sale de Mercur* — adică *soarele bătrîn, fără raze, soarele care decade*. Alții demonstrează că cultul lui Apollo este de origine orientală și că numele derivă de la *Bel* sau *Baal*. Grecii au împrumutat divinitatea respectivă de la hyperboreeni, adică de la celți (spune autorul, deși ar putea fi alții).

•

— Părțile zise poetice din *Biblie* se găsesc risipite peste tot în *Pentateuc* și în cărțile istorice; iar profețiile, în *Cartea lui Iov*. *Psalmii*, *Proverbele*, *Cîntările* sunt aproape exclusiv poezii. Totuși, nu au știut să marcheze nici cantități, nici picioare, nici rimă; trăsătura caracteristică a poeziei ebraice

este paralelismul. Prin acest procedeu, care se pretează la aplicații multiple, scriitorii biblici obțineau un mare efect. S-ar putea spune că poezia biblică este mai curînd un stil susținut și cadențat, mergînd uneori pînă la strofă. Iată cîteva exemple din acest paralelism:

Cît de frumoase sunt corturile tale, o, Iacob,
Locuințele tale, Israel!
Ele se-ntind ca văile,
Ca grădinile pe lîngă un fluviu.

Scoală-te, Balac, ascultă!
Apleacă-ți spre mine urechea, fiu al lui Sippor!
O ramură va ieși din trunchiul lui Iosua.
Un vlăstar va naște din rădăcinile sale.
Pentru ce n-am murit în sînul mamei mele?
Pentru ce n-am murit ieșind din pîntecele ei?
Și acum cînd e vorba de tine, șovăi,
Acum cînd tu ești atins, te turburi.

sau strofa:

Marea îl văzu și fugi,
Iordanul se întoarse înapoi,
Munții săriră ca berbecii,
Dealurile ca mieii,
Ce e cu tine, mare, de fugi?
Și tu, Iordan, te dai înapoi?

*

— Despre biblioteci vechi, distruse:

Cea mai veche bibliotecă publică pare să fi fost la Atena, sub Pisistratizi, fondată de ei; ar data din secolul VI; a dispărut cu ocazia distrugerii orașului de către Xerxes.

Bibliotecile din Pergam și Alexandria au fost cele mai celebre. Prima, creată de fratele Atal, pe la sfîrșitul secolului al III-lea î.e.n., a fost mai tîrziu transportată la Alexandria (La Pergam a fost creat pergamentul). Biblioteca din Alexandria ar fi fost întemeiată, după unii, de Ptolemeu Soter, după alții, de fiul său, Ptolemeu Filadelful (283—247). Adevăratul ei creator e retorul Demetrius din Falera. La cele 200 000 de volume adunate, se adaugă biblioteca lui Aristotel, păstrată multă vreme de Teofrast și cedată de fiul acestuia, Neleu, regelui Egiptului. Numărul volumelor e estimat în mod variabil, după unii — 500 000, după alții — 700 000. Erau multe dublete. Apoi, fiecare volum nu reprezenta decît o parte minimă a unei lucrări. Ținînd seamă de asta, biblioteca din Alexandria ar fi fost mult mai puțin considerabilă decît o bibliotecă comunală de azi, din punct de vedere al cantității. În același corp erau o bibliotecă, un muzeu, o academie. Restul colecțiilor era conservat la Bruchium și Serapeum. O parte din cărțile de la Bruchium a dispărut în incendiul flotei lui Cezar, dar pierderile au fost reparate prin darul făcut de Marc-Antoniu Cleopatrei. I-a dat celebra bibliotecă din Pergam; lucrările au fost depuse la Serapeum. Astfel reconstruita bibliotecă a fost distrusă de califul Omar în secolul al VII-lea legendă azi abandonată. Cea conservată în Serapeum a fost distrusă de creștini în secolul al IV-lea, iar cealaltă a fost neglijată pînă s-a risipit, și se pare că a dispărut definitiv în 868, data ocupării Alexandriei de către turci. Se știe că aceștia erau mult mai barbari decît arabii și nu lăsau neatinse, pe unde treceau, nici monumente, nici opere de artă.

Cărțile găsite la Carthagina de Scipio Emilianus au fost neglijate de

cuceritorii romani. Paulus-Emilius a primit prețioasa bibliotecă a regilor Macedoniei; Sylla și-a însușit la Atena celebra colecție a lui Apellicon de Theos și Lucullus, jefuind Asia Mică, a păstrat cărțile găsite. Cicero era mare amator de manuscrise. Cezar proiectase să construiască o bibliotecă la Roma. August a fost cel care a fondat, împreună cu Asiinus Pollio, această bibliotecă. Sub succesorii săi, numărul bibliotecilor la Roma a urcat la 29. Ele au pierit cu ocazia invaziilor barbare. Sunt amintite colecțiile lui Plinius cel Tînăr la Come. Erau la Milan, Patras, Tibur, Atena (fondată de Adrian), colecția gramaticului Epaphrodit din Keroneea (30 000 volume), a perceptorului Grodien cel tînăr (62 000 volume), la Herculanum și Pompei. În Galia și Spania au fost numeroase colecții și biblioteci din care n-a rămas decît amintirea. Ar fi însă nedrept să se acuze numai creștinismul pentru această dispariție, prin nenumăratele lui acte de vandalism, de distrugeri negîndite. Creștinii au fondat și mari biblioteci și colecții, a Sfîntului Pamfil de Cesareea, a lui Constantin la Constantinopol, ba au făcut mai multe biblioteci care au fost distruse în parte de iconoclaști și au dispărut total odată cu venirea otomanilor. Fără copiștii latini și greci, literatura antică ar fi pierit cu totul. Mai distrugători decît solitarii, din Egipt, au fost barbarii.

Cărțile antice aveau aproape toate forma de rulouri. Călugării ignoranți au ras pergamente prețioase ca să scrie sermonuri sau tratate de pietate fără valoare.

*

Boul plimbat prin oraș cu coroană și în sunetul viorilor, apoi judecat; în jur oameni îmbrăcați în turci, cavaleri în armuri, sălbatici, cardinali, spanioli, cămătari greci, gladiatori, aviatori, săritori cu prăjina. Mai bine un taur căruia i se dădea drumul pe străzi după ce era îmbătat. Puteau fi mai mulți boi, pe caitiere, și partizanii lor se luptau pe viață și pe moarte.

*

Despre țigani:

— Numele de *gypsi*, dat de englezi, e luat de la o localitate din Peloponez, muntele *Gype*, lîngă Modon, unde o colonie a lor era semnalată în secolul al XV-lea. În cronicile bizantine din secolele VII—XIII, sunt numiți țigani; acest nume e legat de vechiul nume grec *sigynnes*. În Lituania și Piemont, sunt numiți *sinti*. Ei se numesc *oameni* sau în limba lor *romi*, *manuș*, *gadzo*. Trăsăturile lor se întîlnesc în cele ale indienilor de clasă joasă. Dar indienii sunt dolicocefali. Se pare că țiganii s-au format prin contopirea a două rase. Limba lor e o limbă congenerată cu cele șapte idiomuri neohinduse: *hindi*, *mahrate*, *pendjabic*, *sindhi*, *guzerate*, *bengali*, *orija*.

— Lexicul limbii țigănești cuprinde elemente grecești. *Sev* = *vătaf* în țigană. Țiganii turciți sunt spoitorii veniți din Turcia, la începutul secolului, în număr de 5 000. Ei sunt cinstiți și practicau altădată circumciziunea. Se pare că sărbătoarea căldării este singura care le este proprie, la cei din Boemia, din tribul Zapari. Numele rutean de *zlotar* = *zlătar*, adică *orfevru*.

— *Boier* — în ruseşte *boiarin*, plural *boiare;* nobilii bulgari se numeau *boiladai;* unii îl derivă de la cuvîntul turc *bojilu* (mare), alţii de la cel slav *bolii* (mai mare); s-a propus şi cuvîntul *boi (luptă* — probabil de aici *voina — Voinea,* sau *Boian).* În timpul lui Petru cel Mare, cuvîntul *boiarin* a căzut, fiind înlocuit cu *barin* (de unde şi *barişnia).*

— Democrit şi discipolii săi au redactat în Antichitate o veritabilă enciclopedie ştiinţifică, care concurează enciclopedia aristoteliană. Pliniu povesteşte că Democrit era şi autorul unor lucrări de magie şi aminteşte de pretinsele lui legături cu magicianul Ostanes, de la care ne-a parvenit un fragment alchimic.

— După Cicero, cel mai vechi cult la Roma era cel al lui *Bona Dea* — al zeiţei bune — şi comporta ceremonii de necrezut. Era o zeiţă esenţialmente romană. Nici un bărbat nu avea acces la ceremonii, care degenerau în orgii. Orice bărbat sau animal mascul era îndepărtat, cum spune şi Juvenal: *„Testiculi sibi conscius unde fugit mus".* *Bona Dea* era soţia zeului Paunus şi a fost identificată cu divinitatea pămîntului sau a secerişului, Ops sau Maia. Zeiţă telurică, avea ziua la 1 mai.

— O anumită categorie de adepţi ai gnozei erau numiţi *borborieni.* După un text al sfîntului Epifan, s-a crezut că erau astfel numiţi din cauza profundei lor imoralităţi *(borboros,* în greacă, înseamnă *noroi, mocirlă.* Motivarea incorectă. Borborienii erau în primul grad de iniţiere în secta Valentiniană).

— Numele de *Buddha* înseamnă în sanscrită *treaz, luminat, devenit inteligent,* dar, într-o accepţiune specială indica *fiinţa care a obţinut nu numai suprema înţelepciune, inteligenţa perfectă şi întreaga ştiinţă, dar care e în măsură să-i aducă aici şi pe alţii, cu un cuvînt: un eliberator.*

Tînărul Buddha a fost crescut de mătuşa sa, Gautami Pradjapati, sora mamei sale, dată ca o a doua soţie regelui. Noul născut purta pe corp cele 32 de semne principale şi cele 45 de semne secundare caracteristice unui mare om. La maturitate, s-a căsătorit cu tînăra Gopa, fiica lui Sakâ Dandapani. Se vorbeşte însă şi de cele 60 sau 80 de mii de soţii ale sale. După zece ani de căsnicie, li s-a născut un fiu, Rahula. După tradiţia din Nord, Rahula s-ar fi născut după şase ani de la separarea lui de soţie. Dezolată, soţia ar fi aruncat copilul într-un heleşteu, împreună cu măgarul care-l purtase, sau cu o piatră. Animalul şi copilul nu se scufundară, probă evidentă că era într-adevăr fiul lui Buddha. Deci nu era fericit în căsnicie, avea bănuieli. Ceea ce îl determină să se retragă în viaţa monahală fu întîlnirea cu un bătrîn mai întîi, apoi cu un bolnav, apoi cu un mort, apoi cu un om al religiei al cărui calm sufletesc l-a impresionat. La 29 de ani, pleacă de acasă într-un car tras de calul său, Kantaka, însoţit de servitorul său, Tchandaka (Ciandaka). De acum duce o viaţă de pustnic, meritînd numele de Sakyamuni, adică solitarul Sakya. Retras pe un munte, se supune mortificărilor: mănîncă un grăunte de orez pe zi, îşi reţine respiraţia. Unii rîd de el, numindu-l Sramana Gotama, adică ascetul Gotama. La capătul a şase ani, îşi dă seama că nu ajunge la nici o concluzie, coboară la Uruvilva şi acceptă o supă hrănitoare din lapte şi

miere, oferită de o tînără, Sudjata, fiica unui țăran. Cei cinci tovarăși ai săi îl părăsesc indignați, tratîndu-l de mîncăcios și voluptuos. De aici el alege calea de mijloc, care este cea adevărată. Înveșmîntat cu un lințoliu luat dintr-un cimitir, el se așază la picioarele unui smochin indian cu picioarele încrucișate sub el, pe un covor dat de un neguțător de verdeață numit Svastika, declarînd că trupul său poate să se usuce, el nu va părăsi această poziție pînă nu va descoperi Bodhi, adică iluminarea interioară, cunoașterea completă. În această perioadă e ținta atacurilor lui Mârâ, tentatorul (un demon). La 35 de ani devine Buddha. După asta, petrece șapte săptămîni în meditații, protejat de Nagâs (șerpi) care îi fac acoperiș cu capetele lor împotriva atacurilor demonului Mârâ. Doi negustori, recunoscîndu-l, îi dau de mîncare, iar el, în schimb, le dă resturi din părul și unghiile sale. Baza filosofiei sale este formată din următoarele patru principii: 1. Existența durerii, 2. Cauza existenței durerii, 3. Distrugerea acestei cauze, 4. Calea are opt ramuri (prin care se poate distruge durerea). Buddha a murit la optzeci de ani, din cauza unei indigestii cu carne de porc! Aceasta o făcuse în semn de expiere a unei greșeli pe care nu o cunoaștem; astfel, prin călcarea propriilor sale reguli, el intră în Nirvana. Corpul său a fost ars în mod solemn. Cenușa, împărțită în opt, a fost plasată în tot atîtea monumente funerare. După două secole, regele Asoka deschide mormintele și repartizează rămășițele în alte 84 de mii de morminte-monumente. Unii văd în legenda lui Buddha desvoltarea unui mit solar. Totuși, autorii consvin că a existat ca persoană. Epoca este îndoielnică. După buddhiștii din sud, e 622—542; după cei din Nord (tibetani), 969. S-a născut și ipoteza existenței a doi Buddha, azi abandonată. Critica modernă s-a fixat pentru 558—478. N-a scris nimic. El rămîne ca întemeietorul unei confrerii monastice. Buddha s-a ridicat împotriva regimului castelor.

— Un roman grec atribuit Sfîntului Ioan Damaschin, cu titlul de *Viața profitabilă a lui Varlaam și Ioasaf*, povestește viața prințului indian Ioasaf, care a renunțat la tron sub influența călugărului Barlaam, și transpune de fapt viața lui Buddha. Eroii au devenit sfinți în calendarul creștin: Sf. Varlaam și Ioasaf, sărbătoriți la 27 noiembrie.

— Dispariția lui Buddha va ține 5 000 de ani, după care va apărea un altul, numit Maytreya; Buddha era un kshatrya.

— Calea-care duce la supresiunea-cauzei-durerii, iată baza doctrinei buddhiste.

Idei. Transmigrația și *Karma* (act) sau fatalitate (iar transmigrație = *Samsara*). Al doilea adevăr: Cauza este ignoranța (cauza primă — *avidya*); mai sunt 12 cauze intermediare. Al treilea adevăr: Obstrucția. Nirvana (cele 12 cauze secundare; ignoranța, imaginația, conștiința, numele și forma, cele șase simțuri, pipăitul, senzația, setea, adică dorința arzătoare și violentă, pasiunea de a te bucura, atașamentul, existența, nașterea, bătrînețea și moartea etc. Cel de-al patrulea adevăr, Calea, ar fi știința, dar unită cu o oarecare activitate interioară și exterioară. Al patrulea adevăr e format din opt membre sau sec-

țiuni: vederea, judecata, cuvîntul, acțiunea, viața, aplicațiunea, memoria, extazul.

— *Budha*, cu un singur *d*, este un zeu sanscrit care dirijează planeta Mercur, fiu al lui Soma.

*

Brahma sau Brahmâ:

Primul zeu al indienilor. Pentru a produce creaturile, el s-a împărțit în bărbat *(Prarusha)* și femeiă *(Viraditi)*. Din unirea acestora s-a născut *Manu Svayambhuva*, care dă naștere lui *Prajapati* (șeful creaturilor). După ce a creat lumea, s-a oprit lăsînd loc lui *Vishnu*. Cultul lui *Brahma* n-a fost niciodată popular în India. A avut un singur templu dedicat lui, la Pokhar în Rajputana. Brahma poate trăi numai 100 de ani speciali, care valorează cît 1 200 000 ani omenești. Brahma este înfățișat sub forma unui om roșu sau aurit, îmbrăcat cu o rochie albă. Are patru capete încoronate cu cîte o tiară și patru brațe. Într-o mînă poartă *Vedele*, în alta, un colier, în alta, un flacon cu apă din Gange și în alta, o lingură lustrală.

Brahma, Brahman sau Brahm este divinitatea supremă a brahmanismului. În epoca vedică nu era desemnat decît de cuvîntul sfînt, rugăciunea divinizată. *Brahma* este *Ființa, Unul fără asemănare*, scutit de modalități, gîndire și beatitudine. *Realitatea Unică. Om* este numele său mistic, *tad* este desemnarea sa filosofică, *sal* este apelația sa practică. Pentru a explica producerea lumii materiale *(asat*, adică *neființă)*, speculațiile brahmanice îi atribuiră o energie proprie, *Mayâ*, adică puterea de iluzie. Pentru a se degaja din legăturile Mayâ-ei, sufletul uman trebue să lupte, ca și sufletul universal *(atmân-Brahma)* pentru a se reuni în Absolut. *Vedele* sunt uneori numite *Brahma verbal (Sadabrahman)* prin opoziție cu *Brahma suprem (Parabrahman)*.

Brahmanas sunt lucrări care tratează despre cuvîntul sfînt. Brahmanii învață mai întîi despre raporturile dintre formulele vedice sau *mantras* cu ceremoniile de sacrificiu. Sentimentul religios, atît de subtil exprimat în *Vede*, este aici absent; e înlocuit prin speculații extravagante. *Brahmanas* sunt un fel de enciclopedii religioase. Mai tîrziu, ele s-au divizat în: *sutrâs* (manuale de liturghie), *upanishade* (manuale de filosofie), *itihâsas* (colecții de legende), care au înlocuit *Brahamanas*. Din cele care au supraviețuit, sunt: *Aitareya-Brahmana* și *Kaușitaki (Rig Veda); Tândya, Ciandogya, Sadvimsa, Adbhuta (Sama-Veda), Taittirix* și *Satapatha (Yagiur Veda)*.

În epoca vedică, titlul de *brahman* nu era încă ereditar. Numele de *brahman* desemna *cuvîntul sfînt*, sau pe *autorii de imnuri*.

Celebrul *imn al lui Purusha-sukta (Rig Veda*, X, 90), unul din cele mai moderne ale colecției, exprimă deja orgoliul noii caste: poetul face ca brahmanii să iasă din gura lui Purusha, Omul Primordial. Pentru a impune această supremație, brahmanii au trebuit să ducă lupte neobosite. Unii regi s-au opus și au pierit, alții, cum a fost *Visvamitra (kshatria)*, au fost nevoiți să se supună. Legenda reprezintă pe eroul brahmanic *Parasu-Râma*, exterminînd în douăzeci și una de reprize casta *kshatriailor*. Brahmanii pierd orice măsură și se proclamă *zei umani*. La încoronarea regilor,

brahmanii strigă: *Iată regele vostru, popor! Al nostru este Soma! Țara brahmanilor, Brahmaarhidesa*, cuprindea *Doab* între Delhi și Mathura, apoi cadrilaterul mărginit de *Himalaia, Vindhya, Oceanul oriental (golful Bengal)* și *Oceanul occidental (golful Arabic), forma regiunea arienilor, Aryavarta.* În această regiune, caracterizată prin prezența antilopei negre, aveau brahmanii cea mai mare putere.

Brahmanii se împărțeau în două categorii: brahmanii *gaur* și ramura *dravida*. Brahmanii recunoșteau și alt principiu de clasificare a oamenilor, în afară de cel al castelor; după natura alimentelor, erau: vegetarieni, ihtiofagi și cei care mîncau carne. Cei mai intoleranți erau brahmanii care trăiau din cerșit, ei reproșînd celorlalți că se înjosesc muncind. Însemnul esențial al brahmanului era cordonul brahmanic, o triplă coardă din iarba *mungia*, cu un triplu nod; pentru sacrificii, e înlocuit de altul, format din trei fîșii de piele. Cordonul se purta în bandulieră și coboară de pe umărul stîng la pulpa dreaptă.

Brahmanismul abia e o religie, iar zeul Brahma nu primește cult. Brahmanismul este mai curînd un tip social, în care se remarcă supremația clasei sacerdotale. În istoria Indiei, brahmanismul indică perioada cuprinsă între epoca vedică și hinduism (care este cultul zeilor sectari: Shiva, Vishnu, sub multiplele lor forme). În secolul al VI-lea î.e.n., sistemul brahmanic este desăvîrșit și chiar începe să decadă. Opera lui Buddha (mort în 543 î.e.n.) este o reacțiune împotriva brahmanismului.

— Brahmanii se mai numesc *dvidjas (de două ori născut)*. Sudras, care constituia probabil elementul superior al populației autohtone, a fost admis în sistemul brahmanic, avînd însă numai îndatoriri, dar nu și drepturi.

— *Vedangas* sunt *științele auxiliare Vedelor.*

*

Pagini regăsite

Sîmbătă. 28 aprilie 1973, Hamburg, ora 22,45, ora locală la hotel *Alsterhof*, pe Esplanade 12. Invitați cu M. de societatea *Internationes*. Sosiți cu două zile întîrziere. Drumul a fost bun, am făcut o escală la München. Ne-a așteptat un student simpatic, căruia îi dăm o explicație sofisticată. Luăm cîte o cafea într-un fel de tavernă. La Hamburg apare al doilea student cu flori pentru M. Taxi, hotel, bere, fixarea programului; alegem ceva lejer. Mîine, întîlnire cu amicii lui M., cei care ne-au vizitat la Poiana, familia în care soțul e spaniol. Duminică la Lübeck, la casa lui Thomas Mann. În avion am călătorit cu I., care s-a oprit la München. Pe acest aeroport suntem supuși, ca și alții, și eu și M., la un control sever din cauza ultimelor deturnări. Poate măsurile sunt justificate, dar pe mine mă plictisește această indiscreție totală. În avion am citit într-un *Le Monde* că la 4 aprilie, anul acesta, pe linia Stuttgart-Berlin, nouă persoane au vrut să deturneze un avion în schimbul eliberării lui Hess.

Duminică, 29 aprilie. Paștele. Ieri la Juan și Silvia, familia germano-spaniolă. Locuiesc modest în concepția de-aici, lîngă un aerodrom. Ploua. Masă, vin spaniol, *Concertul* de Rodrigo (Juan a

ținut minte că i-am pus la Poiana acest concert la pick-up). Am vizitat cimitirul din Hamburg, care e mai mult un parc, cu alei pe care circulă autobuze și bicicliști, plus mașini particulare. Ici și colo, morminte simple de piatră. Gazon cu copaci și flori, plus lăculețe. Viața și moartea, laolaltă. Senzație de impietate în celofan. După care, la filmul *Ultimul tango la Paris*, cu Marlon Brando. O pornografie tristă, actorul e mare. Seara, în cartierul snob al Hamburgului, la o boată cu lămpi verzi. Fete melancolice și tineri afectuoși. Bere, carne fiartă, cartofi. La ora 24, culcarea. Senzație de osteneală continuă. Nervii de la București. Am reținut cartierul rezidențial al Hamburgului, cu vile, peluze și lacuri pe care plutesc ambarcațiuni. Totul silențios, rece, precis, trist. La 11, plecarea la Lübeck, orașul lui Thomas Mann, port la Marea Nordului. 45 de minute cu un tren, vreme gris, seara, ploaie. Oraș hanseatic, semănînd cu altele din Germania, de la Marea Nordului. Case de cărămidă roșie, neagră, canale. Lume absentă. Am văzut *Casa Buddenbrook*, restaurată și fără personalitate. Pe urmă Domul orașului, alb, ars, încă în curs de restaurare. Și cîteva biserici, toate goale, severe, simple. Pe urmă, muzeul din localitate, cu lucruri foarte frumoase. Am luat masa la *Casa Văduvelor de Marinari* (un fel de *Carul cu Bere)*. Am băut un șnaps, sau *aqua vitae*, care de fapt este ceva care aduce foarte mult cu secărica noastră. Bere, pe urmă supă de ceapă, un fel de friptură. O zi interesantă, dar ucisă de ploaie.

Luni, 30 aprilie. Aseară am rămas în hotel cu familia Segura (Juan și Silvia). Discuție aprinsă despre realitățile europene. Am renunțat să mai mergem la Sanct Pauli și n-am mai vizitat nici portul. Ploua și prea e detestabil să vezi femei desbrăcîndu-se în serie. Plecare la Bonn prin Hanovra și Köln. Ora 20. După patru ore de tren, la Bonn. Dimineața era un soare incredibil la Hamburg. Vizităm redacția unei reviste de artă. Suntem primiți de domnul Ingel, tip simpatic, blond. Discuție utilă. Apoi o expoziție de flori, foarte frumoasă, unde am putut să văd pentru prima oară *cathleyle* lui Proust, niște minuni albastre, semănînd cu gura-leului, avînd ceva devorator și carnal în forma lor vegetală. În rest, trandafiri, orhidee, flori asiatice, flori din America de Sud, totul, un amestec de parfumuri subtile. Am luat masa în restaurantul-turn al T.V.-ului, care se mișcă încet și-ți permite să vezi de sus tot Hamburgul. Asta a fost ieri, înainte de plecare. Chelnerul semăna cu ai noștri. La plecare, dramă. M. a uitat sus, în hotel, un complet. Înapoi cu mașina, agitație, control, rochia nu se găsește. Totul apare în port-bagaj, în geamantan, la al doilea control. Iar au lucrat-o spiridușii! Explicația: o visase pe L. azi-noapte și trebuia să i se întîmple ceva neplăcut. Aseară, la hotel, s-a întîmplat un lucru neobișnuit pentru ordinea și severitatea de-aici. Telefonista începe să țipe, disperată. Un chelner turc care o iubea în taină, cum aveam să aflăm, a dat s-o bată pentru că o surprinsese telefonînd altuia. Am crezut cu toții că voia s-o omoare. De-abia l-am oprit pe nebun.

Marți, 1 mai. Bonn. Aer dulce, înnorat. Orașul are ceva provincial,

iremediabil. Toate străzile sunt desfundate pentru că se construiește metroul. Orașul acesta mi-a plăcut în urmă cu 5 ani. Poate din cauza acelei companii a lui A. Șoferul, amabil, vorbește mult, ne explică că toată Germania se pregătește pentru Jocurile Olimpice. Mîine vom merge pe Rhin, deocamdată ne-am întîlnit cu Ernst Wolfhart, care a fost la noi astă-iarnă. Un tip simpatic, tînăr, cu nevastă franțuzoaică... Pe Rhin pînă la Koblenz. Plecare pe timp noros. Întoarcerea, pe o ploaie rece de noembrie. Călătorie odihnitoare pentru un tip nervos, dărîmat, ca mine. Ne însoțesc Ernst cu soția, plus doi copii, care au mîncat tot timpul dulciuri. La bord, mulți tineri care nu se amuză deloc. Ceva trist și îngrijorător pe chipul lor. Altfel, rulote pe malul apei, castele, călugărițe, bere, vin, dar nu există petrecere și cheflii ca la noi. Oamenii de aici se hrănesc numai. Totuși curățenia și ordinea mă impresionează. Însoțitorii noștri abia disimulează o invidie, explicabilă la urma urmelor, față de cei cu bani, care își permit să aibă vile pe malul Rhinului, ne vorbesc despre chiriile mari, despre concurență.

Miercuri, 2 mai. Aseară, un film cu Richard Burton, Raquel Welch, Virna Lisi: *Barbă Albastră.* Un melanj politico-scatologic, dar cu toate vedetele în pielea goală. Barbă Albastră e un fel de vrăjitor impotent, care, în cele din urmă, devine Hitler. În afara nudurilor notabile și a unui castel, ca-n bunele filme englezești, nimic de semnalat. Spectatori: 20, cu noi. După care, la o berărie cu minunate sarmale și debreține ungurești, opera unor bucătari sîrbi. Vinul roșu, ușor, mi-a adus aminte de vinurile noastre care trebue băute cu prudență. Azi de dimineață ploua, era rece, trist, soarele nu se mai arată peste Europa! Am uitat de toată epuizarea mea nervoasă, nu mai apare nici un simptom. Deci, asta este, tracasările și nervii! Ruperea a fost necesară cu totul. Citesc Ortega y Gasset:
Meditații despre Don Quijote.

Joi, 3 mai. Aseară la Sinzig, la 26 kilometri de Bonn, la Ernst, acasă. Localitate pașnică, de țară, unde s-a născut Barbarossa, care are și-un castel aici, plus o veche statuie. Case moderne, curți, găini, pace. Viitorul... Copiii lui Ernst, discuri, reviste *Play Boy, Lui,* puțină pornografie, puțină televiziune. Totul rece, încercînd ceva ce nu se poate lipi. Seara, la *Pizzeria Bella Italia,* am mîncat macaroane, *pizza,* am băut vin *Chianti.* Nici un fel de plăcere, eram grași și nedormiți. Șoferul, un tînăr binecrescut, cu barbă și stil, ne-a dus și ne-a întors, tăcut, pînă și de la Düsseldorf, oraș mare și frumos, unde ne-am văzut cu un sindicalist care a vorbit mult, ca toți sindicaliștii. De dimineață, soare, lumină, o zi plăcută. Vizite la *Internationes,* la o doamnă care ne-a ținut puțin. Politețuri, restul anulat. La Köln ne-am furișat ca să evităm programul.

Vineri, 4 mai. Seară pe Rhin, am chiulit masiv de la tot ce ni se propusese. Trebuia să vizităm Parlamentul de la Bonn, apoi pe un scriitor din Köln. Ne-am culcat pur și simplu după două ore de marș prin cartierul diplomatic. Văzusem pentru pri-

ma oară acest cartier, însoțit de A. Totdeauna nu e bine să treci de două ori prin aceleași locuri. Imaginile se opăresc, dar asta e o altă chestiune. Seara, la Bonn, la un film porno. Am plecat repede. Ceva mai penibil nu se poate. Seara la S., la un vin alb de o calitate nemaipomenită. Ernst și Martine au fost foarte îndatoritori. E ora 7, oră incredibilă pentru mine. Plecăm la Frankfurt, apoi la Darmstadt. Urmează Münchenul și Parisul. Cel mai mult visez să ajungem în Spania. Ora 14. Darmstadt. Cald. La Bonn ploua. Ernst ne-a dus la gară, ca totdeauna amabil. În tren, infernal. Opriți la Frankfurt, masă în gară. Ne întîmpină o fată. După nume pare iugoslavă sau cehă. Confirmă: iugoslavă, studentă. La 16, vizită la consulul de-aici, baie, somn scurt. Orașul pare nesărat. Mîine, la Heidelberg. Frumos, Rhinul de dimineață, sub soare. Totul a înverzit în ultimele patru zile. Primele două zile cu soare aici. Am citit un roman polițist tîmpit, romanțios. Pe șoseaua spre Bonn, mai multe drapele negre cu cap de mort, folosite împotriva poluării. Începe bine civilizația! La ora 16, consulul n-a venit. Ieri, la Bonn, la fel. Lumea chiulește, îmi place, s-au deșteptat și nemții. M. s-a dus prin magazine. În locul consulului, venise nevastă-sa, care ne-a propus să vedem o bibliotecă de cărți africane. Pardon, am zis, și am mers într-un parc. Plin de piese moderne de aluminiu, care voiau să fie artă modernă. Se spune că ăsta e orașul scriitorilor (aflat de la nevasta consulului), dar nu mai îmi zice nimic gura lui, vorba lui Mihai.

Sîmbătă, 5 mai. Aseară, la Frankenstein, o localitate-satelit a Darmstadtului. O colină, sus o terasă a unui restaurant. Vinul avea gust de zeamă de varză. Un amurg frumos, fete, pești, dame bătrîne, nemțești, un chelner italian care face curte femeilor. Fata care ne însoțește e placidă, moale, un fel de piftie fără oase. Studentă la Educație Fizică. Discuții despre ski și sporturi. Plecăm la Heidelberg cu trenul. Soare, Neckarul vesel, americani, japonezi, nemți. Sus, cetatea roșie, în frunziș verde. Heidelbergul de acum 5 ani era plin de fum. Aceleași cafenele vechi, între care una în care a băut Goethe cînd a trecut podul. Bere, ouă, mulțime, atît. Totul se americanizează.

Duminică, 6 mai. M. nu doarme, îmi dă ghionturi. Din toate astea, o stare de enervare. Aseară, la teatrul din Darmstadt. O colecție de balete. Prima parte, dans modern, dar la modul lor nemțesc, caricatural, grotesc. Decorul reprezintă un sex de plexiglas, sugerînd organul bărbătesc. Se dansează în jurul lui, simulîndu-se toată tehnica actului sexual, dar, vai, cu rezultate triste. Muzica era frumoasă, puțin reală, semnată de un anume Schulze; dansatorii — bunișori. Instrumente de percuție, cu reverberație, strigăte omenești, sirene de locomotivă și totuși ceva straniu, aducînd cu epoca noastră. Teatrul seamănă cu *Lincoln Center* din America. Bazine, promontorii, lumini. Interior cu holuri vaste, împodobite cu sculpturi de Pomodori, vădit netalentat. Un glob în care se ivesc orașe ca niște carii, bastoane mîncate de o lepră în bronz, un fel de cutiuță pe o hartă în relief și alte drăcovenii.

Tot orașul e căzut victimă acestui farsor. Peste tot răsar operele lui cretine. A doua parte, *Rossiniana*, pe muzica lui Rossini, un fel de balet buf, la care spectatorii se distrează, dar eu nu pot. Se aplaudă mult. Public tînăr, generos, pe care Brecht l-a dedat la caricatură. La restaurant, Silvia, însoțitoarea noastră, care pleacă azi la Malmö și care a fost și un an în America, e dezolată de gheața pe care o răspîndesc în jur. M. mănîncă liniștită păstrăv și se miră de ce nu înghit nimic. Dimineața, în cartierele rezidențiale ale Darmstadt-ului. Vile, grădini, lume bună, doctori în general. Costă mult, dar aici se cîștigă la fel. Nu simt nici un fel de invidie. Ora 19,30. *Hotel Domus*, în München. Am plecat de la hotelul *Weinmichel* la ora 14 cu un *Mercedes* la Frankfurt pe Main. Într-o jumătate de oră, auzeam soldații americani, beți, pe peron, cîntînd în cor ca-n timp de război. Dorul de țară, amara viață soldățească, totul semăna cu o duminică pe care o trăisem și eu altădată, la Piatra Olt sau în alte locuri. Pe drum a plouat, peisaj dulce de munte cu pomi înfloriți. Totul aducînd cu împrejurimile Cîmpinei. Ne aflam în Alpii bavarezi. Ferme, mașini, totul curat și aliniat. La gară, băiatul cu flori de la sosire, acum avea o fată nasoală în dreapta. Seara vom merge la o cîrciumă, unde vom vedea... A fost vorba de un local al artiștilor de la T.V., cam încărcat de șepci studențești, roate de căruță și ciorchini de usturoi. Bere bună și mîncare cu gust, lucru rar aici. Pe urmă, plimbare pe stradă. Am vizitat cartierul rău famat din jurul berăriei unde vorbea Hitler. Aceeași lume care cîntă în cor și bea bere din imense pocale. Cîteva fete ies în pragul restaurantelor sau al caselor de raport și strigă după M., care poartă o bască roșie: *Rotte Mütze*, adică: *Scufiță roșie!* Mai tîrziu aveam să înțeleg sensul acestor apelațiuni: ceva mai la vale: o statuie a Scufiței Roșii. Individele erau tinere, vorba lui N., acasă le-ai fi luat de nevastă! În rest, prețuri mari, oraș pretențios, curat, poate prea ordonat. Am căutat vechiul hotel, în care locuisem acum 5 ani. Se afla undeva aproape, dar nu l-am mai găsit. Niciodată nu mă orientez.

Luni, 7 mai. Azi trebuia să plecăm spre Paris, dar cei de-aici, amabili, au prelungit invitația cu două zile. Vom merge în Bavaria, cu o mașină. În program ar mai fi un spectacol de operă și mese cu diferiți inși, adică lucrul care nu mă distrează niciodată... Găsesc în acest caiet o poezie de la București, pe care, ca să n-o pierd prin buzunare, o retranscriu:

AVRIL

Ros de nevroze.
Alerg prin oraș
Avril, cu nervi!
Umblă nebunul și
Salută fetele:
Omagiile mele!
Ele, lunare,
Lasă harfe blonde în văzduhul pur.
Pe un aeroport londonez
Au fost furate briliante
De către un gangster.
A mai căzut un avion
Pe o rută și vine încă
Un uragan în Bangladesh...
Lovituri de stat,
Morți și răniți pe șosele,
O bătrînă vorbește singură

Și strînge la piept o pîine,
Ambuscadă la stop,
Elevele rău
Și-au mai scurtat fustele...
Într-un demodat Rolls
Trece ambasadorul englez...

Ce observ ieri în muzeul din Darmstadt și azi în cea mai veche biserică din München? Că sfinții germani sunt în cea mai mare parte sfinți militari. Poartă adică, cei mai mulți dintre ei, săbii, tolbe, arcuri. Dacă la Florența erau păstori, aici sunt generali.

Marți, 8 mai. Aseară, la un restaurant cu doi scriitori de pe aici. Unul dintre ei, președinte pe land, cealaltă — o doamnă. Totul a fost simpatic. La apelul meu pentru un spirit european, au răspuns prudent. Sunt speriați de bombe și nu realizează cît de slab se poate să ni se pară nouă Occidentul. Le place viața îmbelșugată pe care o duc, dar nu știu că ea poate să nu dureze veșnic. Or, această bănuială îi termină. I-am lăsat destul de îngrijorați.

Nu știu de ce mi-am adus aminte de o vorbă a lui R., care, la plecare, în tipografie, îmi spunea, vorbind despre obscenitate, un lucru interesant: „Păi, dacă e așa, *Bolero*-ul lui Ravel e cel mai obscen dintre toate lucrurile cunoscute, ca sugestie a actului sexual" — ceea ce nu mi se pare departe de adevăr. Plouă, e frig, vorbim cu Nelu la Paris. Acolo totul e gris. Logodnica i-a fugit, e cătrănit rău. Cădem ca focul pe rană. Dar cum vom locui numai cîteva zile la un hotel ieftin și vom pleca spre Spania, totul e în regulă. Se pare că nici lui C. nu-i merge prea bine.

Miercuri, 9 mai. Ziua plecării spre Franța. Întîlnire cu regizorul D. și soția, care vine din Italia de la un festival. A stat 6 luni în America, fiind luat drept director, deși nu era, și pînă s-au trezit amabilii yankei, voiajul se terminase. E un om abil, un politician în materie de relații. Să fie sănătos! Aseară, la Operă, lume multă, cinci nivele de loji, decor rozbonbon, gust bavarez. Se aplaudă în delir după fiecare reușită. Solistul ungur, István Herzog, bun, dovedind o sprinteneală surprinzătoare. Altfel, spectacolul era corect, dar nu semăna cu *Spărgătorul de nuci* de la Leningrad, unde totul era colosal, cel puțin acum opt ani. La sfîrșit, aplauzele durează un sfert de ceas, se tropăie de entuziasm. Primii balerini sunt ovaționați cu urale, ca la meci. Ca și la ruși, în pauze se bea șampanie, se mănîncă crenvurști, se face o lungă plimbare prin holuri. Rochii lungi la femei, cu spatele gol, bărbații în smoking sau haine obișnuite cu *col roulé*. Totul pestriț, cu tendințe hippy, ici și colo, mai ales la femei, care poartă rochii țigănești în culori amestecate. Dimineață, la Legația Franței. Viza s-a transmis prost, spun ei. Pierdem un ceas jumătate și o sumă care e colosală pentru noi. Alți bani, altă distracție, dar în materie de birocrație, francezii ne seamănă foarte bine, ba, pot da lecții. Fac totul ca să nu te primească. Au șapte milioane de turiști anual. Sunt sătui. Dar n-aș vrea să mai accentuez antipatia mea față de francezi. Nu-mi plac snobismul lor, zgîrcenia și aerul de superioritate pe care-l abordează în toate împrejurările... Plimbare în jurul Münchenului. Ieri de dimineață la Bad Töltz, la 50 de kilometri de capitala

bavareză. Zăpadă, frig, ploaie. Un lac alpin, o cabană unde mîncăm lucruri sinistru de grase, cu gust de pește. O mînăstire unde se odihnea Hindenburg, păduri, un lac... totul în patru ore. Tensiunea mea oscilantă, care se manifestă cu o greață teribilă și cu o gheară în ceafă, mi-a revenit. După un ceas, eram refăcut și am mers la Operă. Acum plouă, e ora 11. Peste o oră, la aeroport, ne așteaptă Nelu. Citesc din cinism *Rocambole* de Ponson du Terrail. De aici a luat Condotierul cravatele domnilor lui, cravate de culoarea canarului, ceea ce e frumos spus, dar o astfel de carte nu mai poate fi citită decît în avion. Am mai trecut printr-alta despre spioni, plină de banalități crase, cu aerul că sunt autentice. Am crezut că în felul ăsta mă dezintoxic de cronicari, dar acuma îi regret.

Joi, 10 mai. Ieri, de la München la Paris, o oră și cinci minute cu un *Boeing*. Rapid, precis și dur. La Orly, Nelu. Melancolie mare. Logodnica a plecat cu un fost marinar, om din *milieu*, cum sunt toți aici, care trăia singur, cu un cîine. Numele ei explică totul: tatăl basarabean, ceea ce scuză faptul că mobilul despărțirii lor a fost mila. Logodnica impresionîndu-se de singurătatea celuilalt! Plus niște incidente cu băiatul lui cel mare și totul a fost gata. Fata are și o fire înclinată spre alcool. Bietul Nelu, a mai avut o nevastă suferind de același rău și pare speriat. E caciolit rău, căutăm să-l consolăm, dar totul e zadarnic. Mă mîngîi la gîndul că situația de anul trecut era cam la fel. Mergem direct la Costică; ne întîmpină amabil, ca întotdeauna. Vom locui la etajul doi, în casa lor de pe strada Montorgueil. Îi vizitez bistroul, o cîrciumioară, pe colț, cu o tejghea pe care tronează o pisică neagră. În jur mulți amici, e ceea ce și-a visat el. Bem bere, pe urmă mergem la Nelu, mîncăm cu cei doi băieți ai lui, tăcuți și la locul lor. Casa e curată, îngrijită. Primele noutăți. Cu *Princepele*, P. n-a făcut nimic, cum mă așteptam. Acum vorbește de editura *Julliard*. Mă rog, Mirel ne mai spune că Eddy e tot la Abidgean, plătit cu 8 000 de franci pe lună. După doi ani va veni director la UNESCO. Vorbește ușor afectat, se pare că i-a dispărut total aerul de subaltern.

Omul de fier a ajuns, totuși, la pușcărie. O afacere de 300 de milioane de franci vechi, cu mașini de cusut, aparate *tele* în culori etc., care n-a mai reușit, l-a dus acolo unde bănuiam că va ajunge. Ghinionul lui cel mare este că va fi judecat de același judecător care a condus instrucția de anul trecut, cu incendierea depozitului de alimente. Nu-i va fi moale. Dar e fericit acolo, comentează Nelu, are auditori. Le spune celor închiși cum pot fi speculate legile. Aseară, la *Procope* pe *Rive Gauche*, cea mai veche cafenea din Paris; se spune că pe aici au trecut: Voltaire, Rousseau, Danton, Robespierre. Tapetul e de pe vremea Revoluției. Asta se vede bine. Lume multă. Am băut bere și pe urmă Nelu ne-a dus la cel mai straniu hotel pe care l-am văzut după ce am locuit la hotelul *Vasco* din Cuautla. Mic, cochet. E ora 23. Lume puțină. Un hol ca un turn cu spirale și balcoane oculte. Tapet de mătase mov. Mici lampioane. Valeții în fracuri de culoarea tapetului. Mici încăperi bine împărțite: una cu

bibliotecă, masă și lampadare. Picturile în stil Dali au ceva esoteric. O grădină interioară, plină de bazine și colivii. Două rațe, un pelican sau cormoran, o bufniță, un papagal leneș, în colivii somptuoase. Un lift cu baldachin. Băieți de 16 ani în pantaloni de satin roșu pentru a le modela fesele. Pe jos, piei de vițel, covoare sofisticate, tablouri cu păsări fabuloase, scaune desenate special, fețele de masă sunt mov. Dormitoarele au toate perdelițe. În tot hotelul plutește ceva luș, moale, pervers. Personalul e tăcut. Nu întreabă, ascultă numai. 600 de franci noi pe zi! Turla hotelului era parcă desenată de Chirico. Jos te simți ca-n fundul unei fîntîni. Într-un fel de colivie înconjurată de scînduri negre, sunătoare, o negresă este agresată de un maltez ca-n romanele lui Maugham. La mesele risipite printre coliviile cu papagali japonezi și japoneze. M-a făcut praf acest hotel; unde mai pui, un pianist sau organist, care cînta sub o oglindă venețiană rotundă, cu rama grea de aur, la lumina lumînărilor, la o orgă învelită în piele de leopard! Mai lipsea un cuartet de bărboși, goi, care să cînte, la violoncel, vioară și gravicemballi, Haydn. Dimineață, în Paris. P. n-a venit la întîlnire. După o jumătate de oră de așteptat, am plecat. Ambasadorul, amabil, ne-a invitat duminică la masă. Vom ieși undeva în afara Parisului. Costică și Nelu, foarte îndatoritori, ca totdeauna. E o zi cu soare, ne zgîim la vitrine. M. evită cartierul anticarilor, că știe cîte rochii mai puțin își va cumpăra din cauza lor. Povești din Paris: Prima casă a lui Nelu aici, a fost o mansardă în care, timp de două săptămîni, zăcuse, moartă, o bătrînă, fără ca nimeni să întrebe de ea. O găsiseră jumătate căzută din pat. Era într-o mizerie înfiorătoare, umblau șoarecii peste tot. „Am spoit odaia, am făcut-o frumoasă și am conceput și doi copii în ea", zice Nelu.

În muzeu la Darmstadt, Cranach. Un albastru divin, figuri mirate de nemți, Memling mai rece. Cranach este precis ca desen. În rest, uși de biserici, multă aurărie și boaserie colorată. Am vorbit cu Bucureștiul, nimic important la revistă. Poetul M., ca întotdeauna absent.

Vineri, 11 mai. Aseară, plimbare cu Nelu prin Paris. Acesta-mi arată casa cea mai veche din Paris, cea de pe strada Virtuții, care are 700 de ani. O siluetă neagră cu trei etaje. Bîjbîim prin întuneric. Totul e blindat cu fiare susținătoare. O scară inimaginabil de mică duce undeva, sus. Se aud radiouri, la o fereastră clipește lumina unui ecran de TV. Imobilul e insalubru, dar istoric. M. observă că la Paris cel mai mult lipsesc băile. Nelu locuiește și el într-o casă cu o vechime de 350 de ani, monument istoric, dar cu closet turcesc, ca și aici. Imobilul din Montorgueil al lui C. este construit în perimetrul vechii *Curți a miracolelor*. Străzile se numesc *a reginei Maria Stuart* și ale altora. Mergem pe urmă să bem o bere la drugstorele de la Operă. E miezul nopții, dar multă lume mișună în acest oraș de noctambuli. Bețivii, dovediți, au plonjat în cutiile de gunoaie, dormind fericiți alături de sticlele lor goale. Parisul mi se pare orașul în care se poate rata cel mai ușor. Toată lumea stă în vitrină. Se vrea privită și asta costă.

M. a vorbit azi cu Bordeaux-ul, unde se află Elianne. Mergînd spre Barcelona, ne vom opri şi la ea o zi. Locuieşte într-o pădure. Soţul ei, pictorul, sătul de Versailles, l-a părăsit anul trecut. Acum mergem să vedem expoziţia Soutine. Ar mai fi una, a Avangardei ruse din '73. Nelu pleacă şi e la Barcelona. Umblă după o afacere mai mare, mai ales acuma cînd *omul de fier* nu mai e lîngă el. „Am şase copii de hrănit", zice el. Boem, generos, uşor desuet, el mi se pare un veritabil erou istratian. Ca şi C., la fel de dezinteresat şi cu mintea haihui. E tot fiert din cauza acelei femei care l-a părăsit.

Sîmbătă, 12 mai. De ieri se poate vedea în Paris un obiect ce se numeşte soare. Citesc la o ambasadă că în România, o săptămînă, au fost 42 de grade la soare. Ieri, la *Orangerie*. la expoziţia Soutine, rusul genial. Prima impresie este aceea a unei picturi izbitoare. Pictorul este obsedat de carne (materie). Patru tablouri reprezintă un bou spintecat, neplastic, pe roşu şi albastru. Apoi somoni. Foamea, probabil, ar zice papa Freud. Dar nu ăsta este Soutine. Peisajele au ceva mişcat, ca şi cînd ar fi surprinse în timpul unui seism. Copaci şi case, într-o spirală de cutremur. Totul într-o nebunie extrem de plastică. Cel mai mult mi-au plăcut portretele: un mic ovreiaş cu urechi lungi, ochi trişti şi buze groase. *Doamna în roşu* e capodopera sa. O faţă asimetrică, dar ce expresie, ce siguranţă! Pe urmă, *copacii de la Chartres* sau *de la Arles*, nu reţin, bîntuiţi de vînt, cu coroane smulse de furtună. Verde pe albastru, ce greu!, cu rezultate uluitoare. Mi-au plăcut mult. La Ambasadă ni se spune să trecem pe la Prefectură. Mergem. Funcţionarii sunt foarte insolenţi. Mai că nu ne dau afară. Nu putem obţine două intrări în Franţa, pentru că deştepţii de la Consulatul din München (alţi francezi) ne-au dat o viză de tranzit. Înjur în gura mare, dar degeaba. Nici cei doi consilieri culturali de la Ambasadă nu reuşesc să facă nimica. Trebue să cerem la consulatul din Barcelona o nouă viză pentru a ne putea reîntoarce în Franţa. Parcă e un coşmar. Pierdem ore întregi pentru că şi aici domneşte o birocraţie teribilă. Funcţionarii au cu toţii aere de miniştri! O puştoaică cere de la *Julliard* o adeverinţă pentru ca să-mi dea totuşi de aici cea de-a doua viză. E prea complicat pentru mine. Vorbeşte şi ea ca la operetă, graseind şi fîţîindu-se, că mi se face lehamite. Pînă şi portarii au aerul lui Carol cel Mare. Dacă intri într-o măcelărie, vînzătorii fac guverne. Plecăm sus în Montmartre. Aceiaşi pictori care produc aceleaşi tablouri de gang, mai stilizate, bineînţeles, că, de, ne aflăm în capitala lumii. Turişti şi gură-cască, toţi cu un aer de vacanţă. În schimb, supa la restaurante e mai scumpă. Coborîm la *Tati*, unde M. îşi va pierde capul şi banii. Văzute laolaltă, cele cîteva mii de femei care scotocesc în coşurile cu bulendre şi ciorapi ale marelui afacerist par nişte termite care devoră cu o foame îngrozitoare mai multe cadavre. Seară la TV, un fel de *Incoruptibili* de o mare naivitate. *Poveşti din Paris:* Cînd cineva îşi cheamă prietenii sau mamele în Paris, aceştia sunt trimişi la hotel. Mirel ne invită, de pildă, diseară la o cafenea, pentru că nevastă-sa se află în Paris. Cei de la Ambasadă îmi povesteau cum au

fugit niște bătrîni înapoi, la țară, pentru că fiul și nora lor n-aveau timp să vorbească cu ei iar cu vecinii nici atîta. Umblînd cu trenul în Franța, am băgat de seamă că nimeni nu vorbește cu nimeni. Politețea franceză? Ce legendă! La hotel, M. este aproape huiduită pentru că a renunțat la cameră și a avut bunul-simț să și anunțe pe doamna respectivă. O ură nestăvilită față de tot ce e strein. În Germania, am văzut pe ziduri lozinci scrise cu vopsea: *Afară cu streinii!* S-au săturat. *Altă poveste din Paris:* Un student român cu mutră de țigan e luat drept arab și tăiat cu o baionetă de cinci israelieni. Scapă ca prin minune, e dus la spital, și nu i se face nici un fel de intervenție, pentru că nu a reușit să depună cele cîteva sute de franci care reprezintă zilele de internare (100 de franci pe zi). Dar asta trebue plătit de către atacatori, ripostează Ambasada, sau de către Statul francez, care nu e în stare să ofere securitate celor pe care îi primește. C. îmi povestește că, atunci cînd a deschis prăvălia, s-au prezentat la el mafioții din cartier care i-au spus că, dacă vrea să trăiască în pace, trebue să le dea niște bani. Ca ripostă a scos un cuțit cu care a tăiat niște ziare cu violență. Un client care fusese cinstit cu cinci franci și cu un pahar de vin le-a explicat mafioților că Berbec al nostru a fost campion la lupte la Melbourne. De atunci totul a reintrat în normal.

Duminică, 13 mai. Aseară, Mirel cu nevastă-sa ne-au dus la *Lipp*, cea mai *en vogue* cafenea din Paris. Vizavi de *Flore* și de *Les Deux magots*. Locul unde vin Pompidou, Malraux, adică cel mai snob local din Luteția! Patru actori, multă gomă, scump. Se mănîncă cîrnat cu varză acră și ai posibilitatea să te uiți de aproape la cea mai urîtă actriță din Paris, Hélène Sapritch, însoțită de un pește tînăr care o soarbe din ochi. Voiajul ăsta, ca să mă exprim așa, a fost plin de prezențe actoricești. În Germania l-am văzut pe Heinz Rühmann la volan. În avionul München-Paris, călătorea Juliette Gréco, căreia M. i-a cerut un autograf. „Cum a fost?" o întreb. „Cam aferată, dar amabilă." Am trimis revistei autograful. Mirel, neam prost ca întotdeauna, îmi amintește, ca și anul trecut, că are o mașină englezească, *Austin*, stereofonizată. Ne pune la casetofon muzică de Boieldieu, *Concertul pentru harfă*. Îi spun că dacă mai apucă să vină la București vreodată, o să-l plimb și eu în *Ford-Capri*-ul meu și o să-i pun la casetofon Albinoni. Din conversație, deduc că nu trebue să fac nici o aluzie că am fost la ei acasă, că s-ar supăra nevasta-sa. Fiica negustorului de mobile suferă de cîte ori mai schimbăm cîte o vorbă românească între noi. Vorbim de una și de alta. Îl întreb de ce nu apare P. Probabil că se jenează că mi-a oferit un contract fără acoperire. Între altele, aflu că e negrul unor scriitori francezi, între care unul, mare de tot, zice Mirel. Are cinci copii de ținut. Pe urmă încep fantasmagoriile. Condotierul ar fi fost contactat de către un serviciu de informații al unei mari puteri și lucrează pentru el. Stă la München, n-a divorțat de nevastă-sa cum știam noi, e sănătos tun, n-are nici un fel de ciroză. Mirel mănîncă bine, pare fericit. La ora 23 ne lasă pe un bulevard. Azidimineață, la 11, ambasadorul trimite mașina după noi, mergem la

Bagatelle, o delicioasă grădină în Bois de Boulogne. Îmi povesteşte apoi cîteva lucruri despre activitatea românilor de-aici, care sunt foarte împărţiţi şi nu atît de patrioţi cît ar presupune declaraţiile lor. Incidentele de anul acesta de la biserica românească din Paris au fost plătite şi provocate de alţii. În general, lumea de-aici trăieşte într-o mare confuzie de conştiinţă. Nelu îmi povesteşte cu cinism că de Paşti s-a dus la Madrid, unde era parastasul a doi legionari. „Le-am dus miel şi cozonac şi brînză de Brăila. Băieţii erau încîntaţi că un ovrei petrece cu ei la parastasul celor doi căzuţi!" Mai există o anumită reticenţă în ce priveşte atragerea unor personalităţi culturale de marcă de a ne vizita ţara. „Partidele" românilor din Paris se mănîncă unul pe altul şi în realitate nu servesc de loc ţara. Este un mai vechi blestem. Luăm masa în salonul Ambasadei, care e foarte frumos. În legătură cu dispariţia textelor heraldice dintre copertele din piele de viţel, aflate încă în rafturi ca nişte decoruri, autorii lui ar fi miniştrii vechiului regim de la Bucureşti.

Mîine plecăm la Bordeaux, la Elianne. P. ar fi fost două zile ministru în guvernul OAS, a mai fost călugăr, om în preajma lui Pompidou, corespondează cu Mesmer. Dar tot Mirel îmi spune că sunt arondismente în Paris pe care le evită din cauza datoriilor.

Luni, 14 mai, ora 20. Sosim de la Soulac, pe malul Atlanticului. Am intrat cu picioarele în Ocean. Am văzut refluxul pentru prima oară, cu acel fund de nisip, părăsit de ape. Totul ciudat, pe o plajă pustie, printre cazematele celui de-al doilea război mondial, părăsite. Locuim într-o pădure de pini din localitatea Le Chemin des Prés Doux, la 100 de kilometri de Bordeaux, unde am ajuns la ora 14. Plecarea din Paris, la 9 dimineaţa. Şoferul Ambasadei a întîrziat să vină şi am plecat cu metroul la gara Austerlitz. Am călătorit cu doi francezi bătrîni, care mergeau la cură, în sud. Erau vorbăreţi, în mod ciudat, ca şi cei doi muncitori portughezi care plecau spre Lisabona, la familii. Se căinau de mizeria care domneşte pretutindeni, dar mîncau bine şi beau vin negru. Nu ştiu ei cam cum arată mizeria. Am făcut împreună constatarea că limbile noastre semănau. La Bordeaux, la ora 14 era teribil de cald. Ne aştepta Elianne, care este un fel de olandeză trăind în Franţa. Ne spune că bărbatul ei, pe care-l văzusem anul trecut la Versailles, tipul acela care picta vînători şi păsări, a murit de două luni. Prietena noastră este văduvă la nici 30 de ani, cu doi copii mari, de 14 şi 16 ani, ai soţului. Va trebui să se întreţină singură. Locuieşte într-o casă nouă, făcută anul trecut, care pare bine împărţită. Multe odăi; acum, vara, e splendid aici, linişte şi păsări, adică ceea ce îşi dorea pictorul care a murit de o criză cardiacă la 72 de ani. Cei doi băieţi, bine crescuţi, au de pe acum probleme: le trebue motociclete. Pescuiesc noaptea pe Ocean, spre spaima Eliannei. În vecinătate, două păduri, o rulotă părăsită, o casă *(Solitude)*, părăsită şi ea, şosele bune. Pînă la Soulac: 10 kilometri. Orăşelul era dezolant. Un mare hotel pustiu, de vînzare, şi rămăşiţele Zidului Atlanticului. Privim spre Oceanul de pe care n-a venit nimeni aici. Oricum, se

aflau destule bunkere, treabă nemțească. Mai la vale, un mic monument pentru 10 francezi executați. Copiii gazdei, făcuți la bătrînețe, au micul lor aer filosofic. Ochelari, mers clăpăug, tăcuți. Îmi plac. Aseară, la Costică, masă bună, un film de război (1916—1918) cam făcut, cu Georges Peppard și cu ... Ursula Andrews. Nu de dispreţuit! Ceva cu bătălii aeriene și alte chestii de război. La întoarcere, iar beţivii, zăcînd prin lăzile de gunoaie, clocharzi, femei decăzute, dormind pe trotuare, murdari și de o desperare incredibilă. Noaptea, răcnesc pe stradă, sălbatic. Nebuni sau hippy, care vor să se amuze. Nu departe de strada Montorgueil, ba chiar foarte aproape, localul *Malibou* al actriței de cinema Joséphine Nat, unde vine „lumea bună" după spectacole.

Bordeaux, din fugă. Pecetea provinciei ca la Mulhouse, cînd am intrat pentru prima oară în Franța. Adică o lene, o patină, ceva particular cum au toate orașele provinciale din lume. Un pod suspendat înainte de intrarea în oraș, ca la San Francisco, peste Garonne. Un port fluvial, plin de mașini și de praf, de fum, de toate. Nu ne-am oprit; aici e superb, aer, liniște. Îmi place mult și Soulac, pe Ocean, cu cîteva fete molîi și niște bărbați plictisiți, plus peisajul de la ora 18, cînd apele se retrag ca bătrînii de la bal și rămîne un fund de nisip, gris și trist, cu mameloane umede, ca un stomac de înecat.

Marți, 15 mai. Plecarea la 10 spre Bordeaux. La 14, un tren automotor ne-a dus la Toulouse. Soare, cald. Am schimbat trenul spre Port Bou, ultima localitate spre Spania. La ora 21 ne aflam pe graniță. Puțin cam sumbră Spania aici, la Port Bou; ținuturi de munte, lagune spre Mediterana, care au apărut de după Marbonne. La ora 24 coborîm la Barcelona. În gară, Nelu cu trei amici. Doi abia veniți din America, intrați în afaceri cu bomboane; al treilea, pe numele lui Benzină, proprietar de garaj în Paris. Nelu părea fiert. Afacerea cu spaniolii, pentru care venise aici, nu-l încîntă. Ăștia sunt închisnovați. Va fi greu de pătruns pe piața lor și mai ales de lucrat cu ei în stilul *Omului de fier*. Era cît pe-aci să închirieze un sediu, dar a renunțat. Plimbare pînă aproape de trei noaptea, deși suntem rupți de oboseală. E un oraș plin de farmec. Străzi ca la Napoli, mult gunoi, multă poliție. Baruri care nu se închid pînă dimineața. Pe *Ramblas*, lume multă care discută despre fotbal. Flori, papagali, ziare, cărți, filme erotice. Peste tot plutește febra banilor. Dormim la hotelul *Il Principe*. Prea scump pentru noi: 400 de pesetas pe zi. Mîine schimbăm. Baie, telefon, merci!

Miercuri, 16 mai. Pensiunea *Sfînta Ana:* 120 de pesetas pe zi. Formalități la Consulatul francez. Alte fotografii, altă distracție, trei formulare, opt zile pentru aprobarea de a reintra în Franța. Îmi vine să le pun o bombă. Noroc că funcționara de-aici a fost amabilă. Orașul pare superb ca deschidere. Pornim în prospecție.

Joi, 17 mai. Ieri, vizită la formidabila catedrală a lui Gaudi: Biserica expiatorie *La Sagrada Familia*. E începută în 1883 și încă neterminată. Au fost ridicate numai intrările și părțile laterale. Nu are acoperiș și interior, dar impresia de colosal și de lucru unic

mă stăpînește. Catedrala neogotică arată ca o închisoare, ca un mare palmier, ca un mare fagure. Mi se pare un ziggurat babilonian, plantat de marțieni într-un oraș modern. Zidurile exprimă în totalitate calvarul Mîntuitorului. Privită în amurg, această biserică neterminată pare turnată într-o lavă topită. Senzație de misticism, dus dincolo de orice închipuire, în care, ciudat, arhitectul a implantat detalii terestre de un materialism strașnic. Scene biblice, lozinci religioase: *Aleluiah, Sanctus* etc., alături de curcani realiști, de păuni, de cocoși, cocoțați pe zidurile catedralei care devine astfel o Arcă. Coloanele sunt trunchiuri de palmieri frînți. Pot sugera în același timp un jet de apă sau arbori cotiți dintr-un motor de navă uriașă. Nu știu de ce aceste ziduri îmi amintesc de Don Quijote și de credința neagră, spaniolă, de deșert, de rugă, de o resemnare mîndră. Este imens de înaltă și crucile fațadei principale par să cadă peste privitor. Te strivește, pare un Arbore al Vieții ale cărui rădăcini sunt susținute de niște broaște uriașe. Nu lipsește un pelican. Și tot acest arbore pare un pom de Crăciun. Piatra e vopsită în verde, crucile sunt roșii, rozarele sunt delicate, coloanele par niște oase. Totul aduce cu o mare stranã. E o catedrală nebună, surprinzător de modernă pentru data concepției. Dimineața, la grădina Güell, opera aceluiași Gaudi, aflată undeva, sus, deasupra Barcelonei. Urcuș sub soare. Palmieri, pămînt roșu. Deodată, o ciudată poartă de inspirație masonică. Semnele oculte abia se disting pe feroneria extrem de modernă. Palete de fier în formă de aripi de fluture. Totul sugerînd natura țepoasă de-aici, cactusul. Obsesiile lui Gaudi: melcul, broasca țestoasă, șarpele. Apare cuvîntul *Son*. Stele de mare, ceramică albă, un mozaic solzos sugerînd un șarpe tîrîtor (vezi gardul care înconjură grădina Güell). Totul alb, amintind ariditatea. Coloane de palmieri, o grădină de piatră susținută de o altă grădină adevărată, de palmieri, de deasupra, un templu egiptean cu multe coloane, sugrumate de un brîu de mozaic alb. Sus, stele de mare, în culori, păianjeni susținînd candelabrele care nu mai există. Coloanele marginale devin oblice. Dealtfel, toată galeria care duce prin grădină este susținută de coloane aplecate de un mare efect, împodobite cu mozaic alb și roșu. Deasupra templului, copiii joacă fotbal. Balauri de ceramică varsă apă, apar capete de șerpi și ici-colo sunt construite loji de ceramică albă cu semne heraldice. Totul, de o infinită cochetărie, sfărîmat și lipsit ca să pară reconstituit, nu nou. Corpurile de case par moluște albe sau sepii. Zidul e lucios, rece — în ceva fierbinte. Amestec de elemente arabe cu roșul cărămiziu din jur. Grile formidabile, borțoase, uși bombate de fier, garduri încărcate cu stele de mare în feronerie, atît de moderne, atît de moderne! Citesc lacom biografia lui Gaudi. A muncit 48 de ani la catedrală și a murit la 76 de ani, călcat de tramvai. Se pare că nu e agreat de autoritățile de azi ale Spaniei, pentru că grădinii nu i se prea face reclamă. Impresie covîrșitoare ca și la Catedrală. Vizită la Muzeul de istorie romană și la vechea catedrală. Totul opulent, dincolo de grile, aurul indian de peste mări. Aur, aur, o bogăție pentru care Christos ar fi fost furios. Icoane vechi, realiste, fără

acea hieratică imagine a lăcaşelor noastre de rugăciune. Realismul scenelor biblice distruge senzaţia de rugă. Interesantă numai partea centrală a Catedralei, locul unde stau episcopii, un şir de fotolii de piele întunecate, păzite de o colivie de fier. Resturile romane — statui mutilate, morminte — au acea naivitate pe care totdeauna o prefer exactităţii în artă. Dar frumoase sunt în Barcelona străzile înguste, pieţele, felinarele frumos desenate, ferestrele, Barcelona papagalilor roşii, cu aerul ei marin, cu şobolanii din colivii care se dau în leagăn: hamsterii, cu canari, maimuţe cu aer plîngăcios şi flori toropitoare, cu *Ramblasul* plin de cărţi şi ziare, în care poţi să citeşti că ieri la Paris s-a petrecut o înfiorătoare crimă: doi drogaţi, un peşte, marchiz de 22 de ani, şi o americană de 46, beţivă, primind pensie de la un soţ: 10 000 de franci pe lună. Acela îi taie capul după ce a bătut-o, îl pune într-un vas de Delft, aprinde lumînări şi o contemplă. Dă foc apartamentului din Rue Foch (cel mai scump cartier din Paris) şi aşteaptă să moară. E salvat, vine ghilotina!

Dimineaţa sus, la San José. Un orfelinat. Intrăm într-o sală cu pereţii albi, aducînd cu Muzeul din Maglavit, gemînd de cîrje, capete, braţe, viscere, toate din ceară, arătînd ce organe au fost vindecate prin rugă şi atîrnate, ca în Dali, de tavan. Pereţii sunt plini de mulţumiri pentru vindecările miraculoase. Ce spectacol! Tot acolo, o biserică plină de semne masonice, deasupra unui altar simplu: compasul, rigla etc. Frumoase sfeşnice pentru arderea lumînărilor. Splendidă, icoana de argint a Sfîntului José, ţinînd în braţe pe pruncul Iisus. Aurele sfinţilor din argint, superbe ca execuţie.

Vineri, 18 mai. Valencia, ora 18. Aici plouă de două ceasuri ca la tropice. Dimineaţa, plecare din Barcelona cu un tren *(Talgo)*, un fel de autobuz cu muzică, de unde ni s-a tras un supliment de 400 de pesetas şi pe care abia l-am mai apucat. De la 10 la 15, drum printr-o Spanie aridă, stîncoasă, plină de praf. Mers prudent al trenului, care nu goneşte. Privesc călătorii din jur, luxul magnific spaniol, la concurenţă cu condiţia lor săracă. Marchizii de clasa a doua au mîncat sandvişuri şi portocale. În compartiment cu noi, cîteva babe şi nişte golani de fotbalişti. Babele, curioase; băieţii, sgomotoşi. Oraşul Valencia este lamentabil. Mic şi modern, cu o parte restrînsă, medievală, frumoasă, unde poate fi privit turnul Santa Catalina şi trei catedrale întunecate, în care cîntă organişti singulari. Orgile sună frumos, e un întuneric ca în Edgar Poe, loc de crime. Singur, componistul, vitralii roşii, doi îndrăgostiţi. Idee de nuvelă. Aici ar intra personajul crimei din Paris, cel cu decapitarea, să zicem un client al hotelului *Beaux Arts* din Paris, care îşi ucide amanta, sus, în odaia lui şi-şi cheamă prietenii care nu cred pînă nu văd sîngele şi capul tăiat. Totul fictiv, în acel hotel unde totul părea o înscenare. Un Pierre, să zicem, care e lăsat de nevastă, copii, alcoolic, care ia haşiş şi LSD, totul combinat cu o crimă care s-ar putea produce aici, în biserica asta atît de pustie, de misterioasă. Ponson du Terrail se răzbună pe mine! Luăm autobuzul cu care facem un tur al oraşului, pe ploaie. Dar nu scap de impresia de banal. Marea a rămas departe. Am văzut-o toată dimineaţa în dreapta trenului. Mîine, Grenada. Am sărit peste Alicante şi Almeria. Poate le vom face la întoar-

cere, dacă nu cumva venim prin Madrid, unde aș vrea să văd Valea celor bravi, căzuți, Escorialul, după care tînjesc, și Saragosa. Vom vedea. Deocamdată, Valencia a fost o etapă ratată. Citesc în continuare Ortega y Gasset. Formidabile pentru anul 1914, *Meditațiile despre Don Quijote*. Surpriză: în hotelul ăsta pîrlit din Valencia, scriu un poem despre *Sagrada Familia*, care mă persecută de cîteva zile.

Sîmbătă, 19 mai. Niște versuri. Poate sunt chiar ale mele sau un ecou din Lorca:

O jerbă toată, de maci
Andaluzia.
Macul, o floare disprețuită,
Murind cu grîul sub coasă.

O pensiune mică, de 130 pesetas pe zi, care la Valencia se numea *San Remo* și aicea nu știu cum. Avem dificultăți cu căile ferate, pentru că ei nu înțeleg ce fel de bilete avem noi, care au fost plătite în România. Noroc cu M., care vorbește toate limbile pămîntului, și spaniola, și care le explică răbdătoare despre ce este vorba. Ieri am vizitat *Mercado*-ul și la *La Lonja*, locul bursei, cu stîlpi răsuciți, neogotici. Un interior întunecat, plin de murdărie, cu mici pietre sub scaune și o tablă pe care cifrele sînt scrise cu crida. În Valencia parcă plouase cu orbi. La fiecare colț de stradă, unul vindea bilete de loterie. Duci, marchizi, clopote, *carillon*. M. a visat-o iar pe L. ori pe G., pentru că s-a certat cu mine din nou. După care, visînd două broaște, și-a dat seama de ce a plouat și de ce și-a uitat pantofii la hotelul *Il Principe*, la Barcelona. A dat cinci pesetas bacșiș și i-a regăsit. Azi, făcînd gimnastică, și-a întins un mușchi. A luat aspirină *Bayer*, a stat la soare, i-a trecut. E urmărită de mii de incidente. Spiridușii nu o slăbesc deloc.

Alicante, Marea Mediterană, în apropiere de Gibraltar. Un țărm de piatră cu vii și portocali, pe care l-am dobîndit după un infern alb, gris-galben de veche Dobroge, un oraș mare, cu hoteluri moderne, o cetate crescută parcă din nisip împietrit deasupra mării. Un vin verde de Alicante, la prînz; plaja, o plimbare cum visam să fac la 20 de ani. Vapoare, hoteluri, terase, un *Ramblas* cu pietre colorate — ca să fie ceva mai al dracului decît la Barcelona! —, palmieri. Seara, la ora 20, un film pe bulevardul principal: *Dracula împotriva lui Frankenstein*. Sala e ticsită de o lume plină de materie, desgustătoare de fapt, o lume plictisită, care nu mai citește nimic, se uită numai la T.V. și la cinema, nu gîndește, mănîncă și face pipi. Asta e tot.

Baronul de Carcel, pentru Pierre din *Janus*. Relatări detaliate azi în *Paris Soir*. Educația de ucigaș i-a făcut-o victima, citindu-i din cărți esoterice și învățăminte chinezești asupra torturii și a plăcerii de a macula victima cu propriul sînge. Se pare că individul a decapitat-o pe cînd mai trăia încă. Brrr! Dar, ca literatură neagră, magnific!

Duminică, 20 mai. Cetatea Santa Catalina, feerică noaptea sub reflectoare. Filmul cu Frankenstein a fost slab, dar lugubru. La *Caffé Brazilia*, un chelner de zile mari. Striga la barman pentru fiecare fel ca și cînd ar fi anunțat prînzul unui rege sau al unui arhiduce:

— *Ante todo un litro de vino, frio.*
— *Cepulita !*
— *Dos huevos !*
— *Una agua minerala, con gas* (accent mare pe *gas*).

Cînd a primit bacşiş de 30 de pesetas (care aici pare ceva enorm), a oferit din partea casei o altă sticlă de vin, cafea sau ce voiam; deoarece am refuzat ne-a adus totuşi trei raci, şi asta în contul a 300 de pesetas consumaţi! Magnificii spanioli!

Căile ferate spaniole nu se lasă. Azi am mai dat 400 de pesetas pentru rezervare de locuri. Trenul *Talgo* e admirabil, are aer condiţionat, muzică stereofonică, dar merge cu 30 la oră, ca pe vremea lui Ralea. Conducătorul ne explică că rambleurile sunt slabe şi se află mereu în reparaţii.

Luni, 21 mai. Granada. Am făcut 400 de kilometri în 9 ore. Record! Un tilinga-talanga ne-a adus de la marea Mediterană (Alicante) la Granada. Pe munţi, zăpadă. Ploaie rece, noaptea frig. Oraş sgomotos, ieftin, plin de cerşetori. Văzut din fugă, la 11 noaptea, exteriorul *Alhambrei* şi o moschee arabă. Azi urmează prospectarea. Mult sgomot pretutindeni, făcut mai ales de motorete (care este vehiculul săracului). Ieri am străbătut un peisaj dezolant de munţi sterpi, sate părăsite, case abandonate şi capre negre. Numai la Baza am zărit un fel de luncă de plopi şi nişte lanuri de grîu în plin soare.

Marţi, 22 mai. Am vizitat *Alhambra* şi grădinile de la *Generalife*, superbe opere arabe ce nu pot fi descrise. *Alhambra* e un desfrîu de minuţie în piatră. Grădinile şi mai ales bazinele de la *Generalife* merită un poem ca şi Gaudi, dar cînd îl voi scrie? Seara, la *Sacro Monte*, cartierul ţigănesc al grotelor, peste drum de *Alhambra*, plin de localuri deocheate, unde se-nvaţă ghitara. Totul prea suspect pentru a nu da de gîndit unuia care a văzut cîndva cartierul Grant. Am plecat repede. Granada are un aer frumos, oamenii sunt, ca peste tot, generoşi. Am intrat în cîteva catedrale, între care una ce adăposteşte mormintele regilor. Sicriele sunt depuse în locul unde fusese o rezidenţă arabă. Pe urmă am mers în cartierul universitar, la *Mercado*, unde se găsesc mici fleacuri amintind tauromahia. Nu lipseau, bineînţeles, veritabilele spade de Toledo, dar în formă artizanală. Remarcabil, vinul roşu de la *Pepe*, patronul localului *Los Diamantos*, vizitat de fete uşoare şi o lume amestecată. Şi aici ploua cu orbi, toţi cu ochelari negri la ochi şi colane de bilete de loterie, semn al sărăciei majore. Totul e atît de frumos într-un decor de munte *(Sierra Nevada)* încărcat de zăpezi şi mai jos de dealuri, cu cipri funerari, la care se adaugă ghitarele, *flamenco*-ul şi acel nimic plin de farmec al călătoriei. Numele unei alei din grădinile *Generalife: Aleea celor trişti*.

Miercuri, 23 mai. Sevilla. Ora 11 dimineaţa. Drum infernal de cinci ore, cu trenurile astea fără viteză. Oraşul aduce cu Taormina, are ceva special: felinare, străzi mici, localuri şi mai mici, totul intim, imitînd un decor de operetă. Pieţele miniaturale sunt invadate de ghitarişti şi de grupuri de turişti. Piatră, fîntîni, flori. Intrăm în prima pensiune de mîna a doua, ceva înghesuit, cam sordid. Femeile vorbesc toate, tare, în acelaşi timp, pe terasele care dau într-una

și aceeași curte. Vom schimba probabil locul, după obiceiul nostru. Ziarele de azi anunță că pe Mont Juich, muntele Barcelonei, unde urcasem în seara plecării și de unde se vede Mediterana cu cele două aripi ale portului, s-a petrecut o crimă: o femeie a fost asasinată. La întoarcere, văzusem o pereche suspectă, ieșind dintr-o groapă. Ce lume ciudată! Tandrețe, tangouri gen '29, crime pasionale, demnitate și disperare. Decorul de ieri, văzut din tren, aducea cu acela al venirii de la Alicante: rare grădini, multe case părăsite. Cel mai rău pension de pînă acum a fost *Almeria* de la Granada. Ne-am mutat într-o casă particulară, unde e foarte bine.

Joi, 24 mai. Sevilla. Ieri, Alcazarul. Minunate grădini și săli arabe. Catedrala: un monumental altar de aur adăpostind rămășițele lui Columb într-o raclă aeriană, purtată de patru demnitari, din piatră, cu multe bijuterii și o opulență care m-a scoș din sărite *(Tresorul)*. Pietre prețioase, aur, argint, bineînțeles în numele bietului Christos! Orașul e cu totul minunat, cu fîntînile, porumbeii, peluzele, palmierii de la Alcazar și cu cerul ăsta, albastru. Seara, la un salon cu cîntăreți și dansatori flamenco, excelenți, de o mare precizie și seriozitate. Erau mai mulți decît noi, spectatorii, dar n-au rasolit nimic. Le-am făcut o galerie latină, angrenînd la aplauze niște nemți și englezi care s-au încins prin imitație. Desigur, nu ne aflăm în plin sezon turistic. Dimineața, pe malul Guadalquivirului, o apă leneșă, pe care se fac plimbări cu barca. Un pod vechi, o piață la fel, plină de portocale și raci. Am luat o trăsură spre piața Maria Isabel, prelungind totul pînă la ora 11, noaptea. La o întretăiere, auzim într-un grup vorbindu-se românește. M. o recunoaște pe doctorița Maliţchi într-un grup de turiști români. Ne facem semne amicale. Mi s-a părut că l-am văzut pe aici, prin ghettoul unde locuim, și pe fiul profesorului I., licheaua beţivă care călătorește de ani de zile în numele tatălui său. Sevilla este un oraș în care aș reveni, ca și la Veneția. Ora 16,30 — Cordoba. Oraș torid, de cîmpie. Două ore și jumătate în tren. Orașul e mic, net provincial. Lume pe bulevard hotelurile pline, mîine e o *Fiesta*, nu se putea să o scăpăm. Un hotel pentru noi, după atîtea locuri ieftine, excelent; se numește *Colon*. Am făcut duș, am spălat rufăria, totul e plăcut, chiar dacă e vorba de o singură zi. Mîine plecăm spre Madrid. Azi-dimineață la Sevilla, am vizitat casa *Pillatos* în vechiul ghettou. Clădire romană, luată de arabi, pe urmă intrată în posesie catolică. Totul amestecat. Statui romane de împărați, roșul pompeian, mozaicul arab, 15 pesetas intrarea, patru curți interioare, palmieri, mult plictis.

Trenul cu care am venit, mai puțin pompos, fără reținere de locuri, un tren pentru mulțimea care călătorește în apropiere, prin satele dimprejur. Femei, copii, bătrîne. Se vorbește tare, copiii fac pipi în closet pe podele, mirosul e insuportabil, dar trenul e pitoresc. Țigănci scot semințe pe buze și le scuipă pe jos. Dar dacă ar fi numai asta, cu trenurile spaniole! Noroc că am plecat devreme la gară. Garnitura spre Cordoba pleca din altă gară. Ia alt taxi, fugi, nimeni nu te previne că există două gări. Funcționarii sunt leneși, delăsători. O fată, cam cretină, la Agenția de voiaj; una

amabilă, la gara unde am sosit, dar nici ea nu ne spune de unde trebue să luăm trenul următor. Multe sate părăsite. Casa din fața ultimului domiciliu și casa de alături se distruseseră prin părăsire. Multe se demolau. Favele pe lîngă marile orașe, la modul cel mai mizer. Nu văd acel efort pentru industrializare, nu văd cartiere noi, dacă exceptăm Madridul — în care am fost cu cîțiva ani mai în urmă. Am zărit cîteva sate-model, modeste. Puține irigații, ici și colo, totul nu-mi lasă impresia de efort spre mai bine. Spania stagnează.

Vineri, 25 mai. Ieri, după-masă, descinși în centrul vechi al Cordobei, la *Mosquita Alcazar* și podul roman al lui Augustus. Cu mori în jur, un fel de *Ponte Vecchio*, uriaș, sub care într-o deltă se scăldau o mulțime de cai. Era de fapt rîul leneș, Guadalquivir. Din păcate, moscheea arabă, o pădure de coloane lustruite, cu arcuri tărcate cu roșu, a fost corcită. Amestecul de stiluri (catolicismul a introdus o adevărată catedrală în această minune) naște ceva stupid. Un fel de palat arhiepiscopal într-o uriașă piață. Sunt poate lucruri frumoase în boaseria consistoriului, dar nu pot suferi melanjul ăsta. Altfel, monumentul e uriaș și nostalgic. Alcazarul, o ediție sărăcită a Alcazarului de la Sevilla și a Alhambrei cu Generalifele ei. Tot grădini, tot bazine, tot turnuri de apărare, dar ceva mai mici. Pînă și cartierul acela splendid, ghettoul din Sevilla, există aici, dar totul e mai redus, o copie. Am văzut mica sinagogă plină de inscripții arabe și împodobită chiar cu o cruce catolică. Mică, tristă, umilă. Am luat masa la *Callifas*, un local evreiesc, cu vin negru, bun, de Pais, precum cel al lui „Pepe" de la Granada. Orașul e azi în sărbătoare. Fiesta morților, dar de afară, prin fereastră, pătrunde o căldură descurajatoare. Pe la 13 plecăm spre Madrid; opt ore de mers cu trenul. Încă interesant Ortega y Gasset, cu *Don Quijotele* său. Să-l vedem pe Unamuno.

Ora 21,30, hotel Rienfe, pe o stradă din centrul Madridului, după o călătorie de 8 ore, într-o căldură de 40 de grade. Călătoria s-a desfășurat printr-un deșert foarte plicticos. Am stat în compartiment cu o bătrînă, cu o soră de-a ei și cu un copil, care au mîncat și au vorbit tot timpul. Uluitor, cît nu gîndesc oamenii! Ei nu sunt deloc complecși, cum se speculează de către romancieri. A mînca, a se reproduce, a face avere! Asta în 99 la sută din cazuri. O mică infinitate filosofează pe de lături. Dar asta e altă chestiune.

Sîmbătă, 26 mai. Dimineața, o nouă etapă în lupta cu feroviarii spanioli! O programare pentru trenul de luni ne-a luat două ore. O agenție era în reparație. O a doua ne-a trimis la o a treia, într-o gară. Dacă nu ai mașină, e prăpăd; distanțele sunt enorme. Pe urmă, la consulatul român din Madrid, unde am găsit doi oameni amabili: Jugănaru și Săndulescu, care ne-au dus la hotel cu mașina și ne-au oferit o sticlă de whisky. După masă, la expoziția de bijuterii Dali. Minune! Jocuri secrete, mecanice, închid și deschid bijuteriile. O fantezie nebună. Inimi care bat, flori care se strîng ca plantele carnivore, un elefant cu picioare de paing. Totul din aur, diamante, smaralde și alte pietre prețioase. O

oră de încîntare. Bolile lui M.: junghi intercostal, cădere de mușchi, i-a intrat o muscă în ochi pe cînd privea dansatorii de flamenco de la Sevilla („Tu le mănînci", susține cînd rîd de ea). Zice: „Pe două te-am văzut eu cum le-ai înghițit" (are humor). Azi a avut cufurici, a luat Talazol.

Duminică, 27 mai. La *Escorial*, cu fratele lui D., venit la Madrid cu R. (Apropo, ieri în Parcul național, la Expoziția de carte internațională, am văzut *Princepele* la standul român.) Ne-a condus soția lui Jugănaru. Palat colosal de granit, rece, plin de tapiserii (de Bosch vreo opt tablouri). Velázquez, El Greco, Tițian etc. Tablouri mediocre, cu subiect religios, dar Bosch, colosal ca totdeauna. După care mergem la *Valle de los Caidos*, dominată de o imensă cruce de piatră, înaltă de 150 de metri, plantată peste o catedrală de stîncă, lucrată timp de 18 ani, cu deținuți. Stîncă severă, în valuri, imensă terasă spre Madrid, un mausoleu de marmură roșie și cenușie, catedrala uriașă este împodobită cu statui colosale de aramă: îngeri cu spade. Impresie de grandoare. Pe urmă, cavourile regilor și împăraților, la *Escorial*. Sicrie peste sicrie, ca într-o bibliotecă. Pe margine, numele notate cu negru. La prințișori era mai înghesuială. Într-un fel de Tabernacol, se află un adevărat manej de marchizi. Fiecare după rang. Fosta mînăstire era prea sobră ca să mă impresioneze.

Luni, 28 mai. Ieri, la orele 18 (nu la 17, cum era tradițional), a doua mea corridă. Slabă. Arena plină. 60 000 de oameni. Au fost asasinați patru tauri. Un singur toreador a luat flori și aplauze, un văcar din Sevilla. Curajos, pompos, fenta bine. A luptat onorabil și ultimul toreador; dar nu a știut să lovească decisiv și final. Rămîn la părerea mea mai veche, de acum șapte ani, că e un spectacol sălbatic, primitiv, inegal, nesportiv. Taurul nu are nici o șansă. Publicul a fluierat îndelung și ieri pe picador. Seara, plimbare în Madrid. Cald. Sufocant, multe mașini și gaze de eșapament. Un oraș pe care l-aș suporta greu. O lume nebună, claxoane, ambuteiaj, același marș duminical pe bulevarde, noaptea, în căutarea unui amic. Singurătate peste tot și acea înstrăinare pe care o aduce civilizația. Acum e dimineață, 10,15 — ultima zi la Madrid. De la etajul cinci, din pat, văd cum pe fereastra unei mansarde iese o femeie care escaladează acoperișul repede ca să întindă rufele la uscat. Simt o oboseală intensă, e nevoie de prieteni și de liniște.

Marți, 29 mai. Barcelona. Ieri drum cu *Talgo*, trenul special, opt ore de la Madrid la Barcelona. Deși afară copiii făceau baie în rîuri, în tren era un frig de frigider. Aerul condiționat ne-a silit să ne punem puloverele. Cred că erau zero grade. Prilej de meditație despre folosirea rațională a invențiunilor moderne. Orașul, tot vesel. *Ramblasul*, plin de lume, de colivii. Unul ne-a auzit vorbind românește și ne-a spus cîteva cuvinte în limba noastră, după care a plecat cu nevastă-sa fără nici o explicație. La corrida din Madrid, M. a avut tentația de aruncare în gol. Ce-i drept, ne aflam la *cucurigu*. Nici eu nu mă simțeam prea bine. Gradenele erau foarte repede înclinate. La aceeași corridă, un taur a fost refuzat de public, prin șuierături

și batiste scuturate. Nu avea o copită. După trei încercări de a-l scoate din arenă cu ajutorul a patru vaci bălțate, s-a reușit. A fost adus în arenă un taur de rezervă, care, ca orice rezervă, nu prea se înghesuia la luptă. Ieri citeam cronica corridei în ziar. Am reținut două expresii: *taurul nu avea gaz*, iar *toreadorul ținea sabia ca pe o păpușă în mînă*.

Miercuri, 30 mai. Ieri, popas la *Muzeul Picasso*, într-un castel din Barcelona. Multe desene de început. Picturi oferite Barcelonei în '69. Excelentă rămîne grafica *(Metamorfozele* lui Ovidiu, văzute și la Belgrad, și la București). Între altele, o mînă sigură, un maestru, fără îndoială, dar, foarte ades, meseriaș. Mergem la *Muzeul de artă modernă*, unde speram să dau de cîțiva Dali, dar e închis. Toată Barcelona e o poezie. N-am să uit niciodată papagalii roșii, mari cît viteii, și șoarecii care se dau în carusel. Despre perversele flori care se tîrăsc pe trotuare, ce să mai spun?

Joi, 31 mai. Scularea la 6,30. Bineînțeles, telefonista de la hotelul *Il Principe* a uitat să ne sune la 7. Noroc că mă descurc singur. Gara, plină de tineri *hippy* și de elevi, plecați către Franța. Aflu că e Înălțarea și școlarii au patru zile libere. Bineînțeles, peripeții cu trenul. Controlorul știe ceva, casierul altceva. M. aleargă de la unul la altul. Ne urcăm după o adevărată bătălie. Controlorul bătrîn din tren nu știe că garnitura pe care o servește nu are nevoe de rezervație. Pornim la 8,05 spre Cerbera, localitate de graniță. Trenul e întîrziat cu 57 de minute. Legătura cu Parisul, compromisă. Suntem 20 de inși în situația de a sta pînă la zece în gară, de pomană. Dar vine un *Talgo*, zice conducătorul, la 12 fără zece. Vine, dar și el e întîrziat și ne urcăm în el la 12,35. Năvălim într-un vagon. Controlorul e calm: „Găsiți la Avignon legătură cu Parisul". Ne ia 66 de franci, supliment. Sughițăm și-i dăm. Dar dacă nu-i aveam? În tren e plăcut. La Avignon sosim cu o întîrziere de o oră și zece minute. Legătura cu Parisul? Da, dar la 17,52. Două ore de așteptare, dăm o raită prin oraș. Frumos, pașnic, țipînd de provincialism. În *Palatul papilor*, expoziție Picasso. Facem un tur. Totul, piatră albă, terase, grădini. Undeva, jos, Rhonul trufaș, peste care zăresc celebrele poduri din Avignon, cîntate de poeți. Ne urcăm în *Mistral*, tatăl lui *Talgo*. Aer condiționat, bineînțeles, care ne silește să ne punem puloverele. Călătorim cu o babă bogată, însoțită de secretara ei. Proprietară a 100 de hectare de teren. Ne spune că întreține 100 de cîini și 100 de pisici. E plină de briliante și o recunoaște pe M., pe care ar fi văzut-o la T.V. în serialul *Haiducilor*. Tot timpul călătoriei își freacă secretara, trimițînd-o să-i aducă ba una, ba alta. Trenul acesta special are trei restaurante, două baruri, o expoziție cu vînzare, ba chiar un salon de pictură. Dar cît e el de *Mistral*, ca să nu fie mai prejos de *Talgo*, a întîrziat o oră și jumătate. Ne-am plimbat prin acest bulevard umblător, privind la sala de coafură, la postul de radio, de unde se reținea taxiuri la gara Lyon unde am sosit, și la magazinul

de cravate. Vorba babei: „Numai de dansat nu se dansează în *Mistral*". Eram congelați la coborîre, iar în Paris ploua ca-ntotdeauna. Ne-am culcat la 2 noaptea, după o cină chinuită la o boată plină de hippy și negri.

Luni, 4 iunie. Ce-am făcut atîtea zile în Paris? Am vorbit cu cei din țară. Nimic neobișnuit. Am trecut pe la Ambasadă, nici ei nu au o părere bună despre P., care a apărut, totuși, invitîndu-ne cu un prieten, la un restaurant unde am mîncat împreună. Amicul lui P. este venit la Paris de douăzeci și ceva de ani, acum e editor. Om foarte amabil, l-ar interesa *Principele*. Citise doar *Groapa*. Ne duce la el acasă, unde bem un whisky. Nu pare prea bogat, are cinci copii. Soția lui foarte politicoasă. P., care a primit în sfîrșit de la București traducerea *Principelui*, spune că e bine făcută și că o va plasa de data asta la *Editura Plon*. M-am cam săturat de fabulațiile lui, dar îl las să vorbească. Omul e inteligent și poate fi ascultat cu plăcere. Cînd îi spun că o casă americană, *Random House* din New York, se interesează de *Principele*, pare îngrijorat. Îmi povestește aventurile atletului C. în Africa, unde fostul campion la triplu salt devenise un fel de mercenar. A luptat în Kenya, în Guineea, a fost omul lui Chombe și se pare că a făcut destule chestii sinistre ca mercenar. P. a stat în exil în Spania opt ani, ca fost ministru (!) al O.A.S. Acum afirmă că va deveni un fel de ministru cultural. Aici toți inventă visînd și, dacă te iei după ei și-i crezi, ajungi să dormi în gunoaie. Se pare că în cazul M.L. s-au lămurit cu toții de anul trecut, cînd le-am spus că dama nu-i chiar așa de loială. P. ar vrea să viziteze țara, dar ca cetățean francez. Am văzut filmul *Ludwig* (regele Bavariei). Jocul bunicel al actorilor nu putea ascunde lipsa dramaturgiei. Un Ludwig abulic, nedefinit. O dramoletă împuțită, cu un Wagner, bunic de ciocolată. Peisajele superbe nu puteau salva nimic. Ieri, la Bourget, un *Tupolev* a căzut. T.V. a transmis în direct accidentul. Aflu de la P. că poetul S. s-ar mișca și el prin cercurile Borghese. Pe poetul A., cretinii de-aici îl consideră mistic numai pentru că scrie poezie în care apare cuvîntul Dumnezeu. Mîine, plecarea la ora 12 spre țară. Parisul e plin de sgomote, de ploaie, de beți și de strangulatori (500 000 de nebuni în libertate). Drăguțul de Nelu povestește continuarea aventurii cu logodnica sa. De data asta, iubita lui îl înșală pe cel de la care a fugit, cu el însuși. E un nebun frumos și generos. Ne roagă să-i ducem în țară daruri mamei logodnicei, pentru că ea (mama) nu trebue să știe că ei s-au despărțit. În ultima zi, ne întîlnim cu Mn. Aceeași, puțin fanată, aer prosper, elegantă, o mare piatră prețioasă pe deget. Trăiește cu un afacerist bogat, care are soție. Prietenul i-a deschis un cont în bancă, locuiește la New York (250 de dolari chirie pe lună), a învățat meseria de secretară, știe stenodactilografia în franceză și engleză. A lăsat-o pe miliardara capricioasă care îi scotea peri albi. Vine de

două-trei ori pe an în Europa. Precizează că la Veneția a locuit la cel mai scump hotel cu prietenul ei. Povestește despre atmosfera infernală americană. Rătăcindu-se în Haarlem cu prietenul, erau să fie linșați de negri. După 7 seara, se închide în casă, folosind numeroase încuietori complicate, altfel e fericită pentru că a văzut toată America, din Colorado pînă în Nord. Cu firea ei de vagaboandă, totul se explică. Îmi confirmă că fostul ei soț a contribuit mult la situația de azi, prin descoperirile făcute. E îngrijorată de viitor, care i se pare puțin cam nesigur. Se teme de bătrînețe, dar nu o spune. Clima din New York o sîcîie îngrozitor. Povestea că, la sosirea în Europa, fratele ei, care locuia în Belgia, a repudiat-o. Dar acum, cînd pare o doamnă ajunsă, o conduce prin tot Parisul. Nu pare totuși prea bogată, deși ne invită la un restaurant scump. Visează să-și cumpere o casă în Portugalia, al cărei aer desuet o încîntă. A dispărut în gura unui metro, la Hale.

*

Din *Enciclopedii:*

NERO

În primele timpuri se mulțumea să se deghizeze în rîndaș, pentru a colinda cîrciumile și bordelurile, bătîndu-se deseori cu oamenii din popor. Era văzut luînd masa în public cu prostituate și fiind servit de ele. Cînd călătorea, se instalau pe parcurs bordeluri, unde se oprea pentru a fi servit de matroane experte.

Funcției de *prefect al voluptăților* înființată de predecesorii săi, el o adaugă pe aceea de *arbitru al plăcerilor*, pe care o încredințează lui Petronius. Suetoniu îl acuză de a fi violat pe vestala Rubria, de a se fi culcat cu propria-i mamă, Agrippina, de a se fi căsătorit în public cu tînărul Sporus.

*

Cain, în versiunea lui N., ar simboliza lupta între berbec și taur. După ce-l ucide pe Abel, Cain vagabondează, dar întemeiază un oraș unde se desvoltă artele, meseriile, pacea. Se semnalează asemănarea dintre descendența lui Cain și cea a lui Seth; cea mai mare parte a numelor se găsește în ambele descendențe, cu mici modificări. Se poate trage concluzia că scriitorii biblici au admis că umanitatea se trage din Adam prin fiul său Cain și fiul său Seth. Blestemul lui Cain seamănă cu cel al lui Adam însuși.

Caligula a eliminat din biblioteci pe Homer și pe Tit-Liviu. Se pare că l-a făcut consul pe calul său Incitatus.

Cel mai vechi poet grec este *Callinus din Efes* (742—720 î.e.n.), rămas prin cîteva fragmente epice, belicoase. Se știe foarte puțin despre el.

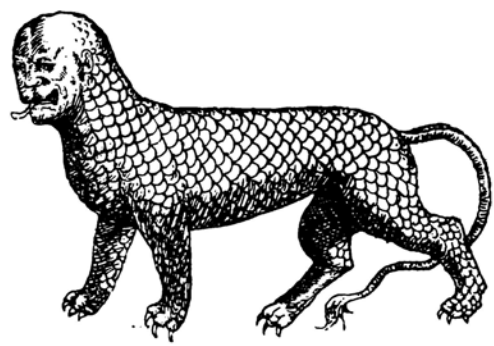

Calimah, sculptor și cizelator din secolul V î.e.n., a lucrat mult la Erehteion; contemporan cu Ihtinos, arhitectul Parthenonului. Grija lui pentru detaliu, minuțiozitatea i-au adus porecla de *catatexitechnus*, adică *cel care slăbește arta*.

*

Canicula, de la *canis* și nume al stelei *Sirius*, cea mai frumoasă stea de pe cer, din constelația mare a Cîinelui, numită Sothis de egipteni și Sirius de greci. După Pliniu și Hipocrate: ziua în care canicula se ridică, marea forfotește, fierbe, vinul se taie, cîinii turbează, fierea sporește și se irită, toate animalele stau în lingoare și desnădejde; bolile pe care canicula le cauzează sunt cel mai des fierbințelile arzătoare și continui, dizenteria și freneziile. Pentru a conjura puterile maligne ale stelei Sirius, romanii îi sacrificau în fiecare an un cîine roșu.

Alain Chartier, celebru scriitor francez, regele literaturii secolului XV. Se desemnează pe el însuși cu acest catren:

Ce livre voult dicter et faire escrire
Pour passer temps, sans courage vilain,
Un simple clerc, que l'on apelle Alain
Qui parle ainsi d'amour par oyr dire.

Lucrarea se numește *Débat des deux fortunés d'amour*.

Cavalerul rătăcitor are, după poetul Eustache Deschamps, următoarele trăsături:

... Poursuivre faits de chevalerie,
Guerre loyale, estre grand voyagier.

Jurnalul de la Poiana

Jurnalul secret al Ministrului, zis Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis Motofozo.

„A trecut un an de la pierderea prin expulzare a iubitei mele soții, Barcelona, care a fost abandonată în fața unui restaurant, *Folosea*, unde Lourdaud se duce să-și cumpere vin. Anul acesta, din remușcare, s-a dus s-o recupereze, dar ea probabil că e căsătorită și la casa ei, acolo, în Transilvania, uitîndu-mă, cum mă uita și aici, pe propriul teritoriu, cînd s-a încurcat cu atîția și-atîția, tîrîndu-mi numele în noroi. Dar eu am iertat-o de fiecare dată, pentru că am educație englezească. Tac și sufăr în mine, fără exteriorizări. Am fost mulți. Prin cotețul meu au trecut toți fiii naturali pe care Barcelona mi i-a născut, rînd pe rînd, și care au fost trimiși care-încotro. Și-acuma locuiesc cu Țuki, care, după toate probabilitățile (are părul Barcelonei, maron și dungi negre, dar și un spic alb care e neghina din grîul meu; asta n-ar veni de la mine, pentru că Firicel, amantul ei cel mai folosit, era alb), e fiul meu. El îmi amintește de frumoasele zile cu Barcelona. Fugea de acasă, nu venea cîte trei zile, dar cînd se întorcea eu îi desgropam oasele agonisite și i le ofeream pentru a-i arăta că o iert. Asta nu o făcea mai bună cu mine. Acum viața noastră e monotonă. A apărut un filfizon din Capitală, unu' Codiță, un snob care doarme, auziți dv., în patul lui Lourdaud și latră numai cînd ne-aude pe noi. În schimb, e hrănit cu șuncă de Praga, i se fac chiftele separate cu usturoi pentru că are limbrici, înfulecă pepene, am auzit că și prăjituri. E un

tip fără morală. A vrut să trăiască şi cu Barcelona anul trecut, dar ea l-a repezit groaznic, muşcîndu-l. Am tras un chef de bucurie bînd apa de la spălatul sticlelor lui Lourdaud. M-am făcut criţă, întrucît nu consum, şi m-am dus la Codiţă şi i-am spus: «Ascultă, domnule, unde te crezi, la Bucureşti? Aici doamnele nu se lasă acostate.» El a mîrîit şi i-am muşcat o ureche. A apărut cu o falcă în cer şi cu una în pămînt Lourdaud, care m-a alungat cu picioare în fund şi cu nişte cuvinte pe care nu le pot reproduce. Mi-a strigat: «Hai, te cară, impotentule! Rîsul Zamorei, care nu ai fost în stare să-i faci Barcelonei copii!» Am fost foarte deprimat. N-am mîncat nimic cîteva zile, deşi Lourdaud mă îmbia cu oase de la Diki, şi ce bunătăţi erau, le-am lăsat lui Ţuki. Am fugit pe dealuri, doar-doar m-o întîlni un urs să-mi termine zilele. Eu, care am evadat cu lanţ cu tot de la un vecin de pe Zamora II, ca să mă întorc la Lourdaud acasă, să-i arăt ce credincios îi sunt, fapt de la care mi s-a tras o groaznică durere la vena jugulară care m-a lăsat cu un tic: dau din cap ca un apucat. De necaz, în cele din urmă, am urinat pe spaţiul locativ.

Alte fapte. Lourdaud are tot felul de idei: a evacuat o văduvă, păuniţa, ca să-şi facă bar. Noroc că n-a găsit cărămizi. Pivniţa arată acum ca o magazie. Am tras cu urechea şi l-am auzit plănuind cu Cornel ce vrea să facă: pavimentul va fi de cărămidă, a tras gazele de sus, pe pereţi vrea să puie rogojini; a aşezat patru felinare, barul va fi făcut din patru butoaie (doagele vor fi luate de la *Vinalcool*). În loc de bibelouri, va pune (el şi cu deşteptul ălălalt, că ăla e matca tuturor răutăţilor, nea Nae, care, mai încoace, umblă cu papion la gît, ca profesorii de franceză din piesele lui Sebastian) roţi de car, nişte funii de usturoi şi de ardei, cîteva borcane de murături să le lase lor gura apă, că pe mine murăturile nu mă mişcă, şi nişte pastramă atîrnată de culme, un şir, două de cîrnaţi şi o costiţă afumată. Asta ar mai merge, o să mă ţin pe-aproape că parcă văd că se lasă cu oase sau măcar cu coji de la salam, iar dacă fac şi căminul cu gaze, cum ziceau, şi s-apucă să perpelească mititei sau frigărui, e imposibil să nu-mi pice şi mie cîte ceva, ca să-mi mai îndulcească zemşoara cu pîine. Tot e bine că în privinţa mîncării nu am fost puşi la dietă, cum au făcut cu prinţişorul. Alaltăieri au adus de la Diki resturi de friptură, care era dreasă cu mujdei de usturoi, mai mult deşeuri, dar bune şi alea, pe care dacă le îngropi în pămînt sunt numai bune de ronţăit. Am aflat că nouă şi lui Ţuki ne zice proletariat, uitînd că eu sunt căţel de spiţă nobilă, adus de la Cîmpina. În orice caz, dacă se fac asemenea distincţii, nu-i prevăd lui ăla albu' zile uşoare. Abia îl aştept să-i mănînc şi urechea aialaltă şi dacă pot îi scot şi un ochi. Să vedem, o să-l mai placă Lourdaud? Cît priveşte doamnele, am dat sfoară pe Zamora: «Nu folosiţi Don Juan de Bucureşti» *(Crai de Curtea veche*, cum l-am auzit pe Lourdaud)."

*

Tournois suivre et joute pour s'amie,
Ainsi se doit chevalier gouverner.

*

Adeseori se leagă originile comediei cu cele ale dansului şi cu instinctul

de imitație atît de puternice la oameni. Dansul e născut din poezie, după cum gestul oratoric e născut din elocvență. Mai întîi a fost expresia unui sentiment de bucurie, pe care dansul îl accentua și-l completa; apoi, separat de cauza sa, a fost reprodus pentru el însuși. Apoi a devenit speranța plăcerii, corpul reda sufletului impresia pe care o primise. Dansul a fost mult timp asociat cu religia: se arăta zeilor respectul prin atitudini măsurate (de aici, stilul solemn, hieratic.) În latina primitivă, *saltare* însemna *a dansa*, dar avea și sens de *a mima*. Grecii apreciau imitațiile strigătelor de animale și se dedau la dansuri care imitau mișcările animalelor. (Din *Enciclopedii.)*

*

Dogmaticul, întrucît e dogmatic, nu operează cu categorialul. Dogmaticul e metalogic (antilogic), dar categorial și implică totdeauna transfigurarea (Blaga).

Tot el: Formula dogmatică vrea determinarea unui mister, conservînd acestuia caracterul de mister în toată intensitatea.

*

Vidul logic la Berkeley.

*

Cercul trebue privit ca o elipsă (principiu matematic).

*

Dumnezeu e unul și multiplu (o antinomie).

*

Ernst Cassirer: Gîndirea primitivă e o gîndire mitică. Gîndirea mitică (primitivă) e stăpînită de legea coincidenței termenilor corelativi *(Koinzidenz der Relationsglieder)*. Exemplu: un fir de păr al unei persoane e persoana însăși. Imaginea persoanei e persoana însăși. Dacă străpungem imaginea, omorîm persoana. Desenează o antilopă, pentru a-i ieși în cale o antilopă la vînătoare.

*

Tertulian: Fiul lui Dumnezeu a murit — aceasta e de crezut fiindcă e o inepție; el a fost înmormîntat și a înviat — aceasta e sigur, fiindcă e imposibil. (Citat de Blaga.)

*

Tot el crede că Tertulian vede în dogmă jertfirea intelectului.

*

Dogmele se raportează la credință, nu la cunoașterea intelectuală. Intelectul are ca obiect adevăruri generale sau necesare; credința, întîmplări sau fapte singulare. Dogmaticul se referă la ceva unic. (Kierkegaard și Gogarten.)

*

Dogma este un produs al intelectului extatic (Blaga).

*

Philon vedea în *Vechiul Testament* o revelație ca și Părinții bisericii.

*

Thales: toate lucrurile sunt făcute din apă.

*

Aristotel, care susținea că simțurile ne arată cu ultima evidență că soarele se mișcă, și nu pămîntul.

*

Dreiesch: Entelehia nu se poate imagina, dar se poate gîndi. Ea nu se poate intui sau imagina, fiindcă e un factor aspațial. Totuși entelehia (alcătuitorul de întreg) s-ar manifesta în spațiu *(„In den Raum hinein")*.

*

Exemplu de analogie îndepărtată: Simon Magul spunea că textul biblic despre viața omului în paradis trebue interpretat în sensul că paradisul nu e altceva decît existența intrauterină a omului.

*

Eonul: perioade istorice lungi, timpuri universale, o nouă lume spirituală de lungă durată. Egal centru generator, aflat undeva adînc în inconștientul uman, e organic sufletesc.

*

Pentru *Ajungă-i zilei răutatea ei:* Perioadele eonice s-ar caracteriza printr-o creștere enormă a conștiinței, ele fiind degajate de mediul crono-spațial. Centrul lor generator ar ține de stratosfera spirituală. Ele au tendința de a depăși orice orizont. Nu particularitatea e nota lor dominantă, ci aspirațiile universaliste. Acestea sunt epoci de vaste sinteze, de determinare a vieții într-un centru spiritual, de intrare a oamenilor în robia supremă a unui ultim sens. Asemenea perioade eonice ar fi constituit pentru Asia buddhismul; pentru lumea noastră, eclesia creștină. Trecerea de la o perioadă culturală la o perioadă eonică nu se face fără grave crize sufletești și intelectuale. Elenismul ar fi fost o asemenea criză de trecere între o epocă de cultură organică locală și o eră de accentuată și monumentală spiritualitate (eonul creștin, aproximativ întîia mie de ani a erei noastre).

*

Misterul latent al lucrurilor, la Blaga *(Cunoașterea luciferică)*.

*

Pentru *Nero:* el pune bazele dreptului civil (ca mai apoi Napoleon). De aici, decrete nenumărate, discutate în Senat, a legii *Ius stillicidiorum* (Dreptul picăturii de apă). Se discuta cu săptămînile dacă picătura de apă de pe streașina proprie are dreptul să cadă pe pămîntul altuia. (Un senator este asasinat pentru că se opune acestei legi.)

*

Topografie a misterelor (Blaga).

*

Aristotel, care enunțase că mișcarea perfectă, exemplară este cercuală, uniformă...

*

Orgiile nedisciplinate ale alchimiei (Blaga).

*

Wundt: Întregul fenomenelor psihice conține mai mult decît suma elementelor sale (senzația unui acord e mai mult decît suma senzațiilor tonurilor care alcătuiesc acordul).

*

Deparatizarea cunoașterii luciferice (Blaga) de misterele adventive, accidentale, arbitrare.

*

Dumnezeu ca ceva criptic, revelat (B.).

*

Platon: Lucrurile văzute sunt numai umbrele nedesăvîrșite ale unor idei, de plastică perfecționare, copiile unor modele de atelier ceresc, care populează spațiul nespațial, iar sufletul e în posesia unor idei drept amintire vagă a sufletului dintr-o preexistență în tovărășia ideilor înțelese ca tipare supreme ale lucrurilor.

*

Nietzsche: Adevărul e acea specie de eroare fără de care o anumită specie de ființe vii n-ar putea trăi.

Tot el: Parmenide a afirmat că nu putem gîndi ceea ce nu este; noi ne găsim la celălalt capăt și afirmăm că ceea ce se poate gîndi trebue să fie, desigur, o ficțiune.

*

Dumnezeu trebue ținut sub observație (Blaga).

*

Golul imanent al unui mit (B.).

*

Pentru Dostoievski, Europa era un scump cimitir (Blaga, *Spațiul mioritic*).

*

Pentru *Nero:* Grecii nu aveau hîrtie. Papirusul costa scump și era rezervat pentru documente și impropriu pentru desen. Tăblițele cerate nu durau. Vasele de lut erau hîrtia de desen a artistului. La romani, producția de hîrtie și comerțul de carte erau organizate la scară mare. Declinul aprovizionării cu papirus ar fi fost una din cauzele decăderii Imperiului roman. Sistemul de șosele, de asemenea. Sarea, zic alții (pierderea minelor de sare din provincii). Șoseaua romană era, de fapt, o șosea a hîrtiei (Seltman, citat de Mc Luhan).

*

Sculptura se află la granița dintre spațiul sonor și cel vizual, pentru că sculptura nu este un spațiu închis. Ea modulează spațiul asemenea sunetului. Arhitectura are, de asemenea, misterioasa dimensiune a graniței dintre două lumi ale spațiului. Le Corbusier afirmă că această dimensiune se simte cel mai bine noaptea. Ea vine numai parțial din spectrul vizual (Mc Luhan).

*

Acel aer pecetluit al unei păduri în care n-ai intrat...

*

Noaptea pe care o lași afară, încercînd o ușă, o noapte integrală, neatinsă, necoruptă, o noapte care este intangibilă prin absența ta...

*

La greci, *publicarea* unei cărți însemna mai întîi recitarea ei în public. Tacitus amintește de actorii care închiriau local și scaune pentru auditori (la romani).

*

Tacite legere sau *legere sibi* (a citi pe tăcute, pentru sine — Sfîntul Augustin).

*

Fără odihnă, gura lui rumega cuvintele sfinte (Pentru cel venerabil).

*

Toma d'Aquino explică de ce Christos, Socrate și Pithagora n-au încredințat scrierii învățăturile lor.

*

O latină de argint (pe vremea lui Seneca sau în Evul Mediu).

*

Vellum — pergament (pentru *Nero*).

*

Faima o vînd eu (Aretino).

*

Litera *y* folosită de Pithagora ca simbol al virtuții și al viciului. E numită de clasici *litera lui Pithagora, litera din Samos* (locul lui de naștere) (Mc Luhan).

*

Sub scăunașul ei, Știința geme înlănțuită
Iar spiritul se teme de exil, pedepse și durere,
Aici spumegă Logica rebelă, legată, cu căluș la gură,
Dincolo, frumoasa Retorică zace despuiată și bolnavă la pămînt.

(Shakespeare: *Regele Lear*; pentru *Nero*, ca anacronism.)

*

Locke a leșinat,
Grădina s-a ofilit,
Dumnezeu din coastă i-a scos
Mașina de tors.

(Yeats)

*

Într-o grădină hindusă, rodierii înflorind dau păsări multicolore. Există copaci ale căror ramuri se însuflețesc ca niște șerpi. În alte părți, animalele se plantează ca niște legume. *(Povestea unui tătar venit din China — Analele T'ang).*

*

Plante care vorbesc. Maimonide (1134—1204) scrie, în legătură cu *Cartea de agricultură a nabatheenilor,*

că în India există copaci cu un cap la baza trunchiului, ale căror rădăcini sunt formate din părul lor și care au voci omenești ca și mătrăguna antică. Ibn al Baytar (1197—1248) citează — în *Botanica* sa — *sarrakha*, aceea care scoate un strigăt în ziua unei serbări. Cine-l aude, moare în cursul anului.

*

Gusla antică cu față dublă (instrument muzical?).

*

Poetul privește lumea precum bărbatul femeia (Wallace Stevens).

*

Sfinți viermănoși, cu mucede suflări. Legiuni nespălate. Cu chipurile morții, sunteți voi, oare, scăldați în sîngele mielului? (Vachel Lindsay).

*

O corabie oacheșe și o mare dumnezeiască (Pound).

Why should I mourn
The vanished power of the usual reign?
(La ce să mai deplîng
Puterea dispărută a zilnicei domnii?)

(Eliot)

*

Inorogi încărcați de nestemate trag un dric aurit (Eliot).

*

A-i lua muzicii ce e mai bun (Valéry).

*

Unde trupurile chinuite ale inocenților
Căzînd în ghearele-nspumate
Sunt purtate în liniștea verde.

(Eliot)

*

Timpul prezent și timpul trecut
Sunt poate amîndouă prezente-n timpul viitor
Iar timpul viitor, conținut în cel trecut.
Dacă-n întregime timpul e veșnic prezent,
Nu există izbăvire pentru el.

(Eliot)

*

Eliot — un conformist subtil (W.C. Williams)

*

Poemul e o îndemînatică îmbuteliere a unui limbaj în fermentație (W.C. Williams despre Rimbaud).

*

La început îmi e sfîrșitul (Eliot — *Patru Quartete*).

*

Boala cotidianului (Wallace Stevens).

*

Orbitor e părul
Blondei mele
Ca balele vacilor
În vînt atîrnînd.

(Wallace Stevens)

Băştinaşii sărăciei, copiii lui *malheur*.
Voioşia limbii este-al nostru *seigneur*.
(Esthétique du mal — Wallace Stevens)

*

I am a lady young in beauty waiting (sunt o tînără în frumuseţe aşteptînd) (John Crowe Ranson).

*

Bujori cu coame de poney (Hart Crane).

*

Leii cu capete de crizanteme feroce (Marianne Moore).

*

Lambriurile cascadelor (Eluard).

*

A avea o insomnie spirituală (Eliot).

*

Cuvinte sudate (Fauchereau).

*

Thy lips are satraps in scarlet (buzele tale, satrapi stacojii) (Cummings).

*

Obiectul este poetica (Braque).

*

Grădina verii unde-i? (Lowell).

*

Baby-talk (limbaj de copil mic care vorbeşte despre sine la persoana a III-a); *jive lingo* (argou negru în jazz).

*

Eu sunt un cancer adolescentin şi plănuiesc (Henry Berrywan).

*

Generaţia *Beat* (învinsă) (bătută); dispreţuieşte tot ce e *square* (de modă veche, stil pompier).

*

Poezie *beat:*

Nu pot trăi în această lume,
Dar refuz să mă sinucid
Sau să vă las să mă ucideţi.
Trăieşte mărarul, avionul,
Ceasul deşteptător, cerneala.
Nu vreau să dispar —
Voi fi eu însumi,
Liber, un spirit stingher
Ca indianul, bizonul, ca rezervaţia,
Ca Naţionala Yellowstone.
(Philip Whalen)

*

Sunt trist ca bufniţele mici (Roetke).

*

Trandafirii — bucăţi de pîine ale aerului (Breton).

*

Ca un scul de mătase desfăcut, pocnit de un perete,
Ea umblă de-a lungul gardului unei cărări

În Kensington Gardens
Și moare pas cu pas de un fel de anemie
emoțională.

(Pound — *Grădina*)

*

Zise Tin-Tu:
Numai la fragezii cățelandri și la tineri
Întîlnim o hulpavă putere de observație.

(Pound)

*

Simplu ca o pădure virgină și frumos ca un tigru (Verlaine despre Rimbaud). Tot el: om cu tălpile-n vînt...

*

Văzui mari sori cu pete de mistică oroare,...
Sărutări pe ochii mării sunînd ușor și blînd...
Treziri gălbui și-albastre în fosforul cîntînd...
... O turmă-a nebuniei,
Istericele hule pe stînci în plin asalt...
... Și navigam în timp ce prin funiile fragile
Treceau toți înecații-napoi, în lung alai...
Amurg îmbălsămat...

(Rimbaud: *Corabia îmbătată*, tr. Veronica Porumbacu)

*

Grație lui, cînd unul mîngîie-un sîn pălit
Cu-o roză ce nubilă-l-nvăpăiază alene,
Doar bale smălțui-vor buchetul osîndit

Și-acest schelet cu fetru, pitic, zvîcnind din
pene,

Cu cisme, la subțioară cu viermi în loc de păr,
E pentru el oceanul durerii pămîntene.

(*Ghinionul* de Mallarmé, în tr. lui Doinaș.)

Serafi înlăcrimați prin tihna vaporoasă...
Lîncede viole...

Mari avalanșe-n aur surpînd un vechi azur
Și-n trupul meu în care un sînge sur
filtrează.

Se-ntinde neputința-n căscat fără sfîrșit.

Plictisul incurabil ce-l vărs într-un sărut...

Tu care știi ca morții mai mult despre neant.

Dar părul tău e-o apă cu încropit răsuflet...

Dînd simțurilor tale femei absente-n veci...

(Mallarmé)

La geamul chivot străveziu
Atins de-o harpă lin iscată
De îngerul cu zbor tîrziu
Pentru falanga delicată
Cu care ea, cînd și santal
Și carte pier, îmbie serii
Penetul lui instrumental,
Muziciană a tăcerii.

(*Sfinta* de Mallarmé, ca model de traducere.)

*

Mormîntul orbitor al lui Edgar Poe.

*

Vestind o roză din tenebre (Mallarmé).

*

Fiecare frază a lui Lautréamont seamănă cu o lupoaică turbată, alergînd pe labele ei agile (Léon Bloy — i s-ar potrivi bine și lui Nichita Stănescu).

*

Bătrîn ocean, o, vîrstnic celibatar
cînd străbați solemna singurătate
a flegmaticelor tale împărății.

(Lautréamont)

Sosesc cu fruntea toată de rouă acoperită (Verlaine).

*

*

Cum tace marea şi durerea (Henri de Régnier).

*

Alexandrini de casă (despre versurile lui Paul Fort — Pierre Louys).

*

Sîngele de porc serveşte la fixarea aurului (Claudel).

*

Dănţuitoarea apă, cu valuri infidele (Valéry).

*

Livada-i veninoasă-n toamnă (Apollinaire).

*

Stradă, ca un lung coridor parfumat (Valery-Larbaud).

*

Privesc îndărăt la stîrvurile zilelor mele (Apollinaire).

*

Şi în grădina amintirii mele tot mai îmbobocesc tradafiri electrici (tot el).

*

Ascult cum urlă-acest oraş
Captiv, ce i se luară sorii.

(Apollinaire)

*

Îngeri în exil aţîţă cu penele lor
toate vetrele răvăşite şi incendiul însufleţeşte
norul în care taurul lui aprilie mugeşte de dragoste.

(André Salmon)

*

O masă poetică scînteietoare, dedicată arhipelagului insomniei (Henri Miller despre Blaise Cendrars).

*

Aprins, aerodromul cerului e acum un tablou de Cimabue (Cendrars).

*

Cocteau — marele croitor de lux al literelor franceze (Gaëtan Picon).

*

Cînd am deschis oblonul vedeam că toamna vine
Cu prăbuşiri de îngeri. Se răspîndesc în cale
Cu laptele din cană. Opera, vezi bine,
E un copac de aur care face portocale
Pe care le mănîncă un public de balcon
Căci la parter, mîncatul nu este de bon ton.

(Cocteau)

*

Durerea face patul pentru mine (acelaşi).

*

Şi încă vom trăi cadavre
Cînd obrajii tăi vor fi frunze căzute.

(André Gaillard)

*

Tristan Tzara, trosnind de imagini (Marcel Raymond).

*

Se ridică priviri în care veghează plictisul de aur (Léon Paul Fargue).

*

Secreta disperare a artei baroce (Léon Gabriel Gros despre Robert Ganzo).

*

Chemările la arme ale amiezelor (Ganzo).

*

Amiaza e ora greacă prin excelență, ora cînd omul țărilor solare poate să abordeze ideea morții cu o seninătate obiectivă, la care nu s-a ridicat nici o religie (Georges Mounin).

*

E o țară pe nume Creta în mijlocul mării întunecate ca vinul *(Odiseea)*.

*

Pentru *Nero:* Artiștii ambulanți sunt importanți în Grecia. Ion din Efes, rapsod din Asia Mică, apare în *Ion* al lui Platon. Aici se povestește cum Socrate, abia întors de la Epidaur, unde luase premiu pentru recitarea homerică la Jocurile în cinstea lui Asclepios (se țineau din patru în patru ani), se pregătea pentru jocurile panathenee de la Athena.

*

Barbarophonoi (cu grai de neînțeles, carienii, de pildă).

*

Odiseu, deghizat în cerșetor pribeag (de unde ideea de a se deghiza la fel, în Grecia, a lui Nero care a supraviețuit, după Empiricus, complotului soldaților).

*

Aristoi (lumea bună, aristocratică), *drester* — cel ce muncește sau slujește; sclavii sau liberții (în *Odiseea)*.

*

Prezicătorii și vracii puteau fi de neam bun.

*

Demiorgoi — cei ce muncesc pentru popor.

*

Făurarul era strein, plătit în grîne și produse alimentare; în case existau împărțitori de carne; *thetes*, muncitori slobozi care furau sau cerșeau; *oikos*

(toți oamenii gospodăriei), de la *oecus*, arta de a conduce un *oikos* (administrarea proprietății); *therapontes* (slujitori); *doulos* (sclav); *eumeu*, un sclav favorit, putea să-și cumpere la rîndul lui un sclav. Baza *oikosului* era pămîntul.

*

Decorul grec: puține păşuni pentru animale mici, oi, capre. Astfel: vii, livezi de măslini, turme care dădeau piei pentru îmbrăcăminte. Lipseau metalele.

Keimelion (comoară, ceva ce poate fi păstrat), bronz, fier, aur, argint, țesături fine, potire, trepieduri sau căldări, talanți de aur.

*

Testamentul lui Platon (vezi Diogene Laertius): legatele noastre cuprind trei mine de argint, un pocal de argint (165 de drahme), un inel de aur, cercei de aur cîntărind la un loc 4 drahme jumătate.

*

Daruri şi contradaruri, ca mor avuri *(do ut des)*;

barzii (Nero o face pe bardul);

tehne — meşteşuguri;

themis (ordine socială, dar al zeilor, dovadă de trai civilizat);

Nero e vînător (în pelerinajul din Grecia).

Pustiirea Greciei la 1 200 î.e.n.

*

Adunările din Agora au loc în zori. Vorbesc cei mai bătrîni întîi. Publicul aclamă sau protestează. Adunarea nu votează şi nu ia hotărîri. Regele ține sau nu ține seamă de hotărîri. Regele e părinte sau patriarh.

Anassein — a domni — a fi domn, mai apoi *basileus;*

formulă: *prea puternic născut* (trădînd originea regală) a urmaşilor;

puterea regală era personală;

puterea potențială a demosului, a mulțimii;

Nero avea ceva de tîlhar nafian;

decăderea regalității în epoca post-homerică;

Xenoi, streini; *therapon* (om de casă).

Nero poruncește ca un celebru harpist să fie lăsat fără brațe (să i se taie). Regii cerşeau daruri pentru tezaurul lor în timpul călătoriilor şi vizitelor peste hotare (Nero, din fndulie, oferea egiptenilor daruri, ca şi popoarelor semite).

— *Etica nicomahică* a lui Aristotel vorbeşte despre *philia* (prietenie).

Arete, regina feacilor, şi Elena manifestau acte de putere, neobişnuite la femei.

Eroii sunt *dios* (divini), *isotheos* (egali cu zeii), *diotrophes* (hrăniți de Zeus).

*

Dragostea de Dumnezeu *(philotheas)* apare odată cu Aristotel.

Demotikos (zeul poporului).

*

Gramatopol: *hellen* — în *Biblie* — era evreul care vorbea greaca.

Elenismul apare la sfîrşitul secolului al V-lea (mişcarea sofiştilor, primenirea ideilor în cultura greacă).

Helmut Berl crede că elenismul este extinderea în Orient a civilizației grecești. Filip al II-lea face acest lucru

prin cuceririle sale (elenizarea Macedoniei).

Ultimul regat elenistic — Egiptul.

Arta elenistică murise între bătălia de la Actium și moartea lui Augustus (anul 14), precis: un deceniu înainte de Alexandru și altul după el.

Spengler crede în ritmicitatea cultură-civilizație (ultima de multe ori negînd pe cea dintîi). Cultura ar fi lumea greacă de la Homer (epoca geometrică) la Alexandru. Civilizația — ultimele trei secole ale Greciei.

Cultura, după Spengler, e o emanație a realității social-economice într-un context orășenesc.

— Perioada elenistică seamănă undeva cu cea modernă; preocuparea excesivă pentru prețuri, salarii, greve, revolte, proprietate privată, atrocitățile războaielor, emanciparea femeii, limitarea nașterilor din egoism (Nero o suprimă de frica germanilor și popoarelor barbare), trai bun, lux, muncă redusă, fuga de la țară, proletariatul se înmulțește excesiv, lărgirea învățămîntului elementar produce un public semidoct amator de *digest*-uri, superstiții, cancan, literatură ușoară (W.W. Tarn; G.T. Griffith: *Helenistic Civilisation*, Londra, 52; *Empiricus*).

Exista și un capitalism antic (Rostovtzeff: *Istoria economică și socială a Imperiului Roman*, Oxford, 1926).

*

De căutat *Concertul pentru harfă și orchestră în Do Major*, de Boieldieu, cîntat de Nicanor Zabaleta.

*

O ploaie care face dimineața să semene cu un chiparos posomorît și sensibil (Paler).

*

Solon a incastrat pe frontonul templului lui Apollo: *Meden agan* (fără excese).

*

Autos epha (a spus-o el însuși), certifica Pithagora lecțiile ucenicilor săi.

*

Alexandru cel Mare, care arde Teba, dar cruță casa lui Pindar.

*

Oamenii ne învață să vorbim, zeii să tăcem (un filosof).

*

Clubul hedoniștilor osteniți, unde veneau domnii purtînd la butonieră roze fanate (Wilde).

*

Zeii? Ceea ce nu începe și nu se sfîrșește (Thales din Milet).

*

Se nasc obosiți și trăiesc pentru a se odihni (pe un *Souvenir* din San Marino).

*

Epicur spunea că lumina este cauza culorilor.

*

Mai multe cuvinte, care desemnau culori în limbile dinaintea erei noastre, prezintă, din punct de vedere etimologic şi semnificativ, un fenomen remarcabil: nuanţele exprimate sunt diverse, dar ideea din care derivă este în general aceeaşi, aceea de a străluci. În greceşte *argos, alb,* de la *arg -- a străluci,* care se găseşte şi în *argiros (argint)* şi în latinescul *argentum; glaukos (verde)* de la *glaussw, a străluci; leukos, alb,* de la *leussw — a străluci; xanthos, blond,* de la rădăcina sanscrită *scand — a străluci; pirros, roşu,* de la *pirsos, torţă, flacără,* şi de la *pir, foc,* sens primitiv — *strălucitor*...De asemenea, în latină: *candidus* şi *canus,* aceeaşi rădăcină ca şi *caneo, a străluci,* sanscrit *scand,* acelaşi sens; *flavus, galben,* aceeaşi rădăcină precum *fulgeo — a străluci; furvus, brun,* variantă a precedentului; *pullus, brun,* acelaşi element radical ca în grecesul *pirros, purrus, scînteietor, strălucitor, alb,* aceeaşi etimologie; *russus, roşu,* aceeaşi rădăcină ca sanscritul *ruks — a străluci.* La origine, tot ceea ce izbea simţurile era confundat sub denominaţia unică de *strălucitor.* (Din *Enciclopedii.)*

*

Împăratul *Diocleţian* era de joasă origine; tatăl său era fiu de sclav. El a pus să fie arse cărţile de ştiinţe oculte din Alexandria. A abdicat după douăzeci de ani de putere, din proprie iniţiativă, după care a mai trăit opt ani. (Din *Enciclopedii.*)

Jurnalul de la Poiana

Lourdaud văzut de cîinele Negusul, zis Ministrul, zis Motofozo, zis Duiliu Zamfirescu-Tatăl sau „Lamentaţiile lui Lourdaud"

O mărturisesc, am un prost obicei: trag cu urechea, dar nici măcar nu e nevoie de aşa ceva. Cei doi conspiratori, Lourdaud şi Profesorul, au inventat un joc: fac biografiile curţii. După ce au expediat-o pe cea a Barcelonei, care era o tragedie pe care ei n-o mai scriu din pricina remuşcărilor. De fapt, e un singur vinovat: Lourdaud, care are stenahorie. Mi-a alungat soţia pentru că, zicea el, nu mai poate suporta chilomanul *nunţilor necesare* (termenul îmi scapă), de fapt mici petreceri cu prietenii: Firicel, cu care Barcelona mă înşela, o fată mai găseşti, dar un prieten nu, vorba cîntecului, al lui Vişan; bruta de noapte care nu şi-a declinat niciodată numele, dar care venea ca la el acasă, ne mînca oasele, se prefăcea că o curtează pe gazdă — şi valea! Sigur că mai lătram şi noi, pentru că ziua dormim şi noaptea păzim, Lourdaud să n-audă hămăituri în curte, deşi la radio ascultă muzică progresivă; ba, ceva mai mult, suportă chiar pe Aurel Stroe şi pe alţii, care bat în sifoane, freacă tingirile cu glaspapir şi-şi intitulează schiţele simfonice cu titluri de genul: *Moment I, Cosmică, Catalepsie, doi, Endorealitate* sau *Ultrasentimente* (aici mi se pare că am încurcat-o, dar unui căţel văduv i se poate permite orice). Deci: cum vine chestia, nu-ţi plac sgomotele naturale, cum ar fi cîntatul cocoşilor, ţipătul Reginei din Saba

(păuniţa noastră, vecină de apartament, actualmente evacuată în curte, pentru că dumnealui nu mai avea loc unde să-şi usuce usturoaiele), ca să nu mai vorbesc despre graţioasa Anna de Austria, repauzată întru Domnu', care făcea ouă cît un ac de cravată, cu D'Artagnan al ei, alt snob, arţăgos şi infatuat, care graseia şi cînd pronunţa litera *n*, spunînd că aşa se poartă. Acum, în cunoscător, pot să spun că nu toată lumea lătra în aceeaşi gamă; dar pentru asta (adică, dacă ai pretenţia asta), ar fi trebuit să ne cumpere un camerton sau să fi luat lecţii cu doamna Pia. Sigur că, de pildă, al lui Vişan are glas dogit, pentru că bea direct din Prahova în care se varsă spirtul de la Fabrica de hîrtie din Buşteni, fapt care explică şi de ce îl întîlneam cîteodată venind pe trei cărări. Firicel avusese o laringită în tinereţe şi era afon; de fapt, lătrăturile lui erau dodecafonice (a răposat şi el, Dumnezeu să-l ierte). *Bruta de noapte* era cel violent, asta recunosc; susţinea că a făcut o şcoală de maici (vreau să zic că s-a lipit şi el pe lîngă o mînăstire de maici, la bucătărie), că a învăţat *Troparele*. Dealtfel, trebue să spun că Filfizonul e cel mai în voce. O face pe Tino Rossi cu noi, dimineaţa, după ce lătrăm noi la trecători, iese şi el în balcon şi face gargarisme şi gimnastică suedeză, cu mamy, care a vrut să ne pună şi pe noi la exerciţ, dar a renunţat pentru că eu am picioarele scurte, Ţuki muşcă dacă nu-l laşi în pace şi ceilalţi, ce să mai vorbim, numai cînd aud cuvîntul Stockholm, o iau la fugă. Cu Filfizonul se întîmplă ceva ciudat: educaţia i-a făcut-o din fragedă pruncie buna Ştefanica, intonîndu-i psalmi, dar el lătra lumeşte (pe limba noastră vreau să zic: *La donna e mobile* sau *It's a long way to Tipperrary)*. Nu mai spun că ne omoară cu limbile streine şi pretinde că a ciugulit şi japoneza de la mamy, care toceşte toată ziua în balcon şi vorbeşte singură limba Mikado-ului. Filfizonul pretinde că ştie şi engleza şi franceza şi germana şi acum ne roagă să ne adresăm cînd ne întîlnim cu apelativul: *Codiţă-San*.

Dar să ne întoarcem la Lourdaud; totul îl supără: dacă e înnorat, cică-l doare ceafa, că are cefalee; dacă e soare, îşi pune o pălărie mexicană pe cap şi o face pe cow-boy-ul cu noi, trăgînd cu corcoduşe (bineînţeles numai după mine şi după Ţuki, pentru că pe Filfizon îl scarpină pe la urechi şi pe burtă ca să se pună bine cu el). Mamy îl şi piaptănă pe Filfizon cu un pieptene de nylon care e numai al lui, s-a lăudat preopinentul. Auziţi dv., că tot m-am pus pe mărturisiri, Filfizonului i se face săptămînal baie cu şampon chinezesc şi e uscat cu Föhnul! La lumină electrică nu se face economie, dacă e vorba de loază! Cînd mă gîndesc că eu n-am mai luat o baie de-acu doi ani, mi se face părul pe mine ca peria de duşumele cu care e frecat alde Codiţă, dar are Ăl de Sus grijă să ne mai plouă. Însă avem şi noi avantajele noastre: eu cu Ţuki, de pildă, nu stăm la lanţ, pe cînd Filfizonul e dus cu lesa pînă la Buşteni. Merci, să duci o viaţă-n lesă! Dar şi el se răsbună: nu vrea să folosească perimetrul curţii pentru *doi-doi*, şi-atunci îi obligă prin lătrături violente să-l scoată la promenadă pentru a găsi pe undeva, pe bulevard, un strat de busuioc sau cîmpul de muşeţel de pe Podul Zamorei. Mai nimereşte din cînd în cînd şi în căpşunile lui mamy

sau în leușteanul lui Lourdaud, pentru care acesta face crimă.

Dintr-o nevoie de a suprima banalitatea lumii înconjurătoare, Lourdaud a inventat biografiile imaginare, cu care ocazie am aflat că marele stejar druidic din fundul curții e ulm; Anna de Austria era o biată găinușă din mahalaua Filantropiei, adusă de Bubulina; D'Artagnan, un cocoș din Dămăroaia, cumpărat în piața Chibrit; torentul Zamorei, un pîrîiaș belaliu, care abia își trage sufletul și toată ziua se roagă la Dumnezeu: «Dă, Doamne, să plouă!» Aleea Generalilor n-are nici o jumătate de metru lățime și printre dalele ei a început să crească iarba ca în codru. Dealtfel, anul acesta, plouînd mult, iarba a crescut haotic, mare, dreaptă, dură, amenințîndu-ne cu invazii de șopîrle și de melci. Nici nu mai știu din cauza asta unde mi-am îngropat ultimele oase de la nea' Diki. Lourdaud, care e fire prăpăstioasă, se vaită în fiecare seară Profesorului, pe cînd fac amîndoi plimbarea pușcăriașului, pe terasa rancho-ului, că dacă vremea o mai ține așa o să vedem pe dracu', dar mai bine să reproduc o stenogramă pe care am alcătuit-o cu mijloacele mele cîinești și care va reda exact modul său apocaliptic de a gîndi: «Copii ai durerii, zicea Lourdaud, adevăr grăesc vouă, stați și vă legumiți ca niște inconștienți pahărelele voastre de tescovină și în timpul acesta Pămîntul și alte Planete sunt luate în stăpînire de alt regn: regnul vegetal. În curînd vin clorofilienii (armatele lor), le vom face pantofii și le vom cînta imnuri de laudă. Peste cîteva sute de ani, vom avea un zeu Fasole, pe zeul Troscot, pe zeul Pălămidă. Toți pomișorii ăștia anemici vor deveni niște copaci Yggdrasil, iarba de sub calea ferată va arăta ca o rețea de funii, pietrele vor sări în aer nemaisuportate de vegetația sălbăticită.» Pentru cîini va fi o nenorocire, pentru că vor trebui să circule prin tunele de iarbă și să caute oase, unde? Cele cinci sau șase broaște care bîntuie pe lîngă statuile lui G. și Lourdaud va arunca după noi cu corcodușe care atunci vor arăta cît niște lubenițe. Ulmul druidic își va întinde crengile prin ferestrele rancho-ului sau va sălta acoperișul. Pătrunjelul pus de mamy într-o glastră o să acopere întreaga Zamora. Pădurile de *vis à vis* vor arăta ca niște temple uriașe și nu se va mai vedea cerul. Cum vor circula oamenii într-o astfel de exacerbare a naturii? Cu helicoptere — și atunci vor mai avea ei nevoie de cîini? Lui, Filfizonului, îi convine, că el și așa umblă mereu cu *Fordul*, dar noi, care nu ne pricepem la mecanică și avem și *mal d'auto?* Pentru cîini nici o fericire, pentru că nu suntem vegetarieni. Suntem o rasă veche pe cale de dispariție, o să ne ia locul boii care rumegă orice, dar ei nu știu să latre și să-l văd eu atunci pe Lourdaud cînd nu va mai auzi mîrîitul nostru care îl făcea să se simtă în siguranță!

La starea de pesimism a lui Lourdaud s-a mai adăugat o tragedie: a început Campionatul de fotbal. Joi, 24 august, din mirador s-au auzit răcnete. Am crezut că, influențat de lecțiile de japoneză ale lui mamy, stăpînul nostru își face *seppuku* sau, pe românește, *harakiri*, cînd-colo, ratase cu poarta goală jucătorul Merlă de la Corvinul! Să te iei cu mîinile de cap, și chiar s-a luat cu mîinile de cap. Ce-o găsi Lourdaud la joaca

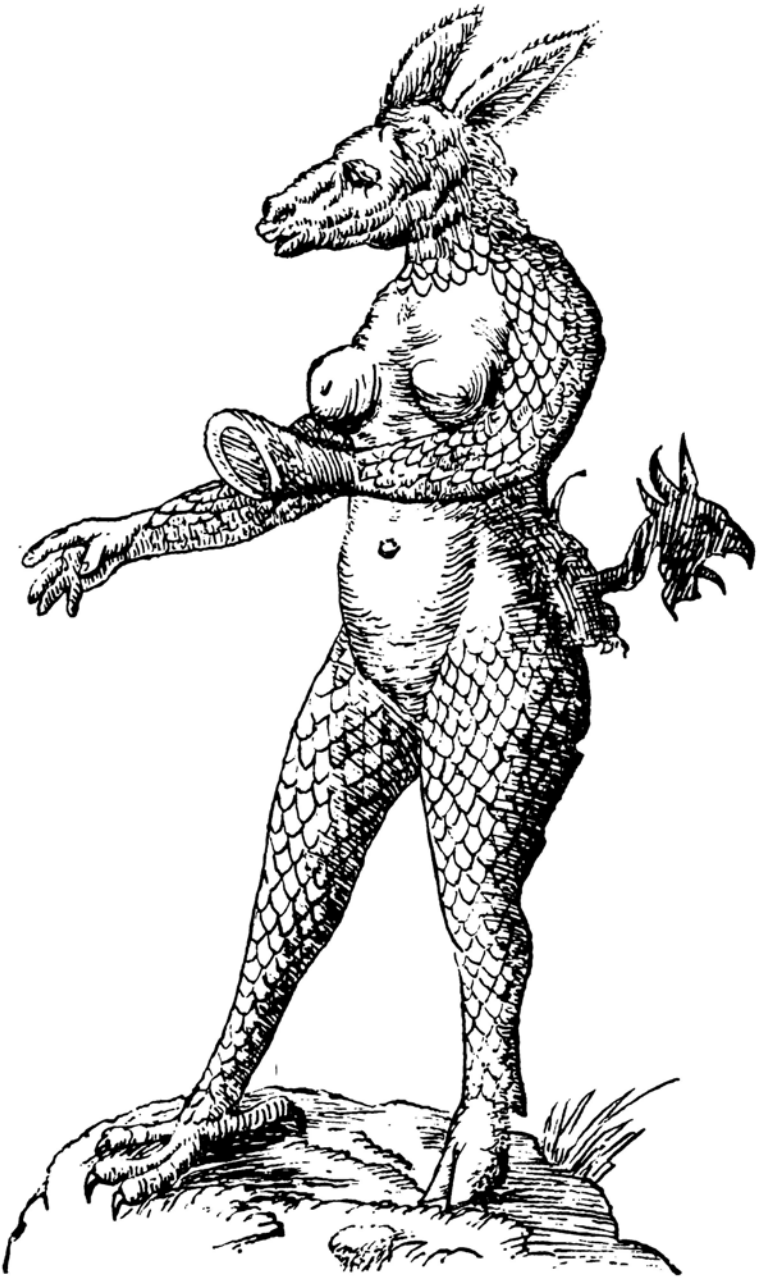

asta cu băşica, nu înţeleg. Am privit şi noi, eu cu Ţuki, vreo cîteva partide şi am făcut noaptea o şedinţă scurtă de analiză şi ne-am întrebat de ce în locul mingei aceleia cu pete nu e un os de supă? «— Ştiu ce trebue făcut, a exclamat Lourdaud la un moment dat; cu ei la Barnard, la Grooteschur, să le pună la toţi moftangiii de A şi B cîte o splină suplimentară.»

Lui Lourdaud nu-i plac alunele prăjite şi fumatul; nu-i place ghiveciul călugăresc şi nu-i plac nici romanele lui Virgil Duda, nu-i plac homarii şi icrele de Manciuria, lui îi place Codiţă! Moft..."

*

Exodul spune că dacă după şase luni sclavul cumpărat nu doreşte şă-şi recapete libertatea, stăpînul să-i străpungă urechea şi să-l oprească pentru totdeauna. De aici obiceiul de a-şi străpunge urechile. La birmani se străpung urechile sau se taie un deget sau o falangă, sau se scot cîţiva dinţi; de asemenea, în loc să se amputeze phallusul, s-a ajuns doar să se taie prepuţul. Circumciziunea a fost în multe ţări semnul subordonării; la evrei, marca subordonarea lor faţă de Jahve; de asemenea, ei au impus-o tuturor popoarelor pe care le-au supus: Hircan idumeenilor, Aristobul iturienilor etc. Grecii şi romanii rădeau capul sclavilor în semn de servitute; la franci, părul lung era privilegiul şefilor şi cînd îi rădea în cap îşi pierdeau calitatea. La evrei, sclavia apare în primele timpuri ale patriarhilor, dar fiul pe care stăpînul îl are cu o sclavă este egal cu ceilalţi fii.

În Grecia, învinşii au fost reduşi la diferite stări de servaj, la Sparta erau iloţii, cea mai numeroasă clasă dintre toate; servitutea lor era mai rea decît sclavajul, trebuiau să poarte un bonet din piele de cîine, în fiecare an li se dădea un număr de lovituri fără să fi comis nici cea mai mică greşeală, numai ca să li se aducă-aminte că erau sclavi. Dispreţul spartanilor pentru iloţi era absolut şi se potrivea cu dispreţul lor faţă de muncă. Aristotel raportează că în fiecare an eforii declarau război iloţilor; atunci tinerii cei mai bravi şi mai drepţi se armau cu pumnale, se ascundeau în păduri şi caverne şi, cînd venea noaptea, înjunghiau pe iloţi! Această instituţie, numită *criptie*, pare monstruoasă, dar iloţii, preveniţi, nu-şi părăseau locuinţele. Odată, spartanii au poruncit să se aleagă 2 000 de iloţi care se distinseseră în război pentru a fi liberaţi; ei au fost plimbaţi prin diferite temple, apoi au dispărut. Din acest motiv au avut loc numeroase răscoale. Vînzarea copiilor era interzisă de Solon în Attica, rămînînd permisă numai pentru fetele seduse. Dar, în alte părţi, exista obiceiul de a se expune copiii spre vînzare. La Plateea, spartanii învingători au înjunghiat bărbaţii şi i-au vîndut ca sclavi pe necombatanţi. Calicratides, ocupînd Atena, a pus în libertate pe locuitori şi nu a vîndut ca sclavi decît pe cei ce formau garnizoana. În perioada următoare, nici un grec nu putea fi vîndut ca sclav, dar Filip al Macedoniei a vîndut cu miile, cu zecile de mii. Platon însuşi a fost vîndut ca sclav din ordinul tiranului Denys pe care l-a mîniat. Şi alţi filosofi au fost sclavi, iar Diogene cinicul s-a complăcut în această situaţie. Pentru cei ce puteau plăti o răscumpărare,

sclavajul era scurt şi n-avea nimic degradant, deoarece fiecare putea păţi una ca asta. Se aduceau mulţi sclavi din Tracia, iar Egiptul era tîrgul cu negri. Belicoasele populaţii din Peninsula Balcanică nu se simţeau bine în sclavie; Demosthene spune că nu poţi avea un sclav bun din Macedonia; femeile dardaniene îşi înecau copiii pentru a-i sustrage sclavajului. În materie de sclavi, se ştie că Peloponezul furniza curtezane, iar Ionia muziciene. (Din *Enciclopedii.)*

Filosofii greci erau un fel de burghezi înstăriţi: Aristotel avea mai mult de 15 sclavi; Teofrast, 9, Likon, 12 (dar majoritatea îi liberau prin testament). La Atena, recensămîntul lui Demetrius din Falera a numărat 20 000 de cetăţeni, 10 000 de meteci şi 400 000 de sclavi. În timpul lui Esop, un gramatic se vindea cu 500 de drahme, mai mult decît un meşter armurier de la manufacturile lui Demosthene. *(Idem.)*

Religia lui Esculap pare a fi în dezacord cu cea a lui Apollo. *(Idem.)*

Jurnalul de la Poiana

Mama-mare se mărită. Ce mai an şi ăsta! Ştefanica noastră cînd să plecăm la Poiana, auzind mai întîi (sau numai pretextînd că ăsta e motivul) că la Poiana au fost paraşutaţi urşi cu helicopterul, a zis că ea nu mai merge nici moartă acolo.

— De ce? întreb eu dezolat. Aer curat, linişte, mai faci o bîrfă cu vecina care ne vinde laptele, mai mergi sus, în deal, la Mama soacră, mai afli ce s-a mai întîmplat în partea de sus a Zamorei, ai o distracţie pe vară. Unde mai pui înmormîntările planificate, că şi Dumnezeu are ale lui, unde mai pui nunţile, că se fac şi nunţi la Poiana, ce de lucruri interesante!

Ea, nimic:

— Nu merg şi gata...

— Bine, zic şi eu, noroc cu Irina care, rămînînd fără nea Costea (care a murit anul trecut), e mai liberă acum, adică nu mai merge la Sinaia, care o să ne ajute (ceea ce s-a şi întîmplat). Dar, întors la Bucureşti cu eternele mele daraveri, o văd mai împopoţonată pe Ştefanica.

— Nu ţi-e dor de Codiţă? o întreb.

Ea dă vag din umeri. Are aerul Damei cu camelii şi eu nu înţeleg de ce.

— Ce-ai, femeie, ce se-ntîmplă cu tine?

— Mă mărit, face sec, ca un ministru de război care declară altui ministru de război că pacea a încetat.

— Ei, cum?

— Am un credincios care e văduv şi plînge de şase luni după a lui, pe care a înmormîntat-o.

— Păi, nu te-ai săturat de văduvi, că luna trecută ţi-ai înmormîntat fratele?! (I-a murit un frate care a suferit foarte mult înainte de a o părăsi, fratele cel mare, am crezut că aşteaptă vreo moştenire de la el, dar ea nu voia nimic, pentru că e o sfîntă, îi ajută pe toţi, toţi o fraieresc şi-i iau banii şi mereu rămîne jupuită, dar nu putea rata spectacolul morţii, bineînţeles, care la mahala este, ca şi nunta, spectacolul fundamental al existenţei.)

— Are casă, are 70 de ani, iau și eu un suflet pe lîngă mine sau mai bine zis mă duc la el acasă, că eu stau pe la cumnată-mea și cu ea nu prea mă înghit.

— Bine, zic, dar cum se împacă pierderea fratelui, adică înmormîntarea, cu nunta pe care vrei s-o faci?

— La noi, la penticostali, mai merge...

— Bine, zic, dar adu pe cineva în loc.

— V-aduc de la credincioși.

Peste două săptămîni vin de la mare, unde fusesem chemat, și dau de ea. Nu mai are aerul acela de femeie căreia la 62 de ani îi mai arde de măritiș.

— Ce-i cu tine?

— Nimic, zice, dar eu tot aici mă simt mai bine, la dv. Aici am fost eu o doamnă...

E un mort sub masă, îmi zic.

— Păi, viitorul soț?

— Nu mă mai mărit.

— De ce?

— Toată lumea zice că e prea devreme după înmormîntarea lui fratimeu.

— Și-atunci?

— La iarnă...

Mai trec două săptămîni. Aflu prin telefon că Ștefanica dă tîrcoale casei, părîndu-i rău că nu a înfruntat urșii.

— Ce-i cu ea? întreb.

— Nu se mai mărită.

— De ce?

— Păi, ăla era un escroc, voia să-i ia bruma de bani pe care-i mai strînsese.

Facem socoteala: a avut cu soțul ei o casă cu două camere, baie și bucătărie. Are o pensie bună pentru o singură persoană, mai lua de la noi altă leafă, bani pe mîncare, pe îmbrăcăminte nu cheltuia, putea agonisi cel puțin 2 500 de lei pe lună. În 6 ani de cînd e la noi, putea strînge bani pentru cît i-a mai rămas de trăit.

— Aici, pe pămînt, trebue să faci pomana, spune ea cu aerul unui profet, așa ne învață pe noi la biserica noastră, sau ce-o fi, că noi n-avem biserică.

După sfatul acestora a vîndut casa, a dat fratelui toți banii, plus ce mai avea la CEC, acela și-a luat pian, covoare. A primit-o într-o cămăruță (debara), unde nici acolo n-are loc, pentru că soția fratelui îi face mizerii, ba i-a mai adus în pat și o studentă cu care a culcat-o, doar o pleca. Doarme cu lunile pe patul din bucătărie; sau, cînd lipsim, în biroul meu. Are un singur suflet care o iubește: cățelul Codiță, la care ține ca la ochii din cap. E fericită în seninătatea ei, dar parcă facerea asta de bine e tot o formă de orgoliu; am observat și la alții: facem binele ca să se știe! Asta ne mîngîie mîndria. Suntem sfinți. E ca și cînd ai spune: suntem frumoși. Trist, dar adevărat. Acum ne așteaptă la București, și nu atît pe noi, cît pe cîinele acela care va sări pînă în tavan cînd o revedea-o, măcar atîta bucurie să aibă și ea în acest sfîrșit de vară...

*

Hipatia, prima femeie filosof (370—415 e.n.), celebră prin frumusețea ei, a profesat public filosofia lui Platon și Aristotel; prietenă cu guvernatorul Alexandriei; în timpul unei răscoale provocate de patriarhul Cyril contra guvernatorului, a fost dată jos din carul ei și sfîșiată în bucăți. Această moarte groaznică nu a fost răzbunată. (Din *Enciclopedii.*)

*

Hyperboreenii au un rol important în religia lui Apollo. Nu sunt pomeniți de Homer. Pentru delfieni însemnau *popoare din extremul nord*, dincolo de vecinii locrieni și thessalieni. Apollo era considerat că emigrează în țara hyperboreenilor. Hyperboreenii se aflau în vîrsta de aur, într-un climat veșnic temperat și fertil, cu o mare pietate și moravuri pure. Anul la ei se împărțea într-o zi de șase luni și o noapte de șase luni. Nu mîncau carne, trăiau în păduri — o mie de ani — și-și hotărau singuri data morții. Herodot îi plasează în regiunile septentrionale, dincolo de hotarele Sciției, locuința unor popoare legendare, arimaspii, grifonii. Pithagoricienii adoptară tradiții analoge. La origine, hyperboreenii n-ar fi fost decît pelerinii care veneau să aducă ofrandă la Dollos lui Apollo și Artemis. Legenda hyperboreenilor a fost totdeauna legată de cultul lui Apollo. *(Idem.)*

*

Istoria Italiei începe cu colonizarea Peninsulei de către greci în secolul al VII-lea î.e.n. Dar documentele furnizate de greci permit să se urce pînă în secolul al XII-lea. Popoarele Italiei, împreună cu cele din Sardinia și Sicilia, au luat parte la expediția împotriva Egiptului în secolul al XV-lea î.e.n. Aici se găsește, ca și în Grecia, la începutul începuturilor, numele pelasgilor.

*

Ianus e unul dintre zeii cei mai vechi și mai caracteristici ai religiei romane, unul care a avut cel mai mult de suferit de pe urma invaziei grecești și pe care îl găsim cu atît mai onorat cu cît urcăm mai mult pe scara istoriei Romei. Pare a fi masculinul divinității Diana, amîndoi fiind uniți ideii de *dies*, adică de *lumina zilei*. Instituirea lui se raporta în zilele lui Numa. Pentru latinii primitivi era *zeul cerului luminos* (ca Zalmoxe). Tovarășa lui era Cardea, zeița balamalelor, țițînelor. *(Idem.)*

*

Israeliții se mai numesc *Yahou, Yaho, Yo, Yah* (ca-n Swift!). *(Idem.)*

*

Keres, demon din mitologia greacă; prezida moartea violentă. Erau figurate ca niște divinități feminine care parcurgeau cîmpul de bătaie pentru a lua în stăpînire pe morți, uneori la modul vampiresc, bîndu-le sîngele (apropiere de *Valkirii*). *(Idem.)*

*

Labirintul, templul la intrarea lacului; el se ridica la est de lacul Moeris în fața anticei cetăți Crocodilopolis, era consacrat zeului Sebek. În alchimie există o figură cabalistică numită *Labirintul lui Solomon*, o serie de cercuri concentrice întrerupte în anumite puncte pentru a forma un traiect bizar și inextricabil. E imaginea vieții cu cotiturile ei și decepțiile care-l conduc pe om pînă la moarte. *(Idem.)*

*

Cîteva chestiuni interesante din volumul *Grădina de dincolo* (aflat încă în manuscris — '75) de Andrei Oișteanu:

— Comentarii mitologice la basmul *Harap-Alb*.

— Ursul, animal lunar; dispare de iarna pînă primăvara, se duce în lună.

— Călătoria lui Harap-Alb este o inițiere. Hainele, armele, calul semnifică însușirile spirituale, ereditare (voința, setea de cunoaștere, dragostea de adevăr?!).

— Sfînta Duminică este marele maestru spiritual.

— Bradul e copacul sacru la români.

— Ursul e stăpînul cerului, părînd un uriaș copac în crengile căruia erau atîrnați saci de piele ce conțineau ploaia, furtuna, ninsoarea, vremea frumoasă, căldura etc. (legendă din Alaska).

— Zalmoxe e învelit în piele de urs. Cuvinte trace: *zalme* (piele, blană) plus *exis* (urs) (Carpanter). De unde ideea că Zalmoxe este egal Gebeleizis, în realitate, Meleizis (în tracă: mîncător de miere), egal urs.

— La geto-daci, ursul e animal sacru (vezi jocul de-a ursul care vindecă de boli dacă ți se așază pe șale).

— Inițierea: neofit, totem. Prin inițiere, neofitul e înghițit. Inițierea are loc în bordei (care simbolizează gura animalului, prin ușa deschisă).

— Ursul ca Cerber (păzind grădina strămoșilor).

— Grădina ursului (lumea de dincolo).

— Mierea este licoarea libației pentru mințirea paznicului.

— Planta *somnoroasa*.

— Vrăjitoarea merge prin rouă.

— Aurul sub formă de pudră, luat în mîncare, întinerește, redă virilitatea, la bătrîni (la chinezi). Măștile egiptene de aur, probabil, au semnificația nemuririi.

— Solomonirea cerbului (bătut cu pietre prețioase) care e vînat de Harap-Alb.

— *Cerbul*, simbol al *Arborelui vieții*, e simbolul *fecundității, renovărilor ciclice*.

— Cerbul are soarele între coarne (egal aur, egal mercur), materia de pornire spre aur a alhimiștilor.

— Statu-Palmă-Barbă-Cot din *Harap-Alb* (pe care Creangă nu-l descrie niciodată, lăsîndu-ne să ni-l închipuim prin nume) e pitic, bărbos, cocoșat, șchiop. Trăiește în pădurea blestemată pe un munte, în fundul pămîntului, într-un puț, în peșteră, pe tărîmul celălalt, lîngă ținutul Dracului. Călărește pe Jumătate Iepure Șchiop. Sufletul și-l ține în două muște ce stau într-o rață, care, la rîndul ei, stă într-un iepure ce stă într-un urs. Apare ca viței sau taur. E numit Pocitură de bătrîn, Pocitania pămîntului, Cel slut, Neom, Necuratul, Satana, Numai jumătate călare pe Jumătate de Iepure Șchiop; Om-de-uncot, Tartă-cot, Barbă-cot, Tartor, Urîtul pămîntului, Moșulică, Frunte de aramă, Hoțul de fier, Agerul pămîntului, Iutele pămîntului, Șchiopul, Dihania pădurii. Ce face? Lîna în paie, paiele în aur, fierbe cazane, e fierar.

— Pithagora își arăta șoldul lui de aur. Culoarea (natura) aurie o posedă zeii, morții, inițiații (Propp).

— Șapte tineri și șapte fete erau sacrificați în Labirint, Minotaurului, simbolul iernii.

— Ritualul inițierilor: emasculări, autorăniri, posturi, purificări, simularea morții și învierii, împărtășanii, fuziuni mistice cu zeul (totul, în delir mistic).

— *Mister*, de la *mist* (inițiat), de la *muo* (grecesc a-și ține gura închisă, secret). La jocurile populare, se îngroapă vocea prin mască: Mutul. La greci: a te inița, egal a ști să mori. La inițiere se cobora într-o groapă, un labirint, peșteră, grotă, simbolizînd tărîmul de dincolo: *descensus ad inferos* — o katabasis în vederea inițierii.

— În orfism, viața e durere, corpul, temnița sufletului, formula: *soma, sema* — trup — egal *mormînt*. La pitagoreici, *sema* — egal *trup, închisoare*. Eliberarea sufletului se făcea prin asceză.

— Ochiul pineal. Shiva-Ochilă-Lucifer, Horus-Odin-Jahve au un singur ochi, între sprîncene. Ochiul clarviziunii, al percepției superioare a lumii. În Egipt, Ochiul *udjat* (al plenitudinii fizice, al fecundității universale plus previziunea totală).

*

— Un *angelus* mînăstiresc într-o Veneție putredă de ploi (pentru *Săptămîna nebunilor)*.

*

Note din Gh.I. Brătianu: *O enigmă și un miracol istoric: poporul român* (pentru o eventuală *Cronică a secolului XIX):*

— Limba Ausoniei (latina) se vorbea la curtea lui Atilla, în afară de limba hunilor și a goților.

— Numele Basarab (de origine cumană).

— Cuvîntul Romania apare în anul 580 într-o inscripție grecească la Sirmium.

— 587, cuvinte latine vulgare în Hemusul bizantin *(Theophilact Simokatta)* (Theophanes).

— 976, întîia mențiune a vlahilor cărvunari între Prespa și Ohrida.

— 1114 — vlahii, călăuze ale cumanilor la trecerea Dunării (Anna Comnena).

— 1164—1166, vlahii coborîtori ai colonilor italieni în armatele bizantine ale lui Manuil Comnenul, lîngă Gurile Dunării (Kinnamos). Păstori vlahi la marginile Galiției.

— 1173—1193, voevodatele blahilor în Transilvania în vremea năvălitorilor maghiari din secolul al X-lea în *Gesta hungarorum* ale Notarului Anonim al regelui Bella al III-lea.

— 1186, răscoala vlahilor din Balcani. Asăneștii, întemeietori ai împărăției vlahilor și bulgarilor.

— 1210, blahi în Ardeal.

— 1222, *Terra blachorum* în Transilvania.

— 1286, Ymor, *filius Molday*, demnitar tătar.

— Către 1308, voevodul Țării Românești în *Cronica rimată* a lui Ottokar de Stirio.

— Vlahii din Macedonia în descrierea Franciscanului sau Dominicanului anonim.

— 1324, prima mențiune a lui Basarab.

— 1325, prima mențiune a unei țări moldovene.

— Către 1360, Descălecarea voevodului Moldovei.

*

Psalmii biblici și psalmii babilonieni (de Părintele T. Negoiță):

— Psalmi de laudă, euharistici (de mulțumire), psalmi de cerere, elegiaci

sau de tînguire, didactici, istorici, mesianici.

— Psalmul 50 (textul *Septuagintei*), cu o largă întrebuinţare liturgică.

— Psalmul 5 se citeşte cînd eşti pismuit de vrăjmaşi. „Gîtlejul le este un mormînt deschis şi pe limbă au cuvinte linguşitoare.")

Psalmii babilonici:

— *Cade cuvîntul tău pe pămînt, se face iarbă verde.*

— *Cuvîntul tău îngraşe staulele şi vitele.*

— *Cîntarea lui de bucurie să fie ca o împunsătură de spin.*

— *Işkur, leu al cerului, taur sublim, luminător.*

— *Numele Tău încape lumea.*

— *Zeii cei mari se pleacă în ascultare şi rugă înaintea lui ca nişte seceri.*

— *Consimţirea ta fermă e un car.*

— *Cel ce îmblînzeşte berbecul mării...*

*

Tot pentru acea *Cronică* (a doua şi mai veche) a secolului al XIX-lea românesc:

Din Iorga: *Desvoltarea ideii unităţii politice a românilor:*

— Noi am dat slavilor cu care am convieţuit elemente politice care veneau din fondul nostru, din care cauză slavii s-au şi contopit în noi, şi nu noi într-înşii.

— Voevodul de Argeş se intitula *domn a toată Ţara Românească* (pînă în 1430, cînd începe vasalitatea faţă de turci).

— Aveam o cancelarie latină. De la Mircea cel Bătrîn, cancelaria devine slavonă.

— Într-un act din 1250, Ţara Haţegului (deci o parte din Ardeal) aparţinea Ţării Româneşti.

— Onciul (cu care Iorga nu e de acord) spune că Făgăraşul şi Amlaşul aparţineau în secolul al XIV-lea Ţării Româneşti.

— Lui Ştefan cel Mare şi lui Vasile Lupu nu le-a trecut prin gînd să se aşeze pe tronul Munteniei! Se domnea după datina fiecăruia.

— Brâncoveanu îi bate pe unguri (aliat cu turcii), dar nu-i trece prin cap să alipească Ardealul. Merge la Şchei, la Braşov, şi-atît!

— Nu exista nici o unitate religioasă pe atunci.

— Ungro-Valahia, egal Ţara Românească despre Ungaria.

— Constantin Ipsilante, la 1807, se intitulează *domn al Moldovei şi Valahiei.*

— În *Regulamentul Organic* exista ideea Unirii Principatelor.

— Articolul 425 din *Regulamentul Organic:* „Începutul, relighia, obiceiurile şi asemănarea limbii lăcuitorilor acestor două principaturi, precum şi trebuinţele a îmbelor părţi, cuprind din însăşi descălicarea lor elementurile nedespărţitei uniri care s-au împiedicat şi s-au întîrziat de întîmplătoarele împregiurări".

— *Dacia literară* a lui Kogălniceanu anunţa Unirea Principatelor (printr-o unire culturală). Tot el scotea *Arhiva românească.*

— Portretul *proscrisului* acelor vremuri: *e căptuşit cu gazeturi, proclamaţii, broşuri. Cei mai serioşi bărbaţi politici îl salută.*

— Lupoaica, bunica noastră cea cu patru picioare (Marx, în *Însemnări despre români,* unde le spune moldovlahi).

— Regele Wladislaw al Ungariei bate pe tătari care umplu Siretul de cadavre; încîntat, strigă: *Seretem, Se*

retem (Îmi place), de unde (!) numele de Siret.

*

Din Basil Munteanu: *De la metodă la cunoaşterea literară:*

— Taine, un Platon al pozitivismului.

— Voltaire: *„Je suis pareil aux ruisseau; je suis clair parce que je ne suis pas profond"*.

— Valéry:

Nous étions non éloignées
Mais secrètes araignées
Dans les ténèbres de toi !

Metafora este reuniunea a două cîmpuri semantice (Al. Rosetti).

*

Mateiu Caragiale, în *Scrisori* (versiunea Alexianu):

„Pe vremea strămoşilor noştri, dragă amice, *les gentilles hommes de la maison du Roy* se luptau cu Flandra, beau, mîncau, spuneau o mie de minciuni damelor galante, făceau un tur la Bastilia, pierdeau şi furau la cărţi (ca Gramont), dar nu le trecea prin cap să se sinucidă.., L-am văzut într-o zi pe generalul H. civil, avea un joben melon, crem, ţucaloform, imens, care-i cădea pe nas, nişte haine scurte cu pantaloni strimţi. A vrut să se suie în tramvai să meargă, dar l-au busculat toptangiii..."

*

Nu filosofia mistică în sine produce răul, ci misticul de profesie şi misticul în foileton (Zarifopol).

*

Un popor care cască e pregătit pentru revoltă (J. Carcopino).

*

Natura visează oraşe (Butor).

*

Religia e o chestie de femei (catalonii, citaţi de Dali).

*

No topos (nu există un asemenea loc — (Thomas Morus).

*

Viaţa nu e altceva decît o excepţie a morţii. O mulţime de lucruri nefăcute, asta e moartea. (Carlos Fuentos: *Linia Vieţii.)*

*

Destinul unui om puternic este despotismul (Balzac).

*

Nu lăsaţi ca în locul Justiţiei să intre Poliţia sau Interogatoriile. (Pentru *Frica.)*

*

Tirania înfloreşte mereu, precum capul dragonului (pentru *Nero)*.

*

Mustăţile lui Dali, efilate, ultraraţionaliste, ascuţite spre cer ca misticismul vertical, ca sindicatele verticale spaniole...

*

Pictura se extinde pe suprafața lucrurilor și perspectiva ei cuprinde creșterea și descreșterea corpurilor și culorilor. Deci pictura e filosofie pentru că filosofia se ocupă cu mișcarea crescîndă și descrescîndă (Da Vinci).

*

Mai puțin monoton și mai puțin abstract decît apa care curge, mai prompt chiar în creștere și în schimbare, focul sugerează dorința de a transforma, de a brusca timpul, de a purta viața pînă la și dincolo de termenul ei. (Bachelard — pentru *Nero.)*

*

Toată noaptea a răsunat Bucureștiul de muzică. Ce vînt de plăcere bate peste acest oraș. (Lovinescu)

*

Viața vine pe căile morții (Auguste Comte).

*

Pentru *Frica: elevatio mentis ad deo* de dimineața, cu exerciții loyoliste.

*

Polemica este alcoolul gîndirii (Léon Daudet).

*

Militrisa, nume din *Oblomov* de Gonciarov.

*

Tot din *Oblomov:* Ilia Ivanovici Oblomov, căruia îi trebuiau patru zile ca să deschidă scrisoarea primită de la Filip Matveici (din spaimă față de noutăți). Cînd deschide, află că acela-i cere o rețetă de bere. Se hotărăște a-i răspunde, amînă pînă de Sărbători, se apucă de scris, dar nu apucă să scrie decît atît: „Dragă Filip Matveici", după care renunță din cauză că scrisoarea o să-l coste 40 de copeici.

*

Focul este ultraviu (Bachelard — pentru *Nero).*

*

Muștele, zînele Mediteranei care desfătau pe filosofii greci (Dali).

*

Freud a deposedat poporul evreu de cel mai mare și mai prestigios din eroii săi, arătînd că era egiptean (Dali).

*

S-a terminat cu marii fluturi (Dali).

*

Tot el: Deviza mea: Să se vorbească de Dali în fiecare zi, chiar dacă se vorbește bine.

*

Pentru *Nero:*

— Megaronul (pentru oaspeți) în Hermann Broch: *Moartea lui Virgiliu* (romanul e o vorbărie nemțească, poetizată, dar fără sare). Ideea de invidie la Virgiliu față de Octavian Augustus, care-i reproșează poetului acest sentiment. Virgiliu apare ca un carierist nereușit, care-și denigrează propria operă din ură pentru el însuși,

pentru că n-a reușit să facă mai mult. Lectură greoaie, cu hurducături.

*

Civilizația este stadiul ultim, degenerat, steril al culturii (Spengler).

*

Dintr-o scrisoare din oct. '75, pe care n-o voi trimite niciodată: „Există o corespondență peste timp între oamenii geniali ai acestei planete, care-și transmit mesagii peste vreme cu ajutorul unor litere mute, moarte, uitate în cărți. E glasul artelor care poate fi descifrat ca lumina stelelor peste milioane de ani, cînd emițătorul e mort de mult, rămînînd numai vitalitatea, spiritul astrului înscris în memoria cerului în care a existat."

*

Tronul răposaților strămoșilor lui (Udriște Năsturel).

*

Sugestia e funcția esențială a expresiei poetice (Lovinescu).

*

Succesul e inamicul artei (Lovinescu).

*

Același: singura pornografie în artă e lipsa de talent.

*

Cînd într-un stat nu o să auziți sgomotul nici unui conflict, puteți fi siguri că libertatea a murit (Montesquieu).

*

Cele mai multe femei nu vor să fie iubite, ci preferate (M-lle de Lespinasse).

*

Cuvîntul unei părți este cuvîntul nimănui; să se asculte amîndouă (ce citise P.P. Carp pe Palatul imperial de la Frankfurt).

*

Autoritatea morală a unui om politic nu se judecă decît după două lucruri și nu se cîștigă decît printr-un singur mijloc. În viața privată, să fie totdeauna corect, iar în viața publică, totdeauna dezinteresat. (P.P. Carp).

*

Tot el: Pe principii, se fac revoluții, pe afaceri, nu! sau: Frumusețea nu justifică toate prostituțiile.

*

Carp, invitat la înmormîntarea lui Maiorescu, cu care fusese prieten, spune: „De ce i-aș face eu lui Maiorescu o politețe pe care el nu va putea să mi-o întoarcă niciodată?"

E come gru van cantando lor lai,
Facendo in aer di se lunga riga
(Dante)

...o viziune melancolică și grandioasă a unui exod ce se înnoiește în fiecare an.

Jurnalul de la Poiana

Dușmanii lui Codiță sau înfiorătoarele întîmplări din localitatea Poiana Țapului.

În fiecare după-masă pe la ora 16, rămînînd singur cu mine, cățelul Codiță, zis Giscard, zis Charles întîiul (mai pe românește: Șarlă), zis Rîmaru, zis Vampilov, zis Sile Constantinescu (dar spărgător de inimi, nu de bănci), face gălăgie. Am, n-am treabă, el latră. Asta înseamnă ori că îi e foame, ori că vrea afară să-l mai tîrnosească pe Țuki sau să se înfrunte cu Negusul și, rar, să facă *doi-doi*, care, de obicei, este ocupația lui prin preajma unui bufețel de pe drumul dinspre Bușteni. De multe ori mă fac că nu pricep, dar el sare la cuier și trage lesa cu dinții. E simplu — o tîrăște, sare în pat peste mine și mi-o aruncă în față:

— Poftim, ce mai aștepți!?

Dacă tac, se lingușește, mă ia adică cu binele; dacă mă fac că nu-l înțeleg, începe din nou lătratul. Și nemaisuportînd urletul, mă îmbrac și ies cu el la plimbare. Pe strada Independenței se întîlnește cu cîini pașnici cu care-și dă bună-ziua destul de distins, adică se mai miros, mai trage de lesă, mai mult se pare că-l interesează însă ierburile în care caută nu știu ce leac pentru indigestia lui. După ce bravosește gardul bufețelului și se lasă privit de toți cei dinlăuntru, pășește falnic spre Bușteni. Numai că sus, cum începe panta să urce, se aude Șaliapin, așa l-am numit pe basul cel negru de la o vilă în construcție, care dă semnalul că sosește domnișorul. E un cîine ciobănesc destul de mare, care trage de un lanț scurt pe care vrea să-l sfărîme. Îl simte pe Codiță de departe și rage disperat. Dacă ar scăpa pînă jos, praf l-ar face. Codiță simte un fior metafizic pe șira spinării, dar se preface că nu-l aude, mai trage cu ochiul spre mine: adică, l-aș salva eu la o adică? Eu îi spun ceva care seamănă cu o amenințare: „— Fii cuminte, pentru că altfel te dau lui ăsta și te lasă fără blană". El pare că înțelege, se lipește mai aproape de mine, nu se mai aruncă după oi sau găini (astea în special sunt slăbiciunea lui), pe urmă de undeva, din vale, se aude ceata altor cîini care au primit semnalul de la străjerul din deal. La o grădinărie plină de verze îl așteaptă numitul de mine: Sinucigașul, tot un cîine negru, afurisit, care, de fiecare dată cînd îl simte pe Lord, se strecoară cu eforturi printre ostrețele unui gard și cu lanț cu tot dă să treacă opreliștile și să-i iasă înainte. Noroc că e destul de departe și că fierul ține. Odată scăpat și de al doilea vrăjmaș, dinspre Fabrica de hîrtie Bușteni, se aude un alt glas, dogit și el, grav, plin de amenințări. E un cîine, tot mare, roșcat, care și el i-a jurat moarte lui Giscard, dar acestuia, știindu-l departe, puțin îi pasă. Fugărește un berbec care se uită la animalul ăsta care aduce a oaie și nu-l bagă în seamă. Sus, ne întîlnim cu cai și cu mînji. De cai, Codiță nu simte nici o frică, de mînji, da, ei sunt mai la proporțiile lui și se întreabă ce fel de dulău o fi ăsta, cu gîtul lung și cu copite. Odată era să ia cunoștință cu o potcoavă, dar l-am tras la timp înapoi și l-am salvat de înfruntarea cu un cal roib, frumos ca un vers al lui Nichita.

În sfîrșit, trebue spus că cei mai mari dușmani ai lui Codiță rămîn însă

muștele — și țînțarii. Viteza acestora, faptul că nu le poate prinde, îl terorizează. Se bagă sub pat, e apucat de isterie, ar vrea să le ucidă, dar n-are cum. Mușcătura lor îl înnebunește. Credeam de cîteva ori că-și va lua lumea în cap, într-atît era de supărat. Vine la mine, mă imploră mut să-l apăr de teribilele insecte, iau *Baygonul* și le ucid cu mare voluptate și el le miroase satisfăcut.

— V-a luat maul, nenorocitelor! Vă dădeați mari în fața mea, nu știați că mă bucur de protecție, că sunt cineva! Și, indiferent, scăpat de bîzîitul lor, le întoarce spatele și trage soamne după soamne, adăpostindu-se spre fundul subpatului, unde lumina nu-l mai supără la ochi.

Spre seară, iar are idei. Vrea la plimbare, dar nu mai am chef de el. Îl snobez, el se lingușește și, văzînd că șantajul nu mai reușește, se duce pe terasă privind cu nostalgie la cîinele alb al lui Vișan; tot din spița barceloneasca, acela stă liniștit la răscruce, liber, și privește după studente și mașini. Aia viață, nu ca la Lourdaud care-l scoate numai în lesă, și numai la ore fixe...

*

Nero (pentru *Ajungă-i zilei răutatea ei)*:

A avut ca preceptor pe Seneca. Numele său, Lucius Domitius Aenobarbus. În tinerețe, s-a făcut avocatul provinciilor, pledînd în fața senatului, în grecește, cauza Troiei, a Rodhosului. Apameei. Știa să picteze, să sculpteze, să graveze, să versifice, să se acompanieze cu lira. Nu avea talent oratoric și a fost primul împărat care nu-și compunea singur discursurile. În primii cinci ani, a lăsat să guverneze Burrus, comandantul pretorienilor, pe Seneca și pe mama sa, Agrippina. Se îndrăgostește de liberta Acte. Otrăvirea lui Britannicus. Nero se leagă de cocheta Popaea Sabia, soția prietenului său Othon, vrea să se însoare cu ea, dar Agrippina se opune. Vasul care o aducea se scufundă, ea scapă înot; Nero îl acuză pe mesager de tentativă de crimă și pune să fie asasinat. După ce Burrus moare și Seneca se retrage, Nero cade în desfrîu; conduce carul la cursele de pe Hipodrom, declamă la un teatru al curții; instituie jocurile neroniene și pune să i se decerneze premiul de elocință și de poezie. Pentru a flata capriciul lui, 400 de senatori și 600 de cavaleri, în zece ani, au luptat în arenă ca gladiatori. Distribuie poporului, sub formă de bonuri de tombolă, tot felul de bunuri, animale, pietre prețioase, vase, pămînturi. Începe să-și asasineze pretendenții posibili. În iulie 64, un incendiu de 9 zile distruge trei cartiere și jumătate din alte șapte, din totalul de 14 cartiere ale Romei. Unii spun că a fost văzut declamînd cu lira-n mînă în timpul dezastrului, pe care l-ar fi provocat tot el, pentru a reconstrui Roma după capriciile sale. Pentru a deturna furia poporului, îi condamnă pe creștini, care sunt arși ca niște torțe pentru a lumina orgiile de seară. Nero trasează planul recostruirii Romei cu străzi largi, rectilinii. Își construiește un palat cu portic de 1 000 de metri și un parc imens. Înaintea vestibulului casei sale ridică statuia sa în aur, înaltă de 120 de picioare (cca 40 metri). Pentru a-și procura banii, sînt uciși cei bogați, templele despuiate de bogății, pune să se topească pînă și statuile zeilor penați, începe

să vîneze testamentele, falsifica moneda; s-au urzit conspirații împotriva lui; cei prinși au fost uciși iar Seneca, obligat să-și deschidă vinele. Petronius, idem. Popeea, însărcinată, a murit în urma unei lovituri de picior dată de Nero. Între crime, dă fastuoase recepții. Începe să viseze la gloria de cuceritor; organizează o expediție la izvoarele Nilului, sau o trecere prin defileurile Caucazului. Formează o legiune din soldați de șase picioare, ia parte la Jocurile olimpice. Aici i se decernează 1 000 de coroane, sunt dărîmate statuile vechilor învingători; la jocurile corintice, proclamă libertatea Ahaiei, parodiind pe Flamininus, dar pune să fie sugrumat un actor concurent. Încearcă să străpungă istmul de Corint, dar renunță, devalizează Delfi de 500 de statui. Reintră la Neapole pe un car tras de șase cai albi printr-o breșă făcută în ziduri. Intrarea triumfală la Roma, pe carul lui Augustus, pe străzile pudrate cu safran. Își populează palatul cu statui. În timpul absenței, imperiul a fost condus de libertul Helius. Aflînd de o răscoală a consulilor, Nero îi revocă și se autoproclamă consul, ca altădată Pompeius. Trupele se apropie, dar Nero nu face nimic pentru a îndepărta pericolul; trece numai prin accese de furie și visează un masacru universal. Aprovizionarea Romei fiind blocată, se iscă foametea. Pretorienii îl părăsesc, Nero fuge abandonat de toți, în noapte, deghizat în haine sărăcăcioase. Senatul îl declară inamic public. Se refugiază la 4 mile de Roma, la libertul său Paon. E descoperit și moare ca un laș, refuzînd, ezitînd pînă la sfîrșit să-și împlînte pumnalul; are nevoie de ajutorul secretarului său, Epaphroditos. Se pretinde că ultimele sale cuvinte au fost: *qualis artifex pereo!* Rămășițele sale au fost arse și puse în mormîntul Domițiilor de către liberta și doica sa Acte, prima lui dragoste. Nero era om frumos, dar obez, purta lorgnon format dintr-un smarald tăiat. Sîngerosul cabotin a păstrat o oarecare popularitate; i se puneau flori la mormînt, i se aducea portretul în tribune. Falși Neroni apărură în anii următori; apoi, și după douăzeci de ani. *Apocalipsul* a făcut din el *Antichrist.* (Surse: *Analele* lui Tacit și Suetoniu. Pentru psihologia lui Nero, vezi Renan: *Antechriste.* Vezi și Tillemont: *Histoire des empereurs.*

*

În Evul Mediu, privarea de mormînt era considerată ca o agravantă a pedepsei; leșurile erau lăsate să zacă așa un timp destul de lung; al lui Pierre des Essarts, care a fost decapitat în 1413, a rămas expus trei ani, la Montfaucon. Numele furcilor patibulare vine de la aceea că la început se puneau în pămînt două furci care sprijineau bara transversală, de care urma să atîrne supliciatul.

*

Herodot descrie funeraliile regilor sciți. Trupul era învelit cu ceară, i se scoteau măruntaiele, îl îmbălsămau. Era plimbat pe un car prin tot regatul, supușii se tăiau sau își tăiau urechile în semn de doliu; la sfîrșit, era îngropat cu una din soțiile sale, cu bucătarul, rîndașul, ușierul, curierul, cîțiva cai, cele mai bune mobile, comorile. Se ridica peste groapă un mare cort, se sugrumau cincizeci dintre ofițerii săi și cincizeci de cai, cor-

purile acestora erau împăiate, se trăgeau în țeapă și această gardă se aranja în jurul tumulusului. La hanii din Tartaria, toți oamenii întîlniți în drumul convoiului funerar erau înjunghiați. Cînd a fost îngropat Mangu (un han), au fost omorîți mai bine de zece mii de inși. Funeraliile lui Alaric și Atilla au fost marcate de scene asemănătoare. Uneori, se săpa groapa în albia unui rîu abătut, iar sclavii care o săpau erau sugrumați. Așa au făcut vizigoții la astrucarea lui Alaric.

În *Ramayana* se arată că defunctul rege era pus într-un vas cu ulei de susan. Corpul lui Buddha a fost băgat în ulei, înfășurat cu benzi de bumbac și strîns într-un cufăr de fier, apoi ars în ziua a șaptea. Resturile, așezate într-o urnă de aur, au fost apoi împrăștiate ca relicve.

La romani, cremațiunea era frecventă. Gens Cornelia își îngropa morții. Pentru săraci, erau ruguri colective, se puneau zece bărbați și o femeie, corpul feminin fiind adăugat ca fiind de natură mai caldă și mai inflamabilă, pentru ca arderea să fie mai activă. Se spunea: *habe anima candida* sau *terra tibi sit levis* — sau *moliter cubet ossa*.

*

Cuvîntul *lanista*, care indica pe directorul unei școale de gladiatori, în etruscă însemna *călău*. Traian a aruncat în arenă, într-o singură zi, 10 000 de gladiatori captivi. Claudius ordona totdeauna moartea celor învinși, pentru a le studia trăsăturile în agonie; Nero și Augustus îi grațiau pe combatanții nenorocoși. Luptătorul cu tridentul folosea tridentul pescuitorului de thon. Printre răniții grațiați de public, nu erau lăsați în viață decît cei susceptibili să se vindece.

*

Din: *Clairevoyance* — Henry Frichet, Librairie Astra, Paris, 1937:

O carte de un ridicul esențial.

— Cele zece *sybylle:*

1. Sibylla Sambette sau Sambelthanee (sic), originară din Noe, oraș pe malul Mării Roșii, a avut ca tată pe Berose și ca mamă pe Erymanthe. Ar fi scris 24 de cărți pline de minuni asupra nașterii, vieții, morții și învierii lui Christos. Ar mai fi anunțat triumful lui Darius și norocul lui Alexandru Macedon.
2. Sibylla libică. Prima dintre femei care a prezis viitorul.
3. Sibylla delfică, numită Artemis.
4. Sibylla cumane, născută la Cimeria, în Campania.
5. Sibylla erythree, cea mai ilustră dintre toate. Ea anunță pe Iisus ca fiu al lui Dumnezeu și Mîntuitor. S-a născut în Babilon.
6. Cea de-a șasea, Fito, a fost numită samniană, deoarece s-a născut în insula Samos.
7. Amatheea, zisă demofilă sau cumană; romanii au ținut-o în mare venerație pînă cînd a ars Capitoliul.
8. Cea helespontină, contemporană cu Solon și cu Cyrus, s-a născut pe teritoriul Troiei.
9. Sibylla frigiană, după locul nașterii, a profetizat la Ancyra.
10. Sibylla fiburiană era adorată ca zeiță la Tivoli, pe malurile fluviului Anio.

— Ghicirea viitorului prin citirea în cafea. Primul tratat cunoscut a

fost publicat în 1710 de un florentin, Cîteva semne: cercurile indică banii; dacă sunt rare, banii consultantului sunt cam puțintei; un vapor anunță un voiaj pe mare; mai multe pătrate — greutăți, plictiseli; o cruce, un deces al unei rude sau expierea unei greșeli grave; trei cruci care se succed, fericire; o fereastră, o indiscrețiune; un clopot: veste importantă; un fluture, un amor pasager; un cîine, prietenie sinceră etc., etc. Altele: pasăre — veste; salcie plîngătoare — boală; trandafir — sănătate; spini — întîrziere.

— Bijuteriile și influențele lor: cel care vrea să devină savant, să poarte un smarald; pentru a domni pacea între oameni care obișnuiesc să se certe, e suficient să porți un safir; agata ar distruge efectul înțepăturilor de păianjen; diamantul împrăștie melancolia și te face să-ți biruiești dușmanii; cei care poartă ametist vor avea intuiții juste și se vor bucura de o mare valoare morală; jaspul facilitează elocuțiunea, atrage ploaia în vreme de secetă și neutralizează efectul băuturilor otrăvitoare; rubinul face campioni în sport, plus că liniștește enervările femeilor; cu ajutorul unui topaz se izbutește în treburile dificile; turcoaza duce la prevedere; nu vei putea evita melancolia decît purtînd un opal!

— Pentru a face să danseze o tînără fecioară — trebue să pui la poarta ei acest talisman:

ROTAS
OPERA
TENET
AREPO
SATOR

Talismanul se va introduce într-un săcotei cu măghiran, cimbrișor, verbină, foi de mirt, trei frunze de nuc, totul cules în ajun de sfîntul Ion, înainte de răsăritul soarelui. Plantele trebue uscate la umbra unui smochin apoi se pisează pulbere. Cînd vei face gluma, să sufli pulberea în așa fel ca tînăra s-o inspire. Dacă e sănătoasă, cum se va deștepta, în cămașă și-n picioarele goale, va face, cîntind, cîțiva pași de dans, care îi vor amuza pe cei prezenți și chiar pe ea; va bate din palme fără să știe de ce.

— Pentru a cunoaște dacă o fată este virgină: ia o sforicică. Măsoară-i gîtul cu ea, apoi dublează măsura și fă să țină fata cele două capete în dinți. Întinde sforicica, pentru ca fata să treacă prin cerc; dacă trece ușor, înseamnă că n-a fost totdeauna cuminte; dacă nu trece, fii sigur că e un înger, ale cărui aripi nici măcar nu au fost pîrlite!

— Pentru a visa că ești poet sau romancier: Ia scoarță de soc, cîteva frunze de laur *(laurier-rose)*, două măsuri de pelin, rădăcini de lumînare, rădăcină de iris. Fierbi cu lapte de capră și lași opt zile în pivniță Torni totul în trei litri de apă. Distilezi în alcool. Licoarea pune-o într-o sticlă bine închisă, pe care o vei ține la soare opt zile, apoi vei bea cîte o picătură înainte de culcare. Autorul rețetei declară că la 80 de ani a devenit poet nocturn, căci are certitudinea să fi compus în timpul somnului poeme magnifice, din care însă nu și-a amintit, la deșteptare, nici măcar un singur vers.

*

Din: *Cheile lui Solomon* — 1641:

Manuscrisul este prezentat în facsimil, cu o introducere separată, scrisă de François Ribadeau Dumas. Exemplarul figura în biblioteca unuia dintre cei mai mari maeştri ai ocultismului din secolul al XIX-lea — Stanislas de Guaita.

— *Marele grimoar, cu marea cheie a lui Solomon şi a Magiei Negre, între care forţele infernale ale Marelui Agrippa, pentru a descoperi comorile tuturor artelor magice* — acesta este, după unele manuscrise foarte vechi, titlul celebrului document. Alţii îl enunţă mai pe scurt: *Marea Cheie a lui Solomon. Veritabilul secret al secretelor. Revelaţia Operaţiilor Magice.*

— Cheia era considerată ca un fel de paşaport indispensabil pentru a atinge regiunile secrete ale cunoaşterii şi ale bogăţiei... Iniţiaţii pretindeau că deţin cheia camerei comorilor, în care, pentru a ajunge, trebuia să treci prin trei îngrăditure, fiecare cu cheia ei. (Trebue spus că textul mişună de stupidităţi şi de formule absurde, copilăreşti.)

— *Marea Cheie a lui Solomon*, grimoar de căpătîi al tuturor ucenicilor vrăjitori ar fi apărut discret în Europa prin secolul al XI-lea. În secolul următor, e menţionată de Nicolas Chonitas ca o mare carte magică, în stare să ivească legiuni de demoni.

— Exemplarul „cel mai autentic" ar fi cel aflat în biblioteca secretă a cardinalului de Rohan, prinţ de Soubise. Au fost iluminaţi de textul *Cheilor* Stanislas de Guaita, Eliphas Lévi, Papus, precum şi călugării îndrăgostiţi de magia albă ca Trotheim, Cornelius Agrippa, Roger Bacon, Arnaud de Villeneuve, Guillaume Postel.

— Trebue privit cu multă suspiciune un anumit grimoar, care se intitulează: *Veritabilele Chei ale lui Solomon, comoară a ştiinţelor oculte, însoţită de un mare număr de secrete şi în special de Marea Cabală, zisă a Fluturelui Verde...*

— Cîteva date despre Cornelius Agrippa: născut la Colonia, în 1486. Profesor şi lector al Margaretei de Austria. Extravagant, împreună cu prietenul său, dr. Johannes Faust.

— În ce constau operaţiile magice ale *Marii Chei*, pe care Biserica le-a considerat drept vrăjitorie, pur şi simplu?...

— Primul aspect rezidă în stricta observaţie a poziţiilor astrologice. Fiecare zi, fiecare oră sunt dominate de o planetă: Saturn, Jupiter, Marte, Soare, Venus, Mercur, Luna. Toate artele trebue să fie practicate în zilele şi orele indicate. (Se referă la „Artele Magice".)

— Al doilea aspect esenţial este cel al „convocării spiritelor". Fiecare decan al diviziunii zodiacale posedă geniul lui propriu. Pentru religia ebraică, aceştia sunt îngerii. Pentru preoţii din Evul Mediu, nu pot fi decît demonii convocaţi cu ajutorul unor formule infernale. Ne aflăm în plină vrăjitorie.

— Fumigaţiile joacă un rol esenţial în riturile demoniace.

— Al treilea aspect e mai mult funcţional. Închis într-un cerc magic, taumaturgul oficiază. Cercul stabileşte bariera de protecţie şi, în acelaşi timp, de izolare faţă de lumea exterioară. Acesta trebue să fie bine spălat şi îmbăiat, să postească nouă zile şi înaintea fiecărei dimineţi să recite şapte psalmi de penitenţă, litaniile sfinţilor şi oraţia duminicală. E încoronat de o bandă de pergament virgin,

purtînd cele patru cuvinte sfinte ale Cabalei: *Agla, Aglay, Aglattha, Aglaoth.*

— Cele mai frecvente din cele 72 de numiri ale lui Dumnezeu sunt: *Adonai, Elifon, Jah, El, Agla, Eloha, Elie, Tetragrammaton, Zevaoth, Elohim, Saday.*

— Să notăm cîteva rețete magice:

1. Secret pentru a te face iubit: Într-o vineri, înaintea răsăritului, cam pe la 15 august, trebue să intri în livadă și să culegi un măr frumos. Să-l tai în patru, în așa fel ca părțile să nu se separe și în mijloc să pui un bilet în care ai scris cu sîngele tău numele iubitei și un altul în care va fi scris cuvîntul SCHEVA, al treilea, în care ai scris numele tău inversat, apoi unești cele trei bilete cu trei fire din părul tău, cîte un fir de lîngă fiecare ureche, iar al treilea de la ceafă. Închizi mărul, îl înveleștí într-o bucată de piele de miel de curînd tăiat, pe care ai scris cu sîngele mielului cuvîntul AMRE, vei lega pielea în jurul mărului și îl vei usca într-un cuptor din care s-a scos pîinea, pînă cînd el va putea fi făcut pulbere. Vei arunca această pulbere în calea iubitei, sau chiar asupra ei, și vei vedea rezultatele; dar să respecți exact caracterele scrisului!

2. Altă rețetă pentru a te face iubit: Cam pe la 12 septembrie, la ora și ziua lui Venus, vei face o medalie de aramă roșie și pe ea vei grava pe o parte semne, iar pe cealaltă aceste cuvinte: IEHOVAE NONNA, după care o vei păstra la caz de nevoie, o vei atîrna la gît cu un cordon care să fi servit persoanei pe care o dorești, și în toate diminețile, în timpul lunii octombrie, înainte de răsărit, vei merge la poarta iubitei unde vei spune: *amapoylg.* Trebue să le repeți de 12 ori și în prima zi a lunii următoare. Persoana nu va putea să nu vină să-ți ofere inima ei și tot ceea ce dorești de la ea. Drept care, tu vei face tot ce vei vrea cu ea.

3. Rețetă pentru a deveni invizibil: Trebue să modelezi o mică figură de ceară galbenă, semănînd cu un om. Vei scrie pe capul ei cu un ac, în luna ianuarie, ziua și ora lui Saturn, după care o vei pune la loc. Apoi vei scrie pe o piele de brotac omorît pe timpul caniculei aceste cuvinte: *helo, hel, helo* și cu sîngele broaștei chiar ziua și ora cînd a fost ucisă și din ea vei face o centură în jurul corpului figurii de ceară. O vei spînzura la miezul nopții într-o cameră obscură cu un fir de păr de bolta camerei. Vei tămîia figurina cu tămîia cuvenită și vei spune următoarele vorbe: *Matatron, Melach, Drerot, Not, Venibbel, Mach și voi toți, vă conjur, te figura cera per deum viuum ut per virtutem horum caracterum et verborum me invisibilem reddas, ubique te portare ero mecum amen.* După tămîiere, o vei îngropa într-o cutie de brad și de cîte ori vei voi să intri într-un loc și să treci pe unde vei vrea, fără să fii văzut, vei spune aceste cuvinte, purtînd figura în buzunarul stîng: *veni ad me et nunquam me derelinquas ubicumque ivero,* după care vei avea grijă să o aduci la vechiul loc și să o acoperi cu pămînt pînă vei avea din nou nevoie de ea. Prostii...

*

Din: *Les Littératures populaires des toutes les nations*

Tome IV-e, Paris, G.P. Maisonneuve, Editeur, 1938:

Credințe și obiceiuri persane:

— Orice femeie care naște primește iertarea unui păcat; pe cît suferă, pe atît păcatele îi sunt iertate. Dacă moare la naștere, e considerată martiră.

— Se crede că dacă un copil doarme cu o persoană în vîrstă o poate întineri; suflul femeii tinere întinerește pe bătrîn.

— Degetele încrucișate au puteri magice, dar dacă o faci în scopuri rele, sunt pline de consecințe funeste...

— Soții se descalță unul pe altul, în noaptea nunții, și-și spală reciproc picioarele în aceeași apă. Dacă soțul își găsește mireasa deflorată, are dreptul să-i taie nasul și urechile.

Săriți, săriți, frunze de toamnă,
Mama mea este Doamna de Argint.
Părul ei e lung ca un arc,
Talia ei e mai înaltă decît un arc,
Părul ei e mai negru decît coralul,
Părul ei are nevoie de un piepten,
Are nevoie de un piepten de turcoază
Și vrea să facă baie în fiecare zi

(Orație)

*

Din: *L'Anneau d'or des grands mistiques* — Emile Baumann, Ed. Grasset, Paris, 1924:

— Sfîntul Augustin spune: „Ce iubesc eu, deci, atunci cînd te iubesc? Nu este frumusețea unui corp, nici o grație efemeră, nici candoarea acestei lumini pe care o văd și care este atît de prietenă ochilor mei; nu sunt cîtuși de puțin dulcile melodii ale cantilenelor și ale cînturilor de orice fel, nici mirosul suav al florilor, al parfumurilor; nici mana, nici mierea; nu este deloc vorba de aceste membre făcute pentru îmbrățișarea cărnii. Nu, nu aceasta este ceea ce eu iubesc, cînd îl iubesc pe Dumnezeu. Și totuși, eu iubesc o lumină, un cîntec, un parfum, o hrană și nu știu ce fel de îmbrățișări cînd iubesc pe Dumnezeul meu; lumină, parfum, cîntec, hrană, îmbrățișare a omului interior care sunt, în care strălucește, pentru sufletul meu, o lumină care depășește spațiile, în care răsună o muzică pe care timpul o risipește, în care exală un parfum pe care nici un suflu nu-l poate risipi, în care gust un aliment pe care foamea nu-l împuținează, în care se înnoadă legături pe care sațietatea nu le rupe. Iată ce iubesc cînd iubesc pe Dumnezeul meu." Sf. Augustin era poet, fără îndoială.

— Shakespeare: Noi suntem făcuți din stofa din care sunt făcute viscle.

— Ruysbroeck Admirabilul este prezentat ca un călugăr halucinat, un solitar buimăcit, un ermit beat de posturi și consumat de febră. Cărțile sale: un vis extravagant și negru străbătut de mari fulgere. Sborul convulsiv al unei acvile bete, oarbă și însîngerată, pe deasupra vîrfurilor pline de zăpadă.

— Gerar de Magella, în Italia, a pus să fie crucificat de frații săi, pentru a cunoaște în realitate torturile crucificării.

— O altă mare mistică-poetă, Catherine Emmerich, spune despre cuvintele îngerului Gabriel: „Am văzut cuvintele ieșind din gura lui ca niște litere luminoase; le-am putut citi și auzi în același timp".

*

Din: *Regina din Saba* (după textul și traducerea dr. J.C. Mardrus), Ed. Charpentier et Fasquelle, Paris, 1918:

— Regina din Saba este regina legendară a ținuturilor fabuloase Hedjaz și Yemen. Pentru occidentali, e nu numai soția magnificului Solomon, ci și strămoașa, în linie directă, a trei personaje care au fost primii trei credincioși, *avant la lettre:* acei trei regi magi ai Epiphaniei: Gaspar, Melchior și Baltazar.

— A 34-a *surată* din Coran îi poartă numele; e prezentă în arborele genealogic al Negușilor Abisiniei.

— Povestirea din această carte este cea a tradițiilor populare: autorul spune că a procedat precum Pisistrate și școala din Alexandria, care au restabilit textele homerice, adică a ales și a unificat mai multe variante.

— În acești ochi de antilopă negrul contopea culoarea albă, la umbra pumnalelor curbe ale suprîncenelor. Numele ei binecuvîntat era Balkis, pe care yemeniții îl pronunță Balkama. (Text).

Alte texte:

— Or, această noapte era noaptea Destinului, mai prețioasă decît o mie de luni.

— Și noaptea continuă să fie noapte cu cele patru ceruri inocente ale sale.

— Grădini aromate... fericită sclavă a stăpînului tău... rege al orizontului...

— Regele Solomon înțelese în cele patru sensuri: aparent, interior, vizibil și mistic.

— O, tu, care chiar beat poți trasa cu o mînă fermă complicata literă Tah!

— El ordonă șefului fumigațiilor: „Să ardă un amestec de șapte parfumuri propițiatorii: tămîie masculină, styrax, oliban, audinidan' coriandru lunar, mirt alb și ledanon cu miros de trandafir."

— O mică umbră în umbra unei umbre.

— Salutare ție, la zenit și la nadir... larvele se ascund în umbră... cel care își ascunde gloria în spatele astrului Soare... se trezi cu un suflet nou, beat, extatic... o gemă lunară...

*

Invocație bătrînei Sarahil (fragment):

Și prin cuvînt și miracolele sale; și prin verbul increat, singurul magician, irezistibil, irezistibil, te abjur, o, Soartă!

Și prin numărul Șapte; și prin cele șapte nume pe care le silabisește: Frumosul, Anticul, Unul, Donatorul, Periculosul, Primul și Ultimul;

Și prin cele șapte cuvinte divine și cele șapte cuvinte umane, cele șapte zile divine și cele șapte membre umane; cele șapte dansuri ale femeii și cele șapte extazuri ale bărbatului;

Și prin cele șapte climaturi, cele șapte regiuni, cele șapte oceane, cele șapte abisuri;

Și prin cele șapte ceruri, cele șapte planete, cele șapte pleiade, cele șapte constelații;

Și prin cele șapte revoluții, cele șapte astre care se învîrtesc și cele șapte astre care dansează, eu te abjur, o, Soartă!

Și prin numele suprem înscris în inima lunii;

Și prin formula siriacă, cea mai redutabilă dintre formule:

Şi prin secretele şi virtuţile literei Kaf;

Şi prin caracterele misterioase scrise pe aripile lui Gabriel;

Şi prin frunza verde a cărei verdeaţă a ars în flacără, dar al cărei schelet a rămas neatins, cu Numele înscris pe ea şi care rămase aburind, te abjur, o, Soartă!

Şi prin forţa teribilă a Îngerului, jumătate de gheaţă, jumătate de foc;

Şi prin portarul incoruptibil al muntelui de fum;

Şi prin vocea incantatorie, şi prin suflul puternic, suflul;

Şi prin pana sclavă şi ucigătoare, eu te abjur, o Soartă!

Şi prin cel a cărui singură privire face să ţîşnească dinţii din alveole şi să se spargă maxilarele — bahda! bahda! buduh!

Şi prin gestul redutabil al celor care îi deoache pe bărbat şi pe femeie — bismillah, auz-billah! ya-salam;

Şi prin toţi depozitarii de mistere, cei care îmi stă în putere să-i numesc: Musem, Iusem, Semsem, Husem, Ablakil, Mablakil, Kil, Sablakie, Tahitt, Mohitt, Hitt, Sahitt, Djahtut, Mahtut, Tut, Darghutt, Hablakan, Mablakan, Kan, Sablakan, te abjur, o Soartă!

Şi prin cei şapte regi sfinţi, servitori luminoşi ai lui: Izrafel, Arael, Gabriel, Mikael, Aniael, Hebrael, Daniel, te abjur, o Soartă!

Şi prin stăpînul lor, al tuturora, primul dintre cei dintîi, domnul domnilor, El, care este el, care este Hu! te abjur, o, Soartă!

Şi prin cerurile astronomice şi cele zece Genii imateriale; şi prin Spiritele planetelor celor mai înalte, stăpîne ale cailor înaripaţi ai dimineţii; şi prin spiritele planetare cele mai puţin înalte, stăpîni ai Salamandrelor pe marea plutitoare, te abjur, o, Soartă!

*

Fragment din *Invocaţia lui Balkis* (regina din Saba):

O, doamnă a înălţimilor şi suverană a invocaţiilor!

Prin cuvîntul tău purificator, prin mama ta cea augustă şi prin fericirile sale, prin corpul tău întreg şi prin mîna ta, te invoc!

Şi prin cerul cel mai înălţat, care este de cristal, şi prin cerul cel mai puţin înălţat, care este de safir, te invoc!

Şi tu, lumină, lumină a extremităţilor unor ceruri îndepărtate! Şi tu, vigoare a Asiei! Şi tu, spaţiu, spaţiu liber, cea plină de raze, Arabie, mamă a mea, care ai crescut eroi şi profeţi;

Şi tu, Casă a Oceanului, pădure mirositoare a valurilor, stup de parfumuri marine, purificatoare, purificatoare!

Şi tu, vijelie, care faci universul să se contracte, şi voi, furtuni alergînd de la septentrion spre notus, corăbii de încîntare care traversaţi fluviile;

Şi tu, dominator al lunii noi; Şi tu viziune fascinantă, o, logodnică voalată!

Şi voi, zei ai nopţii, vă invoc, şi cu voi invoc noaptea, seara, miezul nopţii şi dimineaţa!

O, voi toţi, unul cîte unul, numindu-vă în inima mea, vă invoc!

Şi tu, divin stăpîn al liniştii, maestru al meu, cel mai mare dintre

cei mari, îndrumător al celui care nu are nimic, te invoc!

*

Texte:

— Şi fiindcă pasărea cîntătoare era o pasăre magică, ea dispăru şi se evaporă precum camforul şi bazilicul.

— Erau asemenea unor idoli de aur.

*

Bogăţiile la nunta reginei din Saba:

— Erau aur praf şi fildeş din Sudan, mirt şi cinamon, nard şi tămîie, smirnă şi lacrimi de gumă, nadd de Serendib şi ambră cenuşie, esenţe captive şi lemne aromitoare, perle ale Golfului şi săculeţe cu pietre preţioase...

— Era purpură de Sur şi voaluri de Assur, mătăsuri de Liban şi brocarduri de Cham, covoare de Ma-Wara-Nnahr şi rochii de Corasan, fructe de Irak şi lubeniţe din Mongolistan, măceşi verzi de Damasc constelaţi cu trandafirii lor, amfore pline cu apă de viaţă lungă din izvorul Siloe.

— Rochii de satin bleu, tentă ultramarină, semănată cu perle şi cornaline... Mătase de culoarea caisei, catifea grena... roşu purpuriu, pe care erau brodaţi într-o atitudine rugătoare tineri fauni, beţi de dorinţă şi de aşteptare.

— El spuse ceva şi imediat o lumină de vis coborî ca într-o noapte lunară.

*

Cîntecul şi dansul mirelui (Solomon):

Eu sunt atomul învîrtejit, eu sunt splendoarea discului.

Eu sunt lumina dimineţii, eu sunt ultima scară.

Eu sunt înăuntru a ceea ce este înăuntru, eu sunt dorinţa dorinţei.

Eu sunt planta care dă naştere unui suflet, eu sunt îngerul care renaşte un om.

Eu sunt omul care renaşte un înger; eu sunt îngerul care dă naştere la ceea ce e nemaiauzit.

Eu sunt nemaiauzitul care dă naştere la nemaivăzut; eu sunt nemaivăzutul care dă naştere nimicului.

Eu sunt ceea ce nu există, eu sunt Nimic.

*

Solomon dă reginei din Saba, soţia lui, drept doamne de onoare, un număr de adolescente feerice, numite: Maimuna cea noroasă, fiica lui Damhuraş; Fattuma cea vaporoasă, verişoara precedentei; Simsina cea inconsistentă, fiica lui Kaşkaş; Rukaia transparenta, sora celei de mai înainte; Rihana insesizabila, fiica lui Dahnaş; Sakina cea fugitivă, fiica lui Dandanaş; Rabia cea incasabilă, fiica lui Batufaraş; Tumurrud cea arzătoare, vara celei precedente şi Nafissa cea fugară, fiica lui Kurcumaş, toate tinerele delicate, subtile şi puţin stînjenitoare de felul lor.

*

Şi cînd Balkis, prinţesă a minunilor şi a lucrurilor uimitoare, după o viaţă de delicii şi splendoare, trebui, la apelul ineluctabil al Separatoarei, să se înalţe şi să se schimbe într-un uliu

solar, formele sale nepieritoare fură la ordinul lui Solomon, transportate de Genii în nisipurile pure ale Palmyrei.

Ea fu îmbălsămată după protocolul Faraonilor Sabaiei, şi pusă într-un coşciug de lemn de scorţişoară, scobit după formele sale fermecătoare. Şi acest coşciug fu pus într-o mare cutie de aur, închisă ea însăşi într-o cutie de fildeş. Şi totul fu aşezat într-un cristal safran de şaizeci de coturi lungime. Şi în jurul acestui bloc de cristal, se înfăşură, pentru a veghea asupra reginei pentru eternitate, un şarpe nemuritor.

*

— O, lume a nopţii... Domn al diademelor... camera nupţială a mormîntului... (text)

*

Final

O, glorie singurului care este Viu.
Şi asupra Ghidului celor care vorbesc prin litera Dad,
Şi asupra autorului lui Gofr, torţă a inteligenţei,
Şi asupra tuturor fiilor Divinei Prietenii, hrăniţi cu puritate,
Şi asupra privilegiaţilor entuziasmului şi pasiunii.
Şi asupra prietenilor gîndirilor fără fum,
Şi asupra fraţilor sensibili ai spiritului nostru,
Salvarea, binecuvîntarea alegerii şi salam alecum.
Iar în ce-i priveşte pe cei avari, în ce priveşte sensibilitatea celor precari, în ceea ce priveşte înţelegerea săracilor în subtilitate, care nu au drept la nici un fel de viaţă, aceia sunt într-adevăr morţi printre cei vii. Asupra acestora, indiferenţa noastră e mai rea decît blestemul.

Jurnalul de la Poiana

De la dispariţia lui nea Costea, pe care mă necăjeam că lucra încet, grădina noastră e mai neîngrijită. Cornel are treabă, lucrează la Sinaia şi numai de grădinărit nu-i arde. *Aleea generalilor* e cuprinsă de un val verde de iarbă şi plante sălbatice. Smeura a năpădit totul în jur, trandafirii s-au sălbăticit, deşi i-am altoit acum doi sau trei ani. Ceva trist, iremediabil îşi face loc imediat ce dispare un om, oricum ar fi fost el. Aleea de pietriş e şi ea invadată de troscot. Nu mai rabd şi fac un gest cehovian: mai răresc pomii. Îl chem pe Cornel şi dau ucaz să taie şase pomi de la rădăcină, patru meri şi nu mai ştiu ce alte speţe de la care eu nu culeg nici măcar un fruct, pentru că, dacă fac flori, le scutură vîntul de mai şi pomul îmi astupă ferestrele şi nu mai văd soarele. Singurul care mă hrăneşte este sălbaticul corcoduş, care îşi vede de ale lui. Anul acesta a fost plin. E şi cel mai adăpostit, parcă şi-a ales locul singur să nu fie lovit de crudele rafale care anul acesta, prin iulie, mi-au lăsat impresia că mă vor muta cu cabană cu tot în cimitirul din apropiere. Odată cu dispariţia pomilor inutili, care înghesuiau totul în jur şi luau lumina, statuile lui G. apar în perspectiva crîngului de dincolo de valea sălbatică din fundul grădinii. El le-a aşezat acolo ca să le vadă cei din şosea. Sunt frumoase:

Ziua și *Noaptea*, *Exultarea* aceea, dreaptă, verticală, care ar fi o *Dimineață* și nu mai știu ce, proectate pe fundalul cu mesteceni și cu iarbă, arată superb. Ușorul regret la auzul rumegușului care cădea sub pomii retezați pe iarbă dispare. O grădină nu trebue lăsată să fie sălbăticită, trebue să aibă o rațiune ea însăși.

•

Ideea mai veche a scrierii unei *Cronici românești a secolului al XIX-lea* (în afară de cea a secolului al XX-lea): ar fi, de fapt, o serie de romane care ar începe cu *Amza, haiducul*, ar continua cu un roman despre *Tudor Vladimirescu*, unul despre pașoptiști și unul despre Cuza. Ar fi și ideea unui *Kogălniceanu*, care mă tentează foarte mult, deși biografia lui îmi rămîne destul de obscură (notă din '77: ideea s-a concretizat la începutul acestui an, cînd Paul Cornea, la solicitarea mea — informat fiind de Emil Manu —, îmi oferă *Corespondența lui Kogălniceanu*, aflată în manuscris la data redactării acestei note, din care îmi voi extrage cîte ceva). Totuși, senzația de prea monumental a personajului mă domină și *Omul Kogălniceanu* rămîne încă pentru mine destul de misterios, chiar după cele mai mult de o mie de pagini citite, ale acestei *Corespondențe*. Oricum, voi încerca, dar nu prea am curaj deocamdată. (Nu aș vrea să-i uit pe cei trei colaboratori ai lui Paul Cornea, care s-au îngrijit de acest volum, cărora le mulțumesc deopotrivă, chiar de pe acum: Petre Costinescu, Andrei Nestorescu și Roxana Sorescu...)

Pînă atunci, conform obiceiului, încep o documentare îngrozitoare (de fapt, s-a ivit și ideea de a termina acest lung șir de romane cu *Războiul Independenței*. Iată lista cărților consultate în ultimele două luni: C.A. Rosetti: *Jurnalul meu; Le Voyageur français* al abatelui Joseph Delaporte (în traducere moldovenească, 1785), text publicat cu *Introducere* și *Note* de N. Iorga; *Domnia lui Cuza Vodă* de A.D. Xenopol; T.C. Văcărescu: *Luptele românilor 1877—'78; Memoriile* lui Cernat; *Scrierile* lui Kogălniceanu, activitatea lui diplomatică, scrisorile din acest domeniu; *Kogălniceanu* de Iorga (interesantă, dar numai pe latura activității publice); Al. Zub: *Kogălniceanu, istoric* (cea mai informată, dar numai parafrazarea ideilor din scrierile celui studiat); *Discursurile parlamentare* ale lui Kogălniceanu; *Opere* de Kogălniceanu, volumele I, II și IV, *Notele de călătorie* (care sunt cuprinse și în cele două volume de *Opere*): ca beletristică: cele trei nuvele ale lui Călinescu, în care apare Bălcescu; *Bălcescu* (3 volume) al lui Camil Petrescu (o mare decepție, ca și la prima lectură, din care voi folosi numai cîteva *cuvințele*); *O plimbare la Băneasa* de Iulia Soare (o recitire în care am vrut să-l regăsesc pe Kiseleff), plus cărțile despre C.A. Rosetti (două omagiale și una a lui Marin Bucur). Sigur că mai așteaptă încă peste o sută și cu răbdare voi ajunge la o stăpînire cît de cît a epocii; din păcate, lipsește continuitatea din cauza multiplelor drumuri pe care le urmez (în materie de istorie literară, romanul *Incognito*, ajuns la al treilea volum, plus *Caragiale*, care a ajuns și el la jumătate — capitolul 50).

— Dar, deocamdată, *Cuvințele* din *Jurnalul* lui C.A. Rosetti (îmi vor folosi și la *Săptămîna nebunilor*), care,

cu un mic anacronism, poate să trădeze un limbaj paşoptist *avant la lettre:*

„Am văzut în sfîrşit mai bine ca todeauna pînă la ce grad se urca curvia femeilor; Z. a fost înnădită cu Catargi; amanta l-a înşelat pentru că s-a tăvălit, pentru că s-a dat la mai mulţi şi fără amor; niciodată cînd am tăcut nu m-am căit; adastînd pe profesorul elin; neaşteptat favor; e bolnavă, un turtur şi căldură; am citit pe *Manfred;* a venit Goleştii la masă; am dat latina lui Andronescu; dechenbrie; jucat pharaon şi whist; omul se umple de noroi şi e greu trupul lui a-l spăla, a-l parfuma şi moartea îl înghiaţă, îl împute şi viermii îl rod; un alcov dumnezeiesc; vine profesorul latin; m-am dus la temniţă să-l văz pe Negulici; astă seară fură Goleştii, Caracaş, Mavrodin, Rucăreanu; văzui focul, singurătatea, tăcerea, ceasornicul, mama, patul meu, pomul îmbobocit lîngă dînsul. Toate acestea îmi făcură o durere vagă. Căci la mine geniul este în inimă, nu în cap. *Mourir et pour tant il y avait quelque chose là,* a zis Chénier; pînă acum eram împotriva formelor masonice. Acum le găsesc rele numai pentru că nu sunt făcute cu toată asprimea lor primitivă; Madam Odobescu scrie lui Caracaş; Copilului cînd nu face nebunii îi dau o cofetură; Mi-aş face Dumnezeu (din...); Am trecut zioa franţozînd şi prescriind scrisoarea Grantii; Voi să vorbesc cu nervele. Cînd auz un ton de muzică...; mi se păru o profanaţie; Azi am suferit cu toate nervele mele ce-m sunt abătute; Am lucrat în franţozeşte scrisoarea Grantii; Îm vorbi, îm dete poveţi scurte şi foarte mari; o, cînd ar putea un condei sau o penelă să descrie aceea osteneală ce erea pe chipul ei; Am în mine tot tipul ei. Am în mine toată dorinţa de a putea uşura orce durere. Însă imperfect tot, şi dorinţă, şi iubire, şi scîrbă de mine, toate imperfecte, căci vin, trec şi iar vin, şi eu trăesc; eu singur am dat cu toporul în capul fericirii mele!; eream în mare mustrare adesea; am simţit o oarecare linişte asupra învăţăturilor, chiar asupra limbilor, a gramaticii, un fel de hotărîre liniştită; Astă seară, în sfîrşit, fusei la lojă (masonică) Îm deteră gradul al doilea. Le făcui un cuvînt de care toţi fură încîntaţi şi mă numiră, în sfîrşit, şi în postul de al doilea secretar; Vorbeşte mai bine decît tine, îm zicea Lucsiţa Mavrocordatti. O, cum mă satira cînd îi dădeam medicina, mai vîrtos cea din urmă, cu ce mare satiră o lua; Erea glodoroasă; mă trăsei în cel pat; rosti un psalm al lui David. «Ce zice?» mă întreabă Lucsiţa. «Se închină», i-am zis; Ce de materie de iubire şi chiar de conversaţie cu dînsa la, *cheminée,* seara, poţi culege; cu tibişir, tot erea scris — versuri; Anii, pentru mine, vin ca trupurile în căderea lor, cu o putere din ce în ce mai grăbită; eream încă bine bogat; mă voi străluci eu prin ştiinţă şi virtute; Îl defiez; te voi mepriza; Astăzi, în ţara mea este naşterea Christului; Am lucrat pînă acum cînd bate 10; O inimă fără amor şi un om închis în 4 ziduri, cu 8 gramatici, nu poate da niciun sunet; găsii condei de plumb: A! Te blestem Moarte! Te blestem căci m-ai nenorocit şi căci de tine nu mai mă tem. Tu numai ai putut să mă subjugi şi, după tine, vine gramatica (splendid!); veni o scrisoare, chargée; cu cît cunoşti oamenii, cu atît eşti silit a cădea

în misantropie; cum zice domnul Philaret; nu că doară omul nu ajunge la toate prin ordalie; apoi veni Rosenthal Curie și Crețeanu. Aseară Grunau și Tihon. Eu nu-i înțeleg pe acești oameni de ce fac vizite. Eu oare? Poate zice unul că i-am furat un ceas din lucru? Disputam cu Costa Foru eri asupra patriotismului, asupra românului. Erea și Golescu cel alb. După ce disputa noastră ținu timp lung, concluzia fu: fă, zise el Golescului, fă ca Tasso o lamentație; Venind prin Luxembourg; el mi-a părut un om cu bune doriri; ești mahometant; îl sărutai și apoi simții ca un oarecare sec; îmi ziseră de dînsul că este de un caracter opinatru; de aci la prințul Cantacuzino, unde erea și soția lui și Ermiona Asachi; Veneția îm pare zidită de amor și ea pentru amor; Ermiona mi-a părut ermaphrodită. Orișicum însă va fi, este departe de a avea bunătatea de inimă ce eclată în cealaltă; Am hotărît să desrobesc pe țiganii din Valachia; [Brătianu] este însă bolnav, suferă mult de trîjii lui; Apoi ași voi să fac ceva băi, care sunt silit să le iau acolo unde nu-mi place mie, adică în Englitera, pentru ca să mai cîștig în limbă. Ce doriri! și ce stavile! Brătianu l-a atacat, și eu l-am defandat cu mare căldură. Însă după cum cred că l-am defandat ca mădular al Comitetului, iar nu ca scriitor; femeea engleză mi-a găsit, în sfîrșit, acea ce doream de atîta timp și ce se numește arpa Eoliană. la granița Franții întîlni pe Bălcescu. El văzu Franța cu mine; am plecat la drumul de fer; Însă tot am țara și mormintele; Cu cîți am vorbit de soțietate, mă face să tremur de isbîndă; o eczaltație momentană; să vizit pe Murgu; Copii știu tainele cerului; Mare frig este în clasele de sus!; Bărbați ce simțiți, nu vă însurați cu femei rumânce!; Să nu poci s-asomnesc?; Cît am suferit în astăzi; Sunt opt fără un sfert. Voiesc să lucrez puțin latinește; mă duc să mă culc, căci unsprezece sunară!; Aseară am fost la lojă, unde fu primirea Crețeanului; Astăzi este ziua în care eream în cea mai mare agonie, în care adăstam *crisisul* boalei; am intrat pe la 11 și am citit pînă la unu jumate lecțiile lui Michelet; parteru numai simțea, ceilalți prin loge *tineri* rîdeau și spuneau, *beaux mots*, de-ale lor. *Depravație*. Astă-seară am fost într-o mahala unde niște tineri făcură un Teatru Rumân. Erea frumoasă priveliștea; astăzi am citit un manifest al lui de La Martine, sublim; în aceste momente i-am văzut lași. Astăzi Ghica este într-una din pozițiile cele mai critice. Soția lui în agoniile nașterii și cu toate acestea se ocupa de țara lui; Bătrînii corupți și staționari simpt că ideile lor slăbiră ca și trupurile lor, aud sbîrnîirea ideilor celor noi; mai deunăzi sosi Bălcescu și Golescu negru — și vineri, Brătienii. Ei tot buni, tot sublimi, dar ei — și numai ei — mă făcu să crez că este încă puțină viață în România, dacă i-a născut pe dînșii; știu că lumea o să aibe materie a-ș face vorbele ei; Rîserăm, vorbirăm glume; Ești în neodihnă; Amorul acela sublim de patrie, ce-l înțeleg, nu-l văd în nimini; Erea o liniște de fericire în toată natura și stelele luminau cu o veselie nedescrisă (ce iradiere are fraza asta simplă!); Eream cu Brătianu în mai mare neodihnă; și începurăm a lucra ale mîncării; Nici în temnițile Veneției viața nu erea mai mizerabilă decît a noastră, mai cu seamă în aceste zile

unde stam şi dormeam în apă şi în murdalîcu cel mai desăvîrşit; lenea s-a incumbat în mine; Ştiinţa-i ce-i lipseşte (soţiei sale), acestea zic începuseră a întuneca interiorul meu; Goleştii, Creţulescu, Costaphoru, Gredişteanu [începură] a linguşi Turcia cu paguba noastră în toate modurile; vorbele mele fură calificate de d. Golescu Ştefan, de poesie, de d. Alecsandri, de fraze pompoase, de Al. Golescu, satirate etc. iar de D. Cretz [ulescu], zicînd că dumnealui mă admiră, dar nu poate jertfi familia sa, nemaiputînd intra în ţară etc. Astfel se sfîrşi o seanţă patriotică, o seanţă de români pelerini, cu patimi, cu egoism şi fără amor; şi sfîrşirăm zicînd Brătianului că prea vorbeşte multe în adunări. Poate că mă-nşel, dar aş dori să avem în 100, 1000 de martiri. Mi se pare că atunci şi atunci numai ne vom face rumâni; astăzi o să mergem la un fel de banchet, dar sunt sigur că banchetul nostru o să fie ridicol, mort ca şi guvernarea noastră. Populul care fu vrednic de Libertate, el, carele a ţinut-o ş-ar fi susţinut-o cu viaţa lui, stă pe cruce şi noi... aer câmpestru; Scriu jurnalele că Rosenthal arestat s-a spînzurat în temniţa sa; în iubire cîinele este domnul omului; guvernul ca să mă ruine nu numai c-a isgonit pe tovarăşul meu, ci că după ce prin amăgire a aflat starea comerciului meu, a dat fonduri unui om ca să deschiză altă magazie."

*

Şi-acum *cuvinţele* din *Le Voyageur français* al abatelui Joseph Delaporte:

„Oraşile Amathont şi Pafos; a Chiprului înpregiurări; dărîmăturile hramului Veneri, stîlpi căzuţi. Această dumnezeoaică la oltar aduce jertfă cu foc; curţile Afroditii, acei frumoasă împărătească; înplinirea poftilor ei; dată la desfrînare; spre mulţămirea desfătărilor lor din vremea ei; Oraşul Pafos, zic să fi fost zidit de Chinir, craiu Asirii; o bună fire şi smerită; înpotriva îndulcirilor şi desfrănărilor Afroditii; dumbrava ce era lui afierosită; un mic munte, acoperit cu stridii înpietrite; fielurile de zahierele; toţi şoricii mîncîndu-i; turcii neţiindu-se de legătură, au tăet pe acé mai multă parte din ofiţării garnizonului, iar pe gubernant de viu l-au jupuit şi, sărîndu-i pielé, au uscat-o la soari, apoi au trimis-o la arsenal de la Constandinupoli; de acolo au furat-o rudele lui şi zic că şi pînă astăzi se află pieile acestui mucenic la Veneţia; oraş Morfos, care în tot Chipru nu este altul ca să-l întreacă la nostimadă; un pré frumos loc, ce este plin de minunate zidiri, prăvălite. La acest oraş în vechime au fost hramu dumnezeoaicii dragostii; avînd în vesele grădini casă de primblare; ca să scape de sila cavalerilor ce se numia bisăriceşti pe care foarte o iubiia; muntele Olimbu; să acopere de oarecare smoală; la ostrovul acesta se găseşte piiatra ce să numeşte amiiant; vinul Chiprului; corăbiile ia un miros de smoală; nimine nu poate lăcui de acele mari călduri; am mersu la Halepu; să arată la videre o galerie de aticescu orden; ce este împregiurat cu parmaci ca o galerie; sunt scrisă arăpeşte sau stihuri din Alcoran; tavanurile, păreţii, uşile, ferestrile sunt bine zugrăvite, la unile încă şi poleite. Le fiştecare casă sunt sterne pentru apă, de piiatră sau de marmură, înpregiurate pentru răcorială cu copaci verzi, pentru ca să ţie

văzduhul caselor răcoros; acele mai de laudă zidiri în Halep sunt gémiile între care unile au frumseţă de mare cuviinţă; la Halep sunt şi mare hanuri pentru conăcitul şi odihna călătorilor; boala Halepului; o cîmpie sălbatică foarte răsfăţată; Halep spre Efrat; hranul Scărbirî; lucruri slăvite; caii lesne strică; în mijlocul unui ţinut cerşav; să înbrobodescu cu mamucu (văl) îmbrăcat în foarte proaste haine; la ovrei cleescu ochii miresei; pentru evlavie au murit, leşinînd dă foame; beau apă sau şărbet, café foarte adese; îşi pierd ţineré de minte şi puterea; la praznice turcii pun luptaci de să luptă, ăştia sunt numai cu nădragi de piele, strîmţi şi scurţi pînă la genunchi, iar încolo tot trupul despuet şi uns şi cu untdelemnu; sunt cu totul daţi la leneviri; toate fimeile îşi văpsesc de opşte unghiile de la mâni cu canâ şi la picioare văpsescu călcâiele şi degetile; bărbaţii îşi văpsesc, cînd încep a încărunţi, bărbile cu răstic, le fac negre; cîmpia Damascului ce este răsfăţată; acolo au zidit Dumnezeu pe cel dintîi om; şerpii cei prilestitori ce au putut amăgi pe Adam şi pe Eva; foarte m-am nevoit; Chedrii Livanului, aceşti copaci înfloresc pe zăpadă; chiparisii; oraşu Balbic; ordenul corinthicescu; trupu stîlpilor; prilestitoare şi înpodobite grădini ce se adapă cu multe limpezi şi răci pîraie. Văzduhul întrînsele, lin pururе, închipuieşte a fi o necontenită primăvară; aceşti din singurătate creştini norod; caznă trupiască; trecînd acele neroditoare locuri ale Antilivanului; oraşu Palumiru; să sufere urăciune şi supărare; mormîntul acelei iubite ţiitoare; atîta părăsire de odihnă şi de gingăşiile femeieşti; batgiocură neprimiind; luînd împăratul cetate; s-au şters toată trufia; de care auzire turburîndu-să Avriliianos, au poroncit de au tăet capul acestui slăvit om care ritor au murit ca un iroas; am văzut hramul Soarelui; iprodromion sau orice feliu de zidire pentru vesăliile norodului; Prăvăliturile Palumirului; Palumirul în floarea lui; ei urma eghiptenilor la slăvita zidiri, la bălsămitul trupurilor celor moarte, persilor la desfătări; la procopsala învăţăturilor; ce petrec în sănătoasă climă şi curat văzduh; muerile poartă mamuc ca turcoaicele, cum şi toate levantinele, dar aceste de aice nu sînt aşa de sanchii; cu lesnire le poate cineva rădica mamucu fără a nu să turbura ele nimica; Vavilon la Efrat; Cair; de curînd au zidit slăvite curţi; fac mare evlavie; urmile picioarelor lor tipărite în marmuri; la Eghipet foarte rar se întîmplă ploi; acolo mai este şi o sternă în care apa o aduce cu o maşină cu roate; monarşii Eghiptului, cu scoposu ca dipe moarte, lor să li se păzească cîţiva ani trupurile întregi, cu zidiré piramidilor. Atîte milioane de oameni au tiranisit la lucraré lor; scripturi ieroglificeşti; smochin eghiptenesc; Lavirinthu Păsări; monarhi sihastri; dimonul Asmodei; doi mari colosoşi; marmură sîngepie; scripturi greceşti şi letineşti; căderé apii făcè groaznic urlet; sirale sau niamuri; astrologhi; cămeşi de burungic; ele pot să înştiinţeze pe ibovnicii lor unde să se înpreune fără a nu-i scrie şi fără a nu-l înştiinţa cu cuvîntul. Pun într-o basma sare, pîine, grîu, o bucăţică de lemnu, paie şi alte cevaşi, toate deosebite. Aceste fieştecare însămniază deosebita pricină; care pentru ibovnic sunt foarte aeve şi o nostimă limbă:

iar celelalte sunt cu coarne ca melgul; prepelițe, sitari, prunduri și granguri; apoi s-au anghinisit să le dè arapilor; pravilele céle de creminal sunt foarte strașnice; foarte priveghiată; toată avere și podoabă lăcașului lor este rîșnița și cîteva oale; vacile, caprile, măților, cîinii și păsările; nu poate fi mai murdar traiul; bună creștire; toți trăesc batgiucuriți; înbrobodească cu mamucul; făgăduieli cu bani, cu îngroziri și cu bătăi; c-o tavlà de café și zarfuri; vivliotică (bibliotecă), roduri, ploduri, verdețuri; este mare putoare și scîrbă; cule zidite, în patru ziduri; mavzolele (mausolee) deosebite înfrumusețări lucrate; toată bogăția grădinilor este în alămîi și în naramzi; unile odăi au în mijloc heleștei făcute cu marmuri, tavanurile cu oglinzi, în care văzîndu-se peștì ce sunt în eleștee se pare că umblă prin tavan; groaznic gioc despoticesc; înmicșurat; munți plini de aramă; îi dau iar pre dînșii vinovați; ei trăesc în selașe pe munți; ei trăesc supt corturi; catafronisiți (disprețuiți); legea muamateniască; cît să nu moară de flămînzie; o mare tarabă de fier; tot să mișelăsc; la mueri acè mai întîi frumusețe se socotește grosime, cu cît este piste măsură mai groasă, cu atît este mai lăudată și, ca s-o capete, mănîncă numai măduvă; garah (turcește = chirurg); Grechia și acele mai mari ostroave de la Arhipelaghos; Ostrov Aghia Mavra; muntele Aruncarea ibovnicilor; mare megaloprepie; neguțitorii Evropei încarcă corăbii de la acest ostrov cu scorțișoară; cetatea Zachintului, cum scrie Omir că este încongiurată de dumbrăvi; pămînt îndestulat; nostimă stăpînire a Venerii; ce au arsu o parte din Asia; o grămădire de munți sălbatici și neroditori; ostrov cu două limanuri; Hersonul Moreii unde franțujii fac mare neguțitorie; sfeti Atrianos; apă limpede și prea bună; garnison; am băgat de seamă la pieptul unei statue de marmură albă care negreșit era săpătura Sererii pentru că avè înpregiur săpate coșuri cu spicuri de gîru. Obrazul era tot stricat, spata din dreapta plină, delungul păr legat cu lentă; La piept este făcut capul Meduzii ca cum ar fi legat cu două lente și spînzurat de gîtul statuii. Toate lucrate cu mare iscusință de truda mîinilor acelui slăvit meșter Pracsitel; zugrăveli de muzaichi; lovirea războiului; carauluri; orchestrul; felinariul lui Dimosten; Felinariu este un mic turnu de marmură în care acest filosof se trudè la meșteșugul învățăturii evglotii (bunei rostiri); cibote mohorîte; acel calidonesc Bahus; la Rodos, din rămășițele acelui colosos care li-au încărcat pe 900 de cămile; acest ostrov este afierosit soarelui; zidirile pornite spre căderi; aporie (rătăcire); ostrovul Plicandul; oarește pămînt; s-au găsit hramul lui Neptun; fire de frumoasă și foarte prilestitoare; tot pămîntul ostrovului de obște este destulat cu tot feliul de roduri; ogrăzi pline cu fără număr izvoare; dinapoè unui munte; împregiurate cu copaci cu finicuri; Ostrovul Evuveii; Ioan, făcătoriul de tragodicești stifuri, Theopompie, ustornicul și Teocrit mateofronul; copaciul din care curge mastihul se numește lenticsi (lentisc) și cu mai supțire miros; întărirea stomahului pentru oprirea urdinatului; și pentru griață; îl metaharisesc și la țintaruri de zugrăveli; pătrînichi dumestice; ca găinile; altă nimic n-am mai văzut vrednic de băgare de seamă; murdalîcul lor, lenevie și nestăruiala lor; Filosoful este

Pitahgora care s-au silit să întăriască sistima credinţii de metempsihosis; un prea frumos barelief; ocne de marmură din care se îndestula toată Asia; el cu chip tănăr şi înpregiurat de alţi oameni ca să închipuie giucînd, învesselindu-se; sinthesit stihurile iambiceşti; ostrovul Andiparos; această minunată auzire; pe care din picăturile de apă ce pică din boltă s-au făcut din prelungirè vremii ca o dumbravă cu copaci de cristal a căror lumină făcliilor noastre face o videre de cele mai frumoase văpseli; văpsală mohorîtă; oraşul acel mai mare este pus la loc înalt; Marea Ionicească; alergarea norodului la Delfa; în cap, piste fes fac saric de pînză de bumbac, acoperit cu emenele sau cu papură albă; peptul îl lasă deschis; sunt opriţi de carne; vorba umilită, trupul cilibiu; neînvăţătura lor e mare; ovelisc; ermitaş (loc de sihăstrie); triunfalnie (poartă pentru triumfurile împăraţilor); sulinar (urloaie de apă); adriiant (idol sau statuie pentru viteji), eghir (velet turcesc de la Meemet)."

*

Blaga *(Spaţiul mioritic)*; plaiul ca nostalgie în cîntec (românul locueşte într-un cîntec).

— Fatalismul românesc (de discutat) tentaţia de risipire a caselor, modestia construcţiilor; peisajul e al doilea obraz al omului; orientarea spre transcendenţă.

*

— Aici zace un intrus de la Răsărit *(Pursewarden* — Durrell*)*.

*

— Brîncuşi susţine că statuia *Sărutul* are forma literei M (de la moarte).

*

Capricornul în casa lui Saturn, semnul solitudinii neliniştite, al cavernelor, al crizantemelor, al copiilor născuţi bătrîni, nesăţioşi de ştiinţă, semnul lui Sainte-Beuve, al lui Edgar Poe, al lui Cézanne (Saint-Simon despre el însuşi) (folosit parţial în *Săptămîna nebunilor*).

*

Saint-Simon simţind regala duhoare a celor cinci mii de curteni de la palatul regelui său...

*

Pasărea grădinar (cu leagăn), *ptylonorhynchidés*, masculul îşi face un edificiu, cu grădină în jur în care dansează ca să atragă femela. Defrişează un metru pătrat de la sol, într-un loc orientat spre sud pentru ca razele luminii să fie intense ziua. Face o alee din beţe, acoperite cu fire de iarbă (pistă de dans), ornată cu ornamente vărgate. Culorile preferate: albastrul-închis şi verde-galbenul. Caută lucruri (flori cu aceste culori), pene de papagal, fură perele de sticlă, fire de lînă, colificheturi metalice. Pasărea e pictor. Interiorul tonolei (butoiaşului) îl decorează cu sucuri de plante strivite de pereţi; în cioc ţine un fel de pensulă cu care pictează. Cînd florile se ofilesc, le înlocuieşte. Fură de la vecini pentru femelă; ţipă ca să atragă atenţia femelei; cînd apare femela, dansează pentru ea pe pista de dans, arătînd cu ciocul lucrurile furate. Arma

secretă: schimbarea culorii penelor; din bleu-pal în albastru-închis. De aia fură lucruri de nuanța asta. Femela pleacă; el atrage pe altele.

*

Ce opunea platonismului (adică curajului, dorinței și rațiunii) morala creștină? Milostenia, postul și rugăciunea!

*

Trebue să fie prea fericit pentru a nu rîde niciodată (Remy de Gourmont).

*

N-am vrut să sculptez păsări, ci sboruri (Brâncuși).

*

Politica este arta posibilului (Manchester).

*

Between the idea
And the reality
Falls the shadow.

(Între idee și realitate coboară umbra); T.S. Eliot: *The Hollow Men).*

*

Forța nu este decît o chestiune de lozinci (dreapta americană, citată într-un discurs al lui Kennedy).

*

Un poet mănîncă mai puțin decît leii lui Iulius Cezar (Juvenal).

*

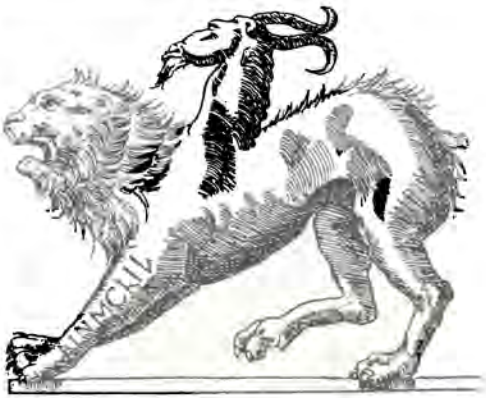

Timpul este un copil care joacă zaruri (Heraclit).

*

Din *Byzanțul* lui Sir Galahad (pentru *Nero).* La Roma, zeii veniți din Orient se purtau mai corect unii față de alții decît filosofii școalei din Atena, care, din cauza șefilor de școli rivale, se duceau cu barca pînă la Cap Sunyon pentru a întîlni corăbiile care aduceau elevi noi și sub amenințarea cu moartea îi obligau să devină auditorii lor...

*

Nero ar fi persecutat și supliciat pe creștini, deși mai înainte îi protejase, pentru a se disculpa de bănuiala de a fi dat foc Romei. El încerca să arunce această acuzație pe seama creștinilor. Incendiul cruțase cartierul evreilor, care, pentru a evita o confuzie, îi denunțară pe creștini, și pentru a nu li se retrage privilegiile. Aceste privilegii permiteau evreilor să stea în imperiu fără nici o restricțiune și chiar să-și respecte religia lor. În fapt, istoria nu ne-a transmis decît numele a doi creștini martirizați de Nero la

Roma — al lui Paul şi, dacă se admite legenda pontificală, a lui Petru. (Din *Enciclopedii.)*

Mă gîndesc că Nero a putut fi victima unei propagande ulterioare, o propagandă manifestată pe mai multe canale; mai întîi, prin filiera succesorilor săi şi a aristocraţiei, pe care a disprețuit-o, apoi evreii înşişi, care urau Roma, ar fi putut răspîndi ipoteza că Nero şi-a incendiat singur propria capitală şi, în al doilea rînd, catolicismul ulterior, pentru a acredita legenda sfîntului Petru şi chiar a lui Pavel şi le face verosimil martiriul, deşi existenţa lor este ipotetică (N.).

Persecutorii creştinismului, al căror număr a fost stabilit de Biserică la 10: Nero, Domiţian, Traian, Marc-Aureliu, Septimius Sever, Maximinus Decius, Valerius, Aurelian, Diocleţian şi Maximian, nu sunt consideraţi ca atare şi de cercetătorii istorici. E greu să admiţi că s-ar fi declanşat o persecuţie generală împotriva unei religii care nu număra decît puţini membri şi aceştia erau obscuri, nu aveau nici o importanţă politică. (Din *Enciclopedii).*

Domiţian, gelos de puterea sa, se înfuria de cîte ori auzea ceva ce nu înţelegea. El deveni neliniştit şi crud şi începu să persecute pe oamenii cinstiţi, pe cetăţenii care doreau libertatea, pe stoicii care predicau virtutea. A gîndi liber era o crimă în ochii săi (Tacit, *Ist.* I. 1). Natural, creştinii erau foarte ameninţaţi de un astfel de regim, dar, dacă au suferit, nu a fost în mod special din cauza religiei lor. Nu este deloc dovedit că Flavius Clemens şi Domitilla, care au fost puşi în rîndul martirilor acestui regim, erau creştini. Există o scrisoare a lui Traian, în care spune că nu trebuie să se facă cercetări speciale contra creştinilor. Dacă sunt acuzaţi şi dovediţi, să fie pedepsiţi, dar pentru crime pentru care sunt pedepsiţi şi ceilalţi cetăţeni. El precizează că în nici o situaţie să nu se primească denunţuri fără semnătură (cred că inamicii religioşi ai creştinilor îi denunţau mereu). Deci această scrisoare interzicea în fapt persecutarea creştinilor. Totuşi, Biserica îl pune în rîndul persecutorilor. (Din *Enciclopedii.)*

Cauzele principale ale persecuţiilor contra creştinilor de mai tîrziu, persecuţii care au mers crescînd, nu s-ar fi datorat intoleranţei religioase a poporului, care admisese o mulţime de zei străini, ci: 1. acuzaţia adusă întîi evreilor, apoi trecută creştinilor, că practică în misterele lor fapte abominabile; 2. indiferenţa lor faţă de prosperitatea regimului şi ura contra Romei păgîne; 3. bănuiala că practicau magia. Sub următorii împăraţi, nu s-au dat legi noi, dar, din cauza unor calamităţi naturale, aplicarea legilor a fost înăsprită. Au fost persecutaţi în unele regiuni, crezîndu-se că ei sunt cauza unor cutremure de pămînt. De-abia începînd cu Decius a avut loc o persecuţie generală a creştinilor. (Din *Enciclopedii.)*

Scriitorii creştini din acele timpuri au fost Quadratus, Justin, Miltiade, Athenagor, Apollinaire, Meliton, Tertulian, Origen, care au scris cărţi şi le-au publicat, cărţi care, dacă ar fi fost scrise în timpul catolicismului, numai o singură pagină a lor ar fi dus la rug, atît cartea cît şi pe autor. (Din *Enciclopedii.)*

— Persecuțiile creștinilor sunt nesemnate dacă le comparăm cu persecuțiile pe care le-a aplicat mai tîrziu catolicismul împotriva așa-zișilor eretici. În sistemul catolic, erezia ori chiar indulgența față de ea sînt considerate o crimă enormă. Se promit recompense pentru delațiune. (Din *Enciclopedii.)*

Petronius (în legătură cu viața lui Nero — vezi Tacit). Viața lui nu e cunoscută decît datorită unei superbe pagini din Tacit: *Arbiter elegantiarum* sub Nero, atrage ura lui Tigellinus, care denunță legăturile sale cu Scevinus. Pierzînd influența asupra lui Nero, își deschide vinele, lăsînd un testament în care nu-l flata deloc pe Nero. Pliniu adaugă că, înainte de a muri, a spart un splendid vas pentru ca tiranul să nu se bucure de el. Din romanul intitulat *Satirae*, nu subzistă decît *Coena Trimalchionis*, cu caracter licențios și imagini obscene; are o limbă vie și picantă, plină de idiotisme; o știință a conversației. Eroul este Encolpe, care, din cauza unui adulter, aleargă prin lume împreună cu un tînăr libert fugit, Ascylte, și cu Giton, sclav, aproape copil. Urmează aventurile acestor trei în grota Quartilla, unde se celebrează infame mistere și ciudatele distracții ale ridicolului ospăț al lui Trimalchio, pe urmă șireteniile poetului Eumolpus. (Din *Enciclopedii.)*

*

Din: *La France mystique — tableau des excentricités religieuses de ce temps* — Alexandre Erdan, R.C. Meijer, éditeur, Amsterdam, 1860:

— *Frère Sottini, soeur Stupida* vorbesc de *sacré-coeur, sfinte picioare, sfinte mîini, cămașa sfîntă* etc.

— Nu e nici o absurditate care să nu fi fost spusă de vreo filosofie, nici o crimă care să nu fi fost comisă de o religie. Cele mai nebunești greșeli sunt cele pe care le naște fanatismul cel mai feroce.

— Catolicismul, școală răsbunătoare a trecutului; oamenii au fost zguduiți văzînd frumoasele și tinerele fiice israeliene chinuindu-se în flăcări în strigăte oribile. De la Barre, care a fost ucis de catolicism, n-avea nici 18 ani. Evanghelia a fost udată cu sînge; catolicismul a făcut din Christos un torturator și un călău.

— Swedenborg este un fluviu suedez, care s-a răspîndit succesiv în toate regiunile lumii mistice. Se numea Sedeberg, dar și-a schimbat numele cînd a primit revelația. De la 20 la 50 de ani a scris 40 de enorme volume de știință; de la 50 la 85 de ani a scris 60 de volume de viziuni și revelații. La 85, a murit. Unii se mirau că volumele sale sunt perfecte din prima scriere. „Cum aș ezita — spunea el — și cum să corijez ce scriu din moment ce ceea ce scriu îmi este dictat de sus?" În cărțile sale se simte circulînd doar un biet mediocru entuziasm. Ca filosof, e nul. Filosofia sa constă în a materializa în mod grosier și pînă la absurd concepțiile religioase. Dumnezeu e om, spune el, îngerii nu-l văd decît sub formă umană. Găsești în cer tot ce găsești și pe pămînt. Există locuitori și locuințe. Se face comerț și se fac tratate de pace. Există tot felul de locuințe, mobile, veșminte, după meritul personajelor. Aici se bea și se mănîncă. Există, de asemenea, și guverne. Îngerii vorbesc

și scriu, își exprimă gîndurile lor în scris. Eu am dovada — spune Swedenborg — prin mine însumi, căci mi s-au trimis de mai multe ori din cer foi scrise, semănînd absolut cu cele din manuscrisele noastre și altele ca foile imprimate.

Despre infern, Swedenborg are o idee ciudată: el crede că aici răii vor comite aceleași fapte pentru care au fost damnați. De exemplu, cei care s-au dedat plăcerilor și deboșei, vor fi condamnați să trăiască în lupanare infernale; numai că unde vor crede că dau de flori vor da de spini. (Hélas! nu e nevoie să mergi în infern pentru asta!)

— Neamul uman — zice Swedenborg — este pepiniera cerului.

— Swedenborg zice: „Atest ca adevărat că Domnul, neputînd să se manifeste în persoană, a binevoit să mă aleagă pentru a învăța doctrina sa; atest că fiind mai mulți ani în lumea spirituală în același timp și în cea terestră, eu am văzut cerurile și infernul, am conversat de mii și mii de ori cu îngerii și spiritele."

— „Mi s-au prezentat un om și o femeie de pe planeta numită Mercur — spune el. Femeia era frumoasă, plăcută, dar mai mică decît ale noastre. Cît despre om, talia sa era mai înaltă decît a pămîntenilor și corpul său era mai puțin cărnos."

— Oamenii de pe Jupiter nu merg în picioare.

— Locuitorii din Marte nu vorbesc cu gura, ci cu ochii.

— Există trei ceruri: cerul lui Dumnezeu, cerul îngerilor, cerul morților. În fiecare cer e un soare. „Eu am văzut acești sori — spune Swedenborg —, m-am bucurat de lumina lor de mai multe ori, chiar pe timp de brumă și chiar noaptea. Aceste trei ceruri formează *Omul cel Mare*. Primul cer în care l-am văzut pe Domnul este capul; al doilea cer ocupă de la gît la genunchi; al treilea cer este format de extremități, brațe și picioare pînă la talpă. Există în cer un cult divin, asemănător cu cel al nostru; mi s-a permis intrarea în templele cerului, am asistat la predici."

— Demonul este așezat pe un măgar de foc, ale cărui flancuri sunt acoperite de șerpi roșii care-și ridică capetele împotriva călărețului.

— În 1757, Swedenborg susține că a fost martorul Judecății de apoi: adică a oamenilor morți de la începutul lumii!

— Swedenborg era un vechi celibatar, o fire dezordonată, care nu mînca aproape deloc și bea cafea de cinci-șase ori pe zi. Un nebun. În viața lui n-a existat nici o urmă de amantă. Totuși, a scris un volum profesoral, de 500 de pagini: *Deliciile înțelepciunii în amorul conjugal și voluptățile nebuniei în dragostea scortatorie* (venală). Permite concubinajul... Frazeologie mastodontică.

— La greci, demonii erau corpuri gazoase, fără forme determinate, la etiopieni erau monștri albi, la europenii Evului Mediu, erau monștri negri.

— Legenda tentației sfîntului Antoniu este de o obscenitate vulgară.

— *Scara lui Cassian* — una din cele mai celebre cărți mistice.

— 400 000 de execuții datorate Inchiziției (100 000 numai pentru Spania). Bula lui Inocent al VII-lea — *Summis desiderantis* 1484 — a fost o invitație la aprinderea rugurilor.

— În Germania, inchizitorul Sprenger a ars 10 000 de vrăjitoare și vrăjitori.

— Iezuitul Delrio a publicat o carte, *Disquisitiones magicae*, în care stabilește principiile torturării vrăjitoarelor; și găsește că tortura vegherii este cea mai bună și superioară tuturor.

— Părul celor care urmau să fie supliciați era ras: *„Imo et per totum corpus, et iam in partibus secretioribus; si faeminae sunt a feminis, si viro a viris.*

— Orice apariții divine sunt la fel de dovedite (sic!) ca și cele ale Fecioarei către Sf. Francisc de Assisi, idem Sfîntului Dominic, animarea fecioarei de piatră care avea să ducă la masacrarea albigensilor? Animarea tuturor madonelor de piatră, timp de 6 luni, în 1796 în scopul de a arăta mînia cerului împotriva francezilor și a Revoluției franceze.

— Eugène Vintras, maistru la uzina din Tylly, lîngă Caen, a primit vizita arhanghelului Mihail. De atunci, el a început să propovăduiască sub numele de Stratanael. A scris și o *Legislație generală a Providenței și a Foii veșnice* (!).

— Abatele Constant, ex-diacon la Saint-Sulpice, bun pictor, a devenit Eliphas Lévi. În timpul unei penitențe ce i-a fost impusă, a fost însărcinat să execute fresca din capelă și își ținea superiorii la respect nepictînd decît jumătate din figurile personajelor sale. A trăit cu Flora Tristan. În 1848, el s-a căsătorit păstrîndu-și calitatea de abate. A scris: *Dogme et rituel de la haute magie*, par Eliphas Lévi.

— Apollonius din Tyana a fost primul care s-a ridicat împotriva luptelor de gladiatori.

— Majoritatea barbarilor care au invadat Europa erau creștini, urmau creștinismul cel mai răspîndit pe atunci, arianismul. Arianii nu i-au chemat pe barbari; ei au trimis doar misionari. Ceea ce azi e privit ca ortodoxie, adică antiarianismul, era atît de slab, încît la Niceea, din 2048, numai 318 au votat pentru consubstanțialitate și asta sub presiunile lui Constantin care era influențat de fanatici ca Lactanțiu. Arius nu susținea că Christos a fost om, cum a fost acuzat. Disputa consta în următoarele: Arius, preot din Alexandria, elev la școala neoplatonicienilor, spunea că cea de-a doua persoană a Treimii a fost născută, ea este Eon, fiul născut din Eon tatăl, deci ea a început să existe la o dată determinată, înaintea căreia era un tată, dar nu era fiul, deci fiul este întrucîtva mai puțin decît Tatăl. E o idee atît de naturală încît se poate spune că înainte de Niceea toată creștinătatea era ariană.

— Ideea de consubstanțialitate, consacrată ca expresie de credință la Niceea, fusese propusă un secol mai înainte la conciliul din Antiohia și fusese respinsă.

— Împăratul Constantin se amesteca în treburi religioase, dar nu se botezase. Cei 318 episcopi erau atît de ignoranți, încît au trebuit să accepte la ședințele lor niște legislatori păgîni. Doi episcopi, morți în timpul dezbaterilor, au fost înviați de organizatori ca să-și depună semnăturile pe act

— *Sancta simplicitas* — o simplitate a sclavului, care își insultă liberatorii. Jan Huss fiind pe rug nu găseau paie să dea foc și atunci un țăran care ședea aproape a dat o fugă și a adus de la el un braț, cu un aer de

căință, dar și cu gravitate. Atunci Huss a spus: *Sancta simplicitas!*

— *Mormonii*, cu profetul lor Joe Smith. Îngerul i-a revelat că indienii din America sunt resturile acelor triburi din Israel despre care Biblia nu vorbește, cum face cu tribul lui Iuda după captivitate, că istoria secretă a acestor triburi era îngropată în pămînt pe la 4—500 era noastră pe o colină numită Cumorah în statul New York și că el le-a găsit gravate pe plăci de aur de 7—8 degete lungime fiecare. Smith a găsit în pămînt și niște lunete *urim* și *thummim*, cu care a putut citi plăcile, din care a ieșit *Cartea lui Mormon*, aproape la fel de groasă cît *Biblia*. Această carte este o istorie a vechii Americi, de la turnul lui Babel pînă în secolul al V-lea. De la Babel au ajuns în America două triburi, *Jarediții*, pe care domnul îi conducea din cauza probității lor; apoi, sub regele evreu Sedecias, bande de evrei, în special din tribul lui Ephraim și Manasse, traversară Asia și pe vase veniră în America, aducînd cu ei și tablele lui Moise. Apoi populația s-a împărțit în două, una, sub direcția profetului Nephi, cuprindea pe nephiții virtuoși, și alta, sub conducerea rea a lui Laman, numiți lamaniți. Nefiții victorioși ocupară America de Nord iar ceilalți plecară în America de Sud. Dar bunii nefiți se prostesc, în schimb lamaniții devin virtuoși. După ce răscumpărarea lumii fu îndeplinită de Iisus, acesta veni în America, lamaniții deveniră virtuoși, dar mai tîrziu se înrăiră. Nefiții fură distruși, doar un mic grup scăpă condus de Mormon și de fiul său Moroni. Mormon începu să scrie *Analele*, care fură terminate de Moroni, care le îngropă în colina unde au fost găsite de Joe Smith. *Cartea lui Mormon* are o bizară analogie cu o parte a *Bibliei*, cu aceea care cuprinde *Paralelipomenele* și *Regii*.

— Se pare că Joe Smith, în *Cartea lui Mormon*, nu a fost decît un plagiator. Iată istoria: în 1812, un pastor american, Spalding, arheolog, avînd și o imaginație vie, s-a dedat unor munci literare. Tocmai se descoperiseră în America vestigiile unor civilizații vechi. El concepe o istorie imaginară a aborigenilor, căreia își propune să-i dea titlul de *Manuscrisul găsit*, în care vrea să-l imite pe Macpherson în „publicarea" lui Ossian. La librăria lui Patterson, unde Spalding dăduse manuscrisul, era un oarecare funcționar Sidney Rigdon, ministrant baptist heterodox, care devine colaboratorul lui Smith. Sidney Rigdon a putut cunoaște manuscrisul lui Spalding în tipografia unde a stat mai bine de doi ani. Rudele și prietenii lui Spalding au declarat că manuscrisul a fost copiat, imitat de Smith. Trebue recunoscută frumusețea stilului și cinstea vizibilă a scriitorului, spune autorul. S-ar putea ca afirmațiile familiei Spalding să fie o manoperă infamă, urzită de fariseismul ortodox al lumii biblice, pe care autorul o compară acelei publicații evreiești *Toldos Jeschu*, care, la începuturile creștinismului, pretindea că explică cu naturalețe și dintr-un unghi extrem de favorabil Evangheliile.

— Nimeni n-a văzut *tablele de aur* ale lui Smith, nici chiar secretarii cărora le dicta traducerea. Dar în capul ediției din 1852 au fost publicate declarațiile celor care le-au văzut, printre care și secretarii. Mai tîrziu, soția secretarului Harris l-a denunțat pe acesta ca impostor, dar poate că

era răzbunarea unei femei părăsite, sau a fost captată de ortodocşi.

— Inscripţie pe altarul Atenei: *Zeilor Asiei, Europei, Africei şi Indiilor; zeilor streini şi necunoscuţi!*

— Moralistul Cato vindea sclavii bătrîni pentru a nu mai avea grijă să-i îngroape.

— Durerea dă dreptul la imortalitate.

— Cicero spunea că spectacolul oamenilor crucificaţi este un spectacol interesant şi-l acuză pe Verres că a răpit poporului roman această plăcere, lăsînd viaţa unui om condamnat la acest fel de execuţie.

*

— Mitul lui Amphion spune că lira lui dădea acorduri atît de perfecte, că acţiunea aduna pietrele zidurilor Tebei, care se ajustară singure pentru a înconjura cetatea sfîntă cu un zid inebranlabil.

*

Din: *L'Homme, le dieu et l'immortalité* — J.G. Frazer, Paris, Libr. Orientaliste, Paul Gonthier, 1928:

— Toteismul şi sistemul de clasificare al rudelor sunt extrem de vechi; primul e anterior, deoarece e format pe baza exogamiei, care este posterioară totemismului.

— *Exogamia* este un fel de instituţie puritană austeră. Ea a lăsat în zilele noastre gradele de rudenie interzise la căsătorie.

— Aversiunea incestului dintre fiu şi mamă este probabil mult mai veche şi mai înrădăcinată decît incestul dintre tată şi fiică. Se explică prin anterioritatea matriarhatului.

— Marile idealuri religioase par a fi produsul imaginaţiei masculine şi matriarhatul se explică prin aceea că bărbatul dă întîietate fiinţei din care ştie precis că se trage.

— Oroarea de incest are o origine necunoscută; ea e comună şi arienilor, şi semiţilor.

— Crimele sacre erau la origine rituri solemne, care copiau gesturile divine, oamenii crezînd că astfel îşi pot aroga puteri divine.

— Sărbătorile gen *Saturnaliile* au o origine foarte îndepărtată şi sunt în legătură cu miturile agrare. La început, a fost chiar regele cel care era ucis, apoi un substitut care probabil a fost mai întîi propriul său fiu, apoi un condamnat. Substituirea zeului printr-un condamnat ar fi început să producă decăderea religiei, mulţi refuzînd să vadă într-un răufăcător pe zeu.

— Iarna sau Moartea. Fustigarea aerului.

— Riturile pentru onorarea Fecioarei sunt inspirate după cele ale lui Isis.

— Dacă Christos a existat, atunci şi despre Osiris se poate spune acelaşi lucru.

— După bătălia de la Neerwinden, în secolul al XVIII-lea, cea mai sîngeroasă, din pămîntul udat de sîngele a 20 000 de morţi au ieşit o sumedenie de maci.

— *Però non mi destar, deh! parla basso!* (Michelangelo).

— Zeul care moare a fost folosit ca ţap ispăşitor.

*

Din: *La Torture* — Alecc Mellor, Ed. Les Horizonts Littéraires, Paris, 1949:

— Punct de vedere creştin, catolic, subiectiv.

— *La torture des brodequins* era limitată la o oră şi un sfert.

— Keitel declara în scris că cel de-al III-lea Reich înţelege să distrugă ideologia cavalerească a Războiului.

— Orice om are dreptul la tăcere.

— În cetăţile greceşti se torturau generalii învinşi, făcuţi prizonieri. Demosthene nu a ezitat să-şi tortureze un oaspete.

— Un pasaj din *Broaştele* de Aristofan (V. 618—620) conţine o enumerare a torturilor din acea vreme. Xanthias îi spune lui Eac: „Leagă-l de o scară, suspendă-l, dă-i cu biciul cu cuie, atîrnă-l, răsuceşte-i membrele! Poţi încă să-i verşi oţet în nări, să-l încarci cu cărămizi şi altele; numai să nu-l loveşti cu praz sau cu arpagic nou".

— Autorul justifică Inchiziţia, spunînd că ar fi scutit Spania de războiul de 30 de ani, i-a păstrat unitatea şi existenţa politică, a eliberat corpul naţional de lipitoarea iudaismului (sic!), a deturnat pericolul invaziei arabe islamice în Europa. (Autorul este rasist şi pare a aproba uneori practicile sălbatice ale Inchiziţiei.) După el, Inchiziţia este instituţia cea mai puţin înţeleasă a istoriei. Mai zice că pentru majoritatea oamenilor din Evul Mediu ea apărea ca ceva vital(!) şi că nu făcea decît să aplice o procedură pe care curţile de judecată laice o adoptaseră mai demult.

— Inchiziţia este totalitarismul religios. Altă scuză a autorului: ea n-a fost niciodată enunţată de papi decît în texte de drept canonic, niciodată *ex cathedra*. (Merci!)

— Zice: „Niciodată cruzimea umană n-a fost împinsă atît de departe decît în această epocă strălucitoare pentru umanism, litere, arte" (se referă la Renaştere!).

— Machiavelli a fost el însuşi victimă a Inchiziţiei.

— Nu Revoluţia Franceză a fost aceea care a abolit tortura, ci Ludovic al XVI-lea, prin *Declaraţia* din 24 august 1780, mai întîi *la question préparatoire*, apoi, în 1788, *la question préalable*. Montesquieu are cinstea de a cita pe toţi cei care au scris împotriva torturii, în timp ce Becaria şi Voltaire nu-i citează.

— Legile lui Moise ignorau tortura.

— În 1489, apare celebra carte *Maleus maleficarum*, un adevărat cod al vrăjitoriei. Simbolişti eminenţi şi poeţi mistici au cules apoi cea mai perversă floare a răului pentru a decora cu perversitatea sa chiar augusta grandoare a lui Dumnezeu — spune autorul. Anchetatorii torturau cu *Maleus maleficarum* sub ochi şi nu făceau să înceteze tortura decît cînd obţineau răspunsuri conforme cu ghidul pe care-l aveau în faţă; ei căutau verificarea unor ipoteze exprimate aprioric, nu adevărul; pentru cei care nu mărturiseau, s-a inventat expresia: *maleficiu de taciturnitate*.

— Autorul lui *Maleus maleficarum* era Sprengel.

— Cei care protestau împotriva torturii erau arestaţi şi puşi să semneze, după multă închisoare, că retrag ce au scris şi în caz de recidivă vor fi judecaţi ca *relapsi*, adică vor fi arşi pe rug.

— Voltaire admite *la question préalable*, dar numai pentru regicizi.

— Un indiciu suficient pentru a fi torturat era să fi avut o mamă vrăjitoare.

— Inchizitorul Jean Bodin a alcătuit inventarul monarhiei satanice, care numără, în afară de Satan, 72 de prinți, 7 405 926 diavoli, împărțiți în 1 111 legiuni, fiecare cu 6 666 membri.

— Primul stat care a abolit tortura a fost Suedia, după codul din 1734.

— Sub Petru cel Mare, fiul acestuia a fost torturat în fața tatălui și apoi omorît. Petru a pus să fie torturat și confesorul fiului, pentru a-i stoarce secretul.

— Revoluția Franceză ghilotinează cu dezinvoltură, dar dezaprobă tortura.

— Napoleon recomandă să i se sdrobească unui spion degetele, ca să afle planurile inamicului.

— Mussolini a spus: Omul nu e nimic; fascismul se ridică împotriva abstracției individuale bazate pe temeiuri materiale și utopii. În afara statului, nimic din ceea ce este uman sau spiritual n-are vreo valoare (!!!)

*

Din: *Péchés primitifs* — Louis Maeterlinck, Mercure de France, Paris, 1922:

— Fanatismul primilor creștini și ignoranța lor au fost în special cauza pierderii aproape a tuturor operelor de artă antice. Edictele lui Teodosiu și Constantin au permis distrugerea templelor antice. Sfîntul Martin du Tour devine celebru prin distrugerea templelor din Galia și a statuilor vechilor zei. Sfîntul Trofim, arhiepiscop la Arles, a distrus statuile de zei și zeițe care decorau amfiteatrul din acest oraș. Cruciații, după cucerirea Constantinopolului, au pus să se topească toate statuile de bronz adunate aici de Constantin și succesorii săi.

— Grigore I, zis cel mare, papa cel mai respectat din secolul al VI-lea, nu se mulțumea să ardă pe eretici, dar a pus să se ardă biblioteca Palatinului, fondată de împăratul August, ale cărei cărți fuseseră respectate pînă atunci și de către barbari. Tot el a stabilit celibatul preoților, găsind 6 000 de capete de copii nou-născuți din legăturile preoților cu diverse femei.

— În secolul al X-lea, papa Sergiu al II-lea, amant al faimoasei curtezane Marozia, ducea public o viață de dezmăț. Fiul acestui cuplu monstruos deveni papă la rîndul lui, sub numele de Joan al VII-lea și își depăși părinții prin numărul și ingeniozitatea crimelor sale.

— Benedictus al IX-lea a fost ales papă la 12 ani, și a fost gonit de romani pentru dezmățul său nerușinat. Adrian al IV-lea, papă, fiul unui cerșetor englez, a edictat să fie ars de viu Arnold de Brescia pentru că a predicat împotriva luxului preoților și împotriva abominațiunilor Pontifilor romani. Iar papa Constantin al III-lea a pus să se desgroape și să i se taie capul lui Tancred, iar pe fiul acestuia l-a castrat și l-a orbit.

— Pelerinajele degenerau în saturnalii nerușinate.

— Pesta din 1349. Se anunță sfîrșitul lumii. Toată lumea se împăcă cu dușmanii, au loc flagelări ale celor care păcătuiseră. Cortegii de flage-

lanți goi. Ură contra evreilor, acuzați de cămătă fiindcă erau bogați și de magie neagră fiindcă practicau igiena și uneori medicina; au fost făcuți responsabili de epidemie. Torturi atroce îi făcură să mărturisească vini imaginare. La Bruxelles sunt arși de vii toți evreii, aruncați de călău într-o groapă cu foc, în aplauzele mulțimii. Se pune problema scurtimii fustelor femeilor și a mulării lor pe corp.

— A existat comunitatea Fraților liberului spirit, printre călugării cei mai instruiți, în Brabant, care spuneau: dacă la cele două extremități ale altarului au loc consecrația împărtășaniei *(hostie?)* și un act sexual între un bărbat și o femeie, aceste două acte au o valoare identică.

— Papa Bonifaciu al VIII-lea a ajuns papă fiindcă predecesorul său, Celestin al V-lea, din umilință creștină, a abdicat. Dar Bonifaciu, temîndu-se să nu pretindă iar tronul papal, l-a încarcerat și a pus să fie otrăvit în închisoare. După asta, l-a canonizat.

— *Clerici mercatores — beati possidentes.*

— *Quis in loco sacro cum aliqua muliere delinquat — carnaliter delinquat — si quis quamcumque virginem defloravit.*

— *Ac eosdem homines ne gignere et mulieres ne concipere, virosque uxoribus et mulieres ne viris actus conniugales reddere valeant impedire...* — puteri pe care vrăjitoarele le primeau în dar de la diavol în schimbul supunerii față de acesta.

— *Le parangon des maris.*

— După moartea lui Carol Quintul, care, după o tinerețe deboșată, a trecut la o austeritate împinsă pînă la fanatism, Inchiziția a făcut proces memoriei sale și i-a urmărit pe șefii săi spirituali; confesorul fu arestat ca eretic și predicatorul său muri în închisoare, iar cadavrul său a fost ars în piața publică.

— În secolul al XVII-lea clerul excomunica și animale și chiar insecte.

*

Din: *Magie et science secrète* — Th. W. Dabzel, Payot, Paris, 1939:

— Gîndirea copilărească și-a creat inconștient în magie un mijloc de a-și stăpîni propria incertitudine.

— Zeul *Quetzalcoatl*, numit *salvatorul aztecilor*, s-a oferit pe sine însuși ca jertfă și a ars pe rugul sacrificiului. Mit similar cu cel indian *(Purusha)*, frigian, creștin, al lui *Dionysos*, *Mithra* etc. Drept recompensă, inima lui a fost transformată în luceafărul de dimineață.

— *Quetzalcoatl* este *luna*.

— Tot așa cum Odin a făcut lumea servindu-se de corpul gigantului Ymir, în legenda vechiului Mexic, zeii Calcuatl și Tezacatlipoca au făcut lumea din înspăimîntătoarea zeiță Atlantentli, care avea la toate articulațiile niște beregăți devorante.

— După o legendă din China de sud, vîntul provine din ultimul suspin al primului om sau demiurg P'an Ku, în timp ce vocea sa se transforma în tunet, ochiul stîng în soare și dreptul în lună, iar părul forma covorul vegetal.

— Felul în care extaticul vedea lumea ar permite să se bănuiască raporturi pe care rațiunea în general nu le mai sesizează.

— A gîndi înseamnă a calcula în cuvinte — Hobbes.

— Înțelepții de azi, a spus un poet, sunt dușmanii beției. Secolele de altădată și popoarele de altădată s-au reconfortat la izvorul insondabil al nebuniei și beției sacre. Pentru înțelepții de azi, himera este o maladie și o întunecare a rațiunii. Și cu toate acestea, și azi, nu dintr-o profunzime născută din lipsa de rațiune se nasc minunățiile spiritului uman care se răspîndesc în toată lumea?

— Potrivit buddhismului, se disting o vîrstă de fier de 360 000 ani, una de aramă de 720 000 ani și una de aur de 3 440 000 ani. Aceste perioade adunate și înmulțite cu 1 000 corespund cu o jumătate de zi din viața zeului suprem Brahma. Începutul perioadei actuale, vîrsta de fier, urcă la anul 31 020 î.e.n.

— Un imn cabalistic (din *Zohar?)*:

Ca vocea apelor în mugetul torentelor, ca clipocitul apelor pe marea albastră, ca suflul vîntului de sud, primăvara, așa răsună acordul unui cîntec de laudă venind de la tronul splendoarei, lăudînd pe regele regilor. Un potop de sunete, un vuiet enorm, voci puternice în inima tronului pentru a cînta pe Atotputernic și, de mii de ori repetat, răsună strigătul: Sfînt, sfînt este stăpînul nenumăratelor armate!

*

Din: J.G. Frazer — *Le Trésor légendaire de l'humanité*, Ed. Rieder, Paris, 1925:

— *Gui = vîsc;* ramura de aur, creanga de aur, *le rameau d'or* este o *ramură de vîsc*, care are paiul galben; vîscul tăiat și păstrat mai mult se acoperă cu o tentă aurită, atît tija, cît și crengile și frunzele.

— Curse de porci, de cîini cu tinicheaua în coadă care erau dați prin tărbacă, de broaște, pe vaci călare, de-a-ndaratelea.

— Copiii lunii — steaua filantă —, meteori, eclipse, lăcuste, pîlcuri de ciori care furau pere și prune din pomi și găureau bostanii din bostănării sau strugurii pe araci. Strugurii se stafideau de secetă: o să fie vin dulce; calendarul vechi și cel nou. Țiganii cu ursul, bilaiseala.

— Pești tratați cu respect.

— Prin circ, noaptea, circula de mai mulți ani fantoma unui struț care murise de sete.

— Zeii tracilor au obrajii rumeni și ochii albaștri.

— Anemone roșii, născute din sîngele lui Adonis.

— Străzile erau pline de coșciuge și de lumînări aprinse; se comemora moartea lui Adonis, femeile își smulgeau părul, alții se crestau cu cuțitele. De sfîntul martir Cutare, patronul frunzelor de salcîm.

— Un roi de fluturi cu aripile verzi.

*

Din: *Le Musée des sorcières* — Grillot de Givry, Libr. de France, Paris:

— Primul rege ipotetic al francilor se numea Marcomir.

— Fațada catedralei Notre Dame de Paris are trei portaluri, cel din dreapta și cel din stînga sînt ornate cu feronerii care smulgeau admirația oamenilor celor mai iscusiți. Aceste *ferrures* se întindeau pe totalitatea fiecărui *vantail*, acestea de 7m/4 m.

Ele erau alcătuite dintr-o singură piesă și se bănuiește că fierul a fost topit, apoi sculptat la roșu, apoi pilit la rece. Travaliu gigantesc, de care numai Diavolul ar fi fost în stare.

— La Praga, în biserica Višegrad, există o coloană adusă de diavol tocmai din biserica Santa Maria din Transtevere, la cererea unui preot. Coloana se găsește și astăzi în biserica respectivă, sub o frescă ce povestește întîmplarea. La 2 000 de km, în biserica Santa Maria din Transtevere, pe o parte a navei, se găsesc 16 coloane identice, în timp ce pe partea cealaltă sunt numai 15 coloane. Despre diavol, însă, nu se mai știe nimic

*

Din: *Thalassa, Psychanalyse des origines de la vie sexuele*. Par dr. Sándor Ferenczi, Petite Bibliothèque Payot, Paris, 1972:

— După autor, există în fiecare o tendință de regresiune thalassală, adică dorința de reîntoarcere în oceanul abandonat în vremurile vechi. *La secrétion vaginale qui a un effet d'excitation érotique, a un odeur de poisson* (Heringslake), *odeur qui est produite par la même substance* (trimethylamine) *que celle qui prend naissance lorsque le poisson pourrit.*

— Expulsiunea produselor seminale în actul sexual ar corespunde aproximativ cu separația somei și a germenului, pentru că această satisfacție sexuală totală e asemenea morții și de aceea, la animalele inferioare, actul genitor ar coincide cu moartea.

— Somnul, moartea vieții de fiecare zi, o baie de muncă dureroasă, balsam al spiritelor rănite, al doilea izvor al marii naturi, aliment suprem al marelui ospăț al vieții... (Trad. Maurice Maeterlinck).

*

Astfel lumina și viața nasc din poala Nopții și a Neantului... Dar noaptea nu-și părăsește creaturile pentru totdeauna, ci le obligă în mod periodic să revină în poala ei tăcută. În fiecare zi trebue să revenim, vrînd-nevrînd, în poala nopții care ne hrănește... În obscuritatea ei trăiesc adevăratele mume ale existenței... (Autor: Trömmer).

— „Somnul este epoca vegetală a omului, cînd hrana și creșterea prosperă și chiar sufletul, atît de turburat în timpul zilei, renaște din nou" (Hufeland).

— Toate corpurile se formează după legi eterne. Și cea mai ciudată formă există conservată în secretul modelului primitiv (Goethe).

— Orice materie anorganică provine din organic, este materie organică moartă. Cadavru și om. (Nietzsche)

— Noi, medicii, spune Ferenczi, nu vedem niciodată o agonie liniștită. Chiar organismul devenit aproape inapt pentru viață luptă împotriva morții. O moarte naturală, dulce, manifestare neturburată a instinctului morții, nu există poate decît în fantazările noastre, ale dorințelor dominate de instinctul morții; în realitate, viața sfîrșește totdeauna în mod catastrofic, așa cum a și început, tot printr-o catastrofă: nașterea... Numai în momentele care preced ultimele mișcări respiratorii (uneori, totuși ceva mai devreme) se poate constata o reconciliere completă cu moartea și chiar expresii de satisfacție care semnalează ajungerea la un stadiu de calm perfect, ca, de

exemplu, în orgasm, după lupta sexuală. Nu fără motiv, primitivii își îngropau morții în poziții ciucite, foetale și nu poate fi considerată ca o întîmplare identitatea simbolică a morții și a nașterii în vise și mituri.

— Aproape toate popoarele primitive se supun unor obiceiuri care nu pot fi explicate altfel decît ca o supraviețuire a unui rit de emasculație care ar fi fost practicat la un moment dat. Ultimul vestigiu al acestui rit, pe care-l regăsim astăzi, este circumcizia. Probabil că această pedeapsă sau amenințarea cu ea să fi fost în vremurile foarte îndepărtate arma majoră a tatălui împotriva fiilor săi.

— Raportul care există între angoasa morții și excitația sexuală este binecunoscută.

— *Amphiximie* — amestec a două elemente constituante. În biologie, fuziune a doi gameți de sex opus. În psihanaliză (termen introdus de autor), fuziune a două tendințe parțiale.

— *Animalculism* — teorie după care gameții ar fi niște sosii în model redus ale individului adult; desvoltarea s-ar reduce la fenomenul de creștere.

*

Din: *Le Symbolisme dans la mythologie grecque* — Paul Diehl, Petite bybliothèque Payot, Paris, 1970:

— Miturile, după sensul lor ascuns, tratează deci două teme: cauza primă a vieții *(le thème méthaphysique)* și conduita înțeleaptă a vieții *(tema etică)*.

— Soarele și radierea sa, în vechime simbol al fecundației, devine mai tîrziu simbol al spiritului care luminează.

— Intelectul e simbolizat prin focul terestru. Flacăra care urcă spre cer figurează elanul spre spiritualizare. Intelectul sub forma sa evolutivă este servitorul spiritului.

— Apa și focul sunt — și una, și altul — simboluri de purificare. Focul simbolizează purificarea prin comprehensiune, pînă la forma cea mai sublimă cea mai spirituală: lumina, adevărul; apa simbolizează purificarea de dorințe pînă la forma sa cea mai sublimă: bunătatea. Apa e simbolul purificării caracterului (de unde ritul care prefigurează simbolic această purificare; apa lustrală).

Aici alegorismul coboară din vechea alegorie cosmică și agrară, care nu vizează decît fecundarea pămîntului. Căpătînd semnificație de fecundare a sufletului, acest simbolism se extinde asupra tuturor momentelor și se desfășoară sub forma de contrast — fecunditate-sterilitate.

— Fiecare funcțiune a sufletului este reprezentată printr-o figură personificată și travaliul intrapsihic de sublimație sau de pervertire se găsește exprimat prin interacțiunea acestor personaje semnificative. Spiritul e numit Zeus; armonia dorințelor: Apollo; inspirația intuitivă: Pallas Athena; refularea: Hades etc. Elanul evolutiv (dorința esențială) e reprezentat prin erou; situația conflictuală a psihicului uman, prin lupta împotriva monștrilor perversiunii.

— Minos, Daedal, Icar, personaje istorice. Dar numai semnificația simbolică, grefată pe fapte istorice, i-a ferit de uitarea care a lovit atîtea personaje istorice și fapte din acele vremuri îndepărtate. Simbolistica labirintului.

— Tantal. În acest mit, dorințele corporale sunt indicate prin fiii titanului — „carne din carnea mea, sau carnea fiilor". Fiii omorîți indică dorințe terestre sufletești distruse, aneantizate în mod pervers: adică refularea. Fiul ucis, servit la masa zeilor, simbolizează exaltarea vanitoasă ajunsă la apogeu: refularea oricărei bucurii terestre, datorită convingerii eronate de a putea astfel transforma bucuria refulată în fericire sublimă, perversiunea în calitate spirituală și de a servi astfel idealul spiritului — divinitățile.

— Fiul ucis amintește și de sacrificiu. Or, sensul simbolic al sacrificiului este renunțarea la bunurile terestre din dragoste pentru divin. Astfel, simbolul fiului ucis se va găsi în miturile tuturor popoarelor. Cînd Abraham se pregătește să sacrifice pe fiul său, un înger (intuiția sublimă) îi relevă că singurul sacrificiu valabil e purificarea sufletului de orice exaltare, purificare ce are, ca simbol constant, deseori, animalul inocent, berbecele.

— În mitul lui Faeton, a cărui temă sau sens ascuns este producția vanitoasă care transformă adevărul în eroare, vinovatul nu este singur pedepsit. Flacăra distrugătoare se răspîndește și atinge pe toți locuitorii pămîntului.

— După Diehl, Poseidon simbolizează legalitatea perversiunii.

— Motivul tînărului cuplu: erou trimis și fecioară de cucerit nu se găsește numai în mitul lui Bellerophon, Perseu, Theseu, Herakles, ci în toate mitologiile populare și în basmele noastre.

— Frigienii erau proverbiali (la greci) pentru desfrîul lor. Boneta frigiană, simbol al desfrîului, însemna că Midas adaugă la dorința de cîștig și viciul: el maschează stigmatizarea rușinoasă a viciului său (urechile de măgar) prin boneta care e simbol al luxurii. Midas realizează astfel, prin întoarcere, deturnare, intenția secretă a primei dorințe privind bogăția, intenția implicată în mod egal în cea de-a doua alegere, predilecția pentru fluierul lui Pan.

Jurnalul de la Poiana

La 20 august am văzut sborul de încercare al puilor de rîndunică. Se pregătesc pentru marea călătorie. Cerul apăsător de toamnă al acestei veri i-a alertat pe păsăroi. Vor pleca mai devreme. Deocamdată, planarea are ceva vesel, victorios. Se aud micile ciripituri sub streașină ca în toți anii. Poate că va veni altcineva aici și micul Paradis unde s-au scris atîtea pagini se va părăgini sau va fi înflorit de alte mîini. Brazii au crescut în unsprezece ani și au făcut un zid verde spre șoseaua de sus, plutele au acoperit partea dinspre vila de peste drum, a studenților. Numai spre ulița acum pietruită, au dispărut, din graba mea, cei doi salcîmi bătrîni care acopereau și acel spațiu. Din fericire, în această vară, în iulie, localitatea a fost pustie și curiozitatea publică a fost mai rară. Acum au apărut vilegiaturiștii lacomi de senzație, care vin să vadă, cum zice N., „cloașterul lui Barbone". În locul filosofului, apar cîinii care fac larmă, iar pe terasă se zărește un sportiv în trening, însoțit de amicul său, defilînd scurt de colo-colo pe podelele de lemn, cu mîinile la spate și ignorînd strada.

Eterne sunt numai aceste rîndunele, care vor traversa Mediterana şi cine ştie cîte se vor mai întoarce la primăvară. Păianjenii îşi fac de cap şi ei, ţes fire lungi şi încîlcite. Pradă au destulă, muştele se înghesuie pe geamurile care, date cu *Baygon*, devin un poligon de vînătoare. Nu am urît nimic mai mult decît insectele neruşinate care şi ele mă urăsc. Una dacă e într-o cameră, pe mine năvăleşte şi mă scoală din somn. Dinte pentru dinte...

*

Fişe pentru romanul despre *Nero*

Dintr-un articol scris despre cartea lui Hugh Trevor Roper, *Ultimele zile ale lui Hitler (Express, '65)*:

— În 20 aprilie '45, Hitler îşi sărbătoreşte 56 de ani. Îi mai rămîn zece zile de trăit. În jurul lui, oraşul e în flăcări. În bunker primeşte felicitări de la ultimii săi partizani. Festinul e sărac, pentru că Hitler e vegetarian. Arată ca o epavă. Are figura emaciată, vocea sa magnetică e voalată, răguşită. Doarme trei ore pe noapte, organismul său e ruinat şi totuşi reuşeşte cu ochii săi albaştri-cenuşii să-i vrăjească pe ceilalţi. De multă vreme medicul său particular îl droghează. Afrodisiace, morfină, somnifere, destroză, vitamine, hormoni. Trei injecţii pe zi. După alţi doctori, era o crimă şi au încercat să-l pună în gardă împotriva pastilelor cu stricnină şi beladonă care i se dădeau pentru a-i vindeca durerile de cap şi de stomac. Au fost alungaţi. Doctorul Brandt, care a încercat să-l avertizeze, a fost arestat; pînă în ceasul morţii, Hitler se interesa dacă Brandt a fost executat, dar acesta a scăpat ca prin minune. În iulie '44, în urma atentatului cu bomba pusă de Stauffenberg la cartierul general din Rastemburg, în Prusia orientală, Hitler a avut timpanele crăpate şi braţul stîng contuzionat. Ultimele lui instrucţiuni prescriu distrugeri şi masacre ale „raselor inferioare", a „verminei slave" etc.

— După el, un german învins nu e un soldat nenorocit, e un trădător. De ziua sa iese din bunker ca să decoreze nişte copii de 14—15 ani, care vin de pe front şi se vor întoarce acolo. Goebbels, deşi ştie că sfîrşitul e aproape, se preface că are încredere în profeţiile lui Hitler şi minte ca de obicei. „Führerul a declarat că, în timpul acestui an, norocul se va întoarce, el cunoaşte ora cu precizie, destinul e cel care ni l-a trimis pe acest om pentru ca noi să putem mărturisi miracolul. Dealtfel, Hitler a prezis două date: data de 30 ianuarie '33, luarea puterii de către el, şi data Republicii de la Weimar." În ziua de 12 aprilie, Roosevelt moare, Goebbels comandă şampanie şi-i telefonează lui Hitler. Eva Braun a trăit 12 ani în preajma lui Hitler, fără a-i fi nici soţie, nici favorită şi, după două încercări de sinucidere s-a resemnat să fie singura femeie din preajma lui Hitler, care se purta foarte atent cu ea. În 15 aprilie, Hitler îi ordonă să plece, dar ea refuză. De ziua lui e prezentă. Cei mai apropiaţi colaboratori îl părăsesc; totalmente rupt de realitate, „stăpînul războiului" îşi petrece vremea deplasînd batalioane imaginare. În 21 aprilie, concepe o vastă operaţie ca să degajeze Berlinul sub comanda generalului SS Steiner. Ordinul spune: „Orice ofiţer care-şi va reţine oamenii va plăti cu viaţa în următoarele cinci ore. Toţi, absolut toţi, pînă la ultimul, trebue folosiţi".

Dar atacul lui Steiner nu va avea niciodată loc. Nu mai există oameni, nu mai există avioane, nici blindate. În 22 aprilie, colaboratorii care au mai rămas sunt nevoiți să-i spună realitatea. El intră în criză și disperare. Urlă, se lamentează, înjură. E rugat să părăsească Berlinul, dar refuză. Se dezinteresează din acest moment de operații, refuză drogurile, concediază medicul.

*

Despre Churchill *(Paris Match, '65)*:

— Butadele lui Churchill: în '53, devine al 48-lea laureat al Premiului Nobel pentru literatură și le spune ziariștilor: „Sunt foarte mîndru că mi s-a decernat acest titlu, dar sper că nu veți avea un *parti-pris* cînd veți vorbi despre calitățile mele de scriitor". Jurnaliștii nu l-au iertat, și-au amintit că el nu aprecia în scrisul altora decît scurtimea, dar că el scria ca un fluviu care inundă. A fost unul dintre cei mai fecunzi scriitori ai secolului; lucra de fiecare dată cînd politica îi permitea, pînă noaptea tîrziu, fără a părăsi patul, dicta pînă la 9 000 de cuvinte la patru secretare. A lăsat mai mult de 40 de volume istorice și un roman de tinerețe, *Savrola*, despre care spunea: „Recomand cu hotărîre prietenilor mei să nu-l citească". A fost unul dintre scriitorii care au cîștigat foarte mulți bani cu scrisul. Înainte de război, cerea echivalentul a mai multe sute de mii de franci pentru un articol, iar memoriile sale de război au fost vîndute în '53 la două jurnale americane pentru un milion de dolari. Numai 6 scriitori englezi au luat Nobelul, printre ei: Shaw și Kipling. În scrierile sale se remarcă ieșirile feroce la adresa adversarilor, cuvintele de spirit și cîteva fraze cizelate.

— Formule istorice:

În 1916, în momentul ofensivei germane, îi asigura pe generali: „Va merge și mai rău încă, înainte de a începe să meargă mai bine".

În '40: „Să ne comportăm în așa fel ca și cum Imperiul britanic ar trebui să dureze încă o mie de ani și oamenii vor spune: a fost cea mai frumoasă oră a istoriei".

În capul *Memoriilor* își rezumă linia de conduită: „În război, hotărîre; în înfrîngere, dispreț: în victorie, magnanimitate; în pace, bunăvoință".

— Definiții:

Despre soția sa: „Jumătatea cea mai bună". Întrebat de ginerele său care erau cei mai mari oameni, a răspuns: „Stalin, Roosevelt, Mussolini". „De ce Mussolini?" „E cel mai mare dintre toți; a avut curajul să-și împuște ginerele."

Maică-sa fiind americană, spunea despre sine: „Sunt pe jumătate american și în întregime englez".

Despre vocația sa politică: „Am început din ambiție și-am continuat din mînie".

Despre ideile sale: „Romanii au anticipat adesea ideile mele cele mai bune". La eliberarea Parisului, trebuind să vorbească franceza: „Aveți grijă, voi vorbi franceza. Este o încercare hazardată pentru mine, care cere din partea voastră o profundă amiciție pentru Marea Britanie".

Despre Atlee, pe care-l iubea, dar pe care în timpul campaniei electorale îl înjura; cineva afirma: „Este un om modest", Churchill aproba din cap și

spunea: „Aveți dreptate, el este într-adevăr modest și are tot dreptul să fie modest cînd e vorba de el însuși". Altă dată povestește: „Un taxi gol se oprește în Downing Street: Clement Atlee coboară din el".

Despre Baldwin: „Istoria îl va judeca sever pe primul ministru. O știu fiindcă eu însumi o voi scrie".

Despre guvernul Chamberlain: „Este hotărît să fie nehotărît, este ferm în a fi ezitant, este inflexibil în fluctuații și puternic în neputință".

Despre Mc. Donald: „Mai mult decît oricine, știe să comprime maximum de cuvinte într-un minimum de gîndire". Fiind tînăr, o prietenă a mamei sale îi spune: „Nu mi-au plăcut niciodată opiniile tale politice, dar aversiunea mea e și mai mare față de mustățile tale îngrozitoare". Răspunde: „Nu există nici un motiv să luați contact nici cu unele, nici cu altele." În timpul Conferinței celor trei mari, Roosevelt intră pe neașteptate în cameră și-l găsește gol. El spune: „Intrați, intrați, Anglia nu are nimic de ascuns". Lady Astor, una din primele femei alese în Camera Comunelor, îl întrerupe în timpul unui discurs: „Dacă aș fi soția d-tale, ți-aș pune arsenic în cafea", Churchill se înclină și răspunde: „Madame, dacă aș fi soțul dv., aș bea arsenicul". Shaw îi trimite o telegramă: „V-am rezervat 2 bilete pentru premiera mea. Veniți și aduceți și un amic, dacă aveți vreunul". Churchill răspunde: „Imposibil să asist la premieră, voi veni la cea de-a doua reprezentație, dacă va mai fi vreuna".

— Vorbe:

„La Blenheim am luat două hotărîri importante: să mă nasc și să mă însor. Sunt profund satisfăcut de amîndouă."

„Cînd voi fi în cer, îmi voi petrece primul milion de ani ca să pictez".

„Gusturile mele sunt foarte simple, mă mulțumesc cu ceea ce e mai bun."

*

Din : Léon Daudet — *Sylla et son destin* (roman), Ed. Flammarion, 1922 (pentru *Nero):*

— În anul 82, intră în triumf la Roma și imediat introduce prescripțiunile. Mai întîi 80 de cetățeni, apoi, 440; apoi prescripțiile se întind în toată Italia. Este exemplul tipic al unei facțiuni victorioase care începe să-și distrugă adversarii din punctul de pornire.

— Sylla ia titlul de dictator, modifică Constituția în favoarea aristocrației, le ia tribunilor poporului dreptul de a propune legi. Mărește la 400 numărul senatorilor, îi declară inamovibili și-i gonește pe cavaleri din tribunale; după 2 ani de putere absolută, abdică.

— Se compara cu lancea aruncată către o țintă și care înghite în felul acesta durata.

— O primă idee ar fi că Nero (nu de la Daudet se trage!) are ca zeu Viitorul, de care se teme și căruia i se închină. Dar apare și altă idee: că zeul lui e Prezentul. De ce? El își spune că Trecutul nu există sau e un șir de prezenturi moarte, în timp ce viitorul e la îndemîna tuturor necunoscuților ca să-l poată falsifica. Viitorul e, mai ales pentru un dictator, nedrept. E aplicată aici *la philosophie de l'instant.* În felul acesta i se poate da lui Nero un suport existențialist, mai ales știindu-se că rădăcinile exis-

tenţialismului merg pînă la Socrate şi nici nişte filosofi ca Seneca nu erau departe de el.

— Iată o rugăciune a lui Sylla (Sulla, cum vreţi), pe care acesta o adresează lui Apollo:

„Dă-mi, o, Apollo, şi acest an, dă servitorului tău credincios seninătate în răzbunare, prezenţa Romei şi a Metelei (soţia lui), inspiră, o, înflăcăratule, teroarea supremă, care termină războaiele, acestui asiatic (e vorba de Mitridate) rebel la otrăvuri, generalilor săi, acestui retor închis în Atena, corăbii, dă-mi corăbii, care să mă ducă în Patria-mumă, pentru ca acolo să-şi expieze crimele lor aceşti nemernici datorită cărora altarele tale sunt acoperite cu negru. Stăpîne al sîngelui vărsat cu folos, sfătuieşte-mă asupra loviturilor decisive şi dă curaj soldaţilor mei".

— Pe Aristotel, Sylla îl numeşte strateg al spiritului.

— Iată cum răspunde el delegaţiei ateniene venite să-i ceară pace şi care-i propune un simulacru de predare, reglat în mod filosofic şi peripatetician, în schimbul unor cuvinte rituale, şi în afară de asta, că i se va permite să intre singur şi fără arme în biblioteca incomparabilă a Atenei, să consulte manuscrisele preţioase şi să-şi îmbogăţească astfel inteligenţa prin comori inegalabile. Iată ce răspunde Sylla:

—„Messire, vorbiţi de aur, şi argumentele voastre sunt de o rară înţelepciune, totuşi poporul roman m-a trimis aici nu la şcoală, ci la un asediu, pentru a-i pedepsi pe nedemni. N-aş putea să-mi calc datoria fără a o ofensa pe însăşi Minerva, fiindcă ea este refugiul şi altarul oricărei raţiuni. Mie îmi revine, şi nu vouă, să pun condiţiuni. Întoarceţi-vă şi spuneţi celor care vă trimit că cer predarea, pur şi simplu, predarea efectivă, totală, rezervîndu-mi dreptul de a pedepsi pe vinovaţi şi de a cruţa, bineînţeles, pe bătrîni, femei şi copii. Înţeleg printre aceştia din urmă şi pe filosofi, inclusiv dv., doar cu excepţia lui Aristion".

— Un citat: „Cu ochii spiritului, la fel de vii şi de pătrunzători ca ochii trupului, el vedea (în timpul reveriei sale) divinităţi secundare, dar eficace, aducîndu-i şi supunîndu-i planuri de asalt şi de stratageme, punîndu-i în mîini arme înflăcărate, ori ordonîndu-i să lovească pe inamicii săi şi dîndu-i chiar numele acestora."

— Enumerare de arme de luptă: pe zidurile cetăţii, pune să se apropie enorme *palintones*, care sunt catapulte cu tir parabolic, şi, de asemenea, *onagres* şi *carrobalistes*, aruncînd la o mie de paşi şi destinate să lanseze mari săgeţi de foc şi alte focuri gregoaze, care nu se sting. Mai avea preparate *helepole* sau turnuri rotitoare, care le permiteau, lipite de ziduri, să atace pe asediaţi de la acelaşi nivel. Berbecii prelungiţi cu lanţuri şi legaţi de porticuri mobile se terminau cu un cap de bronz sau de fier şi erau împinşi de o sută de luptători. (Vezi şi cap. *Arme* din *Enciclopedie.)*

— Una din maximele favorite ale lui Sylla: „nimic nu e mai desgustător şi mai periculos în administraţia lucrurilor publice decît un spirit frumos care pretinde să strălucească pe cheltuiala bunului-simţ".

— Dacă o femeie îi rezistă, e abandonată. Dragostea e o plăcere, spune el, nu o oboseală, şi nici o ispăşire.

— Dă atacul la ceasul primului somn, cînd imaginile de teroare sunt mai vii şi mai demobilizatoare.

— Se pretinde că el a decis să atace mai ales din dorinţa de a poseda ediţia originală a scrierilor lui Aristotel.

— În timpul jafului, femeile frumoase sînt prinse cu plase de peşti.

— Lui Sylla îi place să povestească fabule, cu leul, cu vulpea, dar de fapt toată lumea înţelege că el este eroul principal.

— Asediaţii îi trimit zece bătrîni ca să trateze, însoţiţi de zece fete frumoase, destinate şefului şi ofiţerilor săi, deşi acestea nu fuseseră cerute. Dintre fete, una, Eucharis, pe care Sylla o alege şi o iubeşte trei zile, e dovedită de informatorii săi că vrea să-l otrăvească în ureche. E obligată să bea ea însăşi otrava.

— Mytridate avea trei poeţi oficiali, foarte mediocri, însărcinaţi să celebreze inexistentele sale victorii.

— Mytridate considera că armata sa era cea mai bună pentru că disciplina era consimţită, nu impusă, pentru că toţi generalii săi erau filosofi care posedau diplome ce atestau ştiinţa lor. Dacă lupta cu cruzime, era pentru că voia să termine mai repede teroarea şi măcelul fiind mijloace umane de a scurta încercările stării de război.

— Fiecare soldat era cazat la cîte un cetăţean din vila cucerită, cu bilet în regulă; gazda trebuia să-i plătească o diurnă în tetradrahme şi să-i dea în fiecare seară o masă copioasă pentru el şi invitaţii săi, fără ca numărul acestora să fie limitat.

— În cazul că se produceau otrăviri ale soldaţilor săi, toţi cei din casa respectivă urmau să fie torturaţi prin apă şi prin foc, ucişi şi corpurile lor să rămînă expuse. Locuinţele lor şi cele ale vecinilor pe un perimetru de 200 de m urmau să fie arse şi rase de pe faţa pămîntului. Cei care, putînd să denunţe, nu o făcuseră, erau isgoniţi şi bunurile lor confiscate.

— Întrebat cum va proceda cu prizonierii răniţi, Sylla ordonă: „Umanitatea ne porunceşte să terminăm cu ei începînd cu cel mai brav, apoi capetele lor vor fi date balistarilor care le vor lansa în cetate ca să dea curaj celor ticăloşi".

— Cînd propune o decizie în Senat, Sylla nu uită să-şi roage vecinii să noteze cu grijă numele celor care au votat contra şi au combătut propunerea respectivă. 5 senatori recalcitranţi au fost chiar arestaţi la ieşire.

— Democraţia romană da vina incendiului, în timpul căruia dispăruseră *Cărţile sibiline*, pe gardieni. Sylla era de altă părere şi a oferit o primă importantă celor care îi vor denunţa pe culpabili. Acesta a fost începutul delaţiunii (de comparat cu *iacobinii* Revoluţiei franceze).

— Casa lui Sylla era plină de trofee şi de astragale (capiteluri, *goutiere*, susţinătoare de acoperiş).

— Sylla spune: „Puterea mea urmează unei lungi desordini. Trebue deci ca guvernul meu să fie la fel de dramatic şi fertil în episoade recreative şi înfricoşătoare, cum era cel al democraţilor. Din aceasta îşi trage revoluţia principala sa forţă şi astfel ea însăşi devine un joc de circ."

— După ce ajunge dictator, Sylla îşi amenajează o vilă la ţară, în aşa fel încît să-i poată trimite ambasadori şi pe prinţii oricărei ţări şi să-i trateze cu demnitate.

— Folicularii şi satiricii vremii, favorabili democraţiei, i-ar fi pus în

cîrcă tot felul de turpitudini, după propriile lor porniri.

– La triumful său, trei sau patru turbulenți dornici să vadă, dar fără intenție criminală, au încercat să depășească cordonul de pază, deși era interzis, și au fost dați morții fără nici o judecată.

— Privirea sa părea un foc în frig.

— În mod automat, sclavii cavalerilor proscriși erau eliberați și deci statul nu mai trebuia să ducă grija executării cavalerilor respectivi...

— Sylla i-a declarat inamici publici și în afara legii pe toți funcționarii care erau împotriva regimului său.

— Au fost confiscate averile adversarilor morți pe cîmpul de luptă, Sylla afirmînd că moartea nu-i o scuză și nu șterge crima. De asemenea, a aplicat retroactiv legile promulgate de el și a permis pedepse succesive pentru același delict.

— La hotărîrile de executare sau de proscripțiune, avea grijă să-și asocieze și pe așa-zișii moderați, pentru ca aceștia să fie compromiși împreună cu el și deci implicați în soarta celui condamnat. După el, cea mai mare cruzime era să faci legi blînde, fiindcă prin aceasta sînt încurajați criminalii; aceștia trebuiau tăiați puțin cîte puțin, de la călcîie spre gît prin felii rotunde, ezitante și timide.

— Pe libertul milionar Chrysogonos, care-i împrumutase bani, l-a trimis la galere și i-a confiscat toate bunurile fiindcă se arăta de o îngîmfare intolerabilă. Aceasta, în urma unui proces intentat de una din victimele libertului, Roscius, apărat de către Cicero chiar din dispoziția lui Sylla. Cicero, în calitatea sa de pretins republican, primise permisiunea să facă și cîteva aluzii discrete și înflorite în legătură cu libertatea pierdută. De fapt, discursul lui fusese în prealabil supus cenzurii lui Sylla, care adăugase chiar cu mîna sa unele trăsături și mai picante, pe care însă avocatul nu a îndrăznit să le folosească.

— În momentul în care cavalerii au fost declarați în Senat inamici publici, 5 dintre ei, care se așteptau la treaba asta, s-au otrăvit pe loc. În aceeași ședință, Sylla a decretat inamovibilitatea Senatului, dar abia după arestarea celor 200 de cavaleri, și abolirea cenzurii.

— În fiecare zi punea să fie bătuți la spate, cu vergi, în piața publică, un număr variabil de judecători.

— Avea o echipă de legislatori, din care reținem pe Multivalens, ale cărui lucrări juridice de o remarcabilă claritate și previziune, mai ales privind atribuțiile și puterile tribunilor (care, de fapt, erau despuiați de orice atribuții și puteri), făceau autoritate. Unii bănuiesc că Multivalens a fost inventatorul municipiului și al puterilor sale, a căror paternitate e în general atribuită lui Sylla, partizan determinat al libertăților locale și profesionale, inamic înnăscut al liberalismului vag și anarhic. Multivalens a pus însă doar la punct municipiul care a înlocuit, încet,încet, pe guvernatorii de provincie cu primari.

— A desființat Ordinul bancherilor și al plutocraților.

— Privilegiile clasei care pierde sunt date celei care cîștigă.

— Într-un roman despre Nero, Mytridate și urmașii săi ar putea să fie un simbol al levantinismului internațional și al plutocrației. Cînd se îmbolnăvește soția lui Sylla, inamicii îl acuză că el o otrăvește lent. Depistînd o astfel de clică de bîrfitori, i-a trimis

în exil, le-a vîndut averile și sumele le-a dat denunțătorilor, amici intimi cu cei denunțați.

— La pag. 243, aflăm că Sylla e primul care a aplicat principiul controlului averilor și legea ilicitului. Mulți spoliatori și traficanți notorii, cîte unii de origine sus-pusă, pentru a preveni sancțiunile acestor decrete, au venit să propună ei înșiși restituirea. Cîțiva au fost tratați cu indulgență, fiind doar invitați de a nu mai reîncepe. Alții au trebuit să restituie pînă la ultimul gologan în prezența călăului. Alții, mai delicați și mai sensibili, din cauza încălzirii diafragmei și a inimii, crăpară.

— Într-un oraș în care durata zilei de muncă fusese limitată la cinci ore, Sylla l-a pedepsit pe magistratul respectiv, precizînd că legile au hotărît libera durată a muncii...

— Orice rebeliune trebuia să plătească o răscumpărare.

— Era împotriva votului, împotriva cumulului înaltelor funcțiuni de stat și militare, care-i permiseseră lui Marius să răstoarne aristocrația. Sub el puterea militară a fost aservită Senatului.

— Pe ginerele său, Pompeius, care se arătase insolent, l-a supus la o amendă de zece mii de sesterți, plătibili pe loc, și destinați reconstruirii templului lui Jupiter.

— Înainte de a abdica, a dat trei edicte: primul: care suprima pe zece ani divorțul; al doilea: limita la trei sesterți de persoană cheltuielile în zilele obișnuite și la 30 de sesterți, cheltuielile de Ide, Calende, None și alte zile de sărbătoare. Al treilea: a decretat investitura solemnă a celor doi consuli aleși: Publius Servilius și Apius Claudius (reflecțiunile noastre: în realitate, el numește ca succesori doi oameni mediocri, care se dușmăneau între ei pe ascuns, știind că-și vor pune bețe-n roate unul altuia și deci nu vor fi tentați să conducă singuri. Totodată, le lasă spre aplicare și aceste legiuiri impopulare, pentru ca poporul să spună: pe timpul lui Sylla era mai bine).

— Spectatorii privilegiați ai abdicării lui Sylla au afirmat mai tîrziu că picioarele sale nu mai atingeau pămîntul.

— Părerea lui era că un funcționar de stat e un animal care trebue ținut fără încetare cu sufletul la gură, ca un majordom de categorie superioară. Nu suporta ca roțile mașinii să se învîrtească în gol. Pe cei care-l inoportunau la vila sa, îi punea să plătească două sute de mii se sesterți pentru o jumătate de oră de audiență, bani care erau vărsați coloniilor militare întemeiate de el.

— Își redacta singur memoriile, care însă au dispărut.

— Paralizînd la sfîrșitul vieții și nemaiputînd vorbi, i se aduce un primar care călcase ordinele sale și pune să fie executat prin gesturi, ca să fie sigur că i se ascultă ordinele și în clipa morții.

— Ca să nu fie desgropat de urmași și aruncat în Tibru, cum făcuse el cu Marius, a dat dispoziții ca după moartea sa să fie incinerat, deși în ginta sa nu exista acest obicei.

*

DICȚIONAR BIBLIC

Nume proprii în apocrife:

Acrabatene (imperiul scorpionilor), ținut în Palestina.

Asmodeu: molimă puternică, duh rău, Satana.

Atargatis: coroana tescuitorilor.

Ecbatana: vara, loc de vară, locul cailor, capitala Persiei.

Eliodor: darul soarelui.

Halicarnas: poporul mării; peninsulă.

Iamblic: trimisul lui Dumnezeu.

Gorgias: violentul.

Lacedemon: tunetul diavolului.

Lisimah: care desființează cearta.

Macabeu: ciocan, ciocănar.

Perseu: nimicitor.

Tracia: neliniște.

Nume biblice — cărți, pietre scumpe, măsuri și greutăți, bani, plante și animale

Agată: piatră scumpă, pare a fi aceeași cu hrisoprazul.

Ametist: cel care păzește de beție. Piatră scumpă, străvezie, de culoare violet-albastru.

Ban: cuvînt care derivă de la *banalis*, adică bani; 3 bani erau egal cu 2 dinari, deci ceva foarte neînsemnat ca valoare *(Matei*, V, 26, X, 29; Marcu, XII, 42).

Behemut: tradus de obicei cu hipopotam, calul Nilului, animal legendar din care ar fi existat un singur mascul și o femelă, un fel de bou sălbatic fără urmași. După Judecata de Apoi, celor drepți, spune tradiția iudaică, li se va permite să asiste la un spectacol măreț; mai întîi, îngerii vor ataca pe Leviatan și Behemut și vor fi respinși; pe urmă, aceste animale vor lupta între ele și se vor ucide unul pe celălalt, după care carnea lor va fi servită celor drepți, la un ospăț ceresc (iată deci că îngerii sunt considerați tot ca un fel de animale sau în cel mai bun caz ca niște gladiatori, nici măcar victorioși).

Curcubete: plantă uriașă, din familia mărul lupului sau laptele cînelui, 12 m înălțime.

Deuteronom: a doua lege sau repetarea legii.

Diamant: invincibil, în grecește.

Dud: baca în ebraică, pom originar din China.

Gologan: monedă mică romană, egal cu o pătrime din as.

Hrisopraz: de culoarea aurului, fum de culoare aurie, aur și usturoi; piatră prețioasă de culoare galbenă-verzuie, însemnată prin tăria ei, fiind întrecută numai de diamant.

Iacint: piatră prețioasă, de culoare galbenă-roșcată, de o mare duritate.

Jasp: strălucitor; mineral de quarț mat de culori diferite, sau opalul nobil care strălucește în culorile focului.

Ienuper: tînăr; arbust totdeauna verde.

Isop: plantă măruntă, aromatică, din familia mentei, care crește din abundență pe dealurile Palestinei; era întrebuințată la ceremoniile de purificare.

Nard: pachet cu ierburi mirositoare. *Nardostachis iatanansi*, din ale cărei rădăcini se scotea un ulei foarte scump; nardul provenea din Himalaia, de aceea era scump.

Obol: monedă mică, a șasea parte din drahmă.

Onix: piatră prețioasă, specie de agata fină, care se compune din straturi de diferite culori.

Opal: piatră prețioasă de culoare lăptoasă, cu reflexe variate, care era purtată de Marele Preot la piept.

Rubla: zimți, de la slavonul *rubli;* în grecește: *statir*, monedă care circula în Iudeea pe vremea lui Iisus.

Safir: piatră scumpă de culoare albăstruie.

Sardonix: piatră prețioasă scumpă, în trei culori: negru, alb și roz, întrebuințată ca ornament pentru sigilii.

Șofran: galben; *zarafan* în arabă; plantă bulboasă, cu flori verzi-străvezii.

Tamarisc: o tufă sau un pom asemănător chiparosului, cu flori roșii, de culoarea cărnii.

Topaz: piatră scumpă, de culoare galbenă și transparentă.

Jurnalul de la Poiana

De fapt, din cînd în cînd, o domnișoară blondă trebue să vină să mai scadă din părul creț al lui Codiță, care poate să producă anual lînă pentru două sau trei pulovere. Tunsul era legat la început de mari drame, ca și spălatul. Ca să nu mai vorbim de plecările mofturosului și drăgălașului la plimbare; cînd aude cuvîntul acesta, el (care știe 30 sau 40 de cuvinte) intră în delir, are isteria posedaților, tremură, latră, nu lasă lesa din gură, pe care tot el a adus-o și pe care trebue să i-o punem dar, chip de reușește! Se sbate, e apucat; doi inși abia ajung să-l țină. Singurul cu care nu-i merge este Lourdaud, care ia nuiaua și bate podeaua sau lovește alături de el. Șuieratul nuielii și ideea că va fi lovit îl potolesc subit, stă după aceea ca un miel. La baie, coana Lenuța și cu Furnicuța pătimeau cîte un ceas-două pînă ce-l aduceau la o culoare onorabilă. Umblînd mult prin prăfuitul nostru oraș, Rîmaru arată din cînd în cînd ca un coșar. Presimte că vine baia și, deși îl mănîncă blana, se ascunde de sub pat, tăcînd mîlc, să nu fie cumva extras din umbra subpatului, unde se simte cel mai bine pentru că e întuneric și poate trage la soamne în voie. În sfîrșit, după ce e vîrît în baie cu sila și i se potrivește apa, nici prea fierbinte, nici prea rece, se trece la frecat. I se astupă urechile, să „nu ia apă la galoși" (citește: să nu-i intre lichid pe acolo, că nu-i bine), și stă docil să fie adus la starea de curățenie. Mai prost e atunci cînd aducem föhnul. Sgomotul îl scoate din sărite, se smucește, deși îi place căldura și dacă e bine dispus, mai ațipește. Cade ca un copac retezat pe pat și se răstignește pentru a fi uscat și prin părțile delicate. Cel mai mult se muncește, în ce-l privește, pe la urechi, care strîng ghemotoace de lînă de nesuportat, dar, cu chiu cu vai, ajungem la dimensiunile reale ale organelor auzului, pe urmă, după spălat, la termene aproape fixe, urmează tunsul. În ce mă privește, îl prefer *hippy*, adică lățos, aducînd cu o oaie veritabilă, așa încît devin complicele lui la amînarea termenelor. Răstignirea cățelului are loc la București, în marele hol. Ștefănica îl ține de cap, altădată era legat de bot cu o fîșie de pansament, acum s-a căzut la înțelegere pentru că Marele Vampir a înțeles că altceva e să vină doctorul Stancu să-ți facă injecții și altceva să vină domnișoara aceea blondă cu foarfecele. Deci, după un ceas și mai bine, apare în fața ochilor adevăratul Giscard. Vampilov devine Giscard, adică un fel de salam de Sibiu cu coadă. Deodată i se văd ochii atît de vii, mustățile care aduc cu cele ale lui Laval și îl apucă o sprinteneală mîndră sau, mai bine zis, o neliniște. Încep să cred că starea nouă e legată de ivirea unei alte personalități

cîinești. Nu mai e greoiul Codiță, e un fel de cîine slab, ca un alergător de sprint, neliniștit, terorizat de sborul muștelor și al țînțarilor pe care-i vede la proporții enorme. Cîteva zile pare paranoic. Se sbate, fuge din loc în loc, caută ascunzișuri, cade greoi cu tot trupul pe podele, pe urmă iar fuge și caută un adăpost, se așază în brațele noastre cerșind adăpost, într-un cuvînt devine neajutorat, slab de înger, un complice. Îl protejăm, dar el, săracul, suferă de o diminuare de personalitate. Asta trebue să fie. Să întreb un specialist...

*

CÎNTEC DESPRE MINE

de Walt Whitman

Ceasornicul arată secunda — dar ce arată Eternitatea?
Am consumat pînă acum trilioane de ierni și de veri
Dinainte ne stau trilioane și altele dinaintea lor

Nu zic unuia mare și altuia mic
Cine-și umple timpul și locul este egal cu oricine
Eu sunt pisc al lucrurilor săvîrșite și receptacol al lucrurilor ce vor veni
Tălpile mele au bătut treapta cea mai de sus a scării
Pe fiecare treaptă mănunchiuri de evuri și între ele alte mănunchiuri mai mari
Am parcurs etajele inferioare și urc, urc mereu
Pe măsură ce urc și mă înalț, fantomele se ploconesc în urma mea
Departe în jos zăresc enormul Nimic primordial, știu că am trecut și eu pe acolo
O, dimensiune, elastic mereu întins
.....
Fiecare condiție decretează nu numai cele ce-o privesc, dar și ceea ce crește după ea și din ea
Iar întunericul mut, la fel ca celelalte
Noaptea deschide oblonul ferestrei și privesc departe sistemele sclipitoare
Și toate pe care le zăresc, cîte le pot număra abia tivesc hotarul sistemelor mai îndepărtate
Departe și mai departe se întind extinzîndu-se, mereu extinzîndu-se
Tot mai în afară și în veci mai în afară
Soarele meu se învîrtește supus în jurul soarelui său
Cu tovarășii lui se împreună într-un circuit mai înalt
Apoi într-altul mai mare se adună înconjurînd cu mici pete pe cel următor
Nu există oprire și oprire nicicînd n-o să fie
Dacă eu voi sau lumea și tot ce se află pe dedesubt sau pe deasupra celor văzute s-ar preschimba într-o palidă plutire, pînă la urmă n-ar însemna nimic.
Am fi reduși în prezent de unde am purces
Și-n timpul acesta, desigur, vom merge departe, mereu mai departe
Cîteva cvadrilioane de ere, cîteva octilioane de kilometri nu vor pune durata în primejdie și nici răbdarea nu i-o vor pune la încercare
Nu-s decît părți toate acestea, totul e doar o parte
Priviți oricît vreți de departe un spațiu nelimitat va fi dincolo
Numărați oricît de mult un timp nelimitat mai rămîne.

.....

Întîlnirea mea a fost dată, e certă
Eu știu că-s pe măsura timpului și spațiului și că n-am fost niciodată măsurat și nu voi fi niciodată
Eu sunt drumețul unei perpetue călătorii: (veniți și m-ascultați, voi toți!)
Cu dreapta vă arăt drumul mare, deschis tuturora
Nici eu și nimeni altul nu putem străbate acest drum pentru voi

Trebue voi înşivă să-l străbateţi
Azi, înaintea zorilor m-am suit pe deal şi
am privit cerul plin de stele
Şi i-am şoptit duhului meu: Cînd vom fi
cuprinş aceste lumi, toate, şi fi-vom posesorii
plăcerii şi ai ştiinţei tuturor celor închise
în ele, oare vom fi atunci mulţumiţi şi
sătui?
Iar el răspunse: Nu, atunci dealul acesta
va fi cîmpia de la care porni-vom spre alte
înălţimi
În ceasul acesta şi voi îmi puneţi întrebări
şi vă ascult
Şi vă răspund că nu vă pot răspunde, trebue
să vă căutaţi singuri răspunsul...

*

Limbajul bisericesc, care a inspirat cronicarilor strălucite expresii: „Scriu cu mîna de ţărînă", sau: „Mă-nchin Măriei Tale pînă-n verdele pămînt" etc. Poate o incursiune în *Filocalia* (7 volume apărute pînă acum) ar fi profitabilă. Să vedem, deci, primul volum îngrijit cîndva de părintele Stăniloaie, fost profesor la Academia teologică „Andreiană" (Sibiu, 1947).

Mai întîi, aparatura monahilor: *pustiul, peştera, munţii.* Semn al supremei umilinţe: *dispariţia mormîntului;* pieri, adică, fără urmă, întru Dumnezeu.

— *Cuvintele:* „Să ne încununăm întru Dumnezeu; multul banilor; să te razemi pe bani; se adapă moartea; neastîmpărarea limbii; viaţă cuvioasă, preamărită; pofta şi mînia, relele cele mai mari; omul raţional n-are lipsă de cuvîntări multe; aprinzîndu-se de plăceri; moartea sufletească; păcatul e o patimă a materiei; umpluţi de răutate; grăirea de rău; a trăi înfrînat; lucirea scurtă a bogăţiei; turbat de nălucirile lumeşti; păcatul ca patimă a materiei; răul se prinde ca rugina de aramă şi necurăţia de trup; întristarea şi plăcerea sunt tumori ale trupului; Dumnezeului îi place să nu fie păcat în om; în tăcere naşte mintea cuvîntul; îi lucrezi mîntuirea; nimeni nu e bun, nerusinat fiind, iar cine nu e bun e sigur rău şi iubitor de trup; cea dintîi virtute a omului e dispreţuirea trupului; mintea e mai presus de lume, fiind nenăscută; Dumnezeu e bun, fără patimă, neschimbător; el nu se bucură, nu se mînie, căci bucuria şi întristarea sunt patimi; nu primeşte daruri, pentru că atunci s-ar birui de plăcere; cel mai mare păcat: necredinţa în Dumnezeu şi iubirea de slavă" *(Sfîntul Antonie).*

Cuvintele: „cu moarte bolnăvicioasă vor muri; monahul să n-aibă muiere; vin mohorît cu urîciunea drojdiilor; întru pohte se află tot omul leneş; să omori patimile trupului; mintea preacurveşte în cuget; cînd postiţi, nu vă smoliţi feţele ca fătarnicii; mînia e vinul şerpilor; dracul întristării; despre slava deşartă; cine păstoreşte turmă şi din laptele ei nu mănîncă?; de s-ar întîmpla vreo nepurtare de grijă; cum se face că luceafărul care a răsărit dimineaţa a fost aruncat pe pămînt şi marea a devenit o coajă de nucă iar tartarul adîncului un rob?; pîntecelui nu-i da pîine să se sature şi necăjeşte-l cu apă; monahul trebue să se poarte ca şi cînd mîine va muri; mîncare mai uscată şi vieţuire aspră; răşină străvezie de Livan; rugăciunea e vorbirea minţii cu Dumnezeu; năvălirile dracilor; străduieşte-te să nu blestemi pe cineva în rugăciunea ta ca să dărîmi cele ce zideşti făcînd rugăciunea ta; aici ochiul neîmprăştiat în rugăciuni; monahul se socoteşte gunoiul tuturor; învelindu-se în cuvenita ru-

şine; iar voi, rugîndu-vă, nu bolborosiţi!" *(Sfîntul Evagrie Ponticul.)*

Ioan Casian, Romanul: monah în Vifleem. Cele cîteva patimi după el: lăcomia pîntecelui *(gastrimargia)*, curvia, iubirea de arginţi *(philargyria)*, mînia, întristarea, lenea *(acedia)*, slava deşartă *(cenodoxia)*, mîndria. (Întrebarea mea: de ce întristarea e un păcat la creştini?)

— *Cele opt gînduri ale răutăţii.*

Cuvinţele: „Sodoma a căzut din cauza îmbuibării cu pîine; cătînd la muieri ai şi preacurvit în inima ta; nici muiere nu cunosc, nici feciorelnic nu sunt (Sf. Vasile, Episcop al Cezareei Capadociei); să nu fii curvar sau lumeşte Esau; idoli scobiţi în aur; părerea cea moleşită şi necredincioasă; nebune, într-această noapte voi cere sufletul tău, iar cele ce-ai adunat ale cui vor fi? S-a turbat de mînie ochiul meu; întru inimile voastre, în aşternuturile voastre, vă pocăiţi; soarele să n-apună peste mînia voastră, nici să faceţi loc diavolului; mîini cuvioase; dragostea nu pismuieşte, nu se mînie, nu se îngîmfă, nu se întărîtă, nu gîndeşte răul *(Apostolul)*; să-ţi topeşti trupul cu postul şi privegherea; ei au petrecut în pustietăţi iar cu sărăcia s-au nevoit a cădea în virtute; luminătorul trupului e ochiul; cu sfat bea vinul; prin batjocura diavolului a căzut din înălţimea vieţuirii sale în adîncurile morţii; dracul care te răpea prin tăcere."

Nil, Ascetul: Poveştile sale descriu omorîrea călugărilor de la Muntele Sinai cu prilejul unei năvăliri a barbarilor. Biografia lui se găseşte în *Sinaxarul din Constantinopole*, vol X, al lui Nichifor Calist. A fost prefect al Constinopolelui pe vremea lui Teodosie (337—395). A trăit în muntele Sinai, după ce familia i s-a destrămat.

Cuvinţele: „Constantinopole cel greu încercat de cutremure şi foc ceresc!; A fost exilat stîlpul bisericii, lumina adevărului, trîmbiţa lui Christos, preafericitul episcop Ioan (Gură de Aur); harisma nepătimirii depline nu se poate cîştiga în viaţa părintească; călugării chinoviţi cu viaţă moleşită pe la 425."

— Nil, Ascetul, a mai scris, în afara *Scrisorilor* şi a *Cuvîntului ascetic, Către Magna diaconească din Ancyra, despre sărăcia de bună voie* (425—427), în care se înfierează călugării care cerşesc. După el, sunt trei feluri de sărăcii: 1) cea înaltă, a sfinţilor şi protopărinţilor dinainte de căderea (aceştia lasă sufletul să se dedice lui Dumnezeu); 2) sărăcia mijlocie (care îngăduie grija faţă de trup); 3) sărăcia cea mai de jos (care leagă sufletul de cele pămînteşti).

— Altă scriere a lui Nil: *Tratatul despre folosul ce-l au monahii petrecînd departe de oraşe, în pustie (Despre petrecere în singurătate* şi *Tratatul despre cele opt răutăţi).*

Cuvinţele: „A fi în Scripturi; primind plăcerile de sub pîntece; se aruncau asupra meselor strălucite, lihniţi ca cîinii; să te înfrînezi de la vin; vieţuire molatică; trebuinţele neapărate ale trupului; căzuţi din filosofie; să lepezi cele plăcute ale vieţii; să ai sufletul în cinste; petrecînd în sărăcie; să te spargi de sătul ce eşti; cei ce ne-au răstignit lumii şi ne-au lepădat de viaţă; a te ridica la firea îngerilor; priviţi la crinii cîmpurilor, cum cresc şi nu ostenesc, nici nu torc *(Matei)*; zăbovim în osteneli trupeşti; mormînt văruit în loc de biserică; fătărind prin casele altora; nă-

dejdea hrăneşte pofta cîştigului, patima închide auzul la sfat; s-au făcut urmăritorii noştri mai iuţi ca vulturii cerurilor" *(Plîngerile lui Ieremia)*.

Jurnalul de la Poiana

August, obosita lui lumină care curge fără vlagă în jurul nostru, primele frunze galbene care se rotesc uşor în văzduhul auriu. Ceva ce moare mereu şi ne face să suferim ca şi cînd noi ne-am usca. Ploile vin spre amiază, seara cerul se curăţă, spre Predeal se ridică cortina neagră şi aburoasă a norilor, munţii se apropie de fereastra mea ca şi cînd ar privi pe această foaie. Şi totuşi, dincolo de ei, soarele încă mai luminează cîmpia şi mi-l fură. Aş vrea atunci să pot să sbor, să-l mai privesc încă un ceas sau cît mai întîrzie acolo unde eu nu sunt, nu pot să fiu. Vreau şi acest aer rece, care-ţi taie beregata ca briciul, şi arşiţa cîmpiei. Cum era Bărăganul anul acesta? Tot galben, mai plin de spic sau leneş, fără vlagă, uscat? Cred că avea ceva puternic, udat de multele ploi la vreme. Dar farmecul cîmpiei este tocmai cîmpia culeasă; cîmpia care a lăsat pîinea pe masă şi se odihneşte, dar se odihneşte pămîntul vreodată oare?

*

— *„Noi suntem o libertate care alege. Noi nu alegem să fim liberi, noi suntem condamnaţi la libertate."* Libertatea n-ar da universului o încoronare şi un sens, ea n-ar fi decît o perpetuă interiorizare a contingenţei, întoarcerea la ţîşnirile absurdităţii primitive. Alegerea e absurdă prin ipoteză (atenţie, foarte potrivit pentru filosofia lui Nero, el ştiindu-se condamnat de istorie). (Din *Introducere în existenţialism* de Em. Mounier, Gallimard, 1962.).

Jurnalul de la Poiana

Denunţurile lui Negusul, zis şi Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis şi Ministrul.

„Stimate Lourdaud,

Întîi, scuze pentru acest nume care mie nu-mi spune nimic, bănuind că e vorba numai de o poreclă. Sunt în serviciul dv. de mai bine de patru ani, păzindu-vă, cum bine ştiţi, vila de pe Zamora, în timp de vară şi de iarnă. După cum vă reamintesc cu multă deferenţă că acum vreun an şi jumătate, din motive care-mi scapă, adică din motive pe care nu vreau să vi le reproşez, m-aţi îndepărtat în mod samavolnic din serviciu, trimiţîndu-mă în exil pe Zamora II. Dar, cum aţi putut să vedeţi şi dv., sufletul meu mare m-a determinat să intru în greva foamei şi, în cele din urmă, deţinut fiind de noii proprietari, să plec cu coteţ cu tot — din care pricină şi astăzi sufăr de un grav traumatism la gît — şi să fiu repus în drepturi, cu mari onoruri, e adevărat, dar pentru puţin timp.

Revenirea mea la casa părintească, unde am slujit cu atîta devotament, a avut pentru mine o mare importanţă. Un sentiment uriaş reparatoriu a făcut să devin şi mai fanatic în ce priveşte apărarea casei dv. În

afara unor scurte evadări pe strada Preda Buzescu, seara, la ora cînd plecați la plimbare cu numitul Codiță, o javră ciocoiască pe care o iubiți din motive neîntemeiate, nu mi-am permis nici o altă abatere. Mă întorc de fiecare dată cu coada între picioare, spășit ca orice cîine bine crescut, recunoscîndu-mi greșelile, dar cîine sunt și mai caut și eu cîte o domnișoară pe la colțul străzii, pe la vila *Ialomița*, pentru că tot prin bunăvoința dv. am devenit văduv prin îndepărtarea din garnizoana din strada Preda Buzescu 7, pe care ați hotărît-o în mod samavolnic, a numitei Barcelona, soția mea. Am rămas deci singurul deținător al apartamentului din spatele casei dv. E drept că iarna împart acest adăpost cu numitul Țuki, fiu prezumtiv, dar pe care-l iubesc pentru că e măcar o jumătate din jumătatea mea, Barcelona, pe care cine știe unde au dus-o destinul și răutățile dv.

Ajuns la acest punct al scrisorii, aș dori să fac unele precizări: nu vreau să mă plîng de regimul de care mă bucur, pentru că față de alți cîini, slavă Domnului, stau foarte bine: am masă asigurată, am chiar promisiunea dv. că nu mă mai alungați pentru că ați fost impresionat de credința mea, dar un sentiment viu de frustrare s-a ivit odată cu sosirea în familia noastră — pentru că suntem o familie, nu-i așa? — a cîinelui Codiță, care se bucură de privilegii pe care noi le contestăm. Latră el mai bine ca noi? E el mai devotat ca noi? Are el ceva în plus? Pe Țuki îl iubiți pentru că vă amintește de Barcelona și aveți remușcări, dar de mine bîrfiți că am picioare scurte și că mănînc mult. Este adevărat. Am picioare scurte și mănînc mult, dar credința mea e la fel de înverșunată în ce vă privește ca și foamea mea, pe care o condamn, dar ca scriitor ce sunteți nu puteți înțelege ce-i aceea o compensație? Să vă spun eu, atunci? Soție nu mai am, singur sunt, pentru că prezența lui Țuki mai mult mă amărăște, aducîndu-mi aminte de, hai să zicem, credincioasa mea soție. Nici nu știți de cîte ori plîng singur în cotețul meu, fără să mă las auzit, aducîndu-mi aminte de frumoasele nopți conjugale cu Barcelona, care avea cotețul ei, în care mă primea cîteodată. Pe urmă, vreau să vă amintesc că numai credința m-a ținut lîngă casa dv. în clipele grele în care eram înșelat, noaptea, cu numitul Firicel, vecinul nostru, cel mai sigur tată al lui Țuki și al atîtor căței pe care i-ați îndepărtat din curtea noastră comună, din delicatețe, pentru a nu-mi reaminti prin prezența lor infamiile pe care le sufeream, dar eu am iertat totul, și pe dv., și pe Barcelona, și l-aș ierta și pe Vampilov, cum am auzit că-l strigați. Un singur lucru nu pot însă ierta: lipsa de omenie cu care faceți două regimuri: unul pentru Giscard, cum îi spuneți lui Codiță, și unul pentru noi, cei din curte, starea a III-a. Unde mai sunt salamurile de 18; unde crenvurștii, vechi, ce-i drept, șunca de Praga care plutea din palma dv. binecuvîntată spre gurile noastre înfometate? S-au dus ca zăpezile de altădată... Toate merg spre stomacul acestui prințișor, care nici măcar nu ne respectă și ne sfidează cu luxul său: are mașină, doarme cu dv. în casă, pe deasupra e și vegetarian. Cel mai mult mă înfurie însă lesa aceea cu care vă tîrăște ca pe un orb prin frumoasa noastră localitate

balneară, numită Poiana Ţapului. Ce sunt fiţele astea pe el? Adică, fără lesă nu vede înaintea ochilor, vrea să vă ducă pe drumul pierzaniei? Ce doreşte acest fanfaron, care nici măcar nu-mi dă bună-ziua, deşi sunt cel mai vechi în garnizoană? Dimineaţa iese cu coada sus şi defilează sub nasul nostru, dus, auziţi blasfemie, tot de dv.! Am observat ceva şi mai grav: el nu face pipi ca orice căţel, dacă nu e îndemnat de glasul dv., ca şi cînd aţi fi la meciul de fotbal: *Autobuzul—Farul Constanţa*, sau mai ştiu eu cum să zic, că le încurc. Nu mai vorbesc că am observat că e şi constipat şi că sfidează locurile din jurul casei, cerîndu-vă, contra şantajului de a face gălăgie, o plimbare. Vă scriu îndurerat, pentru că toată lumea spune (e vorba de lumea cîinească) că sunteţi robul lui, ceea ce mi se pare adevărat. Pe urmă, aş mai avea de făcut o observaţie: de ce acest căţel, pe care-l declaraţi vegetarian, se înfige la oasele noastre sacre pe care le ascundem, eu şi Ţuki, pe unde apucăm, că vine iarna şi nu o să avem ce roade? Cu ce drept ne desgroapă el bunătăţile, pe care atît de graţios binevoiţi să ni le aduceţi tocmai de la Predeal? Ce să fac eu pentru a vă convinge că o asemenea inegalitate de tratament poate să nască un sentiment de răsvrătire, pe care eu mi-l reprim cît pot, dar vă avertizez că Ţuki, încă minor, va deveni un *tupamaros* în momentul cînd va înţelege nedreptăţile pe care le faceţi, o spun cu toată răspunderea şi devotamentul pe care vi-l port. El, Ţuki, a moştenit setea de a călători prin vecini a ilustrei sale mame, Barcelona, şi din aceste contacte cu alţi căţei se poate să iasă cine ştie ce lucru neplăcut. Dacă toţi cîinii de pe Zamora se solidarizează şi într-o zi vor veni în faţa casei dv. cu un protest? Dacă i se va reproşa loazei, cum îi spunem noi, că ne sfidează? Dacă va fi judecat de un tribunal cînesc şi va fi condamnat? Dv. nu-l veţi mai putea salva, pentru că e o dreptate pe lume!

Cu aceste zise, rămîn al dv. adînc servitor,

Negusul, cîine abătut, cîine de casă"

*

Cîteva pagini care ar putea fi folosite pentru romanul *Ajungă-i zilei răutatea ei* (Kierkegaard, *L'Existence*, P.U.F., 1963):

Melancolia lui Nero: Întrebarea e, atunci cînd îl acuzăm pe Nero de a fi dat foc Romei pentru a-şi reprezenta incendiul Troiei, dacă el era într-adevăr atît de artist, pentru a gusta această plăcere (în timpul prezentării aventurilor istorice sau inventate ale lui Nero s-ar putea pune această întrebare şi, paralel cu ea, s-ar putea eşafoda o anumită anchetă postumă, bineînţeles şi la distanţa de milenii, în care să se analizeze calitatea şi temeinicia fiecărui argument care face din Nero un incendiator. Mi se pare că argumentul acesta e opera unui literat, adică Nero ar fi dat foc Romei, pentru a-şi reprezenta incendiul Troiei. Numai un scriitor sau un poet, mai precis, ar fi putut gîndi în felul acesta. Autorul face investigaţii discrete, dar pertinente în anturajul literaţilor care-l înconjurau cu servilitate pe Nero. Numai unul care ar fi fost în stare să dea el însuşi foc Romei, pentru a-şi procura această plăcere,

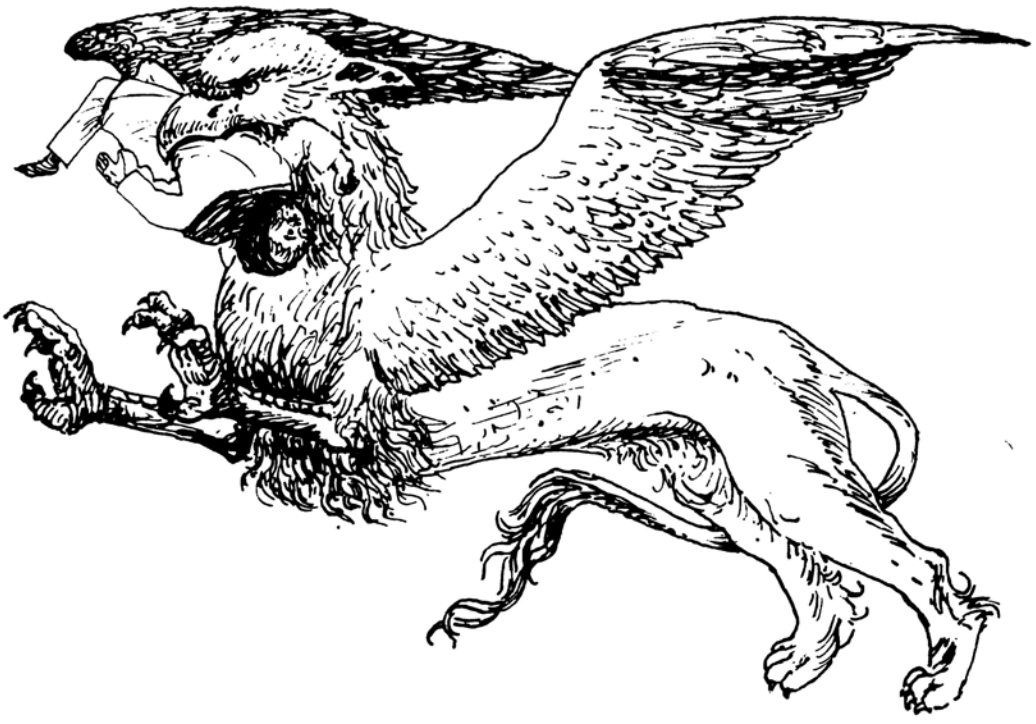

ar putea să-i atribue lui Nero aceste intenții. Bănuielile posterității cad desigur asupra lui Petronius. Snob, estet, afectat, nepăsător față de viețile omenești, atît de snob încît pînă și propria sa sinucidere și-a pus-o în scenă. Deci bîrfitorul e Petronius. (Seneca iese din bănuială.)

— Una din plăcerile sale imperioase (sau imperiale) este de a nu eluda niciodată o gîndire, de a nu te speria niciodată de o gîndire (iată cum ne apropiem aici de deviza *dandy*-ilor: *nil admirari*, iată cum imperatorul și, mai precis, personajul Nero, poate fi exponentul unui *dandysm avant la lettre*. Pentru aceasta nu e nevoie de o gardă imperială, de aur sau argint sau de comorile întregii lumi. Trebue să nu ai nici o îndoială asupra sistemului tău.

— Nu există nici o intenție de a-i face apologia lui Nero, dar într-un fel îi iei apărarea atunci cînd atragi atenția, nu asupra acțiunii însăși, ci asupra manierei în care ea s-a îndeplinit.

— Toată lumea chiar și Nero reculează de spaimă înaintea unei barbarii și, cu toate acestea, autorul nu va băga mîna în foc pentru nimeni care declară că se consideră atît de puternic încît să evite de a deveni un Nero. (Seneca, unul dintre mentorii lui Nero, care l-a și adulat cu josnicie și l-a servit în plăcerile sale, ar putea să gîndească: Sunt la fel de ticălos ca Nero, în intenție. Dacă nu mi-ar fi trimis el

ordinul de a mă sinucide, ar fi trebuit s-o fac eu însumi, din proprie inițiativă, dacă aș vrea să fiu consecvent cu propria mea filosofie.)

— Kierkegaard consideră că noi suntem cu toții aproape de rătăcirile lui Nero. Natura lui Nero e totuși melancolia. În zilele noastre melancolia a devenit o distincție grandioasă. Termenul ar putea să fie prea dulce. Kierkegaard se referă însă la o veche doctrină a bisericii, care punea această stare (melancolia) printre păcatele cardinale. Totuși, după Kierkegaard, un om poate încerca tristețea și amărăciunea atît de infinite ca sentiment, încît riscă să-l însoțească toată viața și asta poate să fie chiar frumos și adevărat, dar nu devii melancolic decît din cauza unei lipse personale.

— Îmi imaginez imperialul voluptuos. Lictorii îl înconjoară cînd urcă treptele tronului sau se duce în Senat, dar mai ales ca să-i deschidă drum către plăcerile care îl vor subjuga. Mi-l închipui puțin mai bătrîn, tinerețea e trecută, nepăsarea l-a părăsit, el a gustat deja toate voluptățile care pot fi concepute și s-a săturat de ele, dar această viață, oricît de coruptă ar fi ea, i-a maturizat sufletul. Totuși, cu toată cunoașterea pe care o are despre lume și cu toată experiența sa, el e încă un copil sau un om tînăr. Spiritul nu se poate degaja de imediatitatea sa și, cu toate acestea, el caută o ecloziune, el pretinde o formă de viață superioară, dar, dacă aceasta sosește, vine o clipă cînd Nero vede pălind strălucirea tronului, puterea și forța sa și nu are curajul să se resemneze. Se încredințează atunci voluptății, toată lumea caută să născocească pentru el noi plăceri, căci împăratul nu-și găsește repaus decît în petreceri. Acest moment odată trecut, el gîfîie epuizat, spiritul vrea totdeauna să țîșnească, dar, dezamăgit fără încetare, el nu poate să facă lumină și Nero îl hrănește cu sațietatea plăcerilor sale; atunci spiritul se adună în acest om ca un nor sumbru, mînia sa apasă cu greutate peste suflet și se transformă într-o angoasă care nu dispare nici măcar în momentul plăcerilor. Din această cauză privirea lui Nero e atît de sumbră, că nimeni nu o poate susține, și atît de fulgerătoare, că produce angoasă. Îndărătul acestor ochi, sufletul este o grămadă de tenebre. Este privirea care se numește *imperială*, în fața căreia tremură lumea întreagă; cu toate acestea, în străfundurile sale, însuși Nero trăește în angoasă. Pentru a-l speria, e suficient ca un copil să-l privească cu un aer neobișnuit, e de ajuns o privire involuntară și împăratul crede că e atacat, căci spiritul vrea să țîșnească în el și vrea ca Nero să intre în posesiunea conștiinței sale. În zadar însă, și spiritul refulat adună o nouă mînie. Nero nu se posedă pe sine însuși, el este calm numai cînd lumea tremură în prezența sa, căci atunci nimeni nu îndrăznește să ridice mîna asupra lui. (Sub influența magicienilor pe care-i adunase la curte, Nero se poate teme de privirea celorlalți, nu numai din cauză că aceasta, întocmai ca platoșa Meduzei, îl împietrește prin aceea că îi pune în față o oglindă, propriile sale fapte criminale sau gînduri imorale, dar și fiindcă Nero se teme de deochi ca de o pedeapsă secretă a zeilor. Eventual, ar putea porunci ca din acest motiv cîțiva dintre cei care l-au privit în față să fie executați.)

— Deci Nero împărtăşeşte cu orice personalitate asemănătoare lui această angoasă în faţa oamenilor. Este, ca să zicem aşa, posedat, aservit interior şi asta fiindcă e încredinţat că fiecare privire vrea să-l lege; el, împărat al Romei, se teme de privirea celui mai de jos sclav. Dacă priveşte-n acei ochi, el devorează tot ceea ce îndrăzneşte să-l fixeze. Lîngă el, un ucigaş surprinde privirile imprudente şi imprudentul nu mai există. N-are nici un mort pe conştiinţă, dar spiritul său se umple de o nouă angoasă: el, Nero, nu are răgaz decît în momentul plăcerii; arde jumătate din Roma, dar turmentările sale rămîn aceleaşi. În curînd, distracţiile de acest gen nu-l mai bucură. Există o plăcere şi mai rafinată: de a nelinişti el însuşi pe oameni. Este o enigmă pentru el însuşi şi angoasa e natura sa. De aici înainte, vrea să fie o enigmă pentru toţi şi să se confunde în angoasa generală. De aici, e surîsul imperial, pe care nimeni nu-l poate înţelege (un surîs rece ca al schizofrenicilor sau ca al celor care au renunţat la viaţa lor interioară pentru a-şi cheltui propria lor autenticitate numai în acţiuni exterioare, eventual în acţiuni publice). (Aici ideea din piesa *Sfîntul*, adică aceea că impostorul sfîrşeşte în propria sa erezie; aşa se întîmplă şi cu dictatorii care ajung la putere, folosind fraze democratice sau chiar sloganuri demagogice, iar odată ajunşi acolo, confundă propria lor persoană cu adevărul absolut, se identifică cu o ideologie care iniţial nu a fost decît un instrument şi e gata chiar să moară pentru această ideologie. Aceşti dictatori sfîrşesc prin a ajunge la concluzia că toate măsurile lor coercitive sunt luate pentru binele celorlalţi, care nu-i înţeleg.)

— Dacă te apropii de tronul lui Nero, el surîde cu prietenie şi, cu toate acestea, o crudă anxietate îi cuprinde pe romani, căci acest surîs poate să fie condamnarea lor la moarte. Poate că o dală se va deschide sub picioarele lor şi-i va precipita în abis. O femeie se apropie de tron, el îi adresează un surîs clement şi cu toate acestea ea e aproape paralizată de angoasă, căci acest surîs poate că o indică drept victimă a voluptăţii împăratului şi această angoasă îl bucură; el nu vrea să impună, ci vrea să neliniştească; nu înaintează în noblеţea demnităţii sale imperiale, dar se strecoară în slăbiciune şi neputinţă, căci această debilitate ne neliniştеşte şi mai mult. Are aerul unui om care trage să moară, respiră slăbit, totuşi e împăratul Romei şi ţine în mîinile sale viaţa supuşilor. Sufletul său e blazat, doar cuvintele de spirit şi jocurile de imaginaţie pot un moment să-l ţină vioi, dar lumea şi-a epuizat resursele; cu toate acestea, Nero nu poate să respire dacă nu mai înţelege nimic. Nu va ezita şi va pune să fie înjunghiat un copil sub ochii mamei sale, pentru a vedea dacă disperarea acesteia nu ar putea da pasiunii o nouă formă, capabilă de a-l amuza. Dacă nu era împăratul Romei, poate s-ar fi sinucis, căci atunci cînd un alt tiran, Caligula, doreşte ca toţi oamenii să nu aibă decît un singur cap pentru a putea decapita toată lumea dintr-o singură lovitură, această dorinţă n-ar fi decît o experienţă a sinuciderii (aici, atunci cînd se va trece la redactarea romanului, trebue recitită şi nuvela lui Villiers de l'Isle Adam: *Ucigaşul de lebede*, în care an-

goasa e împinsă la un mare grad de rafinament, piesa *Caligula* a lui Camus şi trebue căutat în cărţile despre vrăjitorii şi procesul căpitanului Gilles de Rais — căpitan şi aghiotant al Jeannei d'Arc — despre care istoria spune că ar fi ucis în diferite moduri peste 147 de copii, pentru diferite experienţe de magie neagră).

— Autorul spune că Nero poate să se amuze şi ca un copil cu o puerilă ingenuitate; el este de fapt un bătrîn, dar care devine copil prin excepţie.

— Ce este deci melancolia? O istorie a spiritului. Poţi recurge la mijloace mai puţin vinovate ca ale lui Nero, dar melancolia rămîne. Ea are ceva inexplicabil. Nu se cunoaşte motivul melancoliei şi în această ignoranţă constă infinitul melancoliei.

— Orice concepţie estetică despre viaţă este disperare (dacă repetăm această frază, e pentru a încerca să punem în legătură următoarele trei elemente: firea de artist a lui Nero, melancolia sa incurabilă şi dorinţa de a distruge).

*

Din: Kierkegaard — *Tratat despre disperare*, Gallimard, 1949 (Pentru *Nero*):

Maladia spiritului, a eului, disperarea poate să ia trei aspecte: disperatul inconştient de a avea un eu, ceea ce nu e disperare veritabilă; disperatul care nu vrea să fie el însuşi şi cel care vrea să fie el însuşi.

— Filosofii spun că realul e un virtual distrus, fără a avea deplină dreptate, totuşi, căci mai curînd e un virtual împlinit, un virtual în act. În cazul disperării, dimpotrivă, realul, adică a nu fi disperat, în consecinţă, o negaţie, este un virtual neputincios şi distrus; de obicei, realul confirmă posibilul. În acest caz, îl neagă.

— În disperare *a muri* se schimbă în mod continuu în *a trăi*. Cine disperă nu poate muri. Ca şi un pumnal care nu are nici o valoare atunci cînd e vorba să ucizi gîndirea, niciodată disperarea, vierme nemuritor şi foc nestins, nu devorează eternitatea eului care e propriul ei suport.

— Omul care disperă are un subiect de disperare. Aceasta fiindcă crede un moment, nu mai mult, că deja ţîşneşte adevărata disperare, adevăratul chip al disperării. Disperînd din cauza unui lucru, în fond, disperi de tine însuţi şi imediat vrei să te desparţi de eul tău, tot aşa cînd ambiţiosul care spune: „Să fiu Cezar sau nimic", nu ajunge să fie Cezar, el e disperat din această cauză, dar aceasta are un alt sens. Din cauză că nu a devenit Cezar, nu mai suportă să fie el însuşi. Deci nu din cauză de a nu fi devenit Cezar disperează în fond, ci pentru că acest *eu* nu a devenit. Chiar acest *eu* care ar fi făcut bucuria sa, o bucurie dealtfel nu mai puţin disperată, îl simte acum mai insuportabil decît orice. Ca să privească la el mai de aproape, e insuportabil. Ar vrea să se lipsească de eul său, ar fi putut dacă ar fi devenit Cezar, dar nu a devenit şi disperatul nostru nu mai poate fi satisfăcut. În esenţa sa, disperarea sa nu variază, căci el nu-şi posedă eul, nu este el însuşi. Este adevărat că nu ar fi *devenit*, devenind Cezar, dar el s-ar fi îndepărtat de el însuşi. (Prin refracţie, la Nero: de fapt, Nero e un personaj ratat; în el există în permanenţă disperarea de a nu fi putut fi el însuşi, nostalgia după o libertate

ideală, noțiune, dealtfel, absurdă pentru timpul său, în care orice om se năștea categorisit, situat în categorii imuabile și chiar el, ca imperator, nu-și putuse alege soarta, ci fusese ales de soartă; din acest motiv el rămăsese cu nostalgia unei libertăți neîmplinite și căuta o evadare din condiția de împărat, plasîndu-se în mod artifical în alte ipostaze, cum ar fi aceea de poet, general, orator, gladiator, cîntăreț, recitator, iubitor al filosofilor și al magilor și apoi persecutorul lor, colecționar de obiecte de artă și apoi distrugătorul lor prezumtiv. Dealtfel, nostalgia libertății la Nero îl împinge pînă într-acolo încît să se considere grec, adică în afara poporului roman și, de fapt, în afara cauzei principale, apartenența sa rasială care i-a dăruit imperiul. Iată deci cum Nero în sinea sa renunță la învestitura de împărat, numai din dorința de a fi altceva.)

— S-a abuzat adesea de ideea păcatului speciei umane, fără să se vadă că păcatul, deși comun oamenilor, nu-i înglobează pe toți într-un concept comun, grup, club sau companie, nici măcar la cimitir morții nu formează un club; dimpotrivă, păcatul se dispersează în indivizi și-l menține pe fiecare dintre ei izolat ca păcătos, dispersare dealtfel care se potrivește cu perfecțiunea existenței și tinde către ea. (Pentru *Nero*, ar putea fi aici o motivare de ordin superior a acțiunilor sale iresponsabile, după părerea istoricilor. El gîndește că din moment ce virtutea pe care i-a predicat-o Seneca îi face pe oameni să semene între ei, să fie egali unul cu altul, să nu se simtă ei înșiși decît în cadrul unui grup, adică în realitate să-și piardă propria lor libertate interioară, este preferabil păcatul care singularizează pe individ, îl scoate în afara comportamentului comun, lucru dealtfel demn de un împărat, îl izolează într-o mare măsură de sensul comun: *odi profanus vulgus et arceo* — urăsc vulgul profan și mă îndepărtez de el — și ca atare e un mare pas către libertate — păcatul —, către perfecțiunea existenței, către atingerea unei finalități, pentru că scopurile interioare ale individului rămîn astfel numai scopurile sale înseși, pe cîtă vreme dacă și-ar însuși scopurile celorlalți — ale societății, în general —, ar însemna să adopte niște legi din afară, altele decît propriile sale legi.)

— Umanitatea e altceva decît animalitatea în care animalul valorează mai puțin decît specia. Omul nu se deosebește numai de celelalte specii prin superioritățile care se menționează de obicei dar, în fapt, prin superioritatea naturii individului, a singularului asupra speciei. Și această definiție, la rîndul său, e dialectică, ea înseamnă că individul e păcătos, dar, în revanșă, înseamnă că perfecțiunea constă în a trăi izolat, în a fi izolat. (Înaintea lui Neron, împăratul Caracala, la 212, e cel care, printr-o Constituție, a acordat cetățenie tuturor locuitorilor Imperiului roman, în afara unei categorii numită a dediticiilor; era o măsură menită să-i pună la impozite pe mai mulți. Lui Nero nu i-au scăpat nici folosul, nici grandoarea acestei idei; el intenționa să facă din fiecare om nu numai un cetățean roman, dar poate un zeu, un poet; poate dorea să-l facă să devină din cetățean roman, un grec, adică un deținător și un moștenitor al unei culturi și al unor mistere mult mai vechi și mai profunde decît acelea

ale romanilor. Este, de fapt, o încercare de a face din ei, pe plan spiritual, altceva decît sunt, de a-i scoate din orgoliul lor național, din scopurile lor imediate, mărginite dealtfel, din pragmatismul lor și, de fapt, aspirînd să facă din ei zei, poeți sau greci, Nero — ca și Christos — nu face decît să secularizeze religia, să o transforme dintr-un privilegiu al unor caste într-un exercițiu al tuturor, mai pe românește: fiecare individ devine proprietar și beneficiar al propriei sale religii. De fapt, tinde ca fiecare să adopte credința generală al cărei proprietar e Nero.)

— Pentru *Nero:* există unii gata să-și schimbe viața lor de tristețe și de responsabilitate angoasată și tremurătoare și să-i persecute pe alții. Pentru siguranța noastră, să-l facem să treacă drept nebun, sau să susținem că există în el nevoia de a muri.

— Tot pentru *Nero:* dogma creștinismului e dogma omului-Dumnezeu; poate că de la creștini a luat Nero această pretenție de a se singulariza.

— Dacă tratăm de nebunie omenească acest poem divin care e păgînismul, atunci creștinismul e invenția nebuniei unui zeu.

— Forma inferioară a scandalului, omenește cea mai inocentă, ar fi de a lăsa nedecisă problema lui Christos. De a conchide că nu ne putem permite să conchidem, de a spune că nu credem, dar că ne abținem să judecăm. Cea de a doua formă de scandal ar fi o suferință, te simți incapabil de a-l ignora pe Christos, dar, în același timp, ești incapabil de a crede. A treia formă de scandal e forma pozitivă, prin care creștinismul e tratat de fabulă sau de minciună.

Jurnalul de la Poiana

Lamentațiile lui Lourdaud

Primit o misivă de la cîinele Duiliu Zamfirescu-Tatăl, plină de observații pertinente asupra purtării mele față de el. Dintr-o dată, monstruoasa îndepărtare a cățelușei Barcelona mi-a apărut în toată oroarea ei. În definitiv, cu toată incursiunea la Folosea pentru a o regăsi, care s-a dovedit a fi ineficientă, ce am făcut eu pentru a o recupera? Nimic. Poate un anunț la un ziar local ar fi rezolvat pînă acum problema, dar nu am mișcat nici un deget. Ce fel de om sunt eu? Afară, în curte, de cîte ori mi-a plîns credinciosul Negus după soția lui venerabilă! Ce dacă avea vizite multe noaptea? Un somnifer bine administrat ar fi rezolvat chestiunea mult mai onorabil decît așa cum s-a rezolvat. Ce dacă era vagaboandă și pleca timp de trei-patru zile pe la amanți? Cine e ușă de biserică pe lumea asta? Pe urmă, în ce privește observațiile Ministrului asupra inegalității de tratament, ce pot eu să spun? Nimic, e adevărul gol-goluț. Îl iubesc nebunește pe Codiță, îi fac toate mendrele și el mă sfidează. Refuză să mănînce ce-i dau cîteodată, e capricios, latră îngrozitor, fuge sub pat după ce e spălat, mușcă dacă-l muți de pe plapumă, ca și cînd l-ai arunca în stradă. Dimineața se foiește de la 6 ca să fie scos în curte, nu mai spun că și oftează ca un om în somn, în timpul nopții, de parcă ar avea grijile unui guvernator. În definitiv, ce-i lipsește? Nimic. În mașină, pe drum spre Poiana, face ca rața pe varză și o împie-

dică pe M. la condus. Nu mai spun nimic despre riscul de accidente pe care-l provoacă pentru cei ce vin din sens opus, cînd văd că şoferiţa noastră are o blană de oaie vie pe călduri de vară, cred că au înnebunit şi pierd controlul volanului. Ce dihanie o fi la volanul din faţă? O femeie cu două capete? Unul de om, unul de cîine? Şi aşa mai departe. Aş mai reţine că nici devotamentul lui nu e mai mare decît al celorlalţi. Ştie să facă primiri, asta da, după lungile absenţe, la întoarcerile din streinătate, sare ca la circ, cum zice, într-o anonimă, tot Negusul, cred, de ai zice că moare dacă îl mai laşi; se linguşeşte şi se strecoară sub cearşaf, are privirea aceea plină de reproş care mă îmbolnăveşte şi care vrea să zică: „De ce m-ai lăsat singur atîta vreme?", deşi el s-a avut bine cu mamy (cît am lipsit), care-i dă să mănînce de şase ori pe zi şi mai ales îl îndoapă cu dulciuri după o credinţă a ei că e bine să-i dai dulce cîinelui, ceea ce doctorul Stancu nu permite pentru că de acolo vin toate iritările de piele şi alte lucruri neplăcute, întîe care aş menţiona şi pîrţurile pe care, în inocenţa sa, Codiţă le lansează chiar cu musafiri de faţă, lucru care ne umple de oroare, dar ăsta-i cîinele nostru! Aşadar, ar trebui să analizez aceste raporturi intercîineşti în care mocnesc nedreptăţi, revolte înăbuşite şi cîte şi mai cîte. O să discut cu Profesorul zilele astea; el are soluţii pentru toate. Şi o să citesc şi manualul despre cîini, pe care l-am cumpărat, dar n-am avut timp să-l consult. Or şti şi autorii lui cîte ceva.

*

Jurnalul Mutuligilor

Lamentaţiile lui Lourdaud (urmare)

Bucureşti. Plouă, la noi în casă lucrurile sunt neclare. Relaţiile Codiţă-Ştefanica s-au înrăutăţit, o simt eu. Mama mare nu-l mai iubeşte atît de mult, e mai indiferentă. De cînd cu măritişul ăsta, lipseşte mai mult, doarme în oraş. Codiţă a simţit că e ceva mort sub pat şi s-a îndreptat spre noi. Au dispărut şi lungile plimbări (cîte trei pe zi) în jurul casei, nu mai există acea preocupare exclusivă faţă de el. Şi atunci se îndreaptă spre noi. Sejurul de la Poiana ne-a apropiat de el pentru că Giscard şi-a dat seama că mai există suflete miloase care-l iubesc şi-l scot la promenadă. Mîncare cine i-a dat cît a lipsit M.? Eu! Cine l-a scos pe Strada Independenţei pînă la Buşteni? Tot eu! Nu vreau să-mi dau aere, dar un cîine ştie să plătească ceea ce îi oferi. Aşa încît, vine mai des la noi, doarme mereu cu noi, dimineaţa îl găsim la uşa noastră şi nu aşteptînd spre curte, în uşa bucătăriei. Mă bucur în secret că i l-am furat afectiv Ştefanicăi, pentru că prea profita de inima lui slabă de cîine. Aşadar, suntem în bune relaţii, dar cine ştie cît va ţine acest armistiţiu. Mama mare nu se mai mărită, se pare, aşa că din nou au început dorlotările şi ciocolăţile cumpărate de dimineaţă şi împărţite în doi, unde mai pui că ea îl scoate şi în curte, unde e Lola, care e geloasă pe căţeaua de sus, cu care-l bănuieşte că se întreţine şi-i sare la beregăţi. Pia, superba fiară, *setterul* doamnei Sandu, nu-l bagă în seamă, dar el evadează de cînd e lăsat liber în curte şi o aşteaptă la uşa de la etajul doi.

Noi strigăm disperați și nu știm de unde să-l luăm. Dumnealui, în crailîc! Bineînțeles că Lola observă tot și, de cîte ori Pia coboară din mașină, o atacă cu furie. Se aud strigăte îngrozitoare în curte și turbata e potolită cu greu — dar asta nu-i ajunge. Lui Codiță îi plătește infidelitățile făcînd lucruri necuviincioase în ușa noastră, pe preșul de șters picioarele. Nu o prind eu odată, că o desvăț de manierele astea de mahalagioaică! E drept că e mama copiilor lui Codiță, dar și ținuta unei doamne cere alte răsbunări. Deocamdată, cam așa stau lucrurile care sunt destul de încurcate.

*

Jurnalul Mutuligilor

A doua scrisoare a lui Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis Negusul, zis Motofozo.

„Sir,

Am luat hotărîrea de a vă scrie din nou nu pentru a vă denunța unele lucruri care nu-mi convin, cum ați scris dv. într-un așa-zis *Jurnal al Mutuligilor* (expresie ciupită de la Ion Vinea), ci pentru a pune la punct unele lucruri pe care vi le semnalez pentru a stabili relațiile exacte dintre noi.

Aflați că a venit iarna și că a dat o moină de toată frumusețea imediat ce ați plecat de la Poiana; acum, ce-i drept, vremea s-a mai îndreptat, dar problemele rămîn aceleași. Trebue să recunosc că, la plecare, dv. ați dat dispoziții să se schimbe paiele din cotețul meu, care a fost fiert cu apă pentru a se primeni aerul și, dacă ați fi dat și c-un spray pentru pureci, făceați și mai bine pentru că noi de asta suferim, de pureci! Neavînd baie ca alții, spray-uri streine cu care să ne parfumăm, suntem invadați de pureci și ne cam scărpinăm. Eu am și o invaliditate de gradul trei la gît, pe care dv. nu prea o luați în considerație, ceea ce rămîne un fapt regretabil. Dar alta e problema. La noi, aici, pe Zamora, după cum știți, iernile sunt grele, chiar foarte grele. Am observat că, la primul vînt, adoratul dv. cățel de casă, nu de curte, cum suntem noi, se bucură de un tratament special. Are două hăinuțe de gală: una mare cu franjuri și alta roșie de papițoi. Nu mai vorbesc că în ham, cum obișnuiți să-l plimbați, pare un trăpaș la derby, să nu credeți că noi nu avem educație și nu știm să ne exprimăm. Ei, bine, sir, vă rog să binevoiți a lua cunoștință că într-o scurtă ședință de lucru, pe care am avut-o cu Ţuki, am hotărît că dacă în timp de zece zile nu primim prin poștă haine călduroase de iarnă, adică echipament de protecție împotriva frigului, dacă nu ni se asigură o încălzire cît de cît cîinească, noi părăsim garnizoana, mai ales că se aude că urșii care au atacat curțile de pe Zamora vara vor deveni necruțători cînd li s-o termina hrana. Vă reamintesc în acest scop moartea tragică a rudei mele îndepărtate, Gică Unu Churchill, care a căzut la datorie, apărîndu-vă curtea în lupta lui glorioasă cu lupii hapsîni, pe care dealtfel ați și cîntat-o într-un articol bine simțit din ziarul *România liberă*, ceea ce mi-a schimbat puțin părerea despre dv. E drept că lumea a crezut că e vorba de adversarii dv. literari, pe care-i blestemați pamfletărește, dar noi, cei implicați în tragedia de pe

Zamora, am ştiut că eraţi sincer. Blestemul adresat acelor fioroase animale rămîne o frumoasă pagină literară, dar asta nu vă scuteşte de grija pe care ar trebui să ne-o arătaţi pentru că meritäm şi noi atîta lucru, vă rog să ne credeţi.

Rămîn al dv. sincer,
Negusul, zis Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis Ministrul, că cealaltă poreclă nu mi-o însuşesc, aşa să ştiţi.

P.S. Vă trimit alăturat articolul dv. din ziarul citat, pentru a vă dovedi să sunt şi eu un suflet ales din moment ce am reţinut în arhiva mea personală un material care nu mă privea (data aproximativă: ianuarie, '74):

«De iarnă:

Ianuar a dat cu sulimanuri pe munţi şi, cînd iese soarele, feţele lor sbîrcite poartă măşti de carnaval. La răsărit, crestele sunt roz ca obrazul pruncilor, la amiază se încing cazanele zăpezii iar la amurg mor nişte veverite pe Caraiman, toate ciorchine, toate rugîndu-se către noapte şi stingîndu-se după o zodie rea.

Vine viscolul cu tramvaiele lui de sare, cu clopoţei şi cu chiote, dus de nişte birjari beţivi şi lătrători. Se încaieră cu brazii, ce mi se par nişte episcopi plecaţi spre mitropoliile cerului pentru mîntuire. Rîurile, bocnă, mocnesc sub ţipla gheţii şi dintr-un galantar celest cad patine de cositor pentru copiii săraci.

Au ieşit lupii la drumul mare, adevărate escadroane ale morţii şi mie mi-au lăsat un mormînt în ogradă. Cîinele Gică, cel cu ochiul şoltic şi nasul cît o bilă neagră de biliard, nu mai e! L-au răstignit pe omăt şi nu mi-au lăsat din el decît o zdreanţă de lînă, plină de sînge, lîngă care am plîns o zi întreagă. Noaptea, cînd pe pîrtii secrete coboară haitele şi eu mă întreb unde ne sunt vînătorii ca să iau trei puşti îndopate cu alice sau cu cartuşe *dum-dum* să mă răzbun cu sete asupra lor, văd din burta besnei ochii aceia fanatici în care s-a concentrat toată ura universului nostru, în care floare şi sînge, idee şi unealtă de ucis conviețuiesc inconştient. Mi se face urît şi simt o salivă neagră sub limbă. Mi-ar trebui un arc de argint şi o privire ca un laser să-i rănesc pe rînd, cîte unul, pe aceşti lupi, să-i facă să se sfîşie între ei, să aud cum se devoră cu sgomote mari de oase rupte în gurile flămînde care mi-au sdrobit inima. Şi-i blestem în gînd şi le doresc o foamete uriaşă cu vise rafinate, în care să plouă peste ei cu hălci de carne pe care să nu le poată mînca şi să le curgă torente înghe-ţate de apă vie printre colţii cu care l-au ucis pe cîinele meu şi să le fie sete şi să-şi rupă venele şi să-şi bea sîngele şi să nu se sature în veci, nesătuii! Să le putrezească picioarele şi să se hrănească cu bubele lor rîioase, să-i învelească poleiul într-o cămaşă de forţă, care să le fiarbă şira spinării, să orbească lupii mei şi să le mănînce ciorile găvanele de vii şi-n pîntecele lor neumplute vreodată să fiarbă catran şi să-i văd ologi prin curţi, bătuţi cu bîta, scheunînd de spaimă de moarte, cum va fi fost ultimul strigăt de durere al acelui credincios cîine care i-a înfruntat...

De iarnă cîntă sufletul meu, altădată plin de vigoarea furtunilor alpes-

tre, acum melancolizat, căzut într-o meditație leneșă asupra neființei noastre, bravi asupra vieții, dar singuri în fața ultimului ceas...

Un zeu arierat aleargă în carul lui nevăzut pe deasupra și ne strică gîndurile. Citesc *Lumea* și mă cutremur. Vapoare care sărută fundurile oceanelor cu pîntecul lor, avioane ce se desintegrează în pragurile reci ale cerurilor, atentate și bombe, războaie locale, calamități peste calamități. Ispășim, ce?

E bun numai aerul curat de dimineață al munților bărbați, respirarea lor puternică și sentimentul forței pe care ți-l comunică. Puterea aceasta nu poate fi înlocuită cu nimic. Ea, dimineața fecioară, văzută rar, plină de dalbele mesaje ale unei ninsori potolite după furtunile magnetice, îmi vindecă erupția de ciuperci negre, dintr-o inimă calcinată.

Sărutați zăpezile!
E.B.»

P.S. Cred că dacă terminați panegiricul pe la mijloc și mai tăiați ceva de la început, el ar fi fost și mai dramatic, dar boala literaturii nu vă iartă nici atunci cînd păreți sincer îndurerat. Nu am ce să vă fac.

Cu aceleași sentimente,
din cotețul meu de pe Zamora
de unde veghez, rămîn al dv.
credincios cîine,
Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis
Ministrul, zis Negusul, altceva
nimic."

*

Marsilio Ficino — *Asupra iubirii sau „Banchetul" lui Platon* (1482) pentru *Ottaviano)*:

— Iubirea este un factor formativ cuprins în Haos, factor cosmic plăsmuitor mai întîi al ideilor; ceea ce era Haos devine multiplicitate a formelor ideale, deci cosmos sau existență organizată. Cosmos = armonie = frumusețe.

— Iubirea transformă Haosul în Cosmos, punînd în el dorința frumuseții.

— Iubire = imbold spre frumusețea divină, drumul pe care fiecare suflet dobîndește divinitatea spre care îl poartă un dor nestins de frumusețe. (Frumusețea Universală dobîndită prin Iubirea Universală.)

— Iubirea = principiul dinamic, care apropie lucrurile între ele.

— Dualitate: 1. Afrodita cerească (fiica cerului) ne îndeamnă spre contemplarea frumuseții divine. 2. Afrodita comună (din Jupiter + Diana), imbold pentru crearea unei frumuseți asemenea ei în corpurile lumii. Ambele iubiri caută imaginea divină.

— Iubirea corpurilor și sufletelor frumoase; de la frumusețea corpului la cea a sufletului.

— Iubirea apare cînd înfățișarea frumoasă a unui corp concordă cu Ideea frumuseții pe care sufletul o poartă în sine; corespondența Ideii cu frumusețea văzută în lume naște iubirea.

— În avîntul iubirii apare dorința celui care iubește de a se transpune în ființa celui iubit.

— Cele patru avînturi sau furori divine, care sînt: 1. poetic; 2. sacru, sacerdotal; 3. profetic; 4. avîntul iubirii. Fiecăruia îi corespund: 1. muzele; 2. Bachus; 3. Apollo; 4. Afrodita. Al patrulea grad este superior şi necesar celorlalte trei.

Facerea lumii:

— Haos — Mintea Angelică — Sufletul Lumii — Corpul Universului.

— Corespondenţe ale elementelor ce alcătuiesc lumea:

Foc/Vulcan;
Aer/Junona;
Apă/Neptun;
Pămînt/Pluton.

— Iubirea = dorinţa frumuseţii; frumuseţea se naşte din armonie. 1. Armonia virtuţilor = Armonia sufletelor; 2. A culorilor, a liniilor = Armonia corpurilor; 3. Armonia glasurilor = Armonia sunetelor. Mirosul, pipăitul şi gustul nu duc la iubire, ci la desfrîu. Armonia omenească este cumpătarea.

— Paralelă în diformitate/frumuşeţe.

— Alcesta/Admetus; Orfeu/Euridice; Patrocle/Ahile.

— Cele două Afrodite = puterea de a cunoaşte şi puterea de a iubi. Mintea noastră (= Afrodita cerească) simte respectuoasă admiraţie şi dragoste a frumuseţii corpului omenesc, imaginea frumuseţii divine; puterea de a plăsmui (= Afrodita comună) doreşte să genereze o formă asemeni acesteia. Prima = dorinţa de a contempla; a doua = dorinţa de a genera frumuseţea. Ambele caută imaginea divină. Dorinţa de a genera nu trebue să treacă înaintea celei de a contempla.

— Iubirea e de două feluri = 1. Simplă; 2. Reciprocă.

1. Cel ce este iubit nu iubeşte = cel ce iubeşte e mort; el nu trăieşte în el însuşi şi nici în cel iubit, fiind dispreţuit de acesta. Îndrăgostitul neiubit este cu totul mort. 2. Cînd doi oameni se iubesc, unul trăieşte în celălalt şi invers; se dăruiesc reciproc pentru a se primi reciproc. *Şi unul, şi altul se au pe sine, dar în celălalt.* Cînd te iubesc pe tine care mă iubeşti pe mine, mă regăsesc pe mine însumi în tine care te gîndeşti la mine, iar pe mine, de mine însumi dispreţuit, mă redobîndesc în tine, care mă păstrezi. Dacă m-am pierdut pe mine şi prin tine mă regăsesc, înseamnă că prin tine mă am pe mine.

— Eros = Iubirea, opus lui Mars care reprezintă Puterea.

— Cel care iubeşte, prin celălalt se dobîndeşte pe sine; cei doi se îndepărtează fiecare de sine şi se apropie de celălalt: mort în sine însuşi, îşi găseşte învierea în celălalt. *Concluzie:* Cine nu iubeşte este un ucigaş.

— Iubirea = dorinţa de a cunoaşte bucuria armoniei — contemplaţia vizuală şi intelectuală a frumuseţii corpului şi, respectiv, a sufletului.

— O frumuseţe răspunde prin altă frumuseţe; cel bătrîn se bucură de frumuseţea celui tînăr, şi invers.

— Toate părţile Universului se atrag reciproc prin iubire; unitatea părţilor se naşte prin iubirea ce există între ele.

Despre mitul androginului:

— Androginii = neamul născuților din lună. Aveau două chipuri asemănătoare, patru mîini și patru picioare. (Neamul bărbătesc = născut din Soare; Neamul femeiesc = născut din Pămînt.)

— Jupiter i-a tăiat pe androgini cu fierăstrăul. Astfel s-a născut iubirea care reunește cele două părți; dorința de a reface întregul = iubirea.

Treptele iubirii:

— La mijloc ar fi iubirea umană (a activului), deasupra = iubirea divină (a contemplativului), deasupra acesteia = iubirea veșnică. Sub iubirea umană = iubirea animală (a voluptuosului) și sub asta = iubirea comună.

— *Concluzie:* Iubirea începe în vedere; cea a contemplativului se înalță în minte; a voluptuosului coboară în pipăit; a activului se oprește în vedere.

*

Despre Marsilio Ficino (în Edgar Papu, *Evoluția și formele genului liric*, Albatros, 1972):

— „Unul din izvoarele de la care se autorizează inițial poezia platonică este lucrarea filosofului florentin *Sopra l'amore (Despre iubire)*. În această lucrare el vorbește de cele patru *furori* sau *posesiuni, nebunii*, în sensul inspirației, idee împrumutată din *Phaidros*-ul lui Platon, care i-a sugerat lui Ficino și numărul de patru al acestor avînturi entuziastice. Una din cele patru *furori*, tot ca la Platon, este avîntul poetic. Ideea a stimulat ivirea unei poezii cu caracter puternic năzuitor către o eternă lume ideală. Spunem numai «a stimulat», fiindcă dialogurile de iubire în genul lui *Sopra l'amore* ar fi rămas cu totul inoperante dacă n-ar fi găsit terenuri însetate să le absoarbă și să le fructifice poetic conținutul. Tocmai prin aceasta, poezia platonică se va diferenția, sub raportul poziției și funcțiunii ei, de întreaga lirică a iubirii spiritualizate de pînă acum. Tot ceea ce s-a înregistrat în capitolul de față, începînd cu *qasîda* arabă, este reflectarea unei serii de momente și medii sociale. Poezia platonică nu mai constituie un *exponent* al momentului și societății respective, ci un *protest* față de ele. Ea cuprinde fenomenul izolat, de manifestare a unor spirite grave, profund desgustate și nemulțumite de imperfecția, de nedreptatea și îndeobște de mizeria morală a lumii, adică de simptomele provizorii ce însoțesc inevitabil marile zguduiri și prefaceri de tipul Renașterii. Ca atare, filosofia platonică a iubirii devine, pentru purtătorii protestului menționat, un mijloc compensatoriu de lansare în zona de refugiu a unei dorite lumi ideale. Astfel, influențată direct de vederile lui Marsilio Ficino — vederi absorbite, la rîndul lor, de o bogată experiență personală în sensul explicat mai sus —, va apărea în lirica lui Michelangelo, primul mare poet platonic.

Pe cîtă vreme Petrarca, stăpînit de chipul Laurei, vede totul înnobilat de o tristă și dulce melancolie — acel *dulce chin* —, Michelangelo, dimpo-

trivă, relevă un fond violent și amar. El este isbit, în primul rînd, de urîțenia vieții, pe care tumultul revoltei sale o evocă în trăsături contorsionate, grotești, de caricatură abjectă, folosind uneori expresii de o necruțătoare cruditate. În mijlocul acestei realități necruțătoare, în care artistul se include autosarcastic și pe sine, cu toate mizeriile legate de latura muritoare a ființei, se ivesc izolat frumusețea și iubirea. Și atunci avîntul clocotitor către lumea ideală de perfecțiune, a cărei imagine ele o trezesc, capătă funcțiunea încă neîntîlnită pînă acum, de *tensiune salvatoare*, de remediu față de o altă tensiune — mai chinuitoare —, aceea a revoltei și a nemulțumirii de viață. Se relevă, astfel, contrastul violent între două planuri, între întuneric și lumină, care se condiționează întreolaltă în intensitate; cu cît oroarea de realitate este mai adîncă, cu atît sborul elanului către o regiune înaltă a gîndului apare mai cutezător. Saltul repulsiei de mocirla lumii își păstrează același dinamism, schimbîndu-și sensul într-o mișcare de atracție ascensorială către zona dorită incoruptibilă."

*

Din: John Vyvyan, *Shakespeare and Platonic Beauty*, Chatto and Windus, London, 1961 (pentru *Ottaviano*):

— Ficino tratează despre divinitatea ascunsă în om.

— Păstrează quaternitatea neoplatonică: 1. Întregul; 2. Mintea universală; 3. Sufletul universal; 4. Lumea fizică, copie imperfectă a primelor trei.

— Iubirea = ceea ce unește în fond cosmosul. („L'amor che muove il ciel e l'altre stelle" — Dante, cu aproape două sute de ani mai înainte.)

— Orice creație se naște printr-un act de iubire, de unde reiese puterea creatoare și supremația absolută a iubirii.

— În cer iubirea este suverană și, prin analogie, ea este unica suverană de drept în sufletul omenesc, omul fiind conceput ca un cosmos în miniatură.

— Puterea de atracție a lumii ideale este frumusețea, care și-ar avea originea în Dumnezeu.

— În fiecare dintre lumi (v. mai sus quaternitatea lui Platon), iubirea este deșteptată de frumusețea lumii superioare (cea de deasupra ei); întreaga Creație este trasă spre Dumnezeu prin puterea de atracție a frumuseții. „Această calitate divină a frumuseții trezește dorința pentru ea însăși în toate lucrurile: și aceasta este iubirea." (Ficino)

— Creația sau emanația este continuă și lumile de jos sînt unite cu cele de sus printr-o legătură de iubire activă: „Așadar, toate părțile Universului, fiind operele unui singur artist, membrele unui singur organism, asemănătoare ca esență și ca viață, sunt legate într-o afecțiune mutuală. Într-adevăr, putem spune că iubirea este dintotdeauna legătura supremă a lumii, temelia indestructibilă." (Ficino)

Despre teoria reîncarnării:

— Sufletul pleacă de la Dumnezeu și este intrinsec divin; pe pămînt, sufletul este deghizat într-un veșmînt perisabil. Reîncarnarea este

schimbarea acestei haine în care sufletul e veşnic (contribuţie Ciachir).

*

D. Russo: *Elenismul în România (Epoca bizantină şi fanariotă)* (pentru *Săptămîna nebunilor):*

— Limba greacă de la Alexandru cel Mare pînă la căderea Constantinopolului era limba mondială prin care s-au răspîndit în lume civilizaţia greacă şi creştinismul. În această limbă sunt scrise Evanghelia, Cărţile liturgice, legile Dreptului roman. Primele ştiri despre Ţările Româneşti şi Biserica romană, tot în istoriografia bizantină se află.

— Corespondenţa Patriarhiei cu bisericile din Principate se scrie mai multe secole în limba greacă. Dorotei *(Viaţa Sf. Nifon)* e în limba greacă. Cronica lui Atanasie Comnen Ipsilanti, scrierile lui Palamide Stavrinos, Matei al Mirelor, Amiras, Ioan Cariofil, Daponte, Fotino, Filipide, Afenduli, Caragea etc., de asemenea.

— Lucrările legislative din timpul fanarioţilor (tot în greacă): *Pravila lui Ştefan Mihai Racoviţă,* întocmită de Mihail Fotinopol. *Codurile* Ipsilanti, Calimah, Caragea.

— Sultanii se folosesc de greacă ca limbă oficială. După secolul al XV-lea, greaca ia locul slavonei şi devine limbă oficială, de salon, şcoală şi biserică.

— Din istoricul limbii greceşti: întîi a existat limba atică. Alexandru cel Mare o duce peste tot, ea devine limba obştească, de aici limba medie din secolele IV, XI, XIV e.n. Trebue deosebite elenistica de o greacă a *Septuagintei* şi una a *Noului Testament.* Se poate vorbi de o greacă a *Noului Testament,* o greacă creştină, o greacă bisericească, o greacă a epocii romane etc.

— *Diglosia:* separarea puriştilor (care vorbeau atica, mai ales literaţii) şi limba vorbită de popor (curentă). Literatura bizantină produce un abis de patru secole în limbă prin produsele ei.

— *Catharevusa* (limbă pură, aleasă).

— Idee: Codrica din *Săptămîna nebunilor,* vel secretar al Principatelor Valahia şi Moldova, are o carte şi participă la lupta pentru greaca pură (între „poporanişti" şi adepţi ai *catharevusei).*

— *Diglosia* duce la lucruri hazoase: scriitori din secolul al XI-lea (Comnenii) scriu într-o limbă mai arhaică decît aceea folosită de Malahas (secolul al VI-lea, sau Leontios al Napolei (secolul al VII-lea). Limba lui Halcocondil din secolul al XV-lea sau cea a lui Nicolae Mavrocordat e mai aproape de limba atică decît *Evanghelia.*

— În secolul al XII-lea, un bizantin (istoric sau literat) putea să privească la un tip de genul lui din Occident ca la un analfabet.

— Nume pentru *Săptămîna nebunilor:* Nikita Acominat, consilier al împăratului, Andronic Paleolog, acropolit (diplomat şi general), Ioan Kinam, secretar al împăratului Comnen pe care l-a însoţit în expediţiile sale.

— Istoriografia şi etnografia Europei de Răsărit se află în *Corpus scriptorum historiae byzantinae* (privind slavii, românii, ungurii, chiar ţiganii).

— În *De administrando imperio*, Constantin Porfirogenetul dă sfaturi fiului său, între altele, cum să se refuze barbarilor cererile de dat diademe, fiice imperiale în căsătorie şi focul gregoaz.

— Românii balcanici apar prima dată menţionaţi în 976, în *Istoria lui Kedren*, unde se vorbeşte despre nişte vlahi trecători care l-au ucis pe ţarul David.

— Altă menţiune, în 980, a vlahilor din Grecia (într-o scriere anonimă bizantină): ştiri despre o revoluţie a românilor din Tesalia, despre obiceiuri şi originea lor se află în Kekavmenos (secolul al XI-lea); despre luptele lor cu bizantinii dau amănunte Nikita Acominat (secolul al XIII-lea), emigrarea forţată în Asia mică a vlahilor din Constantinopole şi Vizilor (de către împăratul Andronic Paleolog: 1282—1328) vorbeşte Pahimer; Halcocondil dă delimitarea Ţării Româneşti. El şi Duca sunt isvoare bune pentru istoria Principatelor din secolele XIV—XV. Halcocondil se miră că românii vorbesc o limbă romanică, asemănătoare italienei.

— Kinam, secolul al XI-lea, spune că românii sunt coloni romani, veniţi din Italia.

— Cea mai veche menţiune despre biserica română, într-un hrisov al împăratului Vasile Bulgaroctonul din anul 1020, care recunoaşte jurisdicţia arhiepiscopului Ohridei asupra vlahilor din toată Bulgaria.

— Bizantinii, în mania lor de a boteza popoarele cu nume clasice, zic turcilor perşi sau sciţi; bulgarilor, mesieni; sîrbilor le zic daci, dalmaţi, tribali; ungurilor, panoni; românilor, daci, mesieni, alani, besi, geţi, sciţi, sarmaţi.

— Pentru bizantini, vlahi = nomazi, păstori.

— Bizanţul (graniţe spirituale): Ungaria, Abisinia, Armenia, prin propagarea creştinismului.

— Bizanţul a dat goţilor alfabetul lui Wullfila; slavilor — chirilica; *Biblia* în slavă e opera a doi negustori greci din Salonic; iar prima traducere în armenească se datorează lui Sanak şi Mesrop, desrobind poporul de influenţa siriacă.

— Cine zice slavism, zice bizantinism! Slavismul e trupul exterior, mişcat, al sufletului bizantin.

— Cuvîntul *drept slăvitor*(din greacă) a devenit *pravoslavnic*, la slavoni.

— Un *centon hrisostomic* (rînduiala înmormîntării).

— Cîteva *pericope (Cuvîntul lui Toader*, Ed. Pârvan):

„Moartea de împăraţi nu-i frică, de domni nu se teme, de boeri nu se sfiéşte, de bătrîni nu se *stidiaşte*, pre frumusépe nu caută, tinerepele nu le cruţă, de unul născut nu-i e milă, ce pre toţi vine într-un chip.

Şi moartea nu iaste rea, că, zise Iov, moartea éste odihna omului. Pentru aceea îl petrecem pe om cu cîntări dumnezeieşti, că-i mulţumim lui Dumnezeu, cu veşmentele albe îl îmbrăcăm mortul, de închipuim înnoirea veşnică celui fără de moarte."

— Exemplul parodierii ceremonialului bizantin: Gutuia (crăiasă) e înconjurată de paharnicul Rodie, de protonotarul Pară, de logofătul Măr, de vistiernicul Naramză, de amiralul

Lămîie, judecă în divan şi condamnă pe mustosul Strugure, fiindcă l-a pîrît pe onorabilul Piper, pe contele Chimen şi pe alţi boeri care ar conspira împotriva crăiesei.

— *Cronograful* lui Ierotei e preluat de Matei Cigala (apar amplificări), amîndouă în greacă. Al lui Cigala, tipărit la Veneţia (1637).

— O puternică oştire vlahă atacă pe unguri împreună cu armatele bizantine. Vlahii iau parte la 1027 la o expediţie a Bizanţului contra sarazinilor (saracinilor) din Sicilia (spune Lupus Protospatha). Au fost lupte şi între români şi bizantini, descrise de Nikita Acominat.

— 1453, Căderea Constantinopolelui. S-au îndreptat spre Italia marii cărturari: Constantin şi Ianas Lascaris, Andronic Calist, Ioan Arghiropol, Teodor Gazi, Dimitrie Halcocondil etc., provocînd mişcarea renaşterii studiilor clasice.

— Greci puternici la Stambul în ce priveşte domniile din Ţările Româneşti: Mihail Cantacuzino, zis Şaitanoglu: Iani Banul, Andronic Cantacuzino; Alexandru Mavrocordat. Se cunoaşte scrisoarea lui Andronic Cantacuzino către Petru Şchiopul (1595, 14 noembrie). Andronic era fiul lui Şaitanoglu. „Pînă azi ţineam Ţara Românească pentru d-ta, însă văzînd nevoile împrejurărilor şi zăbava d-tale şi purtarea rea şi ticăloasă şi viclenia lui Alexandru Vodă, n-am mai putut răbda şi am azardat de am făcut pe banul Mihai (Viteazul) domn al Ţării Româneşti. Păstrez Moldova pentru d-ta."

— Mitropolitul grec Ghermanos, pedepsit nu numai întru a noastră limbă, ci şi de limba elinească avînd ştiinţă.

Scrierile părinţilor niptici: Calist Catafighiotul, Nikita Stitatul, Calist Xantopol, Isac Sirul, Efrem Sirulmîn, în special Sf. Vasile cel Nou (cu *Vămile Văzduhului), Livezile şi Patericele, Mîntuirea păcătoşilor* a lui Agapie Cretanul, Ioan Scărarul, *Dioptra* lui Filip Solitarul.

— *Oglinzile domnitorilor* (condici de ceremonii şi alaiurile nunţii).

— Învăţături către domni sau viitori domni:

Cele mai însemnate *Capitole*, parenetice ale lui Agapet către împăratul Justinian.

Învăţăturile lui Vasilie Macedoneanul (867, 886) *către fiul său, Leon.*

Cartea lui Fotie (sec. IX) către ţarul Bulgariei: *Despre îndatoririle domnitorului.*

Învăţătura împărătească a lui Teofilact (secolul al XI-lea).

Învăţătura lui Manuel Paleologul către fiul său (1417).

— Imitaţii slave: *Învăţăturile lui Vladimir Monomahul* sau cartea intitulată: *Domostroi.*

— Tinerii greci ce visau la tronul Ţărilor Româneşti învăţau cele de trebuinţă (vezi *Caietele* lor).

— Autori interpretaţi: Isocrate *(Discursul parenetic către Nicocle Discursul către Demonic)*, Sinesie *(Despre modul de a domni)*, Agapet *(Capitole parenetice)*, Teofilact *(Învăţătura împărătească).*

— Nicolae Mavrocordat scrisese în greceşte: *Învăţături către fiul său Constantin*, traducînd din latineşte *Teatrul politic.* Antim Ivireanul a întocmit: *Învăţătură creştino-politice către Ştefan Cantacuzino Voevod;* Azaria Cigala a scris: *Parenetice către beizadelele lui Mihai-Vodă.*

— Aianolof a arătat influențele elenistice din Egipt și Siria în arta bizantină.

— Strzygowski spune că noua artă mondială s-a născut la Bizanț, nu la Roma. Arta bizantină, egal arta elenistică pătrunsă de elementele orientale și asiatice. Elementele asiatice: doctrinele mistice ale neoplatonismului, sfinții cunoscuți sub numele de stîlpnici, viața contemplativă a monahismului; eunuhii palatului.

— Din funcțiile domnești: logofătul, comisul, spătarul ar fi funcțiuni bizantine. Dar *comisul*, cum indică și numele, e probabil moștenire romană. Mai există: vornic, postelnic, paharnic (prin slavonă).

— *Pravila lui Vasile Lupu* (1646) e alcătuită de dascăli și filosofi care au scos din cărțile elinești și latinești „toate tocmelele cele bune și giudețele celor buni creștini și svinți împărați".

— *Îndreptarea legii* a lui Matei Basarab se traduce „dupre elinește pre limbă românească" (1652) cu ajutorul lui kir Ignatie Petriți și a lui Pantelimon Ligaridi, dascăl desăvîrșit, amîndoi de la Hio.

— Lucrări pe baza Dreptului bizantin: *Pravilniceasca Condică a lui Ipsilanti* din 1786; *Condica lui Caragea* (1817); *Codul lui Calimah* (1817), în limba greacă.

— Mai există o *Pravilă însemnată*, alcătuită la 1765 de Mihail Fotinopol din îndemnul lui Ștefan Mihail Racoviță: *Antologia legilor împărătești și a canoanelor bisericești*.

— Pravila e în greacă *apla*, pe baza vasilicalelor, a canoanelor bisericești și obiceiurilor pămîntului. Ea a fost promulgată în 1765.

— Slavii citesc cu plăcere *Basmele* lui Malalas: *Vedeniile călugărilor bizantini* și versurile *Dioptrei*.

— În secolul al XVIII-lea, numai în București erau trei biblioteci publice: a Mitropoliei, a școlii de la Sf. Sava și cea alcătuită de Nicolae Mavrocordat, la Mînăstirea Văcărești.

— Codrica, fost secretar domnesc la Iași și București, vorbește despre *Dicționarul greco-francez-italian*, în trei volume, publicat la Ventoti (Viena, 1790).

*

Grimal, *Civilizația romană:*

— Marea ca primejdie a tentațiilor de tot felul (vezi *Elogiul* lui Romulus făcut de Cicero).

— Nero și creștinismul; creștinismul ca formă colectivă e o primejdie pentru Nero. El trebue distrus înainte de a da dureri de cap împăratului. De ce trebue distrus? Pentru că el omoară individualitatea! Acest lucru îl supără pe Nero: depersonalizarea. Viața lui e o demonstrație a individualismului. Nero gîndește la viitorul creștinismului. Îl și vede distrugînd statuile Antichității. Intoleranța celor ce au suferit, lipsa lor de flexibilitate.

— Nero era un peregrin?

— Nero (Grimal, p. 70) era inițiat în religia mazdeistă de către un prinț armean. Năzuia la titlul de Rege Soare. Voia să elenizeze viața socială și politica romană după modelul lagid și după cel al Arsacizilor parți. Aristocrații se elenizau prin lectura filosofilor. Mulți declamă grecește, devin retori.

Nero:

— Tema principală: lupta Focului cu Apa (Iisus, peştele, simbolul neptunic).

— A doua temă: regresiunea spre Grecia, nostalgia lui Nero pentru elenism.

— A treia temă: detestarea creştinismului (care ucide individualitatea creatoare, aristocratică).

— A patra temă: autodevorarea iscată de putere.

— A cincea temă: cabotinismul conducătorului.

— A şasea: puterea, care e instrumentul tiranului şi-l face mai apoi instrumentul ei.

— Nero purta coroana radială, simbolizînd Soarele.

— Împăraţii Severi erau mistici şi adorau pe zeul Soare din Emesa.

— Soarele, zeu al religiei sincretiste (amestec de mazdeism şi credinţă semitică), era pantocrator (stăpîn al cosmosului şi al pămîntului).

— Terenţiu traduce un vers din Menandru, care spunea: „Sunt om şi nimic din ceea ce este omenesc nu-mi este strein" *(Istoria plagiatului)*.

— *Indocti* sau *stulti* (proştii).

Relaţiile Seneca-Nero:

— Seneca era stoic şi la începutul domniei lui Nero îl reprezenta. El conducea cercul politico-cultural al Annaeilor. În Conjuraţia lui Piso, Seneca era cel vizat pentru represalii, pentru că era cel mai însemnat personaj al epocii sale (disimularea lui Nero la represaliile care au urmat).

— Cultele orientale (Isis avea temple la Roma) dominau, ceea ce producea fierbere la Roma (sec. I e.n.)

— Cultul isiac la romani (în partea a II-a din *Măgarul de aur* şi Grimal, vol. I, p. 112).

— Nero fusese iniţiat de către Tiridate în misterele lui Mithra; începînd din anul 64, vrea să fie deificat ca Regele Soare.

Teme pentru Nero:

— Nero şi pulverizarea dreptului roman.

— Nero şi Apostolul Petru (discuţie despre creştinism).

— Seneca, arătînd pericolul dezintegrării artei romane şi, în genere, a instituţiilor romane, date pe mîna iudaismului, a religiilor orientale; dinamitarea echilibrului (se poate recurge la Spengler: *Declinul Occidentului)*.

— Peregrinii (cum ar fi Nero, finalmente) nu erau ocrotiţi de lege, prima constatare în exilul său fictiv în Grecia.

— Finanţarea unor triburi periferice de către germani, să zicem, cu un milion de sesterţi pe lună pentru clătinarea imperiului roman sub Nero, subversiunea păcii romane de către barbari.

— Republica romană e de fapt o plutocraţie. Senatorii erau mari proprietari de pămînt şi nu permiteau cavalerilor intrarea în rîndurile lor.

— *Logosul* grec devine la Roma *ratio;* ceea ce era cuvînt — devine calcul (Grimal).

— Pe zidurile cetăţilor antice există versuri de Virgiliu, scrijelite, de unde ideea de a pune versurile lui Dante la Florenţa pe ziduri. *Eneida* devenise *Biblia* romană (Grimal; *Istoria plagiatului)*. Sub Nero, scrie Grimal, a existat o puternică înflorire de ta-

lente care au dispărut după el. Quintilian a revenit la oratoria ciceroniană, pedagogică, la îndemnurile oficiale.

— Poeții Persius și Lucan practicau în poezie filosofia în care răsbate stoicismul. Persius, mort la 28 de ani, era poetul aristocrației dezamăgite de Nero. Lucan, mort la 26 de ani, executat de Nero pentru că a participat la conjurația lui Piso. *Farsala* lui era o replică dată *Eneidei*, o emanație a politicii Senatului. Practica un misticism conformist, exprima gîndirea politică a cercurilor stoice, un manifest al oligarhiei împotriva imperiului. *Farsala* a dus la căderea lui Seneca, al cărui nepot era Lucan. Nero vedea, poate și un rival poetic în Lucan. Acesta începe un poem adulativ pentru Nero, dar totul devine pamflet împotriva cezarismului. Nero era pentru alexandrinism în poezie. Lucan era un novator, ceea ce-l irita pe împărat. Lucan e fascinat de Cato din Utica (pe care-l adora Seneca), personalitate stoică.

— *Megalografiile*, scumpe pictorilor greci (mari compoziții cu subiecte mitologice).

— Ritul Lupercaliilor: în jurul Palatinului, tineri desbrăcați care jertfiseră un țap. Pielea lui tăiată fîșii servea la biciuirea femeilor care deveneau fecunde. Vinul era interzis femeilor, care puteau fi ucise pentru asta, deoarece vinul era considerat un sînge strein introdus în corp (adulter).

— Nero, spirit modern, vezi referiri la urbanism în Grimal, vol. I. p. 328, 329, 332, 335, 338, 389; (II), 397.

*

Din: Mircea Florian: *Cosmologia elenă* (pentru *Nero*):

— Universul e Unul, un Tot însuflețit. Totul e Unul. Grecii nu cunosc o origine a lumii în sens creaționist creștin. Ei nu admit o origine creativă a lumii, fiindcă ignoră un Dumnezeu transcendent al lumii. Nu admit transcendența lui Dumnezeu pentru că, după ei, însăși lumea e divină. Panteismul elen neagă emanentismul. Grecii n-au avut ideea absolutului divin. Divinitatea nu creează lumea, ci doar o ordonează (Platon). Zeii eleni sunt produși odată cu lumea și înlăuntrul ei.

— Aristotel: Mișcarea e Unul.

— Lumea e închisă în sine. Din ea nu iese și nu pătrunde nimeni, e lipsită de boli și bătrînețe (Platon).

— Există Unul singur, fiindcă a fost construit imitînd modelul (Platon, *Timaios*).

— Melisos — copilul teribil al metafizicii: pururea a fost ceea ce a fost și pururea va fi, căci dacă el ar fi luat naștere, atunci ar trebui ca el să nu fi fost nimic înainte de nașterea sa. Sau dacă nu era nimic, nimic n-ar fi putut să iasă din nimic.

— Dacă n-ar fi Unul, el ar fi mărginit de altceva.

— Spinoza spunea, la rîndu-i, că nu există decît o substanță care e nemărginită.

— Realul concret, considerat ca durată pură, devenire fără repaus (Bergson) ca în filosofia elenă.

— La cosmologii eleni, cuvîntul echivalent pentru materie e devenire.

— Mobilismul și dinamismul sunt vederile prime de ordin cosmologic ale elenului.

— Dilema elenismului: Sau substanța este imutabilă și în acest caz suprimă, nu întemeiază, schimbarea (Parmenide), sau e supusă și ea pieirii, și în acest caz ea nu mai e o garanție logică a schimbării.

— Elenii au divinizat gîndirea (tuturor le e comună gîndirea — Heraclit).

— Confuzia lui Platon și Pithagora: confuzia dintre neschimbător (general) și substratul persistent (generalul e metamorfozat în substanță). Cei doi considerau generalul ca neschimbător (ceea ce e exact), dar și etern sau indestructibil prin propriile forțe. Numerele și formele (ideile) devin substanță (persistentul), lucrurile dobîndesc funcție de subiect în sine, nu de predicat care trăiește raportat la subiect. Aristotel atacă platonismul din cauza acestei substanțializări sau a subiectivității a ceea ce nu există prin sine, ci doar prin altul. Printr-o exagerare, zice Florian, neschimbătorul (generalul) devine existența indestructibilă. Generalul devine individual și se confundă.

— Lumea ce cade sub simțuri este o devenire, o defilare haotică, un torent caleidoscopic de calități individuale, irațională, nedeterminate. Fondul elenismului este teama de vîrtejul irezistibil al lucrurilor. Cugetarea elenă se va refugia în sfera eternului și imutabilului.

— Sensibilul e Nedeterminatul *(Apeiron)*, Multiplul, Altul *(Thateron)*, el este ordonat și devine inteligență după ce a fost modelat de Limitat *(Pèras)*, de Unitate *(Monos)*, de Însuși *(Tauton)*.

— Lumea sensibilă este doar o *genesis*, o *natura naturans*. La teosofi, la neopitagoricieni și la neoplatonicieni trece drept principiul dezordinei, al răului și păcatului.

— Credința de bază a elenului: nimic nu este etern, totul se naște, trăiește și moare.

— Ciocnirea dintre mobilismul heraclitean și imobilismul eleat.

— Pînă la Descartes, cugetarea apuseană n-a făcut o despărțire consecventă între corporal și necorporal.

— Termenul de incorporal se întîlnește rar (de două ori la Platon), deși era adecvat pentru termenul de Idee.

— Corporalul e curent la stoici. Tot ei fac din incorporal ceva ce duce la neantul existenței. Patru sunt incorporalii la stoici: exprimabilul, vidul, locul, timpul.

— Natura este un tot de multiple.

— Lumea alcătuiește un întreg care e angajat într-o schimbare fără sfîrșit (Rivaud).

— Platon: „Să vedem deci dacă putem încuviința cu necesitate că toate cîte au potrivnicie de nicăieri aiurea nu se pot naște decît din propriul lor contrariu. De pildă, cînd un lucru se mărește, fost-a el cu necesitate mai mic pentru ca să devină mai mare? Așadar, zise Socrate, toate se nasc din propriile potrivnicii."

— Dogma monistă: lumea, fiind un Tot închis în sine, n-are început și sfîrșit, n-a luat naștere și nu va pieri, așadar dogma monistă neagă creația.

— Conceptul de *materie* la eleni. Materia egal schimbare, materie există și în lumea psihică, materia e substrat constant și unitar, e principiul determinativ al schimbării.

— Cosmosul, egal legalitate, unitate, armonie.

— Existența este o cucerire asupra neantului (Bergson).

— Haosul nu e Nimicul, un zero în realitate, ci (vezi Bergson despre neant) o altă existență, nedorită, o existență fără ordine, o nonexistență.

— Elenul este individul cel mai puțin mistic. El pune la cale o explicație, o salvare a fenomenelor (pentru *Nero*, ideea de elen în opoziție cu cea de creștin!). Distrugerea acestui echilibru se face cînd apare orfismul, Zoroastru în Persia, Buddha în India, Confucius în China, Ezra și Iosua în Palestina. Ei supun știința religiei (lucru unic), chiar matematica e pusă să explice religia (important pentru Nero, care cere același lucru în viziunea lui Empiricus).

— Înapoia devenirii ar sta o substanță unică. Părțile nasc și mor, întregul este indestructibil.

— Unul, egal apă, aer, foc.

— Thales, cînd spune că Unul e egal Apă, înțelege unitatea substanțială a tuturor lucrurilor.

— Odată cu Platon, Nedeterminatul va deveni nota capitală a Materiei.

— La Anaximene, Unul egal Aerul.

— Democrit și Epicur vorbesc despre existența lumilor nenumărate în coexistență. Li se adaugă (prin speculație modernă) Anaximandru și Anaximene. E. Zeller vorbește despre o pluralitate a lumilor, succesivă, nu simultană.

— La Heraclit nu numai lucrurile din cuprinsul naturii, ci Natura ca tot se află în perpetuă mobilitate; totul e fluid, nimic nu rămîne, nici în părți, nici în întreg. Divinul nu e stabilitate, ci Devenire.

— Heraclit ridică Focul la rangul de principiu viu al mobilității.

— Tot Heraclit: Devenirea stă sub conducerea unei legi neîndurate, care e însăși Rațiunea *(Logos)*, iar funcția ei de legiferare se manifestă în unirea contrariilor, în armonia calităților individuale.

— Toate iau naștere din contrarii *(enantioteta;* Heraclit).

— Un lucru care e așa devine altfel. Elenul zice chiar: *altul*. Contrariile se evocă reciproc, pentru că orice calitate are nu știu ce putere ascunsă și dialectică de a provoca spontan apariția contrariului ei.

— Devenirea la eleni este nonexistență, pentru că presupune noutatea; persistentul, eliminînd noutatea, este adevărata existență.

— Elenul nu concepe creația ca făcută dintr-o serie de creații și anihilări absolute, el nu l-ar pricepe pe Bergson care afirmă că un lucru nu există decît în măsura în care se schimbă.

— Unul e matricea universală a tuturor formelor și ființelor (Mabilleau). Din Unul pornește Totul și în el toate se înapoiază să-și afle odihna. Ei nu văd contradicția Unului care se multiplică și a inalternabilului care se alternează fără încetare și proectează în timp stările sale succesive (E. Hannequin).

— Heraclit se întreabă: cum e cu putință ca Universul, care e în esență Foc, să devină Aer, Apă, Pămînt? Și apoi, în ordine inversă *(enantiedromie)*, să refacă punctul de plecare?

— Xenophan: Divinul este unic, deci imutabil și indestructibil.

— Din imaginile noastre asupra Divinului, e adevărat doar ceea ce în ele este identic. Numai o singură divinitate poate fi adevărată. Divinitatea e Una. Omul exprimă exact divinitatea

în măsura în care o concepe la fel pretutindeni.

— Elenul căuta ce e real și dă peste un amestec de real și nălucire: devenirea.

— Parmenide: nonexistența, nimicul, identificate cu spațiul gol nu pot fi obiect de gîndire și ca atare nu există. Gîndirea e măsura a ceea ce este; același lucru e gîndirea și realitatea. Nu există schimbare, devenirea e aparentă, multiplul sensibil e o iluzie, o părere a muritorilor. Nu există și nu va exista niciodată altceva în afară de Existență, pentru că e imutabilă și întreagă.

— Parmenide: Totul ca atare nu ia naștere și nu se distruge, căci dacă ar lua naștere din altceva și s-ar distruge în altceva, n-ar mai fi Unul și Totul. Naștere și distrugere s-ar putea întîlni doar înlăuntrul Totului.

— Orice schimbare, chiar cea de loc (mișcarea), nu e decît o variație de calități (ceea ce credea și Heraclit). Pentru ei nu e limpede că mișcarea e singura schimbare ce lasă neatinsă calitatea unui corp.

— Socraticii susțin că adevărata existență nu e cunoscută prin simțuri, ci prin gîndire. Existența e poetică, nu senzorială.

— Lumea eleată, netolerînd un principiu al schimbării, era o lume în care nu se petrecea nimic. Zenon, polemistul eleatismului, dorea compromiterea schimbării sub cuvînt că ea este o grea atingere a unității absolute și o afirmare implicită a golului inexistent.

— În numere stă secretul ordinei, armoniei și legislației universale. Cum la pitagoreici geometria avea o bază aritmetică, dar și viceversa, cum numerele erau reprezentate geometric (numere triunghiulare, pătrate etc.), figurile geometrice erau privite ca substanța lucrurilor. Și deoarece elementul geometric e punctul, unitatea, lumea se transfigura într-o pluralitate de unități (monade). Natura era o geometrie vie, un calcul spontan, o vastă teoremă deslegată din eternitate.

— Anaxagora: „Privitor la apariție și la dispariție, elenii au un limbaj nepotrivit. Căci nici un lucru nu ia naștere și nu se distruge, ci e un amestec sau o separare de lucruri deja prezente."

— Empedocle: „Ce nebuni! Gîndirea lor nu e prea cuprinzătoare, căci își închipuie că ceva ce nu există ar putea să ia naștere sau ceva ar putea pieri și să fie mistuit cu totul."

— Atomismul nu e atît o teorie a substanței, a materiei, a persistentului, cît enunțarea unilaterală a universalității mișcării în scopul de a-i consacra realitatea (Al. Rivaud).

— Atomii lui Democrit nu sunt încă in-divizi, ci forme generale aproape de ideile platonice. Pentru ca atomul să fie socotit un *individuum*, trebue să i se recunoască drept atribut nu numai forma și întinderea, dar și locul, fapt care nu e admis în mod categoric nici de atomismul modern. Și azi, *locul*, e considerat ca *alături* de atom și nu ca aparținîndu-i constitutiv. Trecerea cu vederea a acestui fapt e uimitoare, e inexplicabilă, căci în lumea corporală numai locul e principiul individualizării. Doi atomi identici sub toate celelalte raporturi se deosebesc totuși prin locul ce-l au, nu prin cel pe care-l ocupă, cum se spune impropriu.

— Anaxagora admite, pe temeiul faptului că toate lucrurile se transformă unele în altele, un număr infinit de calități ireductibile în fiecare lucru,

juxtapuse, fără spații goale. „Totul e în tot", iar schimbarea lucrurilor ar fi o variație în proporția cantitativă — influență a matematismului — a calităților. „În fiecare obiect își dau întîlnire toate calitățile, infinit divizibile, iar deosebirile dintre lucruri se explică prin dominarea numerică a unei calități față de celelalte".

— Noțiunea de bază a sofisticii e dogma nominalistă; individualul, schimbătorul, iraționalul, nedeterminabilul caracterizează și elementul cunoașterii (senzația), și elementul naturii (perceptibilul). Realul e individualul; individualul este prin excelență schimbătorul; iar schimbarea e succesiune de calități contrare. Devenirea e astfel reintrodusă devastator în cosmologie. Orice calitate este intersecția pururea instabilă a mișcărilor exterioare și a mișcărilor interioare ce alcătuiesc ființa noastră (Platon).

— Generalul este opera gîndirii și acest general, întrucît e gîndit, e o noțiune, o idee (Platon).

— Siguranța matematicii și nemurirea sufletului (dialogul *Menon)* sunt primele ipoteze platonice.

— Într-adevăr, ceea ce este Existența față de Devenire e adevărul față de credință *(Timaios* — Platon).

— *Eidos* (Ideea); *Ousia* (Esența); *Mimesis* (Imitația); *Methaxis* (Participarea), *Parausia* (Prezența); *Koinonia* (Comunitatea); *Autozoon* (Viața absolut independentă).

— Raportul dintre matematic *(Politeia)* prins prin intelect *(Dianoia)* e prima treaptă a inteligibilului.

— Platonismul e epilogul de neînlăturat al cosmologiei grecești.

— Plotin: „Trebue să existe ceva în afară de lume, fiindcă altminteri n-am avea nimic etern sau permanent" *(Enneades)*. Dar, vai...

— Platon în *Phaidon:* „Să acceptăm că există două feluri de realități: una vizibilă, alta invizibilă. Și, pe deasupra, că aceea care e invizibilă își păstrează pururea identitatea ei; pe cînd cea vizibilă nu-și păstrează niciodată identitatea."

— Tot el, în *Timaios*: „Care e eterna existență ce nu cunoaște nici un fel de naștere și care e cel ce ia naștere necontenit și nu există niciodată? Prima (întrebare) e prinsă prin înțelegere și raționament, căci este neîncetat identică, cît despre a doua (al doilea), el (ea) e obiectul de opinie unită cu oarba senzație, căci ia naștere și moare; dar nu există niciodată."

— Cauza primă a Naturii e Demiurgul, Divinitatea. Dar el nu produce nimic din sine, cu spontaneitate creatoare, nici în ordinea devenirii, nici în aceea a existenței, ci doar construiește combinații noi dintr-un material dat, care-i servește drept Model. S-a văzut: Modelele sunt două: ceea ce devine fără regulă și lege și ceea ce e etern sau pururea există, Ideile.

— Demiurgul purcede la facerea lumii. El va produce prima treaptă a creațiunii: sufletul lumii. Acesta e produsul unui amestec *(mikton)*, întîi din două esențe misterioase: esența indivizibilă și esența divizibilă din care iese o combinație perfectă. Aceasta, a treia esență, o combină din nou cu primele două esențe și astfel e produs un al doilea material; o a patra combinație, din care se va construi lumea cerească și a vieții spirituale din om. Cerul este divin, este spiritual, deci e un derivat al Sufletului cosmic.

— Platon compară forma informă (plastică) modelată de Demiurg cu aurul care primește orice formă și cu untdelemnul care ia toate mirosurile.

— Divinitatea e simbolul mitic al bunătății fără invidie.

— Substratul *(Hypokeimenon)*, Materie *(hylé)*.

— Forma e și cauza finală a schimbării. Trecerea de la virtual la actual, de la materie la formă, ritmul lumii este Mișcarea.

— Dacă forma sau realul preexistă pozitiv în materie, atunci preexistența, virtualul, este tot ceva real, cum obiecta megericul Diodoros Kronos. Numai realul e posibil.

— Universul are groază de gol.

— Unitatea închisă a naturii este, se știe, dogma cosmologiei elene; din această unitate sunt deduse unitatea și indestructibilitatea materiei.

— Centrul primei filosofii (aristotelice) este ideea de substanță *(Usia)*.

— Originar, substanță e individul concret *(tode ti)*.

— Orice schimbare e o succesiune de calități contrare.

— La Hegel, logica este o ontologie, o istorie a Absolutului.

— „Nimic nu iese din neant, chiar dacă intervin zeii; materia nu suferă nici o creștere și nici o pierdere" (Lucretius Carus: *De rerum natura)*.

— „Universul e fără margini, nedevenit, nepieritor și în alcătuirea sa nici nu crește, nici nu scade" (Epicur).

— Tot Epicur afirmă că atomii deviază fără cauză *(clinamen)*, se abat spontan de la calea lor dreaptă, prescrisă mecanic dintr-un început. În doctrina *Grădinii*, toți atomii, nu numai cei sufletești, se agită necontenit sub aparența repausului.

— Fizica stoică șovăie între unitarismul panteist luat de la Heraclit (lumea are un singur principiu productiv) și dualismul cauzelor, inspirat de Aristotel. Pentru stoici, lumea are un început și un sfîrșit, în schimb resortul permanent al naturii — Focul — e nenăscut, nealterabil, identic cu sine în prezența metamorfozelor și deoarece este etern e însăși Divinitatea, e Rațiune, e Spirit *(Pneuma)*. Acest principiu animator e înfățișat ca o persoană. Focul metafizic e luminiscență heraclitiană, nu dispare după ce a produs toate lucrurile vizibile, el persistă și la timp absoarbe în sine natura printr-un tainic proces de conflagrație cosmică. Prin constrîngere, Focul produce corporalul, principiul inerției și al pasivității și toate lucrurile particulare care mobilează cuprinsul Naturii. Pentru prima oară stoicii emit la eleni reprezentarea antigreacă a unui act de producere spontană în interiorul Existenței.

— Teoria stoică a materiei ar fi cea mai apropiată de știința modernă.

— Natura e corp și suflet, materie și ființă sau cauzalul *(aition)*, e corp

pasiv, animat de corpul activ, de Sufletul cosmic. Natura, ca și principiul activ, e individualitate, un fel de animal divin care trăiește prin sine, desbrăcat de orice trebuințe ce ar putea fi satisfăcute prin ceva exterior. Natura e un Tot perfect în care toate părțile consună, conspiră, simpatizează.

— Chrysippos: „Natura e o locuință făcută pentru zei și oameni".

*

Jurnale și memorii ale Mutuligilor

Memoriile cățelului Giscard Codiță, zis Vampilov, zis Rîmaru, zis Șarlă (citește Charles I-ul sau *le premier)*

Trebue să vă spun, celor ce o să parcurgeți aceste pagini scrise de un cățel, că aparțin unei familii modeste, vorbesc de cei care m-au adoptat. Asupra nașterii mele, părerile sunt împărțite. Ar fi posibil ca maică-mea, cea adevărată, să fie o *caniche* din Anglia, care a fost soția lui Spriță che, *caniche* negru care i-a plăcut mult mamei mele. Există păreri că aș fi un *caniche* imperial, deși contestatarii mei susțin că aș avea defecte majore, care mă coboară pe scara performanțelor canine. Faptul că nu mi s-a tăiat coada cît am fost mic mă dezavantajează, deși Lourdaud se omoară după acest detaliu care, spune el, îmi întregește personalitatea. Aș fi fericit să fie așa, dar cine mai știe care e adevărul! Am fost adus în casa lui Lourdaud de la maică-mea din casă (e vorba de data asta de mama adoptivă), am rămas cu amintirea parfumurilor ei de frizerie, s-ar zice că de aici îmi vin toate înclinațiile artistice care s-au manifestat de la o vîrstă fragedă și continuă pînă în zilele noastre! astfel, locul meu preferat pentru *doi-doi*, cînd afară este ploaie sau ninge, a fost și a rămas Biblioteca lui Lourdaud, care e foarte necăjit din această pricină, deși ar trebui să aprecieze că un cățel ca mine are nevoie de un decor sobru, cum e acela al Bibliotecii, pentru a se putea reculege. Recunosc că pipi făceam pe ziare la început, cînd mă orientam, de unde înclinarea mea ziaristică, vădită. Sunt un reporter indiscret și m-am hotărît să scriu în aceste *Memorii* tot ceea ce ochiul meu curios a înregistrat. Voi căuta bine-înțeles, să fiu cît mai discret și să insinuez mai mult, pentru că așa e elegant: să nu-i bîrfești pe protectori. Iată de ce în *Memoriile* mele vor apărea semne de suspensie, puncte, puncte și așa mai departe, care ar ilustra, vorba lui Lourdaud: „Taci, gura mea, că te spurc!"

Așadar, să începem cu casa în care am intrat la frageda vîrstă de patru luni, adus de Bubulina. Era o dimineață de primăvară și eu mă strînsesem ghemotoc în brațele bunei femei. Știam, din poveștile mamei care mă născuse, că odată plecat de la ea puteam să am un destin destul de controversat. Mai tîrziu, am citit în *Paris Match*, pe care mamy le aruncă pe covor lîngă pat (spre disperarea lui Lourdaud: „Iar îmi faci grajd aici, strînge-le undeva, fă puțină ordine"), că în Franța, cînd vine vacanța, foarte mulți oameni își abandonează animalele de pe lîngă casă, cum ar fi cîinii și pisicile, ba chiar alaltăieri, cînd am deschis această pagină de *Memorii*, am văzut înfiorătoarea execuție a unui cîine lup pe șoselele Franței. Era ceva care m-a șguduit. Un poli-

ţist trage cu revolverul într-un biet animal flămînzit. Pretextul: cîinii vagabonzi produc accidente pe şosele! Doamne, Doamne, ce crime se fac pe lume! Dar să trecem peste asta. Deci Lourdaud citea în pat după prostul lui obicei nişte pagini proprii, pentru că de cînd îl cunosc numai asta face: jumătate din viaţă şi-o petrece citind ce-a scris şi jumătate scrie ce-o să citească a doua zi. Ce-i drept, mai apucă şi alte cărţi, se scufundă în ele, după unele îşi ia notiţe, dar pe cele mai multe le aruncă într-un coş de rufe pe care buna Ştefanica, femeie mea personală de serviciu, le adună şi le clasează după necesităţi. Dar nu asta e important. Important e că Lourdaud mi-a făcut un compliment cumplit de cum m-a văzut:

— Bubulina, de unde ai cumpărat jucăria asta? Ce, au început şi-ai noştri să facă aşa ceva, sau e franţuzească?

Atunci mi-am mişcat urechile şi am întors capul, şi el a rămas ca la fotograf, cum se spune.

— N-o să-mi spui că e un căţel adevărat?

A fost momentul cînd, cum spun francezii, se produce un *coup de foudre*.

— L-am împachetat pe negustor! mi-am zis. Viitorul meu e asigurat. Şi nu pot să spun că m-am înşelat pînă acum. Lourdaud e un băiat bun, dar nu i-o spun, ca să nu i se urce la cap. De aceea mă prefac că îl bag în seamă, dar cu parcimonie, şi numai cînd am chef. E slab de ţîţînă, el o spune şi, cum nu-mi mai dă dulciuri sau pepene, trec la represalii! Care represalii sunt de mai multe feluri: de pildă, neprivirea obiectului. El intră, eu mă uit în ochii Ştefănicăi. El chiorlăie, eu nimic! Mi-a inventat fel de fel de nume, ba Vampilov, care e un autor dramatic şi eu nu înţeleg ce legătură am cu dramaturgia, ori, cînd se supără, că semăn cu Rîmaru. Atunci înseamnă că eu îl desfid şi mă vîră în categoria asasini. Mai îmi zice şi *Cody*, cu *y grec* sau *Coadă* sau *Giscard*, dar Giscard e numele meu diplomatic, cînd are musafiri, atunci mă cheamă astfel, vezi bine, nu sunt ciobanul Codiţă, ci domnul Giscard. În sfîrşit, există multe apelative cu care sunt interpelat. *Coco* îmi spune mamy, care are un mare defect: şi-a pus în cap să-l pună la regim pe Lourdaud, dar asta se răsfrînge şi asupra alimentaţiei mele. Mă trezesc astfel că mi se dă iaurt cu mămăligă seara. Noroc că ador mămăliga, pentru că am trăit la mahala şi ştiu cum să mă port. După aceea, mai are ideea că multă carne mi-ar face să-mi crească şi colesterolul, ceea ce se dovedeşte total fals. Cît priveşte oasele, care sunt hrana noastră de toate zilele, cele de pui îmi sunt interzise cu desăvîrşire. Pretextul, cică n-aş putea să le mai evacuez şi de aici nenorociri pe care nu le doreşti nici duşmanilor. Noroc cu Ştefănica, buna femeie care nu mă uită: cel puţin o dată pe săptămînă se duce la măcelărie şi-mi tîrguie un ditamai osoi, pe care-l rod cîteva zile la rînd cu mari delicii. Atunci nu mai cunosc pe nimeni. Stau ca un artist care a căpătat un violoncel nou şi-i dau rotogol. După ce mă satur de ros, încep să fac scandal ca să fiu scos la plimbare. Noroc că natura mi-a dat voce baritonală, cu care aş fi bun şi în corul *Madrigal*. Casa răsună puternic şi Lourdaud iese exasperat din maşina lui de scris, care face sgomote mai mari decît mine, şi strigă disperat să fie scoasă *loaza* afară. *Loaza* fiind eu. „Las' că-ţi arăt eu ţie, domnule Lourdaud, îmi spun la

întoarcere." Și după ce o schilodesc pe Ștefănica cu marșurile, sau pe mamy, sau chiar pe Marele Dragon, care mă cară fără bilet de autobuz pînă la lacuri, încep să-i răsucesc covoarele din casă după o minge pe care i-o aduc în bot și-i spun în graiul meu ciinesc: poftim, arunc-o! Și el o aruncă. Și să te ții! Ne jucăm pînă ametim. Despre casă aș mai avea cîteva lucruri de spus: e cam mare, de la bucătărie pînă la ușa de afară mănînci o pîine cîinească ca să ajungi să faci recunoașterile obligatorii pentru că, altfel, Lourdaud, cum e el de rău, mi-ar reproșa că m-am puturoșit și asta nu doresc cu nici un chip. Adică, vine poștașul, și eu să nu sar pe redută? Vine Rodica cu ziarele, și eu să nu o întîmpin ca să iau o bucățică de zahăr cărînd *Sportul* pînă sus, pe scări? Aș fi un prost dacă nu mi-aș menține forțele cu ajutorul caloriilor, că doar știu ce înseamnă o hrănire științifică. Unde mai pui că avem și partide de fotbal cînd Marele Dragon îmi mai aduce aminte că a jucat stoper și încearcă să mă fenteze cu balonul la picior, lucru care nu-i reușește totdeauna, pentru că și eu am fost portar în reprezentativa de juniori a *canicheilor* de un an, iar acum joc la seniori, în echipa străzii, cu căței japonezi și de alte naționalități, de la clubul diplomaților. În sfîrșit, taty are și alte plăceri: să mă scarpine în timpul serialelor de televiziune la care privește cam cîș și le bîrfește (nu pe toate, ce-i drept). Dar să nu ne îndepărtăm de descrierea casei, pentru că am o tendință de a devia de la subiectul principal. Casa e deci cam întunecoasă, stil florentino-arabo-nu-știu-cum, cu balconaș ca în *Romeo și Julieta*, cu un mare hol pardosit cu piatră pe care vara e un deliciu să zaci pentru că ține răcoare, cu două biblioteci; una, fostul birou al lui Lourdaud, unde se laudă că a compus nu știu ce cărți, cu o baie pentru mine și femeia mea de serviciu personală, unde are loc abluțiunea rituală, săptămînală, cu un fel de seră în care stau plantele pe care le mai blagoslovesc, mai ales iarna, cînd sunt în mare pană (e vorba de niște ficuși și flori exotice, de trandafiri japonezi și alte chestii). În sfîrșit, un vestibul în care eu o privesc pe Lola care e liberă în curte și-mi face curte, desigur invidiindu-mă pentru că stau la căldură, mai ales în timpul marilor ninsori. Dar locul de predilecție este bucătăria, unde eu cu Ștefănica mîncăm de cîte ori putem. Ce de lucruri delicioase! Oase aduse de coana Lenuța, caloriferista, bucățele de sgîrci, salam, sosuri delicioase, ba chiar porumb fiert pe care l-am servit ca pe o delicatesă și cîte și mai cîte. Acolo, în fața intrării de la bucătărie, în fiecare dimineață, o aștept de la orele 7,30, uneori și mai devreme, pe mama mare, care vine cu pîine proaspătă și cornuri, cu diferite bunătăți pentru mine. Îi joc puțin țonțoroiul și ea lasă totul deoparte și mă scoate pe stradă la *doi-doi*, pe Polonă, unde am eu colțișoarele mele, florile mele pe care le binecuvînt, deși oamenii mă huiduie și mă alungă cu tetă cu tot, pentru că, spun ei, le murdăresc trotuarul.

O bună parte din viață o duc la televizor, în sala de fumat și în sufragerie, unde, mai ales seara, zumzetul televizorului îmi face somn și pot să mă întind cu zgaibaracele în sus, cum spune Lourdaud, adică fără rușine, dacă suntem între noi. Mamy mă caută

de pureci și chiar găsește cîte unul, spre rușinea mea, care mă laud că sunt *caniche impérial*. După care urmează masa, unde iar fac mutra aia a lui Jean Gabin, cu care-l dau gata pe Lourdaud care împarte totul cu mine, pentru că, altfel, două zile nu-i adresez nici o privire, ca să sufere că nu e iubit de cățelul său.

Spre miezul nopții sunt cărat sus, pe spinare, de taty, în dormitor și pus pe mătăsica plapumei, de unde, după o vreme, mă dau singur jos, pe parchet, pentru că e prea cald. Ațipesc la picioarele lui mamy și se spune că oftez mult pînă adorm de-a binelea. Ce vreți, am griji mari, ca orice bărbat și încă tată de copii (16 la număr, plus provincia!). Dimineața, la ivirea luminii, încep să mă mișc. Întîi mă urc în spatele lui mamy, care, din cauza blănii mele, crede că e la mare și visează că înoată, pe urmă încep să mă foiesc, doar-doar l-oi trezi pe Lourdaud care începe să mormăie, ba chiar să mă bruftuluiască. Rabd ce rabd și încep să-mi trosnesc oasele care sună ca niște lemne de foc tăiate cu toporul, atunci Lourdaud se scoală înfuriat, îmi amintește de mămica mea ceva și mă poftește afară, pe scări.

Cam asta ar fi viața mea diurnă, dar cîte nu mai sunt de povestit!
(va urma)

*

Din: *Beastiarul fabulos* de Jean Paul Clébert, Edition Albin Michel, Paris, 1971:

— Animalele sunt simbolurile vii ale instinctelor și pasiunilor oamenilor (Eliphas Lévi).

— Dacă în orice om doarme un animal și nu numai porcul, e fiindcă omul recunoaște în fiecare animal ceva omenesc și ceva extraomenesc.

— *Sfînta Scriptură* numește impur orice animal care nu e permis să fie mîncat, nici să fie oferit ca sacrificiu, orice animal care e permis să-l mănînci, dar care e interzis să-l oferi ca sacrificiu, pentru că el prezintă o anomalie oarecare — o pată, de exemplu. Unele animale sunt impure de la natură, așa sunt cele ce nu au copita despicată și nu rumegă. Cele care rumegă, dar care au copita despicată, în sfîrșit, cele care au copita despicată și nu rumegă. Toate aceste animale sunt nu numai impure, dar abominabile. Sunt, de asemenea, impuri peștii care nu au aripioare sau solzi. Sunt impure păsările care merg pe pămînt în patru labe. În sfîrșit, este impur tot ceea ce, cu sau fără labe, merge pe burtă și se tîrăște pe pămînt. Interdicția privind animalele cu copita despicată decurge de acolo că Moise considera că ele merg pe mîini.

— Cîteva animale pure: boul, vaca, oaia, capra, țapul, cerbul, girafa, lăcusta, porumbelul, ciocîrlia, găina, turtureaua, albina, cantarida, viespea, musca, fluturele, furnica, păianjenul, scorpionul, broasca, balena.

— Impure sunt: cămila, iepurele, porcul, șoarecele, crocodilul, șopîrla, cîrtița, calul, măgarul, elefantul, leul, tigrul, ursul, lupul, vulpea, licornul, mistrețul, maimuța, broasca, musca, scorpionul, vulturul, corbul, struțul, papagalul, lebăda, liliacul.

Se observă că musca și scorpionul sunt în ambele tabele: e vorba probabil de specii diferite.

— Iată mai jos concordanța dintre animale și lunile anului, după *Dicționarul superstițiilor* de Chesner:

ianuarie	oaie	păun
februarie	cal	lebădă
martie	capră	ciocănitoarea verde
aprilie	țap	porumbel
mai	taur	cocoș
iunie	cîine	ibis
iulie	cerb	vultur
august	mistreț	vrabie
septembrie	măgar	gîscă
octombrie	lup	bufniță
noembrie	cerboaică	cioară
decembrie	leu	rîndunică

— Vîrstele sunt împărțite în decenii de la 10 la o sută de ani. Fiecărui animal îi corespunde un tip de om. La zece ani, căprioară; douăzeci de ani, vițel; treizeci de ani, taur, patruzeci de ani, leu; cincizeci de ani, vulpe; șaizeci de ani, lup; șaptezeci de ani. cîine; optzeci de ani, pisică; nouăzeci de ani, măgar, o sută de ani, gîscă.

În simbolica astrologică, după O. Wirth, s-au stabilit corespondențe între planete și animale:

Soare — leu, vultur, animale domestice cu blana mătăsoasă.
Lună — iepure, lebădă, privighetoare, broască, melc, pește, crustaceu, scoică.
Mercur — vulpe, maimuță, pisică, veveriță, papagal, năpîrcă.
Venus — Capră, oaie, porumbel, turturică, fazan, prepeliță.
Marte — taur, cal, lup, mistreț, cîine, struț, milan, vultur, șarpe, scorpion.
Jupiter — elefant, cerb, păun, șoim.
Saturn — cămilă, urs, măgar, șoarece, cîrtiță, liliac, bufniță, corb, broască țestoasă, broască, scarabeu, păianjen.

*

Jurnalul Mutuligilor

În viața lui Codiță s-au mai ivit doi dușmani: una din surorile Kessler, o pisică din vecini care avea o soră geamănă, care a dispărut, și fiica sa, născută în această vară. Nu știu care din ele: mama sau fiica, pentru că amîndoua seamănă ca două picături de apă, l-a atacat pe Giscard. Întîmplarea e tragică pentru că, din această bătălie, faimosul lord Montgomery, cum i se mai spune din cauza unei fotografii făcute de Bellini, unde are un aspect autoritar, demn de toată stima, a luat bătaie. Pisica, pur și simplu, l-a sgîriat pe nas și Codiță a sîngerat spre disperarea lui mamy, care a luat primele măsuri de ajutor: adică a vrut să-l desinfecteze cu spirt, lucru pe care Șarlă l-a refuzat cu indignare, arătîndu-și colții. Totul a pornit de la instigarea noastră: i-am arătat pisica, i-am spus pe nume și l-am atițat. Ea, această pisică, sau soru-sa, a făcut de cîteva ori slalom intrînd pe fereastră, printre vasele noastre olandeze și paharele de cristal spre groaza lui mamy și de atunci accesul în casă este interzis acestei tigroaice albnegre atît de imprudente. Codiță a sărit, a mîrîit, a hăituit-o și chiar a vrut să guste puțin din blana ei, dar replica a fost, cum s-a văzut, sîngeroasă. Acum, Montgomery medi-

teză la riscurile unei astfel de întreprinderi.

Dușmanul numărul doi de la București este *Cîinele din Baskerville*, cum a fost numit un dulău de la *Casa diplomaților*, din apropiere. Această fiară apocaliptică urlă ziua și noaptea, uitat în casă de stăpînu-său, dar nu are un glas oarecare. Eu m-am hotărît să-i spun Niculescu-Basu, dar asta nu mă ajută cu nimic, întrucît nervii mei sunt la pămînt. Nu tace o secundă, urletele repetate au scos lumea de la blocurile învecinate la ferestre. S-au auzit strigăte și imprecații, s-a aruncat cu sticle, s-au făcut reclamații, totul e zadarnic. Stăpînului puțin îi pasă, pleacă dimineața de acasă și ne lasă „muzica". Asupra nervilor lui Codiță acest teribil avertisment vocal are efecte teribile. El se vîră sub pat și nu mai merge la *doi-doi* în curte. De pișulici, ce să mai vorbim, are impresia că fiara apocaliptică va plonja peste el în orice moment (monstrul locuiește la etajul 6 sau e uitat pe terasa clădirii, de unde senzația că va fi parașutat peste iubitul nostru prințișor). Se impun cîteva măsuri: mai dese plimbări la Șosea pentru refacerea moralului, poate cîte un os mai mare, pentru întărirea fizică a cîinelui nostru; eventual, injecții de fortificare și antrenarea specială, cum ar fi un judo cînesc, sau alte mijloace de a-l răpune pe *Cîinele din Baskerville*, care exercită teroarea în vastul perimetru dintre Ambasada egipteană și strada Romană.

*

Din: *Hermes Trismegistos*, traducere completă, precedată de un studiu asupra originii cărților ermetice. Autor: Louis Menard, Editura de la Maisnie, Paris, 1977:

Tabla de materii:

Studiu asupra originii cărților ermetice

Cartea I:

1. Poimandres.
2. Discurs universal al lui Hermes către Asklepios.
3. Discurs sacru al lui Hermes Trismegistos.
4. Craterul sau Monada (Hermes Trismegistos către fiul său, Tat).
5. Zeul invizibil este foarte aparent (discursul lui Hermes către fiul său, Tat).
6. Binele este însuși zeul și în nici o altă parte.
7. Cel mai mare rău pentru oameni e să ignoreze pe Zeu.
8. Nimic nu se pierde, doar printr-o eroare schimbările sunt numite moarte și destrucțiune.
9. Despre Gîndire și despre Senzație (Frumosul și Binele sunt în însuși Zeul și nicăieri altundeva).
10. Cheia (Hermes Trismegistos către fiul său, Tat).
11. „Inteligența" către Hermes.
12. Despre Inteligența comună (Hermes Trismegistos către fiul său, Tat).
13. Despre Renaștere și despre Regula Tăcerii. Jurămîntul secret de pe munte.
14. Hermes Trismegistos către Asklepios. Înțelepciunea.

Cartea a II-a:

1—15. Discurs de inițiere sau Asklepios.

Cartea a III-a:
2. 1—3. Fragment din *Cartea Sfîntă*, intitulată *Fecioara lumii*.
Cartea a V-a: 1—10. Fragmente din cărțile lui Hermes către fiul său, Tat. (1—8: Fragmente din cărțile lui Hermes către Amon. 1—9: Fragmente diverse.)

Definiții:
Asklepios către Regele Amon.
1. Despre Soare și despre Demoni.
2. Despre piedicile pe care le aduc sufletului pasiunile corpului.
3. Laudele către ființa supremă și elogiul regelui.

*

— Cărțile lui Hermes Trismegistos s-au bucurat de o mare autoritate în primele secole ale Bisericii. Doctorii creștini le aduceau mărturie alături de *Cărțile Sibyllelor*, care anunțaseră venirea lui Christos. Lactanțiu spune: Hermes a descoperit, nu știu cum, aproape tot adevărul. Erudiții Renașterii au crezut că găsesc în ele prima sursă a inițierilor orfice, a filosofiei lui Pithagora și Platon.

Oracolele sibiline sunt o operă în parte de proveniență ebraică, în parte creștină.

— Nu s-au putut stabili cu certitudine originea și data cărților ermetice. Jablonski le crede opera unui gnostic. Astăzi sunt clasate printre ultimele producții ale filosofiei grecești, dar există și urme din dogmele religioase ale vechiului Egipt.

— Din întîlnirea doctrinelor religioase ale Egiptului cu doctrinele filosofice ale grecilor s-a născut filosofia egipteană, care n-a lăsat alte monumente decît *Cărțile lui Hermes*.

— Citat din Hermes Trismegistos: „Și omul, acest suveran al lumii și al ființelor muritoare și lipsite de rațiune, prin armonie și prin puternica barieră a cercurilor, făcu să fie văzută de către natura inferioară, frumoasa imagine a zeului. Înaintea acestei minunate frumusețe, în care toate energiile celor 7 guvernatori erau unite sub forma zeului, natura surîse îndrăgostită, căci ea văzu frumusețea omului în apă și umbra sa pe pămînt și el, zărindu-și în apă reflectarea propriei forme, fu cuprins de dragoste pentru ea și voi s-o stăpînească. Energia însoți dorința și forma lipsită de rațiune fu concepută. Natura își cuprinse iubitul și-l înfășură în întregime și se uniră într-o dragoste reciprocă și, iată de ce, dintre toate ființele care trăiesc pe pămînt, numai omul e dublu; muritor prin corp, nemuritor prin propria sa esență. Nemuritor și stăpîn al tuturor lucrurilor, el este supus soartei care stăpînește tot ceea ce este muritor. Superior armoniei lumii, el e captiv prin legăturile sale, bărbat și femeie ca tatăl său și, superior somnului, e dominat de către somn." Aproape un poem.

— După explicațiile lui Poimandres omul era compus din aer și foc, asemenea celor 7 prinți ai armoniei. Natura a produs 7 oameni, bărbați și femei de un ordin elevat, corespunzători celor 7 guvernatori. Generarea acestor 7 oameni a avut loc astfel: pămîntul era femelă, apa — generatoare; focul furniza căldura, aerul — suflul; și natura produse corpurile de formă omenească; omul primi de la viață și de la lumină sufletul și inteligența sa.

— Toate animalele, la început androgine, au fost categorisite în același timp ca și omul.

— În ceea ce privește modul în care se face ascensiunea sufletelor, *Poimandres* spune: mai întîi are loc disoluția corpului material, care dă elementele pentru metamorfoză; forma vizibilă dispare, caracterul pierzîndu-și puterea este predat demonului, simțurile se întorc la isvoarele lor și se confundă în energiile lumii; pasiunile și dorințele reintră în natura irațională, ceea ce rămîne se înalță astfel de-a curmezișul armoniei, abandonînd primei zone puterea de a crește și de a descrește, celei de a doua, posibilitatea de a face rău și șiretenia, celei de-a treia, iluzia dorințelor, celei de-a patra, vanitatea de a porunci, care nu mai poate fi satisfăcută; celei de-a cincea — aroganța blasfematorie și îndrăzneala nebunească; celei de-a șasea, atașamentul pentru bogății, acum fără efect; celei de-a șaptea, minciuna insidioasă și, despuiat astfel de toate operele armoniei lumii, sosește în cea de-a opta zonă nepăstrînd decît propria sa putere și cîntă cu ființele celelalte în onoarea Tatălui.

Din *Discursul sfînt* al lui Hermes Trismegistos.

„Deasupra abisului existau tenebre fără limită și apă și un spirit subtil și inteligent, toate conținute în Haos, prin puterea divină. Apoi țîșni lumina sfîntă și, sub nisip, elementele ieșiră din esența umedă și toți zeii descurcară natura fecundă. Universul, fiind în confuzie și desordine, elementele ușoare se ridicară și cele mai grele fură așezate ca temelie sub nisipul umed, toate lucrurile fiind separate prin foc și suspendate pentru a fi ridicate de către spirit. Și cerul apăru în 7 cercuri și zeii se manifestară sub forma astrelor cu toate caracterele acestora și astrele fură considerate ca și zeii care sunt în ele. Și aerul înfășură cercul exterior, mînat în cursa sa circulară de către spiritul divin; fiecare zeu, după puterea sa, îndeplinea opera care îi era prescrisă și animalele cu patru picioare se născură și reptilele și animalele acvatice și animalele înaripate și orice grăunță fecundă și iarba și verdeața oricărei flori care avea în ea o sămînță a regenerării."

— În capitolul 6 din Cartea I se spune: „Tristețea e o formă a răului".

— În *Cheia*, Hermes îi spune fiului său, That, că orice suflet parțial e supus unor schimbări succesive. That întreabă care e semnificația cuvîntului *parțial* și Hermes îi explică: „Din sufletul unic al Universului ies toate sufletele care se răspîndesc și sunt împărțite în toate părțile lumii; aceste suflete trec prin numeroase schimbări, fie fericite, fie, dimpotrivă; sufletele cățărătoare trec în suflete acvatice, cele ale animalelor acvatice în cele care locuiesc pămîntul, cele ale animalelor terestre, în sburătoare, sufletele aeriene în oameni, sufletele umane ajung la imortalitate devenind demoni, după asta ele intră în inima zeilor nemuritori, căci există două categorii de zei: unii rătăcitori, alții ficși, aceștia din urmă sunt ultimul grad de inițiere glorioasă a sufletului."

— Orice mișcare materială e o naștere, inteligența pune materia în mișcare și iată cum, spune Hermes: „lumea e o sferă, adică un cap; deasupra capului, nimic nu e material, după cum dedesubtul picioarelor, nimic nu e intelectual, totul e materie; inteligența e sferică precum capul, tot ceea ce atinge

membrana acestui cap, în care e plasat sufletul, e nemuritor ca și cum ai avea un corp înfășurat de suflet și mai mult suflet decît corp, dar ceea ce e departe de această membrană, acolo unde totul are mai mult corp decît suflet, e muritor. *Universul e un animal compus din materie și inteligență*, lumea e primul dintre animalele vii, omul e al doilea după lume și primul dintre muritori; asemenea celorlalte animale, e însufleţit; nu numai că nu e bun, ci e rău, întrucît e muritor; lumea nu e bună fiindcă e mișcătoare, dar, fiind nemuritoare, ea nu e rea. Omul, pe rînd mobil și muritor, e rău." (S.n.) Într-un cosmos antropomorf, tocmai omul apărea depreciat.

— Iată o imprecație adresată Nilului, într-o viziune eshatologică sumbră: „Mă adresez ţie, prea sfînt fluviu, ţie ţi-anunţ viitorul. Valuri de sînge murdărind undele tale divine se vor revărsa peste malurile tale, numărul morţilor va depăși pe cel al viilor și dacă rămîn cîţiva locuitori egipteni doar prin limbă, ei vor fi streini prin moravuri. Plîngi, o, Asklepios, vor exista lucruri și mai triste, Egiptul, el însuși, va cădea în apostazie, cel mai rău dintre rele. El, altădată pămînt sfînt, iubit de zei, pentru devoţiunea purtată cultului lor, va fi perversiunea sfinţilor, școală a impietăţii, model al tuturor violenţelor. Atunci, plin de desgust faţă de lucruri, omul nu va mai avea pentru lume nici admiraţie, nici dragoste, el se va întoarce cu faţa de la această operă perfectă, cea mai bună care este în prezent ca și în trecut și viitor, în plictiseala și oboseala sufletelor, nu va mai fi decît dispreţ pentru acest vast univers, pentru această operă imuabilă a lui Dumnezeu, pentru această construcţie glorioasă și perfectă, ansamblu multiplu de forme și de imagini, în care voinţa lui Dumnezeu risipitoare cu minunile a adunat totul într-un spectacol unic, într-o sinteză armonioasă, pentru totdeauna demnă de veneraţie, de laudă și de dragoste. Luminii îi vor fi preferate tenebrele, moartea va fi găsită mai bună decît viaţa, nimeni nu va mai privi cerul..."

— Iată fragmente antropogonice: „Și nevoind ca lumea superioară să fie inertă, el consideră că face bine s-o populeze cu spirite ca nici o parte să nu rămînă în imobilitate și inerţie; și el își întrebuinţă arta sfîntă la îndeplinirea operei sale, căci luînd în el însuși ceea ce trebuia ca spirit și amestecîndu-l cu un foc intelectual, el combină aici alte materii prin căi necunoscute și, după ce operă unirea principiilor, prin formule secrete, puse astfel în mișcare combinarea universală, puţin cîte puţin din sînul amestecului, surîse o materie mai subtilă, mai pură, mai limpede decît elementele din care era născută; era transparentă și numai făuritorul o vedea; în curînd, ea atinse perfecţiunea, nefiind nici lichefiată de foc, nici răcită de suflu, dar posedînd stabilitatea unei combinaţii aparte, avînd chipul și constituţia sa proprie; el îi dădu un nume fericit și, prin asemănare cu energia sa, o numi animaţie. Din acest produs, alcătui miriade de suflete, folosind floarea amestecului în scopul pe care și-l propusese, procedînd cu ordine și măsură și după știinţa și raţiunea sa."

— „O, suflete, copii frumoși ai suflului meu și ai bunăvoinţei mele, voi pe care v-am născut din propriile mele mîini pentru a vă consacra lumii mele, ascultaţi cuvintele mele ca pe niște legi, nu vă depărtaţi de locul care vă

este fixat prin voința mea. Locul care vă așteaptă e cerul, cu cortegiul său de stele și cu tronurile sale scăldate în virtute. Dacă voi încercați vreo inovație împotriva ordinelor mele, jur pe suflul meu sacru, pe acest amestec din care am format sufletele și pe mîinile mele creatoare, că nu voi șovăi să vă întocmesc lanțuri și să vă pedepsesc."

— Și iată cum apare momentul creației sufletelor în *Timaios* de Platon: „După ce toți zeii se născură și cei care strălucesc în cursele lor circulare și cei care se manifestă atunci cînd au plăcere, generatorul acestui univers le spuse acestea: «Zei ai zeilor, al căror creator și tată vă sunt și care născuți de mine existați indisolubil prin voința mea... aflați ceea ce vă ordon: ...pentru ca să fie ființe muritoare și pentru ca universul să fie cu adevărat universal, întoarceți-vă după natură spre creația animalelor, imitînd puterea pe care am folosit-o la alcătuirea voastră...» El spuse și în același crater în care amestecase și combinase sufletul universului vărsă reziduurile și le amestecă în același fel, dar în combinări mai puțin pure, de al doilea și al treilea ordin. Și după ce constituise universul, el împărți sufletele astrelor în număr egal, distribuind pe fiecare fiecăruia și după ce le făcu să urce acolo, ca într-un car, le arătă natura universului și le învățâ legile destinului. [Toți zeii lumii] îl priviră îndată și-i înțeleseră voința și cînd el le vorbi despre creațiunea omului, cerîndu-le ceea ce fiecare putea să dea celor ce urmau să se nască, soarele răspunse: «Eu voi cheltui lumina mea.» Luna promise să lumineze după soare, și adăugă că deja crease teama, liniștea, somnul, precum și memoria care trebuia să le fie inutilă oamenilor. Cronos anunță că era părintele justiției și al necesității. Zeus spuse: «Pentru a cruța rasa viitoare de la războaie perpetue, eu am dat naștere norocului, speranței și păcii». Ares spuse că el era deja părintele luptei, al ardorii impetuoase și al emulației, iar Afrodita nu se lăsă așteptată: «În ce mă privește, zise ea, o, stăpîne, eu le voi dărui voința căreia îi voi adăuga voluptatea și surîsul, pentru ca pedepsirea destinată sufletelor, surorile noastre, să nu fie prea dură.» Aceste cuvinte ale Afroditei fură primite cu bucurie, o, fiule al meu. «Și eu, spuse Hermes, voi da naturii umane înțelepciunea, temperanța, persuasiunea și adevărul. Nu voi înceta să mă unesc cu invențiunea, voi proteja totdeauna viața muritoare a oamenilor născuți sub semnele mele, căci creatorul și tatăl mi-a atribuit în zodiac semne de înțelepciune și de inteligență, mai ales cînd mișcarea care alătură astrele se găsește în raport cu energia fizică a fiecăruia.»"

— În aceste alegorii, cercetătorul Heeren vede o amintire a creației Pandorei din Hesiod; pot fi, de asemenea, apropiate de un pasaj din *Poimandres*, în care guvernatorii celor 7 planete fac ca omul să participe la natura lor, idee pe care o desvoltă Macrobius în *Comentariul* său *la Visul lui Scipio*.

— Cartea din care am citit mai sus, *Fecioara lumii*, e de fapt un monolog pe care Isis îl rostește în prezența fiului ei, Horos.

— „Lumina e aceea care te face să vezi; ochii prin ei înșiși nu văd nimic" (cuvinte atribuite lui Orfeu).

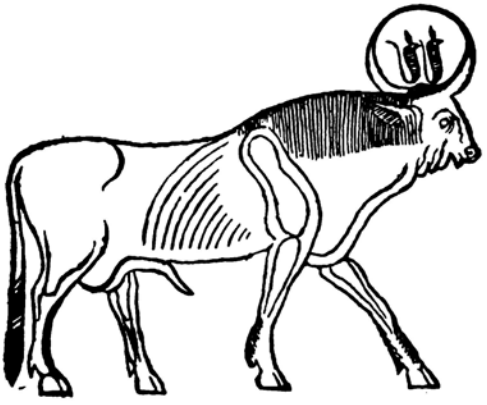

— Tot Isis vorbește: „Printre animale, unele sunt în raport cu focul, altele cu apa, altele cu pământul, altele cu aerul, altele cu două sau trei din aceste elemente, altele cu toate cele patru (vezi Bachelard). Reciproca: unele au antipatie pentru foc, altele pentru apă, altele pentru pământ, altele pentru aer, altele pentru două, trei sau patru elemente. Astfel, lăcusta și orice specie de muște fug de foc; vulturul, șoimul și toate păsările cu sbor înalt se tem de apă, peștii se tem de aer și de pământ; șarpele se teme de aerul pur; ca toate animalele cățărătoare, el iubește pământul... Există unele animale care se complac în foc, ca, de exemplu, salamandrele, care locuiesc chiar în foc; fiecare din elemente este învelișul corpurilor și orice suflet care se află într-un corp e îngreunat și înlănțuit de cele patru elemente; e deci firesc să aibă gust pentru unele și desgust pentru altele. Din cauza aceasta, nu se bucură de o fericire perfectă."

— Din *Discursurile lui Hermes Trismegistos către fiul său, That,* Cartea a IV-a: „Nașterea omului e o distrugere, distrugerea omului e principiul nașterii, ceea ce sfîrșește începe și ceea ce începe sfîrșește."

— Un fragment din *Cartea lui Isis:* „Un reproș acceptat, o, mare rege, inspiră dorința către ceea ce înainte era ignorat!"

— După Suidas, Hermes Trismegistos era un înțelept egiptean anterior lui Pharaon. El a fost numit Trismegistos, de trei ori foarte mare, pentru că a zis că în triadă (trinitate) există o singură divinitate. Din Suidas:

„7 astre rătăcitoare circulă pe drumurile Olimpului și cu ele se înșiră eternitatea, luna care strălucește noaptea, lugubrul Cronos, preadulcele Soare și Paphiana, apărătoarea căsniciilor și vijeliosul Ares și fecundul Hermes, și Zeus, principe al nașterii, isvor al naturii. Aceiași au primit ca moștenire rasa omenească, așa se face că există în noi și lună, și Zeus, și Ares, și Afrodita, și Cronos, și Soarele, și Hermes, așa se face că noi primim de la fluidul eterat lacrimile, rîsul, mînia, cuvîntul, puterea regeneratoare, somnul, dorința; sunt Cronos, Zeus, puterea generatoare; Hermes, cuvîntul; Ares, curajul, luna, somnul; Kythereana (Afrodita), dorința; Soarele, rîsul; căci el e acela care înveselește gîndirea umană și lumea nesfîrșită." (Acest fragment e scris în versuri, ceea ce îl face pe Heeren să creadă că e un fragment orfic.) După Menard, ar putea fi mai curînd apropiat de *Apotelesmaticele* lui Manethon (celebrul istoric legendar egiptean).

*

Jurnalul Mutuligilor (Calomniile lui Lourdaud în legătură cu cîinele său, Giscard-Codiță, zis Prințișorul, zis cînd nu e agreat Salam cu păr)

Ceea ce scriu în Memoriile mele nu sunt pure invenţiuni, ci copia unor pagini pe care stăpînul meu le scrie în absenţa mea în biroul său de la etaj. Nu vreau să aduc nici un fel de modificare rîndurilor, nu vreau să fac nici un comentariu, vreau numai să explic că e vorba de o pură calomnie pe care Marele Dragon o transmite cu mijloacele lui literare posterităţii şi care mă neîndreptăţeşte profund. Explicaţia: din cînd în cînd îi dau mai multă atenţie Ştefanicăi pentru că ea nu uită să-mi aducă oase de la măcelar, mă plimbă zilnic de cîte ori vreau, doarme cu mine în patul care e mai mult al meu decît al ei şi pe deasupra nu are nici expresii grosolane în ce mă priveşte.

Aşadar: „Cîinele nostru Codiţă este un splendid exemplar de caniche-imperial, roz, cu mamă englezoaică; e binecrescut în general, are multă afecţiune faţă de noi, dar e egoist, trage pîrţuri cînd mănîncă mult, are coadă covrigată, se murdăreşte iute de pe stradă şi arată ca un ţigan cîteodată, nu se spală pe labe cînd urcă în plapuma din dormitor, sforăie în somn şi oftează ca un bătrîn, doarme mult, latră fără motiv, are ochii roşii de beţiv, de irlandez mi se suflă, dar eu nu cred, se scarpină pentru că are mereu purici pe care Mamy îi vînează de cîteva ori pe zi, face urticarie din cauză că mănîncă multe dulciuri (de la Ştefanica — şi ei îi plac dulciurile — şi ia cîte şase mese pe zi). Are şi mişcondoc pentru că nu stă locului, pe stradă se împrieteneşte cu oricine şi e şi cam destrăbălat, adică face curte cătelelor de toate rasele. Ş-a încuscrit cu familia Lolei care nu corespunde cu cerinţele pe care le aveam noi, părinţii de la o mireasă, pe urmă mai e şi nesuferit atunci cînd vin musafirii dîndu-şi importanţă şi făcînd fiţe intolerabile într-o casă de oameni la locul lor, adică ridicînd covoarele cu picioarele lui, arătîndu-şi pîntecul şi organele pe care oricine le ascunde. Într-un cuvînt Codiţă Giscard este cu adevărat Rîmaru cînd vrea, ba chiar Sile Constantinescu, cum i s-a spus mai de curînd. Atît am avut de zis... (Lourdaud).

*

Moartea este focul care luminează viaţa. (din „Exerciţiile spirituale ale iezuiţilor pentru deprinderea morţii")

*

Orologiul lui S.J. Drexelius: „Meditaţii asupra morţii" (răspîndite de iezuiţi în toată Europa) „Aduceţi-vă aminte, o, muritori, că va veni o dimineaţă al cărei apus nu-l veţi mai vedea. Nu încetaţi să vă gîndiţi la năvala morţii".

*

Moartea în viziunea lui Quevedo: „Iată venind o persoană ce părea a fi femeie. Era sprintenă şi subţirică, încărcată de coroniţe, de coase, de sceptre, de seceri, de bile, de tălpici, de saboţi, de mitre şi de pălării de paie, de bonete de lînă, de broderii şi piei

Eugen Barbu

de mătase, de lînă, de aur, de plumb, de diamante, de cochilii, perle, și pietricele. Avea un ochi deschis și altul închis și purta veșminte de toate culorile; o parte a făpturii ei lăsa să se vadă o tînără, cealaltă o bătrînă zbîrcită; uneori se apropia încet, alteori era grăbită; părea uneori foarte departe de mine și era totuși foarte aproape, iar cînd credeam că este la ușa casei, am văzut-o la căpătîi".

*

„Voi înșivă sunteți propria voastră moarte, ea are înfățișarea fiecăruia dintre voi. Sunteți cu toții morțile propriilor voastre persoane. Craniul vostru e moartea și fața voastră este de asemenea moartea, ceea ce numiți moarte este sfîrșitul vieții, iar ceea ce numiți naștere nu este decît începutul morții; iar ceea ce înțelegeți prin a trăi, nu este decît a muri fiind viu *(morir viviendo)*. Toate casele voastre sunt pline de morți, există tot atîția morți cîte ființe sunt. Nu așteptați niciodată moartea, dar o însoțiți continuu" *(Idem)*.

*

Toamnă, lecturi desordonate. Nici existența mea nu e prea veselă. Vara a rămas în urmă cu acele ploi ce nu se mai terminau și mai ales cu frigul supărător. La București e frumos, cald, după cîteva săptămîni incerte. Între Marsilio Ficino și niște romane de serie care vor să mai astîmpere foamea de literatură, dar literatură nu se mai face demult. Totul e de domeniul amintirii. Se scrie aiurea, am intrat într-o notare conștiincioasă a senzațiilor, vorbesc de proză, deși nici poezia nu e mai brează. Un poet tînăr și impertinent face pe Ezra Pound, adică intră în modă după 40 de ani. E prea mult pentru modă, care moare tînără. În rest, imposturile săptămînale pe care nu le mai urmăresc atît de atent. Ni se vîră pe gît un prozator de provincie care e la fel de nesărat ca și modelul său, Joyce (despre care în vecii vecilor n-am să cred că e un mare scriitor). Se scriu articole după articole, toată lumea se pamează, dar n-au decît. Fiecare are dreptul la un model, dacă lui Cutărică îi place pentru că-i amintește de calambururile de dugheană nu are decît, nu am să contest nimic. Pînă atunci lecturi forțate în legătură cu „Ajungă-i zilei răutatea ei", dar e mult de citit. Vara asta a fost foarte profitabilă. În special capitolul lui Kierkegaard despre „Melancolia lui Nero", m-a pus pe drumul cel bun. Este exact ce intuisem eu fără să-l citesc pe danez, dar asta îmi va ușura tot ce am de gînd să fac. În același timp o tînjeală după „Săptămîna nebunilor", Veneția mea e gata în documente. Molmenti a rezolvat totul, trebue numai să tai cam un sfert din ce-am scris și s-o apuc ușor pe alt drum. Obosisem? Nu, nu mai aveam muniție, așa că trebue să reinventez. Pe urmă există și pericolul unui monografism care m-a pîndit totdeauna. O oarecare detașare de document care nu trebue să lipsească, totuși, o privire mai de sus și restul va fi o chestiune de două săptămîni, dar a trebuit să pîndesc doi ani ca să regăsesc acel timp și acea Veneție care-mi trebuiau. Acum s-ar părea că totul e în regulă. Dar dincolo de toate aceste pagini mai așteaptă altele, cele trei volume din „Istorie" care trebue completate. Și mai e atît de citit. În special la „Aventura limbii

române". Din păcate, nu am negri cum se spune, că ce i-aș mai pune la treabă și totul ar merge șnur. Mă tentează și două piese de teatru care așteaptă demult, dar pe care le evit pentru că știu ce nervi mi-aș face prezentîndule. Mai există și această dorință *de a sta acasă*, de a nu mai da nimic la Edituri pentru că atmosfera generală e besnicioasă, cum zicea M-me Bulandra, dar asta îmi dă și o lejeritate în ce privește textele scrise, nu mai am obstacole prea multe la ideea că va veni redactorul cutare să-și dea cu presupusul. Am mai constatat și alte lucruri neplăcute, că bietele mele *Caiete* au fost înjumătățite pe alocuri. De pildă, Zoharul care era o piesă rară și de mare forță a acestor texte, a dispărut, dar necitind cărțile tipărite decît dacă mi se semnalează ceva nu am băgat de seamă decît acum cînd am folosit în cel de-al șaptelea vofum unele texte refuzate. Ce va fi fost înainte voi constata mai încolo cînd voi stabili după originalele păstrate ce a dispărut și ce nu, alcătuind niște „Caiete refuzate" care vor face deliciul cititorului. Cam asta e situația la ora de față. Destul de încurcată și mai ales turbure.

*

După Lucrezia Borgia, Agatha Cristie este aceea căreia crima i-a adus cel mai mult (Churchill).

*

Veneția. Cartea cea mai frumoasă despre Orașul Dogilor a scris-o Diego Valeri (Ghidul sentimental al Veneției). Iată cîteva lucruri care vor răsbi în paginile *Săptămînii nebunilor*, desigur transfigurate:

— Dogii rialtini purtau numele de guida.

— Culoarea Veneției (culorile) erau: alb, gri, auriu, argintiu, arămiu, ceară, verde de cupru, galbenul matinal, roșu crepuscular.

— lumina lagunei: albastru-auriu.

— puritatea cerului, marea radioasă, clarobscurul, umbra catifelată, umbra adîncă, umezeala crepusculară.

— recii, mohorîții vizitatori.

— marea ca un cristal verde, un basm de apă și piatră. Veneția ațipită.

— străluminata basilică.

— un peisaj pictat cu sînge plin de umbră, seri livide.

— palatul Chigi Zondadori, Academia de muzică, Piazza del Campo.

— palafiticoli (în stil mare și nou), păduri înfipte în mîluri, copaci din văile Cadorei, lespezi, piatră din carierele Istriei, orașul are calli, campi, fundamente, poduri. Palatele dogale. Umbrele dogareselor, Veneția fără ziduri, apărată numai de ape.

— peatele (bărci, barăci) trase la mal din care se vînd fructe, zarzavaturi și pește.

— tavanele pe care se văd prin obloane jocurile apelor de pe canal.

— materia magică a Veneției.

— biserica del Redentore.

— norii scirocali de Gimbattista Tiepolo, fabuloasele fundale ale lui Tintoretto.

— ape fugare.

— Fecioarele lui Giambellino, cu fețe de perle.

— întunecatul sînge de iubire al femeilor lui Giorgione.

— leneșa, bolnăvicioasa Veneție. Lîncezeala ei morbidă, tristețea ei.

— imensul mormînt suspendat pe ape, păzit de heruvimi negri.

— Veneția zidită pe palafite în mijlocul valurilor.

— La Rialto, precupeții de păsări vii sau tăiate, zarzavagiii, luganogheri în prăvălioarele de scînduri, vindeau legume, salam, cîrnați.

— porticele, coviltirele cu pînză, ortolanii de lagună care descarcă coșurile de nuiele lîngă Palatul Carmelingilor (Plazzo dei Carmelenghi) (în secolul al XVI-lea, sediu al Trezoreriei Veneției, operă a lui Bergamosco.

— Biserica San Giacometto (San Giacomo di Rialto).

— mesele de marmură pe care se sbate lacherda ca o aurărie, țiparii din bazine, misiți, cafenele.

— Piața San Marco-il Molo (dădea ca un balcon spre lagună, era al Herulei Vimercatti, să zicem).

— Erberia, piața de flori, de legume; struguri, flori, piersici (cămara orașului), pătlăgele, verdețuri, ca o livadă.

— Tot la Rialto, biserica San Giovanni Elemosinario (San Zuane de Rialto) (Sf. Ion Miluitorul, sec. XI), reconstruită în secolul al XVI-lea de arhitectul Scarpagno, păstrează clopotnița din 1408 cu un orologiu muzical vestit.

— mamolele (fetele) de la Castelletto. Hanul La Sturion, străvechile hrube de la San Mattio.

— turcii cu turbane stau pe treptele podului de la Rialto. Maurul cu ciorapi lungi și braghetă ca gondolierii.

— coloanele de mătase ale lui San Marc.

— faimoasele mozaicuri din Bizanț.

— turlele de plumb, lanternele și crucile aurite ale lui San Marc.

— îngerii au aripi de aur răsărind din azur, încadrîndu-l pe Ocrotitor.

— resimetria Veneției.

— inima pietății față de Veneția, îngropată de Dogii Parteciaci.

— Aurea Venetia.

— domnia dogală, patricienii veneți.

— loggia Palatului Dogilor dinspre Molo (loggia cu fleșe).

— grandiosul balcon dinspre Piazzetta deschisă în 1537 de către Jacopo Sansovino.

— Scara giganților cu cele două statui din tribunele laterale: Marte și Neptun, sculptați de Sansovino.

— marele fast venețian.

— roșul, purpura dalmatică.

— Extaticul Paradis de Guariento, imens, dramatic, furtunos, halucinant.

— carcerele cu acoperiș de plumb de la Piombi (către Rio, la Puntea Suspinelor)

— umeda atmosferă autumnală.

— luminoasa paloare de ambră a carnației femeiești.

— Procurațiile Vechi și Noi. Cele Vechi, quatrocentești, simple, lineare, esențial fantastice (înconjură din trei laturi piața San Marco).

— plăcerile magnificului, regalului listone.

— piazza plină de dalmații, călugări, marionete, măscărici, levantini turci, greci, șarlatani.

— inversiunile luminoase de aur și de perle ale Veneției. Ea e toată o scoică de marmură, e o fîntînă.

— cele două sute de ferestre ale Procurațiilor Vechi. Turnul Orologiului. Porta della Carta, cu leul marcian, auriu, pe email albastru.

— columna de granit oriental de culoarea nisipului, bătînd în trandafi-

riu ce poartă în vîrf o întunecată himeră și un alb împărat, transfigurați într-un zeu întraripat și un Sfînt Teodor (piazzeta).

— Capul Vămii de mare (Dogana del Mar), despărțind Canal Grande de Canal della Giudecca, vegheate de statua de aur a Fortunei pe o sferă rotitoare de aur.

— clopotnițe verzi ca șopîrla.

— labilul peisaj diluvial.

— scînteia salină a mării, decorul scenic.

— Ponte della Paglia, Ponte dei Sospiri, Rio di Palazzo, Palazzo Dondolo (Danieli), Ponte della Pieta, Rio dei Greci.

— Ponte del Sepolcro, Palazza Barbo, al celor trei turnuri, unde ar fi locuit Petrarca (1362), ambasador al Ducelui de Milano. De acolo ar fi scris lui Boccaccio, epistola *De astrologarum nugis*.

— Ponte degli Scalzi (Podul Descuților) în vecinătatea Bisericii Santa Maria degli Scalzi (secolul al XVII-lea)

— Ca d'Oro, secolul al XV-lea pe Canal Grande (bogate interioare și fațade).

— Palazzo Veniamin Calergi (secolul al XV-lea de Pietro Lombardo) cu fațada de piatră de Istria, porfir, serpentină mare, varietate de marmuri.

— caravanele de gombarii, taride, bucine care aduceau mărfuri și încărcau mirodenii și orbitoare bogății de pradă.

— Insula Sf. Elena și Lido, Porto San Nicoletto.

— Tot copita, tot Venetia (cîte capete, atîtea Veneții).

— cupola în verde, de cupru de la San Simion Piccolo; cupola gri de argint de la Salute.

— oleandrul, magnoliile Veneției.

— Mătasea damaschinată, roșu de chinovar al frunzișului viței sălbatice. Treptele de marmură îmblănite de mușchi care coboară pînă în canale, case și altare.

— cele o mie de ecouri ale trecutului trezite de sub punți.

— verdele de malahit, albastrul de turcoază, carnația pietrei.

— Veneția iezuiților, a trecerii Infanților de Spania, a frescelor; Veneția nedescifrată, de o labirintică topografie; Veneția celor o sută de ostroave și o sută cincizeci de canale și patru sute de poduri.

— Corte, curțile cu fîntîni, umbră, soare, ziduri reci.

— micile altare din ziduri cu flori artificiale, palide iasomii le acoperă.

— gondole negre de catran și funingine.

— Campo Santa Margherita, San Giacomo dall'Orio, Santa Maria Formosa, San Paolo, San Zanipole.

— Wölfflin (despre spiritul Renașterii): *o lässige Spannung* (o dulce încordare).

— aerul imponderabil, ca un polen al Veneției.

— vijeliile echinocțiale.

— procesiune dogală la Rialto.

— Matinalii Giambellino și Carpaccio, Tițian, Paolo Tiepolo, meridiani Giorgione, Tintoretto, Piazzetta, Guardi, crepusculari.

— pictori primaverili, estivi, autumnali, invernali (cei doi Canaletto).

— măcelul asfințitului de soare.

— Bora și scirocoul (vînturile).

— imensa tăcere luminoasă a cerului.

— Insula Giudecca.

— plopi, trandafiri, femei cu ogari.

— Insulele Veneției: Murano, Mazzorbo, Burano, Torcello, San Francesco del Deserto (insulele care adăpostesc pe nebuni, pe contagioși, pe bolnavii fără lecuire, pe morți).

— insula morților, San Michele, stufoasă cu chiparoși puternici și ziduri roșii.

— Murano arzînd din toate cuptoarele, grădini botanice. Are un canal grande. Ținutul nimfelor și semizeilor. La est de Murano, insulele Sant' Erasmo și Vignola (locuite de țărani).

Alte insule: evanescentele Mazzorbio și Burano, ca niște miraje, în spate basilici și marea clopotniță de la Torcello, case de hîrtie, primule, glicine, migdali.

— chiparoșii de la San Francesco del Deserto (pe întinderea lagunară a Veneției).

— decăzuta Veneție.

— Ponte della Paglia (podul paielor), acolo staționau căruțe cu paie și fîn.

— San Zanipolo unde se făceau funeraliile dogale.

— Maria Teotohă (născătoare de Dumnezeu).

— Veneția care se umflă (apele), care soarbe orașul, apele detună sub poduri, erup, seduc orașul, mint, cară, duc, fură.

— Avea viciul tăcerii (Erico Verissimo).

*

Dan Botta: Logos, Rațiune, Număr, Cuvînt, laolaltă la greci.

— corpul luminos al cuvintelor.

— viața regală a instinctelor.

— puterea sălbatică a cuvintelor.

— imanența muzicii.

— muzica bizantină e monodică ca a imnurilor antice. Ea inspiră o severitate senină.

— frescele bizantice, sfinți lemnoși, subțiri, ascetici.

— canonul plastic milenar al lui Polyclet de pe frizele Atticei.

— cromatismul și enharmonismul asiatic (nuanțele umbrei, clarobscurul tonal, accentele ritmice pierdute pe care le profanau la petreceri auleții și chitarozii).

— cele o mie de cupole de aur ale Constantinopolelui.

— Zugravii bizantini cu etiolatele lor figuri, delicatele lor figuri (tot canonul lui Polyclet). Arta bizantină are o sete de puritate, nevoie de simboluri.

— Mozaicurile bizantine sunt superbe caleidoscoape, geometrii de aur, de azur, de porfir. În ele se răsfrînge ceva din idealitatea lui Platon.

— lividele morminte.

— cerul esențial al Veneției. Bizanțul tinde în arta lui glacială să facă din asta o refracție senină.

— mozaicul apusului este vitraliul.

— delirul tactil.

— o credință magică spune că cineva prin suferință răscumpără un mare rău al celorlalți.

— chinul christic care alină.

— Iisus devorat de o lepră verde pe un bronz (la Grünewald), o infinitate de pustule verzi cu lungi labe de paing (lepra).

— Iisus spasmodic, cu un fior agonic în ochiul încă viu (Iisus în viziunea gotică).

— Pecenegii mîncători de insecte *(Schlumberger)*.

— La Rubens *Punerea pe cruce* sau în *Pogorîrea de pe cruce* e mai curînd

un bal colorat și o mare orgie de carnație blondă.

— Crist hieratic, într-o tragică nuditate.

— Veneția thaumaturgică, expiatoare.

— liniștea morții care cade continuu ca o seară.

— strigătul: Eli, Eli, Eli Sabactani (Doamne, Doamne, îndepărtează cupa asta de la mine în singurătatea palatului Caragua).

— fastul verde al mării veneției.

— un tymphanon de lumină, selenoide luminoase.

— căutătorii de esențe, rafinorii, abstractorii *(les abstracteurs de quinte essence)*.

— merlandele fidele.

— Racine crescut pe malurile amare ale Phlegetonului tragic.

— idealul formelor euclidiene, abstracte și libere.

— clavicimbalele (Veneției) prin ferestrele deschise.

— un ochi polar, cu viziuni esențiale.

— inelul de ger al metafizicii.

— lumina picturii lui Vermeer este substanță spinozistă.

— Veneția vitroasă și glacială iarna (adaptare după Botta)

— o cosmogonie de lumină.

— Veneția abolită. (Tarvestiri posibile).

— nesfîrșită, augurala pace a Veneției, cu spațiul în lumină. Sensul pantheic și mistic al naturii.

— ceruri statice.

— miratele analogii ale substanțelor.

— o Veneție fragilă, dimineața; în aburi, seara.

— Veneția care poate naște un amor intellectualis.

— somptuosul aparat al durerii.

— Veneția tutelară.

— un fluviu germinal, un torent de energie cosmică care enervează spațiile.

— Veneția încărcată de esențe, mătăsoasă, elastică. ca un luminos giuvaer, de o superbă grandilocvență.

— brume vagabonde, fulgere alterne.

— o Veneție spectrală.

— numele Domnului pentru toți vizionarii este Analogie.

— apele hidoase și melancolice ale ultimei seri în Veneția a Hrisoscelului.

— Concepte ale Mediteranei: Rațiunea, Armonia, Ierarhia, Imperium.

— Cerul Mediteranei care destituie umbra.

— Ceruri ale Formei de un senzualism luminos.

— Cultul armonios al Ideii.

— Spiritul european este un fiu al mării.

— Moartea prin mare este egal eternitate.

— cuvintele: trepte ale abstracțiunii.

— formele canonice ale spiritului grec.

— clarobscurul tonal al muzicii bizantine.

— o imensitate de păsări de aur în amurg, o aeriană vigoare.

— arbori crepusculari, tristețea marilor ape, gloriile serafice ale lunii.

— Veneția nupțială, plină de panică. Veneția păgînă și liturgică, sacră, secretă, Veneția impură.

— melancolia ca formulă rituală de invocare a morții.

— inspirația, adică întîmplarea cea mai pură a gîndului.

— un poem e ca o idee armată.

— Veneția de o exuberanță monstruoasă. (Toate — travestiri posibile. Citatele sunt din decorul olandez).

— Acest mormînt pe care-l numim corp și pe care-l purtăm cu noi precum stridiile își poartă scoica (Platon).

— Materia este ceea ce împiedică forma să-și atingă idealul (Plotin).

— Melancolia e o durere care se cunoaște pe sine (Plotin?).

— Cerul pentru europeanul primitiv era probabil ca o premoniție a neantului, a spațiilor frigide și a liniștii care-l înfricoșa.

— Compoziția spirituală a Europei după Valéry: ea e produsul a trei factori, ordinea romană, religia creștină și geometria greacă. Dan Botta crede că spiritul european e constituit ca grupul divin al Parcelor, muzical și solemn, din trei principii surori: arhitectura greacă, muzica germană și ideea catolică.

— arhitectura ajunge pentru a explica geneza și ordinea lumii. Provocată, arhitectura ar vorbi despre cosmogonii. Ea e de la început imaginea universului.

— Omul primitiv și-a constituit o casă nu numai pentru a se feri de intemperii, de acel Jupiter, frigid, cerul ambiguu și incert, ci de a reduce Universul la dimensiunile sale. A decerne infinitului o proporție, spațiilor o formă inteligibilă, înseamnă a le domina.

— Logosul, egal rațiune, act, ritm.

— Arhitectura exprimă corespondența dintre univers și spirit.

— Chateaubriand vedea primordiala idee a templului în misterul și solemnitatea pădurilor. Un templu egiptian evocă grupul magnific, militar al sicomorilor, templul grec se inspiră de la fruntea liniștită a palmierilor, iar catedrala gotică și dantelele ei agitate par a figura un codru de fagi, murmurători, întunecați și înalți.

— muzica germană evocă patria Jotunilor din Eddele nordice. Sunt acolo, în fericit antropomorfism, categoriile pămîntului, fluidele și mineralele sale.

— O Veneție austeră, rece, respingătoare la plecarea lui Hrisoscelu, ca o poză de dagherotip (E.B.).

— empathia, ca presiune a unui delir muzical.

— lumea nu e decît o muzică realizată (Schopenhauer).

— lujerii de piatră ai Atenei.

— Statuia Athenei veghind limitele.

— conștiința limitelor este melancolia.

— Grecia, un pămînt asediat de marmură.

— Arta greacă, egal claritate, maiestate, euritmie.

— Evul Mediu, enorm și delicat.

— Frumosul românesc este preformat de ideea thracică, dar ideea română și ideea bizantină au determinat caracterul frumosului românesc. Roma aducea cultura armonioasă a lumii mediteraneene, ideea greacă secularizată, rațiunea și simțul de simetrie al Greciei pe care Tracia le poseda în cultul acelui Dionysos al armoniei cerului. Bizanțul aducea idealismul său ascetic, idealul artei sale geometrice spiritualizate pînă la inuman.

— noaptea nupțială în Tracia.

— Antigona ca ciobanul mioritic spune: Mă voi cununa cu Akeronul, o, mormînt, o, patul meu de nuntă!

— Marile Eleusinii, tragedia și filosofia greacă s-au ivit din miturile lui Orfeu, Eumolp și din Pithagora, inițiat din surse tracice.

— omul ca un sunet în marea muzică a lumii (în grai oarecum pithagoreic).

— Boarea de la Eleusis.

— suita de statui, cu zîmbete, imperceptibil, triste.

— maiestatea mării. Tăcerea ei liturgică de la amiază.

— pasărea de aur a lui Brâncuși este figura imaterială a sborului unui bolid fusiform, o tensiune spre zenit, o vigilență în spațiu, un dor de geometrie. Sculptura lui e bizantină, fruct al dogmei care interzicea chipul săpat, al dogmei care prescria doar o sculptură geometrică, floarea, simbolul.

— marea înnamorată, marea maternă.

— cînd nu mai suntem copii, suntem deja morți (Brâncuși).

*

Pentru *Frica:*

Unul care crește căței de rasă pentru a-i împerechea și a-i vinde. Cere unui prieten un capital inițial pentru a cumpăra doi căței de rasă: un cîine și o cățea. Trăiește ani de zile laolaltă cu cîinii care se înmulțesc și transformă apartamentul pe care-l ocupă într-un fel de grajd canin. Vecinii îl reclamă, dar el dă șperț celor ce ar putea să-l evacueze și devine un om cu o oarecare stare. Ar putea fi și Tismana din *Incognito, 4.*

*

Peștele nostru dragon din acvariul de lîngă geam care-și devora pîntecul negru și mic. Zile întregi îl contemplam cum plutea sau lenevea în apă. Am crezut că va muri, dar pîntecul lui se refăcea. Am avut odată și un alt pește dragon, dar cineva a vîrît în acvariu un peștișor mai mic. Dragonul l-a mîncat și a crăpat și el pentru că victima era indigestă.

*

O notă mai veche rătăcită în acest Jurnal de lectură (nu știu de ce țin două în paralel): Codiță pe care N. l-a numit de cum l-a văzut Dumaspère, pentru că avea brabeți, e cam pluvios (totul se petrecea în primele luni de la instalarea lui în casa noastră), dar plouă în casă și atunci îi facem gimnastica obișnuită în asemenea cazuri, îl punem cu nasul acolo unde a făcut. Nu-i place și mîrîie. Îl dăm afară și-l uităm, de bătut nu-l batem niciodată, lovim numai cu o vargă un loc de lîngă el pentru a face sgomotul, care-l supără mai mult ca bătaia, spune doctorul. Nu-i vorbim cîte o zi și el caută alte amiciții. De pildă cade pe Baby sau pe mama lui M. Cînd e iertat începe să se joace cu o minge albastră pe care o fugărește prin hol și-o mușcă, și dacă i-o cerem nu o dă deloc. Mai are un pitic de cauciuc care scoate strigăte printr-o găurică din stomac, asta îl face sadic, îi place că acel ceva de cauciuc suferă. O să ne ia mințile (și ni le-a luat!).

*

Acvariul a fost desființat după moartea peștelui dragon. Ciudat e că mă liniștea tocmai acea plimbare tăcută, filosofică. Cîteodată cred că acel pește mă spiona. Avea o pîndă în ochi. La început ritmul mașinii de scris îl scotea din sărite, devenea nervos, se sbuciuma de parcă ar fi vrut să sară din micul lui bazin, pe urmă a căzut într-o placiditate mortală. Părea încremenit, se lenevise. Prezența pești-

şorului îl mai însufleţise. Pînă cînd a gîndit că l-ar putea mînca. De atunci s-a prefăcut că-l ignoră pînă l-a apucat şi l-a înghiţit. Cum scria Gide în *Si le grain ne meurt*. Cînd în fauna unui iaz nu se află decît peşti albi, aceştia se ofilesc încetul cu încetul, pier, lipsind agresiunea. Puneţi în iaz o ştiucă şi aceasta o să le activeze circulaţia. Toată lumea, afară de cîteva victime va fi din nou înfloritoare (informaţia semnalată şi de actorul Jean Louis Barrault în „Memoriile" sale).

*

Acum o lună un necunoscut îmi aduce, *Seraphita* lui Balzac. Un fel de roman, de tot plat, cu lungi citate din Swedenborg şi nişte micuţe consideraţii despre esoterism. O decepţie. Cel care-mi aduce cartea îmi spune că citise în *Caiete* că o căutam. Mai sunt oameni buni.

*

Mult timp mormintele Renaşterii au dat o impresie de seninătate şi repaos (citat din Jean Rousset) *(Istoria barocului)*.

*

Omul are nevoie să fie sdrobit pentru a deveni mai bun (Webster).

*

Şi nicidecum ca un mort, ci ca un adormit (Ronsard).

*

În trupul morţii mi-am închis viaţa (D'Aubigné).

*

Omul este numai un cadavru (Hofmannswaldau).

*

Pe aceste oase se sculptează corpul omului (Quevedo).

*

Jurnalul de la Poiana

79, de primăvara pînă spre toamnă...

În februarie am auzit, precum soldaţii lui Antoniu, că sunt părăsit de zei... Important este să ai răbdare, mi-am spus. Vechi amici mi-au întors spatele, dar s-au ivit în schimb alţii, nebănuiţi. Am cîştigat de două ori: i-am pierdut pe oportunişti, pe cei ce aşteptau numai oase de ros şi i-am dobîndit pe cei ce nu doreau nimic de la mine. Ce e mai frumos decît prietenia nebănuită decît curajul pe care-l au foarte puţin.

*

Aici totul e neschimbat dacă reuşesc să uit nişte uşi forţate. Altfel munţii sunt la fel de frumoşi, a plouat mult, deşi iunie a fost o lună nebună, de plajă. Am scris pînă am căzut. 700 de pagini (cifră aproximativă), din care voi arunca 200 care nu-mi plac. Ultimul şi cel mai greu volum la *Incognito*. Cum nu am nici un sentiment de culpabilitate, totul a mers şnur, numai că nu mai am 20 de ani şi am picat pe la sfîrşitul lui iunie. În paralel, interminabilul *Caragiale*,

de data asta partea mea. Nu știu ce lucruri noi se mai pot spune dar încerc, totuși. Pe urmă vine unul, care n-a citit în viața lui decît revista *Urzica*, și-mi spune la revistă că-mi fac lecțiile în public. Totdeauna analfabetul crede că a învăța e un prilej de fudulie. E mai bine să rămîi ignar ca el, să caricaturizezi totul, numai pentru că cei de la nu știu ce centru cultural au lansat moda antiteatrului, a antipoeziei, a antitotului. Nu sunt un om al modelor, prefer să par caduc, dar să mai pot fi citit peste cîțiva ani.

*

Al 13-lea an aici. Au murit toate lighioanele din bătătură. Ultima a fost păunița bătrînă care a rămas fără fii, fără bărbat, fără urmași. Au găsit-o în curte. Păunul cel criminal a murit ca în Shakespeare, otrăvit; ea, se pare că a avut o moarte naturală. Privesc brazii. Ei au crescut în sfîrșit mari, lungi, fac un zid care oprește privirile celor din șosea. Sălciile și plutele, la rîndul lor, formează o cortină care îi dezarmează pe cei de la Vila Ialomița să se amuze cînd îmi admonestez cățelul. Plăcerea de a privi peste gard nu poate fi stăvilită de nimic. Eu nu am obiceiul de a scruta existențele altora, poate și pentru că prea se uită toți la ceea ce fac. Puțină discreție, domnilor, doar nu trăim pe cîmp...

*

Tragedia cîinilor devine epopeică. Anul trecut am trimis-o la plimbare pe Barcelona pentru că îmi crea probleme cu pretendenții săi nocturni, care făceau o hărmălaie insuportabilă. Nu era singura victimă a ingratitudinii mele. Încă doi fii au fost trimiși la Bușteni și pe la Snagov, cu mașina, prea multă lume în această curte, și inutilă. Dinastia acestor animale bune era prea obișnuită cu cei ce veneau pe aici și atunci nu mai știau pe care să-i latre și pe care, nu. O adevărată tragedie. Călcai pe ei, trei cîini, și nici unul nu vestea că am musafiri. Lătrau în schimb, noaptea, la alți cîini de pe stradă. Ce circ, ce balamuc! M-am hotărît să curm totul și am făcut-o cu o mare strîngere de inimă, dar Dumnezeu e mare și cineva se va îndura de ei! Am păstrat doi bărbați, pe Țuki, fiul Barcelonei, și pe Negusul, zis Duiliu Zamfirescu-Tatăl, zis Motofozo, acesta din urmă, cu mari merite față de casă: a fugit cu cotețul în spinare din dealul Zamorei cînd l-am dus, cu trei ani în urmă, la niște vecini, a plîns, a făcut greva foamei și peste astfel de lucruri nu se trece, dar...

Peste iarnă, fiul lui Țuki... a născut! Nea Costea, Dumnezeu să-l ierte, a estimat greșit sexul și iată-ne cu doi pui la ușă. Mi-am zis că sunt blestemat, voiam să termin o dată pentru totdeauna cu femeile din curte, să nu mai am scandalul nupțial din fiecare an (în două tranșe). Cornel îmi spune vestea, privesc stupefiat producția. Noroc că unul dintre moștenitorii lui Motofozo moare și simplifică faptele. Dar a avea în fiecare an aceleași probleme, nu, pentru nimic în lume! Păstrăm deci pe unul care acum are cîteva luni și se numește *Poppy*, o dulceață, băiat, garantat, după controale severe și ne punem problema ce facem cu Țuki? Pe cînd ne frămîntăm, sdrobiți de durere că trebue s-o

îndepărtăm, se petrec atrocități în curtea noastră. La Poiana a sosit și Codiță, cățelul de București care, fără cruțare, trece la o curte în draci a lui Țuki (el nu s-a înșelat nici o clipă asupra sexului acestui cîine frumos, agil, alb). Atunci în Ministru se ridică Bărbatul și de unde puteai să torni apă pe el și să nu-l deranjezi într-atît se blegise și nu mai răspundea la comenzi, deodată apare un criminal care pîndește pe Aleea Generalilor pe Micul Prinț. Începe o tîrnoseală zilnică de aproape o lună. Codiță nici la pipi nu mai îndrăznește să iasă. Din ierburi apare Călăul, cu picioarele lui scurte, cu priviri de asasin. De cîteva ori, M. abia îl salvează, luîndu-l în brațe. La toate acestea se mai adaugă și niște răni, cauzate cum vom vedea mai tîrziu, de o urticarie de la ficat și eu m-aprind: Ministrul l-a mușcat de gît pe Codiță! Se cer sancțiuni! Micul Prinț e dus la doctor, acela îmi spune după vreo cîteva zile că e vorba nu de o mușcătură, ci de o boală, dar soarta Negusului e demult hotărîtă: va fi dus cu Țuki, cu tot, ca să avem liniște. Va fi păstrat Poppy care e dulce, are mutra lui Motofozo, picioarele lui scurte, dar eu nu l-am urît niciodată pe bravul cîine, doar că acum nu se mai poate conviețui cu el pentru că are toate tarele unui asasin. Cînd M. vrea să-l vîre în coteț, acest cîine, care nu scotea un hămăit, sare s-o muște. Mie îmi face aceeași demonstrație. E prea mult, mîna care te-a hrănit nu se sgîrie, așa că hai la mașină cu el! Peripețiile vînării au fost teribile. Țuki, pusă într-un sac, evadează prima oară și Nea Enache, însărcinat cu rezolvarea trebii, o momește și o vîră la loc. E lăsată pe la Cîmpina. Cu Ministrul a fost o tragedie, mușca, se sbătea, l-au dus la Brașov, cînd l-au scos afară era să spargă parbrizul mașinii, a mușcat pe șofer, era criminal cu adevărat, zic eu. N., care s-a constituit ca avocat al celor expulzați, îmi spune că va deschide un proces în chestiunea celor doi îndepărtați. Primesc și el îmi trimite o *înfățișare* a faptelor, pe care eu o găsesc patetică, dar căreia îi dau curs, după cum se va vedea. Deci:

Meditație la începutul unei veri triste

Sunt, bineînțeles, Motofozo, și vorbesc prin intermediul lui N., fiindcă ultimele evenimente mi-au răpit orice energie, orice elan sufletesc. Mă pregăteam să petrec vara asta în tihnă, alături de soția și de fiul meu (Poppy, n.r.) și-l așteptam cu simpatie pe Lourdaud, care este custodele domeniilor mele, fiindcă nouă, cîinilor, ne place să avem din cînd în cînd cîte un om pe lîngă casă. Sunt amuzanți cînd nu se repetă, au gesturi și atitudini clovnerești, toată ziua toacă la vorbe (săgeată la adresa subsemnatului din partea avocatului părții adverse, n.r.). Meditînd nu i-am văzut niciodată (la fel, n.r.). Vorbesc întruna, amintindu-mi de frumoasele versuri ale lui Goethe: *Deprins e omul cînd aude vorbe / să creadă că sub ele-i și gîndire...* (Iar o săgeată la adresa subsemnatului, n.r.) Sunt Motofozo, am zis, și numai numele acesta face să mi se urce sîngele la cap. Toate silabele cu sunetul „o", ceea ce sugerează un spirit greoi, imposibilitatea de a te ridica de la pămînt, de a depăși propriul tău centru de greutate. E și o penurie de inventivitate, dar acum

nu mai e nimic de făcut. L-am acceptat cînd eram tînăr şi inconştient, acum e prea tîrziu. Deşi cît de uşor ar fi fost să mă numesc, de exemplu: *Me-ta-fi-zi*. M-aş fi bucurat de un „*e*" al bucuriei şi al sociabilităţii, de un „*a*" al echilibrului, de un „*i*" marcînd tensiune, aspiraţia mea înnăscută către înălţimi, unde, odată ajuns, mi-ar fi plăcut să locuiesc spiritualiceşte definitiv, idee sugerată de cel de-al doilea „*i*", cel care se repetă. Baudelaire vedea vocalele colorate, partizanii euritmiei traduc sunetele vocii prin gesturi; eu, Motofozo *(Metafizi)*, cred că numind un lucru îl faci să existe şi că sunetele numite vocale sunt, de fapt, sistemul nervos al graiului [Ce pilpulistică! (n.r.) Baudelaire, cutare, cutare, dar, mă rog, avocaţii au dreptul să recurgă la orice pentru a-şi salva clienţii, uite unde era Ionel Teodoreanu! n.r.] La noi, la cîini, comunicarea este mai inteligentă şi mai directă. Sunetele pe care le emitem sunt expresia unor sentimente, a unor trăiri directe. Nu filtrăm experienţa noastră prin nici o sintaxă, vibrăm, pur şi simplu, la unison. Alte fiinţe superioare omului, cum ar fi delfinii, comunică prin telepatie. Nu se văd, nu se aud, tresar ştiind că există, unul ca un ecou al celuilalt, şi ca un fragment din marele ecou al lumii... (Iar literatură, dar suntem în Justiţie, domnilor, să fim reci, imparţiali, *să trecem la cestiune*, cum zicea nenea Iancu.) Deci, Motofozo, puah! Numele meu esoteric este însă Hau, Hiu, Hau (cred că grafia lui Lourdaud nu va reuşi să noteze corect adevărata valoare muzicală a cuvîntului). Este numele ce se dă fiinţelor însetate de dreptate, de adevăr. De remarcat că reprezentarea lui grafică e ca un fragment de undă, ca un mosor din *Coloana recunoştinţei fără de sfîrşit* a lui Brâncuşi. Lipseşte, aşa cum găsim la mulţi alţi cîini, oribila fonemă „*eu*", simbol al orgoliului nemăsurat, al egolatriei paranoice, atît de frecventă la majoritatea oamenilor. (E limpede, aluzia la egolatria noastră este evidentă!)... Sunt un iniţiat, numele meu o demonstrează, dar nu fac caz de asta. (Haida, de, Motofozo iniţiat! În oase, în fleici aduse de la restaurant, în porţiile imense de mîncare pe care le ingurgita fără să se uite la propriii copii şi chiar la iubita lui soţie şi fiică în acelaşi timp!) Mă port normal, caut oase ca toţi ceilalţi, dorm pe cimentul cald din faţa uşii lui N. (Aha, de aici complicitatea, patetismul, dar nici un cuvînt despre lenea în serviciu, despre faptul că uşa a fost spartă în regulă şi dumnealui, Motofozo şi Ţuki, soţia, au stat şi s-au uitat cum pătrund nişte necunoscuţi în casă fără un „Ham"! Ce se face cu dezertorii pe front, ce se face cu paznicii care dorm în post? Dar să nu anticipăm actul de acuzare...) Mă retrag în mine ca personajele lui Brauner. (Ce dulcegărie! Ce nucă în perete!) Sunt un „retractat" şi la asta au contribuit şi ultimele înscenări a căror victimă am fost şi de care voi vorbi cu altă ocazie. Acum vreau doar să las posterităţii profilul meu moral. Nu ca să mă glorifice, ci ca să înveţe cei tineri din experienţa altora care au trecut prin toate furcile caudine ale vieţii... Că nu sunt o fiinţă de lepădat, şi nimeni nu este aşa ceva, nici măcar acel fluture care nu are de trăit decît o singură zi, rezultă şi din faptul că administratorii mei m-au supranumit (după puterile lor, ce vrei să pretinzi mai mult?), Ministrul

sau Duiliu Zamfirescu-Tatăl sau au zis că am un cap de judecător. Asta înseamnă că, în minţişoara lor mică şi negricioasă, există măcar un filament al adevărului şi că personalitatea mea generoasă, calmă i-a impresionat. Deviza mea este echitate şi umanitate. Ador creaţiunea şi singurul omagiu pe care îl pot aduce este să o contemplu. Alţii, judecîndu-mă după propria lor fire, mi-au zis *Adormirea Maicii Domnului*, *Mîncău* şi... Sunt leneş? Nu latru, nu dau semnale de alarmă? Mănînc pîinea Statului de pomană? Ce eroare, ce punct de vedere greşit, ce mod de a gîndi pervers... Să le răspundem deci, deşi e trist că trebue să lupţi pentru nişte adevăruri evidente. Mai întîi că misiunea mea de supraveghere nu este efectul unei relaţii contractuale sinalagmatice (ce preţios este avocatul, adică să mergem la Primărie, eu cu cîinele, şi să facem contract, adică nu există un contract tacit între cel ce ţi-a oferit 8 ani, hrana şi cotetul şi tu, beneficiar nenorocit! Ai dormit pe tine cînd au năvălit hoţii!) Mă aflu, *aici*, *acum*, şi trebue să fac un anumit lucru, dar nu ştiu pentru ce şi nici nu am fost consultat. Cu alte cuvinte, viaţa mea se desfăşoară sub imperiul necunoscutelor legi ale destinului, şi în acest caz e inutil să vorbim de datorii, de obligaţii. Nu am fost consultat cînd m-am născut (parcă noi am fost consultaţi! *n.r.*), nu mi-am ales locul, nici actuala ipostază (căci, pentru următoarea, ştiu precis că voi fi transformat în pasăre); nu mi s-a lăsat posibilitatea să aleg. (Ah, visez un sindicat al cîinilor, dar să nu mai vorbim de asta!) Sunt un fel de sclav şi, dacă nu aş fi aşa cum sunt, toţi concetăţenii mei între care însă nu-l consider pe acel efeminat, comedianţ, pe acel cîine ornamental (Blasfemie! Codiţă ornamental, el care latră şi cînd simte o muscă streină în casă, nu ca bivolul de Motofozo care nici măcar nu se turbură cînd trece cineva pragul casei, dormind lat, ca alcoolicii în şanţuri!), numit *Coditză* (observaţi caricaturizarea numelui, nepermisă de Justiţie), numit aşa, probabil din cauza singurului element corporal cu care gîndeşte (o, cer Procurorului sau Judecătorului să se termine cu astfel de insinuări care fac din iubitul nostru cătel un fel de monstru, tîmpit şi suficient, ceea ce nu e adevărat, pentru că, între altele, Codiţă cunoaşte şi cîteva limbi streine, nu ca Motofozo care nici româneşte nu pricepe bine) un *filosof*, ar trebui să mă dau cu capul de pietre prin rîpele Zamorei. Sau să dispar evanescent, precum ciobanul din *Mioriţa*, dincolo de munte (patetism gratuit de care, sper, judecătorii nu vor ţine seama cu nici un chip). Iată un exemplu ciudat şi straniu de înţelepciune omenească, mă refeream la ciobanul mioritic care avea drept primconsilier o oaie, mă rog, era dreptul lui, nimeni nu i-l contestă, şi, cu mult bun-simţ, dorea să fie îngropat în aşa fel ca să audă cîinii. Dovadă de bun-gust, dar nu şi de înţelepciune, căci dacă e plăcut să auzi un lătrat de cîine, n-ai să poţi face acest lucru dacă eşti mort. Îmi cer scuze că sar de la una la alta, dar întîmplări la care am să mă refer, atunci cînd va fi necesar, m-au sensibilizat. Au fost şi ore de intensă singurătate cînd am plîns ca un copil, fără să-mi poată ajuta nimeni, nici chiar fiinţele cele mai apropiate: soţia mea care îmi este şi fiică, căci la cîini faptul nu e

un delict *(naturalia non turpia)* și nici fiul meu Poppy, prea mic pentru a înțelege. Știu că soția mea este o fire mai superficială. Se lasă sedusă de o strălucire exterioară, de un cuvînt de spirit, de un compliment. O moștenește pe răposata maică-sa (căci așa o consider, din moment ce Lourdaud a svîrlit-o pe drumuri). Ah, nici acum nu pot să uit după-amiaza aceea. Și înaintea ei mai fuseseră alungați și alții. Ah, Lourdaud Părăsitorul, așa te voi numi în sinea mea! Și cît am ținut la tine! Am închis paranteza, dar efectele ei mă subjugă. Lourdaud Părăsitorul! Ce neautentici suntem, chiar noi, cîinii, dotați cu o adaptabilitate mai mare ca a omului. Îmi amintesc că acum un an-doi am fost și eu *„dat peste gard"* pe motiv că lătram prea tare și deranjam pe Lourdaud (infamă acuzație, Motofozo lătra de Paști și de Crăciun) din somnurile sale superficiale (te cred și eu, cînd avocatul doarme să tai lemne pe el, ce-i pasă de sensibilitățile altora) ca totdeauna cînd conștiința nu ți-e liniștită, și cum să fie liniștită cînd chiar Gică II sau Gică III (ce nume, Cristoase!) au fost relegați din pămînturile natale asemenea lui Ovidiu la Tomis (cel care a scris versurile: *„Si quis adhuc istic memimis Nasonis adempti / Et super est sine me, nomen in Urbe meum*, dar cine mai citește astăzi latinește?). Am fost dat peste gard cînd mi-era lumea mai dragă, *și nu departe*, vedeam, la fiecare oră a zilei, casa și curtea natală. Mă sbăteam în lanț, eram orb din pricina sentimentelor. Mă crezusem iubit și iubisem cu înflăcărare pe acele ființe imperfecte, dar stranii și atît de schimbătoare. Credeam că sentimentele lor sunt durabile ca și ale mele, și cînd colo, ce deziluzie! Apoi, într-o noapte, am smuls lanțul care mă ținea legat și m-am apropiat tiptil prin ierburi. În curtea noastră totul era la fel ca înainte. Absența mea nu lăsase nici o gaură în cer și asta m-a durut cel mai tare. (A doua inexactitate! Prima, că Gică II ar fi relegat e o eroare, subsemnatul scriind și un poem în proză la moartea lui tragică: Gică II fiind mîncat de lupi și apărîndu-și ograda, nu ca nesimțitorul cățel, Negusul, care a asistat la această crimă, nepăsător și rece, cît despre Gică III, el nu a existat decît în fantezia avocatului, fiind nenăscut! A doua eroare: cățelul Motofozo nu putea reintra *tiptil în curtea părintească*, deoarece trăgea după el cotețul de care era legat, fapt care, la vremea sa, m-a făcut să-l reprimesc cu onoruri, avînd loc serbări populare, aducîndu-se pentru *relegat* oase de la măcelăriile din jur: Bușteni, Sinaia, Poiana, plus oasele de pui și salamul reglementar la care avea o porție consistentă de atunci, drept recompensă pentru fapta lui cutremurătoare!). Răposata Barcelona (de ce *răposata*, ea a fost abandonată în fața restaurantului lui Folosea de la Cristian și cred că prospițează acolo pentru că e imposibil ca o femeiușcă ca ea, care aducea cu o vulpiță, să nu-și fi găsit vreun stăpîn!) m-a primit cu destulă indiferență. Știam că nu mi-a fost credincioasă în cele trei sau patru zile cît am lipsit. (Ba, bine că nu!) La un asemenea bărbat, apariția lui Țuki (tatăl lui Țuki, al nostru care s-a dovedit *Tuțikă)*, cățelul alb din colț era de prevăzut, întrucît, în lenea lui, Motofozo nu-și îndeplinea îndatoririle de soț, de unde, adulterul inevitabil!, dar eram prea obosit (te cred și eu: prînzurile pre-

lungite dau o lenevire a celui care uită de soția lui, dedicîndu-se festinurilor!), prea gol sufletește ca să mai țin seama de asta. Ceea ce mă interesa mai mult era să văd ce figură va face Lourdaud. S-a înseninat, m-a mîngîiat pentru prima oară în viața lui (iar exagerări avocățești, doar Motofozo avea porția lui de mîngîieri pe burtă, ba chiar se dedulcise la asemenea atenții, de atunci numai picioare în burtă!), a părut emoționat. M-a cucerit, sunt totuși fire sensibilă... Dar undeva, în adîncul ființei mele, a rămas ceva, ca un spin. Un spin în carne de care vorbește și Kierkegaard, numai că în cazul meu nu era vorba de o conștiință a păcatului sau a vreunei vinovății congenitale. Nu! Ceva se clătinase în sistemul meu filosofic, întemeiat, după cît mi se pare că am mai spus, pe afect, pe credință. Aș putea numi mai curînd un mod ideal de a înțelege viața decît un sistem filosofic. O piatră de la bază s-a sfărîmat. Mai aștept. *Si pater filium ter venuum duuit, filius a patre liber esto*, Motofozo."

Observațiile lui Lourdaud asupra plîngerii lui Motofozo:

Remarc stilul pretențios, pedant al redactării, exagerările conștiente pentru a produce efecte ireversibile asupra judecății celor puși să dea o decizie, precum și folosirea abuzivă a latinismelor și altor artificii care sunt bune în Tribunalele timpurilor, dar aici, pe aceste pagini albe, cad alături.

Aș dori pe urmă să analizez la rece tot ce s-a petrecut cu nefericiții cîini din această curte. Asta ca să nu mi se pună în cîrcă toate crimele posibile și imposibile, dealtfel, o încercare de a fi influențat în decizia pe care trebuia s-o iau s-a încercat: mi-au fost evocate casnele de pe lumea ailaltă, în care eu aș fi intrat în Iad, ducînd în spinare un sac cu cîini. E drept că sunt vreo patru suflete pe care le-aș duce în spinare, dar Judecătorul suprem ar recunoaște că am avut și eu dreptatea mea și o voi demonstra. De ce să creadă avocatul desmoșteniților soartei că au devenit cu toți mănuși, numai pentru că eu i-am abandonat? Nimic mai exagerat decît ceea ce s-a scris aici. S-o luăm pe rînd: Cine era Barcelona pe care am nemurit-o în pagini multe? O domnișoară cam cochetă, cam ușarnică, să nu spun mai mult. Cîți prieteni a avut în afara soților legitimi: Gică II și Motofozo! De unde să știu că frumoasa cățelușă umbla noaptea prin Poiana după prietenii extraconjugale, dar adevărul a ieșit la iveală, neam de vulpe, ea sărea gardul sau trecea pe sub gard, săpîndu-și tunele ca în *Monte Cristo* și mergînd pe la diferiți *amici*, în timp ce soții legitimi păzeau în continuare casa (cum o păzeau, e vorba de Motofozo, e o altă chestiune!) Așa se face că la naștere se iscau imense scandaluri în familie, bietul Gică II a suferit cu adevărat *ca un cîine*, cum se zice, aflînd din gura tîrgului despre infidelitățile repetate ale cucoanei sale și mai ales constatînd ce pui are doamna Barcelona, asta și explică de ce îi îndepărtam de la curtea noastră. Cel mai ades, fiii doamnei semănau cu venerabilul fante de mahala, Țuki, și era evident pentru toți că fiii Barcelonei aveau păr alb pe cînd cei doi tați erau: unul, gris, și altul, negru, de unde nici un fel de posibilitate de eroare. În afară de asta, la Barcelona se observa o tentație repetată de eva-

dare, chiar în timpul zilei. Subsemnatul a suferit imens cînd a auzit că e găsită pe la bariera de calc ferată, ba chiar luînd prînzul în oraș, la *Cantina sezoniștilor*, de pe Șoseaua spre Predeal, și atunci, ce fel de dragoste să mai aibă un stăpîn față de o ființă atît de labilă sufletește, gata să-l trădeze cu primul venit? Barcelona se lăsa mîngîiată de primul venit, lătra numai cînd avea chef, și atunci ca să facă vocalize. Ce să mai discutăm despre fițele pe care le făcea la mîncare? Ne rugam cu toții de ea să guste ceva, dar, cochetă, ținea regim, ca să nu-și strice silueta, dacă e posibil! De unde, o anemie care amenința să o ducă la o ruinare fizică. Cu toate eforturile noastre, ea a rămas pînă la expulzare o ființă slăbănoagă, care cerșea mila. Să mai povestesc că a fost descori pedepsită de bunul nea Costea, care a pus-o în lanț — și pe sîrmă! — ca să nu mai plece hai, hui? Păi, astea-s maniere de a răspunde unei bunăvoințe atît de mari? Dar despre nunțile (nu *necesare*, cum zice poetul, na că m-am molipsit de la avocat!), despre sibaritismul trădat în fiecare an, de cîte două ori, cînd în curtea mea, începînd de la miezul nopții, adevărate cortegii de curtezani dădeau năvală și făceau coadă la cotețul ei, sub privirile ultragiate ale celor doi soți? Despre răposatul Gică II, ce să mai spun? Am bănuiala că moartea lui a fost de fapt o sinucidere. Ce cîine se duce, vă întreb, înaintea unei haite de lupi înfometate ca să se lupte, pentru ce? Clar că numai disperarea l-a adus pe culmile ei (iar!) și, nemaiputînd să suporte infamiile acestei cățele necinstite, a preferat să se lase devorat decît să mai simtă gheara geloziei! Acesta-i adevărul, gol-goluț. Și atunci, ce milă să mai ai pentru o asemenea ființă, spuneți voi, oameni!

Să trecem la cazul al doilea, cel al lui Motofozo. De mic dovedea porniri criminale. El a reușit să vîre dihonia între păuni pentru că de mic (copil fiind în curtea părintească), *Ministrul* făcea vînători, ca orice ministru. Cine erau vînații? Puii de găină, biata *Anna de Austria*, puicuța cea delicată și lilială; *d'Artagnan*, cocoșelul canadian, plăpînd din fire, plus puii păuniței care nu mai știa unde să-și ducă odraslele pentru că dumnealui le scotea sufletul, alergîndu-i prin iarbă. Pînă nu a căpătat o corecție de la mama ultragiată, care era gata, gata să-i scoată un ochi, Motofozo nu s-a astîmpărat. Să nu mai vorbim despre ura paranoică împotriva vrăbiuțelor care veneau la troaca lui cu mîncare. Cum le vedea, ca un dement se arunca asupra lor gata să le rupă în două pentru că ciuguleau și ele cîteva fărîmițe de pîine, acolo! Rapacele consumator de fripturi de la Diki (Cota 1300) și alte locuri de răsfăț, cel care înghițea scheletul unui pui cît te-ai șterge la ochi și care mîrîia amenințător la ceilalți (între care soția și fiii săi) cîini dacă se apropiau să ia și ei o ciosvîrtă, a reușit să întrețină pe acest teritoriu un climat de teroare, demn numai de Mafie și de alte organizații subversive din lume, dacă aș vrea să speculez pe tema aceasta, aș spune că Motofozo (ce *Metafizi!)* era o reîncarnare a lui Capone sau Berilă! Nimic spiritual, totul o lene care mă desgusta, dormea pe trepte, cum scrie și avocatul său, N., în *Întîmpinarea* lui, treceai peste el, nu deschidea măcar un ochi, să vadă cine urcă și cine intră. Somnul lui

era somnul lui, nu-l turburați. Asta a născut și anecdotele cunoscute despre curtea noastră: Are Lourdaud niște cîini că poți pleca cu ei în buzunar, fapt care a dus la călcarea casei de către necunoscuți, asigurați de aceste fapte, bine știute, fără riscuri. Pe urmă, să luăm cazul Codiță. Delicatul *caniche* este un lord care nu întreține relații cu oricine. Punctul lui de vedere era exprimat prin ignorarea totală a lui Motofozo. El pășea fără să-l bage în seamă prin curte și amabilitățile pe care le-a avut față de fiica lui Duiliu Zamfirescu-Tatăl erau justificate. De unde să știe că infamul tată este și soțul propriei fiice, cît s-ar îngădui asta la cîini! El vedea în Țuki o delicioasă domnișoară cățelușe aflată într-o nefirească situație: puberă, lîngă un bătrîn și ramolit tată, atît, dar să-i treacă prin cap că delicata cățelușă e în concubinaj cu stranniul Motofozo? Asta în veci, nu! Și-atunci și-a permis o atenție delicată în stilul acestor animale, nu o agresiune, ci o atenție trecătoare, de aici, crima era gata să se săvîrșească. Numai eu l-am scos cu chiu cu vai de două ori din situații critice pe nenorocitul de Prințișor. O dată, în fața intrării, cînd Coroiu sau Rîmaru, cum îi voi zice de aici încoace, l-a pîndit și cum a pus pasul pe trepte, hați!, la gîtul lui, să-i ia beregățile. Numai piciorul meu rapid, de fost fotbalist, a reușit să zădărnicească atentatul, azi Codiță era cel puțin mut, fără glas, dacă nu ar fi murit, Doamne ferește! Al doilea atentat a avut loc pe Aleea Cavalerilor în fața Casei Cavalerilor. Cu aceeași tenacitate a marilor criminali, Motofozo l-a pîndit pînă a ajuns pe treptele de piatră și a sărit din nou la el, după ce părea că-l însoțește, amicalmente, pe cărarea de piatră. În fața unor astfel de întîmplări desgustătoare am trecut peste marile sale merite (de ordin sentimental, aș zice) și am hotărît concedierea, scoaterea lui din serviciu, mai ales că în luna februarie s-a petrecut și abominabila faptă, aceea de a asista la devalizarea casei fără nici măcar un hămăit. Cred că sufletul meu are toate deslegările în ce-i privește pe cei doi, cît despre Țuki (el, ea, ziceți-i cum vreți), ar fi creat un nou *caz Barcelona*, adică, iar nunți, iar cete de cîini rătăcitori care să intre în ogradă pentru a se desfăta în pofida noastră, care doream numai să dormim în tot acest timp! Sigur că un regret mă încearcă, dar ce pot să fac, mi-e mai aproape cămașa...

Îl las pe dibaciul avocat cu citatele lui latinești și cer judecătorilor să țină seama de aceste circumstanțe ajutătoare în ce ne privește, pentru că nu ne simțim cu nimic vinovați de expulzările care au avut loc. Sigur că ar fi fost preferabil ca respectivii să fie încredințați personal unor iubitori de animale, dar Zamora e plină de cîini și cine-și mai ia o gură de hrănit în plus pe aici? Aceste zise, sufletul meu e mîntuit...

Lourdaud

*

Inamicii lui Codiță. Un cîine care păzește vila Pătrășcanu, ținut la lanț, fioros, care ar vrea să plece cu coteț cu tot, să-l scarmene pe cel în care el vede probabil o oaie. Cum ajung pe Panduri, bețivanii care beau pe iarbă la *Zambilica* (Bufet cu bere), stînd pe burtă, ca adevărații cîini, încep să

strige în cor: *Copt! Copt! Copt!* În timp ce unul, cu glas piţigăiat, ca la biserică, dă replica sibilin, în pauze *„Mînca-l-ai!"* Urarea mie mi se adresează, dar să trecem mai departe. Cum urci spre Căşerie, dincolo de eleşteu, pe stînga, se aud lătrături dogite care dau semnalele urii; cîinii de jos, şi ei la lanţ, vreo patru, îl salută pe bietul cătel cu hămăituri răsbunătoare; adică: Tu te plimbi în lesă şi noi pe lîngă uluci! Unul, fioros, nelegat, urcă dealul şi-l întîmpin cu bolovani. Numai asta îl descurajează, altfel ce l-ar mai scărmăna, mamă, mamă! Spre fabrica de hîrtie, încă doi asasini: un cîine roşcat şi unul negru, un fel de decan canin care ar rupe ulucile şi l-ar sfîşia pe Micul Prinţ care trece impasibil pe lîngă ei, privind spre mine; spunînd adică în graiul lui mut: Tu mă aperi, nu-i aşa? La întoarcere, pe şoseaua naţională, în preajma intrării în Poiana, există două potăi şi mai rele. De trei ori am trecut pe acolo, dar dacă mai trecem de încă trei, gardul nefericitului de proprietar va fi ros de tot. Ies scîndurile din gard ca nişte chibrite, atît sunt de furioşi ăia! Pe urmă ar mai fi berbecii. Ei l-au ochit pe Vampilov că e frumos şi că mieluşelele vin după el, crezîndu-l un tînăr june-prim din speţa lor. Una dintre oi a mers pînă la *Zambilica*, la Bufet, de unde au alungat-o beţivii cu chiote înapoi spre casă, pentru că atît îşi pierduse minţile că nu mai ştia pe ce lume se află. Seducătorul păşea nepăsător înainte şi eu, de sgarda lui, cu oaia după mine, lumea ca la circ, privea scena. Ce mai comentarii, îmi închipui. Mai sunt apoi copiii care ar vrea să-l tragă de coadă, să-l facă să sufere puţin. Cei mai mulţi doresc să-l mîngîie pe capul tuns cu breton, dar le este frică şi atunci adoraţia se transformă într-o pornire bestială. Dacă nu l-aş însoţi, l-ar chinui, cu siguranţă. Şi în atîta duşmănie, gîndesc că omului frumos degeaba îi spui să fie înţelept, că tot e urît, asta se întîmplă şi cu cei dotaţi. Nimeni nu suportă ca altul să fie mai dotat, mai înţelept, mai harnic. Cei leneşi, cei invidioşi te vor în noroiul lenii lor, în scuipatul invidiei lor. Doresc să te maculeze, îţi reproşează ceea ce tu nu faci. Adică nu leneveşti, adică nu stai cu mîna întinsă ca să cerşeşti în loc să-ţi cîştigi, muncind, ceea ce ei doresc pe degeaba...

*

Cariatidele caselor din Poiana: nişte oi care stau colac, rezemate de un zid muruit.

*

Patru gîşte, două cîte două, în faţa unei cişmele, aşteptînd să picure apa, par tot atîtea violoncele albe...

*

O vreme nebună, a plouat, a fost frig, a fost foarte cald, natura s-a smintit, ca şi oamenii, mulţi bolnavi. O înmormîntare: unul a venit de la fabrică, a dat drumul la gaze şi a adormit, cei de la Centrală au oprit emisia şi l-au găsit mort după cîteva zile. Avea 26 de ani.

*

Trei iepuri au apărut în localitate. Doi, parcă ieşiţi dintr-o varniţă, şi unul albăstriu. Rumegă ceva pe un loc plin de plante, laolaltă cu nişte

găini. Dispar din trei în trei zile. Unde s-or fi ducînd? De cîte ori trec și nu-i văd, mă uit pe coșul casei de alături. Nu i-au vîrît la cuptor?

*

Casele neterminate au făcut mustăți. E mult fîn și e depozitat pe unde se apucă; pe ferestrele fără geamuri, prin uși, ies niște fire lungi...

*

Moartea ne-a vizitat cam des în această vară. Acum două săptămîni a plouat teribil timp de o jumătate de oră. Eram în mașină venind de la Predeal spre casă. Am ajuns cu bine. Stăteam liniștiți, nebănuind tragedia din fața noastră. Un pîrîiaș, cel de la Urlea, a rupt zăgazul și un torent teribil a năvălit spre Poiana. Poșta a fost invadată de ape, trunchiurile cărate din munte au ucis un bătrîn și o fetiță, întîlniți în cale. Din fetiță s-a mai găsit un braț, doar. Trei automobile au fost duse la vale pe străzile inundate, deși cîntăreau fiecare cîte 500 de kilograme. Calea ferată a fost distrusă, noroiul a invadat localitatea. Au fost sparte cîteva străzi. Urcușul dinspre strada noastră e răscolit pentru a treia oară. De data asta, nu-l mai repară nimeni. S-au săturat să-l tot refacă.

*

Și Poppy, ăsta, are toate defectele familiei: zace pe trepte, tologit pe ciment ca și taică-său (asupra paternității nu mai există nici o îndoială: culorile lui, negru și maron, sunt ale lui Țuki și Motofozo), adună oase și le așază în fața intrării, precum Barcelona, bunica lui (ce idee, Barcelona, bunică, ea, delicata, ușuratica doamnă care înnebunea toată Zamora canină, iat-o, în eternitate, decretată bunică, cum trece vremea!). Pe urmă, Poppy e la fel de mîncăcios, precum ilustrul Duiliu Zamfirescu-Tatăl, aceeași poftă nefreneată față de felurile care i se servesc. Într-un fel, o domnește. Cornel îi aduce de la cantina lor, de la Sinaia, numai șnițele și bucăți de carne neconsumată, de la mesele comune. Se poate spune că „furnizorul curții regale" este la înălțime, dar nu facem din urmașul Ministrului un mare răsgîiat?

*

Lumina lui august, pierită, moale, văroasă, plină de o ceață albastră. Vara ne-a înșelat, a durat numai o lună: iunie; acum frunzele merilor sunt fierte în ploile atomice ce au strivit totul în ultimele luni. Fructe dă numai corcodușul, acel copac care s-a ivit ca o remușcare sub fereastra mea, după ce tăiasem trunchiul vechiului corcoduș, socotindu-l un pom de mîna a doua. Ei, bine, de cîțiva ani, el arată în fiecare vară ca un pom de Crăciun. Acum fructele lui sunt roșii și privit de departe e sărbătoresc. Ca să vezi...

*

Planeta noastră se răcește, va avea mai puțină lumină. Încă mai zăresc, pe șoseaua din fața terasei, lungul șir de mașini de vară care aveau în ele ceva trufaș, vestind mari voiajuri în ținuturi necunoscute. La TV imagini ale celor ce fac cozi interminabile la

benzină, eu însumi am stat de cîteva ori într-o astfel de coloană și m-am enervat. În iunie am mers la Cheia, la Curtea de Argeș și la Cîmpu-Lung, parcă presimțind că vine era stagnării. Natura îmi spune din ce în ce lucruri mai puține. Trebuia să pornesc în Maramureș, Eldorado-ul cu care M. mă amenință de ani de zile. Nu mai plec, ideea de a locui în locuri necunoscute mă înspăimîntă. Am dormit o noapte la Galați într-un hotel foarte frumos, despre apartamentul ocupat ce să mai spun, totul era splendid, frigider, televizor, baie, numai că jos se vindeau mititei și, cum deschideam fereastra, un fum verde încărcat de esențe îmi infesta locuința, pe urmă începeau discuțiile iar tîrîtul unor mese metalice pe piatră îmi dădeau senzația că deasupra mea se organizase o chermesă. Nu am dormit decît cîteva ceasuri și alea au fost penibile. Noroc cu o plimbare pe Dunăre, care mi-a arătat un fel de Copacabana românească, cu aspect industrial și piese metalice suprarealiste, dintre care multe reușite, și mai ales proprii în decorul docurilor gălățene din care răsar nave uriașe, un fel de citadele de fier, cargouri pentru transporturi mineraliere sau în cala cărora se aduce petrolul. Toate porturile au ceva irezistibil în ele, aerul lor evocînd distanțele. Undeva, uitată, ruginită, părăsită, „Transilvania" cea feerică de altădată, cu care am făcut două croaziere pe Mediterana. Recunosc punțile, mi-aduc aminte de frumoasele poloneze, de farsele lui Tăutu care acordase premii de Stat care au stîrnit adevărate furtuni în lumea lacomă a poeților de pe vas. Acum pare o epavă abandonată. Căpitanul portului îmi spune că e nevoie de niște milioane bune pentru a fi reparată. Și ele nu prea se găsesc.

*

Dimineața, pe rouă, Poppy îl terorizează pe Codiță ieșit ca tot omul după o noapte de somn. Nu-l lasă, îl hîrjonește, are un fel de a i se băga în suflet care nu-l aranjează pe Micul Prinț. E răbdător, nu-l mușcă, se hîrjonesc numai, Poppy e dulce, neștiutor, copil, dar cînd se va face mare probabil că sîngele asasinului moștenit îl va transforma într-un atentatoi, ca pe Ministru.

*

Aici o singură teroare are Codiță: muștele uriașe de cîmp, care intră ca niște avioane de bombardament pe ușa de la terasă. Se rotesc prin odăi și mustața à la Leon Blum a Micului Prinț se înfoaie. O teroare rece se răspîndește în cameră. Se vîră repede sub pat și de acolo pîndește o clipă de rătăcire a acestor supratereștri muscoi pentru el, care-și găsesc o moarte pe măsura lor în perdelele otrăvite cu *Baygon* (nemții l-au parfumat ca francezii și rezultatele sunt mai slabe, evident). Apocalipticele nave aeriene se prăbușesc pe podele. El le miroase disprețuitor și își înfoaie coada cu aerul că le-a doborît numai privindu-le cu ura de care e încărcat. M., care a citit cele două cărți despre cîini pe care le avem, spune că acolo e scris că există niște muște care au o înțepătură mortală pentru unii cîini. Or știi ei de ce se feresc de inofensivele, pentru noi, sburătoare.

Rîndunelele se pregătesc de marele voiaj. Puii au crescut, au fost lăsați liberi și fac roate mari în văzduh. Cîteodată parcă nu le mai aud. Să fi și plecat din pricina frigului prematur care domnește peste arbori și sub cer? Privesc balconul de lemn, încă au lăsat urme proaspete. Mai există aici și un fel de păsăroi negru, cu piept alb, care schiaună ca pisicile, o dată chiar m-a trezit strigătul acesta și am căutat în casă dacă nu cumva s-a rătăcit vreo pisică. Erau cele două paseri, mari cît niște ciori, dar cu ceva regal în penaj, cu un aer agresiv, neavînd doliul celorlalte, detaliul funebru care îmi evocă ninsoarea și cadavrul.

*

Duminica tot se mai fac înmormîntările tradiționale cu fanfară. Pe pod trece convoiul, vestit mai întîi de sunetul tobelor. Într-o căruță sau într-o mașină (dricul), un cosciug, apoi șirul rudelor, plînsetele și jelirile tradiționale care se aud de la mine, aerul permite asta, e curat și totul se transmite ușor, departe, cortegiul mi se pare în cele din urmă grotesc. Bine făceau grecii care-și înmormîntau noaptea rudele...

*

Furtunile despodobesc merii pe care nu-i culeg niciodată pentru că fac niște fructe sălbatice verzi, ce cad pe iarbă și nu se coc niciodată. Mai bine puneam pini în curte. Am un șir întreg care veghează *Aleea Generalilor*, au crescut mirobolant și îi tund ca să le dau înălțime. Ceilalți copaci au rămas piperniciți, fierți, fără rod. Am să-i tai pentru că prea se înghesuie și nu rodesc. Prefer o deschidere spre perspectiva din jur, decît niște falși copaci roditori. Am operat de cîteva ori aceste rărituri și rezultatele au fost remarcabile, au reapărut în fața terasei, în sfîrșit, și statuile lui G. Acum privirea merge pînă departe, se zăresc văioagele pe care cîțiva ani le pierdusem, terasele au căpătat întindere. De ce oi fi răbdat atît ca să am o curte mai scurtă, mai înghesuită? Era nevoia de claustrare sau ce dracu era?

*

Scările au început să se spargă, un zid ca o gravidă de piatră a luat-o spre locul de trecere. Aduc niște oameni care o fac pe amatorii și pe modeștii. Cîrpesc, lasă treptele tot știrbe, dar cer fără rușine niște prețuri! Pietrarul meu, G., nu se mai ține de treabă. Umblă teleleu prin Poiana. De cînd și-a luat mașină, nu mai muncește decît pe apucate. Și-a făcut suma.

*

Au dispărut și cușca păunilor, și aleile lui nea Costea. Cît era el de greoi, dar mereu tundea iarba, o smulgea cu mîinile, nu aveam probleme vara. Urmașul său e pus pe fapte tehnice, repară totul prin casă, ne instalează un încălzitor pentru vase (contra 800 de lei, un aparat nemțesc), cu lumină distribuită cum trebuie la pat și alte chestiuni, dar nu iubește natura. Aleile au dispărut sub iarbă. Noroc că-i mai dau de lucru cu rărirea pomilor, care se sufocă unul pe altul. Răsar din pămînt

un fel de plute, fără sare, fără personalitate, care înăbuşe pe ceilalţi copaci. Le sacrific fără milă. Doi mesteceni, gemeni parcă, au ajuns în stare de război. Nu au loc unul de altul. Am mutat nişte brazi. Nu au păţit nimic, s-au prins. De unde deduc că ăsta era copacul cu care trebuia populată grădina. Cu timpul, sterilii meri vor dispărea, dar unde mai găsesc pini? Trei dintre ei s-au ridicat în faţa terasei. Au în ei ceva meridional, îmi amintesc de drumul de la aeroportul din Roma spre capitala Italiei. Din păcate, numai cînd e foarte cald emană mirosul lor fără pereche şi care atît mă încîntă. Regret că brazii din zidul viu, din spatele casei, nu au mai multă răşină pentru a parfuma la amurg curtea.

*

Zici de Codiţă că-i prost. Are un ceas în cap. La 1 fără 20, cînd încep emisiunile literare la radio pe care nu le ascult, începe şantajul: întîi botul pe pulpa mea, o privire hipnotică, de unde numele de Vampilov, de la Vampir, pe urmă chiorlăiala, datul pe spate, linguşirea, ridicarea lăbuţelor şi răsucirea covoarelor pe care tot eu trebue să le aşez la loc. Cînd mă vede că încep să mă îmbrac, turbează, schiaună, se duce pe coridor să-mi aducă lesa şi ferească Dumnezeu să dea cineva telefon şi să-l întîrzie din ceasul startului! Latră de mă asurzeşte, nu mai aud nimic, îl înjur şi-i dau picioare în fund. Nu-i pasă, e ceasul lui de plimbare, pentru *doi-doi*, mereu în aceleaşi locuri, nişte grămezi de nisip sau un colţ de gard, lîngă *Zambilica*, dacă nu sunt beţivii de faţă pentru că i-a simţit că sunt ironici cu noi şi atunci merge sus, pe creastă, spre Buşteni sau la calea ferată, unde nişte smocuri de iarbă îl ascund mai bine. După-masa, mai bine zis, spre seară, din nou aceeaşi agitaţie: a doua plimbare spre oraş. Trece mîndru prin şirul de curioşi, se lasă mîngîiat de copii pe creştet şi mă priveşte recunoscător. Înainte de a pleca de acasă, în semn că mă preţuieşte, rasoleşte mîncarea din farfurie, grăbit, cu aerul că-mi face o concesie. Nu ciuguleşte decît din palma mea şi dacă îi miroase bine, adică a carne, dar şi eu îl păcălesc. Nu are voie să consume grăsimi şi-atunci îi înmoi pîinea într-un sos în care a fost tocătură şi el acceptă compromisul. Pe urmă se culcă, trage soaile, cum zice M., şi aşteaptă repriza următoare. Pentru asta trăieşte, pentru plimbări. De ce? Pentru că în drum găseşte mesaje de la alţi cîini, miroase colţurile gardurilor şi parcă ar căuta o iarbă care nu mai e de găsit. Are un stomac foarte sensibil, am probleme cu el, mereu injecţii, mereu intervenţii, e hepatic, a suferit de plămîni, are pureci, trebue spus şi asta (îi ia mereu de la Poppy, care măcar nu face atîta caz de ei), şi-a ros blăniţa în vara asta, arăta ca Iov pe grămada lui de gunoi, i-am dat cu Fluocinolon, i-a trecut, dar are smocuri cafenii în locurile unde au fost rănile, a devenit pestriţ, frumosul lui aer de lord Montgomery a dispărut, dar îi trece! Doarme lîngă mine sau sub pat, înţelege cînd mă deranjează. Îi spun: *Culcare*, şi ştie să nu mai mişte, noaptea nu-l simţi, nu se ridică din subpatul lui decît după ce aude că m-am trezit. În această singurătate e inestimabil. (M. e la mare.) Stă sub masa mea de scris,

se pare că bătutul la mașină îi face somn, adoră mărunta ploaie de sunete pe care *bătrîna mea doamnă* o scoate de aproape 20 de ani de cînd am schimbat-o, dacă n-or fi 25. În ultima vreme însă am cam abandonat-o, din cauză că dictez. Pe pagină stilul se resimte. Am terminat de corectat cele trei volume tipărite din *Incognito* găsind repetiții supărătoare, mereu cuvîntul *„acela"*, nu știu de ce, probabil un tic verbal. L-am epurat fără milă, mă voi reîntoarce la sfînta mașină de scris, care-mi dă senzația de tipar și care-mi lasă răgazul de a controla fraza cam lungă. Dar ce știe Codiță despre toate astea, el visează la oasele mari, de vacă pe care i le aducea Mamy, dar Mamy ne-a lăsat în vara asta. Dorul ei de nomadă, de a-și schimba existența, a făcut-o să plonjeze într-o mizerie pe care nu i-o doream. Acum ne dă tîrcoale. Codiță, cînd o vede, turbează de bucurie. Nu uită cine s-a purtat frumos cu el, din păcate Mamy nu va mai reveni, acum îngrijește de o paralitică și va termina la azil pentru că niște surori lacome și niște nepoate o silesc să accepte orice, numai pentru a-i stoarce banii. A avut o casă, i-a păpat-o un frate, artist, cu cumnata ei, și-au cumpărat pian, covoare și-au aruncat-o în stradă. Acum doarme la o doamnă care e pe cale să orbească și locuiește mizer într-un subsol. Se ajută amîndouă, cum pot: tusea cu junghiul. Desigur, regretă (e vorba de Mamy) prînzurile repetate de la noi, acele franzeluțe și gustări cu care-l regala și pe Codiță. Dealtfel, pretextul de a mînca de mai multe ori pe zi, acesta era: lui Codiță îi era foame, dar Codiță nu era atît de lacom, ea era lacomă, deși mînca precum o furnică, era mai mult pofticioasă decît gurmandă. Cățelul se preta la acest joc și de aici o dragoste ca în filme. Numai că pe mine mă păștea o gelozie surdă. Seara, la televizor, îl chemam lîngă mine, stătea două minute și se întorcea la ea, stană de piatră. Pleca ea undeva, el, după ea, ca un jandarm, lucru care mi-l face mie acum, deși devine agasant. Și ce mi-am spus: e vremea revanșelor, ia să-ți plătesc eu ție, cățel infam, care atît mă otrăveai cu Mamy a ta. Zis și făcut, deci, cum mă scol, încep să mă rog de Poppy să se arate: „Popică, strig patetic, și el se ivește. E leneș, se tîrăște pe burtă, abia ieșit din soamne, îl scarpin, se dă de-a dura, precum Micul Prinț, aleargă și el, tăfălog cum e după mîngea cu buline roșii pe care am cumpărat-o ca să-l distrez pe Marchiz și atunci Codiță înnebunește. Cum mă aude, mă apucă de mîneca pulovărului și începe să tragă, ca și cînd ar vrea s-o rupă. Adică: ce tot te ismenești cu ăla, că tu pe mine mă iubești, dar eu chiorlăi mai departe cu același glas de dascăl de strană: „Popică, sări că mă omoară criminalul ăsta!" și mă distrez văzîndu-l cum suferă. Asta îmi aduce și sancțiuni, dacă M. e de față, se duce la ea, cerșind o mîngîiere, ceea ce, d-sa, nepedagogic, îi acordă. Și uite așa ne ținem de războaie interne. Îmi pare rău și de Mamy, dar nu-i iert niciodată pe cei care mă părăsesc...

*

Coșmarurile lui Lourdaud

Am vise urîte de cînd mi s-a urat ca pe lumea cealaltă să duc saci cu cîini în spate. Am revăzut un Dürer, parcă, în care era un coșmar al unei

pisici, pusă pe o frigăruie în jurul căreia şoarecii defilau triumfător. Roţi răsbunătoare mă învîrt în spaţiu şi aud toate lătrăturile cîinilor, ai *nenăscuţilor cîini către nenăscuţii oameni*, cum zice poetul. Ei mă devoră, simt că burta mea, privită din faţă, arată ca faimoasele ecorşeuri. În somnul de plumb simt că am ros oase şi că mă dor gingiile, nişte oase uriaşe de piatră pe care tot am încercat să le pătrund cu prea puţin puternicii dinţi, şi gustul lor e sălciu, are ceva calcaros, ca şi cînd aş roade un zid; mă simt legat în lanţuri, am o sgardă la gît şi latru, dar glasul meu nu se aude, parcă aş trăi în apă şi vin cete de lupi (ăştia sînt ucigaşii lui Gică II) care îmi rod pulpele şi ajung la oasele mele pe care mi le sfărîmă, unul cîte unul, şi apoi îmi rup inima şi simt sîngele cum îi îmbată cu răceala lui şi venele despicate de colţii lor le lasă o ploaie binefăcătoare în gîtlejurile însetate. Sunt, altă dată, schilav, am ceva de javră în pustiu, de hienă care se tîrăşte pe o landă de nisip, urlu la lună şi şuieratul care-mi iese din gîtlej e uscat şi dezacordat, ca o coardă uriaşă de violoncel, violentată de un lăutar dement. Îmi cade părul şi pielea e numai bube purulente, pe care mi le ling de sete, şi în jur cei patru cîini, duşi în portbagaj, rînjesc fără nici un fel de sunet, arătîndu-şi numai colţii ca nişte brice şi mi se pare că mor despicat, că mă vor roade ca pe un os şi eu nu voi fi decît oase.

Alte obsesii: în ţarcul lui Callot în care un ciomag veghează lîngă un cîine, ivind un ochi fanatic, pînditor, cei păziţi sunt eu, în mai multe ipostaze. Vreau să evadez, dar nu e posibil, uriaşul cîine care mă veghează e Ministrul, zis Duiliu Zamfirescu-Tatăl, are plete de *hippy* şi o privire rea, rînjeşte şi mă aşteaptă să fug ca să mă sfîşie. Monştrii lui Bosch, imensele insecte care cară roţi uriaşe sunt cîinii mei pe care-i trag la imense care; au ochi bolnavi, fără privire, ca remuşcarea. Le promit infinite răsplăţi şi urgisiri proprii pentru cele făcute, dar ei nu aud. Pe urmă simt că îmbrac o mănuşe care mă muşcă. Mîinile mele sunt numai sînge, el curge pe tot trupul şi se aud glasurile expiatoare în misterioase abatoare. Senzaţie de nimicire ca în faţa *Sagradei Familia*, opera neterminată a lui Gaudi care te înfioară numai văzînd-o, plină de rătăcitori lilieci orbi, vînînd ochii celor vii pe scările misterioase ale catedralei. Şi ţipetele fetelor speriate de ghizii din Barcelona se transmit sub formă de semnale sonore în urechile mele. Ca şi cînd te-ar pune cineva sub o apă vibrată cu electricitate...

Altă dată parcă am înghiţit globul pămîntesc, dar el latră din mine. E Motofozo care mă ceartă în limba lui cîinească pentru că l-am îndepărtat. Îmi cade greu. Într-o noapte, sufocat, credeam că cineva sau ceva stă pe mine, era un uriaş dog, pulpos, lat, mîrîind, era tot Ministrul care mă ucidea lent, călcîndu-mă, cînd pe o parte, cînd pe alta. Şi al treilea coşmar al aceleiaşi nopţi: eram în pielea lui cojită la abatoare pentru a fi făcută mănuşi, şi deodată această piele începe să se strîngă şi mă sufocă şi mă sufocă, eram sugrumat, nu mai puteam respira. Răzbunările cîinilor mei.

Dar tribunalele canine? O masă închizitorială la care stau patru sau mai mulţi judecători, au boturi mari,

fioroase, mă privesc fără cruțare, cînd deschid gurile mari, apar colții sălbatici. Îmi mușcă din cîte o mînă, e ca o arsură totul și ceva se scurge din mine și slăbesc și, pe urmă, am un fel de febră leneșă, cum aș pluti într-o mare de puroi.

Și după toate acestea încep să privesc la cîinii de pe stradă ca la niște închizitori. Cînd îi aud rozînd gardurile de furie, mi se face frică — dacă, totuși, într-o zi nu am să-i mai visez și ei vor fi de-adevărat niște călăi?

*

Într-o seară, un cal scapă pe strada *Panduri* și aleargă spre o țintă necunoscută. Are ceva falnic, măreț în trapul lui de zeu. Dimineața, perechi, jos în lunca de lîngă Prahova, statuari, caii pasc aproape încremeniți. Sunt luxul pe care mi-l oferă localitatea.

*

Descopăr cartiere necunoscute în acest orășel care-și are cotloanele lui. Tîrgul e risipit, are un fel de nuclee pe care nu le știam, vile în stil american, joase, cu mari geamuri, cu terase care dau spre munții mereu încruntați. De sus, de pe șoseaua care duce la Bușteni, văd micuțe mașini albe parcă scăpate din avionul lui Moș Crăciun; cum au ajuns ele acolo, pe niște pajiști, nu-mi dau seama deloc.

*

Un muget de vită, de undeva din timp, parcă. Iată ce-am pierdut. Nimic nu mai e bucolic. Privesc și acum cu suspiciune sticla cu lapte care mi se aduce pentru Codiță, care e la regim (nu are voie să mănînce carne). Dacă e fabricat din lapte praf? O dată îi spuneam lui M. că gustul unei mieri straniu colorate (prea luminoasă, prea galbenă pentru a fi naturală) mi se pare o farsă. Totul e prefabricat. oranjada, mierea, brînza (pe care italienii o fac sintetic și e un fel de hîrtie), vinurile, mai avem puțin și vom mînca o carne din plancton și cu asta totul se va preface în ceva ireal. Trec cu mașina pe lîngă superbe lanuri de porumb. Din ele emană un miros pestilențial, ah, unde e natura cîntată de poeți! Îngrășămintele îți mută nările. Într-o zi, pămîntul va fi ca o piele de șarpe lepădată și nu va mai rodi...

*

Trenurile care treceau pe sub fereastra mea ca o înșiruire de saloane goale au devenit aglomerate. Aud că biletele spre mare, de pildă, nu se găsesc decît înainte cu două săptămîni. Bicicleta, zice careva!

*

Ziarele veneau regulat în urmă cu ani, aici. Exista un camion care le aducea pe la chioșcuri, acum sosesc cu trenul la Sinaia și de-acolo le-aduce, nu se știe cine, cu ce mijloace, la Poiana, astfel se face că le putem citi spre seară, deși ne aflăm la 127 km de Capitală și încă pe o șosea principală.

*

Corturi multicolore lîngă hanul de lîngă Sinaia, *Valea Cerbului*. Ultimii mohicani ai turismului! Peisajul va fi mai sărac fără aceste pete roșii,

verzi, galbene, albastre. Jucării risipite pe cîmpurile atît de pustii cînd se termină sezonul...

*

De cîte ori m-am jurat că nu mai merg la București, vara. O căldură infernală care îmi așază blocuri fierbinți pe creieri, aceleași telefoane și oameni care abia mă așteptau cu micile lor nimicuri: că ăla a zis, că a făcut, de cîte ori mi-am promis că nu-i mai ascult, dar ziarul vorbit a devenit un viciu, trăim din bîrfă și în acest timp cîte cărți rămîn necitite? Plec repede, cît pot de repede, fără să mai anunț pe nimeni, desgustat încă o dată de viața falsificată pe care o constat la alții: mereu trăirismul ăsta, să stai în lumină, să te lași privit, de ce? Sunt singur. N. e plecat în vacanța lui de vară, pe la Galați, pe la mînăstiri, se duce în Maramureș, acolo unde proiectasem să plecăm împreună, eu renunțînd, speriat de cele pătimite în hoteluri necunoscute unde lumea răcnește, unde sunt nunți, ah, nesfîrșitele cununii cu lăutari, cu nași, cu rochii lungi și cu solemnitatea ridicolă a mesenilor care fac o afacere: se distrează în grup și ajută tînăra pereche să-și ia o mașină sau un apartament la bloc și pe urmă mirii se ceartă și ajung la tribunal și noi citim în rubrica de *fapte diverse* proza lor meschină... Numai eu și cățelul, dar ce liniște! La prînz, și dimineața, și seara vine Irina și pune masa, pe urmă pleacă, privesc la televizor atrocitățile zilei: atentate, greve, demonstrații, cozi la benzină, lovituri de stat, dacă am fotografia și lucrurile fericite din viața noastră, nu am avea senzația că trăim pe vulcani, că existența noastră e atît de nesigură...

*

Tăcere, lecturi. Mă recitesc, e cel mai greu lucru. Mereu cu un creion în mînă, corectînd ceva, tăind un cuvînt în plus. Ce muncă! Unde sunt *negrii* mei care muncesc și asudă pentru mine. Ah, dacă aș găsi vreo doi, să fie și harnici...

*

La radio, titluri pompoase de lucrări simfonice, pline de sgomote, neexprimînd nimic în afara neantului și lipsei de studii muzicale ale compozitorilor. Ceva chinuit, penibil, care a început cu fleacurile de la începutul secolului, cu sgomotele care voiau să ucidă melodia. Îmi vine să mă împușc, cine le dă spațiul generos ca să tîmpească lumea cu scîrțîiturile lor, cu nume de poeme, dar fără conținut? Ca protest pun pick-upul și ascult *Arta fugii*. Ce dogmă, ce serenitate, ce gravitate...

*

Norii. Sunt aceiași în fiecare an, totdeauna ploile vin dinspre Predeal, cînd Predealul e întunecat știm că peste cel mult o oră va ploua. Dar aceste nebune deslănțuiri de anul acesta vin de mai departe de Predeal. Cînd le privești, ai impresia că sunt comandate, niște ploi care arată ca o pînză la mașina de țesut. Drepte, nemiloase, reci, albe. Ciudatele ploi ale ciupercii. *Prea mulți morți în oraș, iubito...*

*

O zi ca o cîrpă de bucătărie...

*

Un rîu e o idee în mers.

*

Mesaje ale curților; rufe puse la uscat, scrisori multicolore de sub pomi, din balcoane, din prispe...

*

Un albastru marin *(ultramarin)* a invadat localitatea. Anul trecut sau, mai bine zis, anii trecuți erau la modă feroneriile penibile cu flori de fontă, argintii. Acum le-a mai trecut, în schimb toate acoperișurile au ceva trist, violent. Lîngă dulcele verde al pajiștilor par triviale.

*

Mai e un cîine mic care iese spre gara Bușteni ca la un ghișeu din gard. E mic, alb, nervos, dă niște lătrături ca rafalele din Nicaragua din zilele acestea. Codiță l-ar murseca în doi timpi și trei mișcări.

*

O casă mică, cu un pod care mă fascinează sub acoperiș, un fel de mansardă. Am rămas cu obsesia mansardelor, nu de la Murger, ci de la ideea că voi merge la Paris unde tatăl meu voia să mă înscrie la Facultatea de litere și unde visam să locuiesc într-o mansardă. A venit războiul și am văzut mansardele Parisului abia după 1957, cu o întîrziere de 13 ani. Bun și-atunci, nu arătau cum îmi închipuiam eu și pe urmă să stai pe un closet turcesc, în Paris, ce desamăgire...

*

Îl întreb pe Nelu, venit de la Paris, ce mai face O'Grady. A scăpat de pîrnaie, spune el, e internat într-un fel de Azil de bătrîni și scrie. Tot istoria lui Ludovic al XVIII-lea? Nu știe, vrea să-i trimită pachete, dar el e tocmai în Belgia, a stat mult în Anglia, dar tot l-au dibuit. Interesant om, oricum, Aș vrea să-l mai întîlnesc. În schimb au otrăvit-o pe Mariana, prostituata de la *Mayol*, în închisoare, pentru că făcea trafic de droguri (fusese la Bangkok) și-ar fi putut să ciripească. Dramele Parisului.

*

Jurnalul Micului Prinț:

Am reușit să scap de Motofozo. Credea că-i merge cu mine. Ce imbecil, nu-l cunoaște pe Lourdaud! Cum era el să mă lase pe mine să fiu brutalizat? Dealtfel, aș fi putut să-i răspund cu aceeași monedă, sunt destul de bine făcut, și, la temperamentul lui flasc, îl făceam bucăți, dar nu am fost lăsat să tranșez singur chestiunile sentimentale. Biata de Țuki, lîngă cine a trăit, lîngă un tip atît de mofluz, lipsit de spirit, fără temperament și pe deasupra și neam prost pentru că, dacă soției tale îi face careva curte nu sări la bătaie, că nu mai suntem în era preistorică și nu mai trăim în peșteri, avem cotețe, ce dracu, ba, unii dintre noi, chiar dormitor separat și mașină la scară. Cine mă cară pe mine la Poiana? Doamna, mîndră că-i stau în cîrcă și mă uit pe fereastră. Cine mă plimbă pe mine la București

pe marile bulevarde? Chiar Lourdaud în persoană. Cu el a fost cel mai uşor. M-am prefăcut că o prefer pe Mamy şi l-am scos din minţi. Să-l fi auzit cum chiorlăia şi se ruga de mine să-l bag în seamă, dar eu mă uitam la film ca şi cînd nu l-aş fi auzit. Îl simţeam că fierbe, dar puţin îmi pasă de suferinţa lui. Incidentul cu Ministrul l-am exagerat puţin tocmai pentru a-l elimina din curte. Din păcate, odată cu el, a fost trimisă la plimbare şi Ţuki, cu care aş fi făcut o căsătorie de sezon de mai mare dragul. Tîmpitul ăla micu, fii-său, are hazul lui, e prietenos, dar eu caut altceva într-o vacanţă, adică lume bună, căţele de rasă, nu orice jivină de curte. Din păcate, în Poiana nu am la îndemînă aşa ceva. Nu-i vorba că, şi la Bucureşti, soţia mea fidelă, Lola, care nici ea nu are o spiţă prea bună, îmi face scene de gelozie aproape zilnic, dar asta nu m-a împiedicat să-i fac 28 de copii, în tranşe de cîte patru, pe care protectorul ei îi vinde prin mahalale, prefăcîndu-se indignat că eu sunt atît de insistent în ce-o priveşte. Să ne întoarcem însă la Lourdaud. Fie vorba între noi, N. a fost destul de răutăcios numindu-l astfel, este el rotunjor, dar nu greoi (a făcut sport) şi, mai ales, nu vulgar, cum s-ar putea înţelege dacă N. ar fi în fond răutăcios, dar nu e, e numai maliţios. Pe el, pe gagiu, cum spun studenţii de la Academia Comercială pe lîngă care trec în fiecare zi la plimbarea rituală de la orele 13, îl am la mînă. Ştiu tot ce face. Se scoală cam la 8,30 aici; la Bucureşti e puţin mai leneş. După ce se spală şi se bărbiereşte, are regim militar în privinţa asta, trece la maşină, dacă nu cumva dictează lui N. ceva. (Acela îl priveşte suspicios totdeauna şi nu prea-i place ce aude, dar Lourdaud nu primeşte sfaturi prietenesti, drept care N. îşi vede de-ale lui, bătînd mecanic la maşină ca un computer. Cînd bate singur, Lourdaud îşi pune muzică simfonică la pick-up. Eu drept să spun, nu agreez Bach, Albinoni şi alţi compozitori, fiind un cîine al secolului XX. Mi-ar plăcea *rock*-ul, dar Lourdaud, cum aude aşa ceva la radio, închide furios. „Iar încep ăştia să sdrăngăne la ghitare şi să rostească în transă versuri scrise de înapoiaţi mentali!" „Mereu aceeaşi melodie", iată refrenul său. Nu are nervii noştri, ai celor mai tineri ca el, nu ştie că muzica sbîrnîită, cum îi spune el, e foarte potrivită pentru un veac industrial. Îl las deci să înjure şi mă resemnez cu orgile lui, cu muzica melancolică după care moare şi mă apuc să dorm. Pe la 13 fără 20, ora exactă, cînd încep literaţii să spună de-ale lor, Lourdaud vîră maşina de bărbierit în priză (să nu-l vadă vreo studentă aflată la odihnă neras) şi eu încep să mă frămînt. Întîi scot coada de sub pat, unde mă refugiez din cauza muştelor. Iau un aer preocupat, privind de pe terasă, să vedem dacă nu ne-apucă ploaia, ca să-i atrag atenţia să-şi ia umbrela pentru că e tare distrat. Dacă e frig, îmi pune şi hăinuţa de iarnă de care sunt tare mîndru (e făcută dintr-o fustă cumpărată de M. de la Roma. Mi se pare că era o stofă destinată învelirii unui fotoliu, dar M. şi-a făcut o fustă din ea). Am şi eu răutăţile mele, pentru că şi ea mă ţine numai la regim, îmi dă pepene şi verzituri în loc de carne, brînză şi lapte, de parcă aş fi pisică, mă rog! După ce Lourdaud şi-a dat jos sgura de pe obraz, se îmbracă, îşi pune pantalonii americani de şerif şi bluzonul

cu buzunare la piept în care nu ține niciodată actele de identitate. Pe urmă își așază pe-o sprînceană pălăria mexicană sau spaniolă de pai, de care e atît de mîndru. Cînd și-a pus și ochelarii, știu că a venit clipa cea mare. Încep o agitație și propagandă orală de mă ține minte. Latru, mă sbucium, sar pe pat, îl scot din sărite. Nu de alta, dar e în stare să plece cu prietenii lui cu mașina și să mă lase singur cîte o zi întreagă! A plecat la Rucăr și nu m-a luat, deși știe că ador pe *Caramela* (asta-i mașina lui portocalie, despre care N. spune că numai apă curgătoare îi lipsește ca să fie un bideu); a plecat la Curtea de Argeș, la Tîrgoviște, dar unde n-a plecat! M-a lăsat cu Irène, care nu știe ce dorește un cățel în afară de porția lui de mîncare. Trist, desolat ce să fac; i-am umblat în dulap (am învățat să-l deschid cu botul, pentru că nu e încuiat și i-am scos de acolo toți pantofii și i-am așezat pe pat, doi cîte doi, simetric, că-i place ordinea și, pentru ca să mă țină minte, i-am tras și un *doi-doi* în mijlocul camerei, deși Irina m-a scos la pipi în grădină. Cînd a venit, foc s-a făcut pe mine, am stat numai sub pat pînă a început să se roage de mine să-l iert, dar nu l-am iertat. Două zile numai la alții m-am uitat. De atunci nu mai are curajul să mă lase singur și mă trimite în sat, la mama lui M., care se uită la mine ca la moaștele Sfîntului Anton. Eu nu mănînc o zi întreagă și toată familia se îngrijorează și face caz și-i raportează lui ce lucru tragic s-a întîmplat, și-atunci încep bibilelile, mi se dau cele mai năstrușnice lucruri, dar eu, tot cu nasul sus! Cînd apuc, mănînc pe furiș că nu sunt prost să mă las flămînd. El știe, dar se preface că nu bagă de seamă. Dar să ne întoarcem la programul zilnic, deci cam pe la 13 fără ceva, îmbrăcat, îi mai fac mizerii pînă îmi pune lesa, trag o rasoleală prin mîncare ca să-i arăt că-l răsplătesc și mă las înșeuat. Atunci să vezi ce om în lesă am! Toată lumea se uită la mine, copiii mă mîngîie și cer mamelor lor să fie lăsați să pună mîna pe mine. Lourdaud se preface că nu aude și trece mai departe. Niște măgari de la *Zambilica* i-au strigat să mă mănînce fript și dacă nu eram în lesă, le rupeam nădragii! Are manii Lourdaud al meu, cam același traseu, pe *croisetă*, spre Bușteni, *croiseta* fiind un fel de drum dosnic, pe creastă, de unde se văd Buștenii și Poiana. În urma noastră e o halima, toți cîinii din cartierele mărginașe ale acestei localități arătîndu-mi cît mă iubesc, prin strigăte și insulte pe care noroc că numai eu le cunosc, în graiul lor cîinesc. Ajunși în localitatea cu gară și teren de tenis trag un ochi după fete, dar el îmi interzice orice contact cu lumea streină, mă salut cu cîteva domnișoare, dar nemilosul stăpîn mă tîrăște ca pe o vită la abator. Nu am reușit să mă prezint încă nici unei femei sau fete din localitate și trebue să mă resemnez în *cloașterul* lui, cum îi spune N., unde nu intră dame, de nici un fel, vorbă să fie. Viața e monotonă în felul acesta și odată voi evada pentru că nu mai pot răbda. Rute neobișnuite sunt cele prin spatele vilei, pe la cimitir și pe la rîpi, prin pădure și pe șoseaua spre Predeal, dar acolo nu-i place, ori că se sdruncină din cauza proastei îngrijiri a drumurilor, ori că e prea mult sgomot, așa încît cel mai des mergem pe *croisetă*, unde,

în afara unor stîlpi de înaltă tensiune nu am locuri propice. Unde mai pui teroarea de a te auzi mereu lătrat, insultat de cîinii aflați în lanț care văd în mine pe un fel de *bonjurist*, care nu are altă treabă decît să se plimbe, și încă pe sub nasul lor. Ura lor e fără margini, cîțiva chiar m-au atacat, dar Lourdaud s-a răstit la ei cu glasul său antipatic care nu le promitea nimic bun și ei și-au văzut de treabă. La întoarcere, aceeași lume care se uită la noi ca la alte alea. E ora siestei și dulăii zac la umbră. Nu mai scot nici un fel de cuvînt cîinesc. Poți să tai lemne pe ei. Eu le fac semne discret, tot sperînd că o domnișoară se va desprinde din lanț și mă va urma, dar asta nu s-a întîmplat niciodată. Întoarcerea e deci plină de monotonie, mai trece pe lîngă noi cîte o studentă frumoasă și Lourdaud mai că nu spune, privind, cînd la mine, cînd la fată: „Cîinele ăsta, are și telefon", dar nu rostește nimic, numai gîndește aceste lucruri, nu de alta, dar îl află M. și nu știu cum o s-o scoată la capăt cu ea. Eu nu bîrfesc, nu știu, nu am auzit, nu am mîncat usturoi, gura nu-mi miroase. Urmează masa. Irene îi pune ce trebue pe masă, apar și eu cu aerul cel mai spășit din lume. Începe să-mi întindă bucăți de pîine înmuiate în sos de parcă aș fi vreun prost, dar le mănînc, mai în silă, mai de milă, nu de alta, dar e în stare să mă persecute după-masă la plimbarea de seară, că e neiertător, nu uită nimic, nici un gest urît, darmite acțiuni dușmănoase. Mănînc, ce mănînc, îl împac. Spre seară iar se apucă de tocat mașina aia de scris. Are normă; 25 de pagini pe zi, nu există; ce nu se face, din diferite motive, într-o zi e reportat pe a doua zi, și să te ții! Fum iese din *Remingtonul* portabil americănesc pe care-l are de un sfert de secol. A, ce încăpățînare, ce ambiție! Ce l-o roade atît, nu știu! L-am auzit odată spunînd cam cu orgoliu: Lasă-i pe alții să petreacă și să stea prin cîrciumi (parcă el nu se duce, ce-i drept, nu toată ziua, bună ziua, pe acolo!), destui au murit tineri, să mai rămînă cîte ceva și după generația asta! De aici i se trag toate, cred. E prea aspru cu ceilalți? Ce-l privește ce fac ceilalți? De ce nu-și vede de ciobul lui, de ce le dă sfaturi, de ce-i vîră la *Gîgă* cînd greșesc?

În sfîrșit, treburile lor, eu în calitate de cîine nu sunt atît de cînos ca el, dar îl privește; capul face, capul trage, așadar, pe la 19, pînă nu încep filmele alea tîmpite la TV, că ăștia au o plăcere să cumpere numai pelicule vechi și proaste (poate pentru că sunt mai ieftine) mai tragem un marș pînă la Bușteni unde fuge după cărți. Cară cu sacoșa, ce i-o mai fi trebuind, nu știu pentru că pe toate n-o să le citească niciodată, are peste 30 000 de volume, eu cred că face colecții, dar la ce bun? Unde mai pui că-i cumpără și pe confrați. Cu ăștia e o poveste întreagă, parcă-l aud aruncînd cu cîte un volum de dulap. Nu are coș de hîrtii și-atunci dă cu ele de pereți. „Ia te uită cum se scrie!" murmură îndîrjit și deschide altă carte, foarte multe avînd aceeași soartă. Cred că e cam orgolios și încrezut, bănuie că numai el știe să pună pe hîrtie fleacurile alea pe care atîți i le contestă! Dar, vorba aia: mînia cititorilor în gura scriitorilor! Pe mine m-aduce acasă, mai mă obligă o dată să beau lapte bătut, ce boală au amîndoi, și el și M., să-mi dea lactate cînd

eu mor după salam și după alte cărniță! Pe urmă citește pînă pe la 24, cu o ureche la radio unde îl înjură niște cioflingari și el s-amuză și le răspunde din cînd în cînd, pe urmă se culcă și astfel zilele noastre trec în mare monotonie, ceea ce nu e chiar atît de neplăcut. Mă gîndesc la soarta altor cîini și zic bogdaproste. Iată, acuș se strică timpul și bietul Poppy va avea prima lui iarnă cînd o să înfrunte teribilele viscole de pe Zamora și va rămîne singur, nu-mi va mai fura mingea din vestibul și nu se va mai juca singur prin iarbă ca să-mi facă în necaz, că vor veni lupii la care nici nu îndrăznesc să mă gîndesc. Și-acum în lumea cîinilor se povestesc grozăvii despre soarta lui Gică II care s-a luptat cu o haită și a fost răpus. Lourdaud, ce-i drept, i-a făcut un panegiric de toată frumusețea și l-a dat la *România liberă* pe pagina I. Lourdaud e un sentimental și a fost chiar mișcat de soarta bietului confrate. Dealtfel, are un caracter melodramatic, se impresionează la filme și dă apă la șoareci pretextînd că i-a slăbit vederea. A văzut un film, *Jucăria*, care l-a turbat, nu alta. Credeam că se va desechilibra, atît a fost de impresionat, totul i se trage de la faptul că nu duce o viață prea amuzantă. Drept care mă silesc să-l mai înveselesc din cînd în cînd, făcînd-o pe răsfățatul și lingușindu-mă la el, cu aerul că-i cer ceva, deși nu am nevoie de nimic. Cu somnul e o adevărată poveste. Dorm sub pat din cauza că am fotofobie și mai ales din pricina teroarei pe care mușteleo exercită asupra mea. Dar îmi place să mă fac colac în spinarea lui M. sau a lui Lourdaud. El e mai nesuferit, mă împinge și mă trimite sub pat, dar eu îl iert. Oricum, am reușit peste toate să rămînem prieteni, ceea ce e foarte important.

*

Persecutat de piesa *Mausoleul*, pe care nu am scris-o, deși a trecut un an de la vizitarea Chinei și a Japoniei, unde am avut revelația sensului acestui cuvînt în lumea asiată. Dar de obicei nu uit nimic, în afara paginilor pe care le scriu.

*

Siesta. Cocoși grandioși, cu creste roșii, incendiare își calcă consoartele, în toată tihna amiezii în care nici rațele, nici gîștele (chiar 7 erau, potcovite, pe un deal), nici găinile nu fac nimic, cocoșii sunt cei mai activi. Nu au timp de pierdut. Încalecă și du-te...

*

Statuile lui G., albe ca niște lebede în lumina amiezii. Ce bine cad pe fundalul unei păduri sau chiar pe o pajiște înclinată. Materialul mai mort al lui Apostu îl desavantajează. *Cumințenia pămîntului* nu sare în ochi, asta nu înseamnă că nu e foarte bună.

*

Nu, rîndunelele nu au plecat. Cînd nea Enache a vopsit bîrnele casei luna asta, ele au fugit, mă uit sus, unde era cuibul, nu mai e nimic. Ce tristă e o casă fără păsări. Văd puii alergînd pe deasupra acoperișului, așteaptă probabil anul următor, cînd

se vor întoarce aici ca să se perpetueze.

*

Clăi de fîn ca turlele unor catedrale săteşti. Galbene, puternice, pe care plouă nesfîrşit. Otava se ridică neştiut, e mare, grasă, a fost apă destulă. O să mîncăm iarbă, nu grîu, pentru că grîul a fost culcat de năprasnicele furtuni.

*

Era catastrofelor, azi-dimineaţă ziarele anunţau uragane în Ungaria şi Cehoslovacia, inundaţii teribile prin India şi cutremure noi în Iugoslavia, unde anul acesta turiştii nu au mai mers speriaţi de regularitatea lor.

*

Dacă bag de seamă, au dispărut turiştii particulari din Poiana. Altă dată casele din jur erau pline, ochi, balcoanele fluturau de cearşafuri. Pe unde-or fi plecat? Nu mai au bani sau s-au dus la mare. Dar acolo chelnerii îţi iau pielea de pe tine...

*

Apar cărţi cu titluri: *Istoria petrolului*, foarte interesante. La TV, diseară: *Operaţia Petrol*. A ajuns un cuvînt la modă. Chiar există o criză a petrolului sau nişte cinici au vrut să se îmbogăţească repede şi au creat spaima de viitor?! Pînă atunci, oricum, un neamţ o să invente o biluţă care să emită căldură şi energia necesară automobilelor şi drăguţii de proprietari de sonde vor mînca nisip şi vor bea benzină la prînz.

*

Arta este o rană transformată în lumină (Braque). Asta se simte mai ales în septembrie, aici. Sentiment de pierdere, evanescenţă, cuvîntul care atît îi place lui N.

*

Chaplin mărturisea că nu ştie nici notele muzicale, atunci cine a scris divina muzică a filmelor sale? Să fie un autodidact al armoniilor, inventînd melodii pe care le fluiera şi alţii le transpuneau pe portative?

*

Ce bine mi se potriveşte cuvîntul lui Baudelaire în vara aceasta: „Înot în dezonoare, ca peştele în apă".

*

Imensa linişte pe care o avem înainte în veacul care vine. Energia ne părăseşte, vom fi siliţi să luăm totul de la soare, dar dacă el va fugi, undeva speriat de ceea ce i se cere? Ne vom întoarce în peşteri, în oraşele mării, în subterane, căutînd puţină căldură şi siguranţă? Nici măcar nu e liniştea uriaşă care domina lumea greacă, în secolul al III-lea, dinaintea lui Christos despre care vorbea P.P. Negulescu.

*

Ce cuvînt curios: *hrisocardiotis* (Inimă de aur).

*

Havcil havulim hacoil havcil (Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune) în evreieşte. Ce poem...

*

Rîsul e o frică ratată sau o odihnă în indiferenţă *(Latour)*.

*

Una din condiţiile comicului — maleabilitatea *(Bergson)*.

*

Istoria unei vieţi este istoria unui eşec *(Dürrenmatt)*.

*

A trăi spre moarte *(Heidegger)*.

*

Veşnica tristeţe fără de somn a marelui Mexic *(Malcolm Lowry)*.

*

Timpul este continuu, ca posibilitate. El e discontinuu ca existenţă *(Bachelard)*.

*

Garoafe roz, Stuart... *(Kalustian)*

*

Monadele dorm *(Blaga)*.
(Din lecturile unei veri)

*

Recitesc tot Faulkner, m-am oprit puţin la Marquez, la Lowry, dar tata mare tot el rămîne. Călăreşte secolul. Bietul Hemingway, cred că a murit otrăvit, dîndu-şi seama că scrisese toată viaţa numai nişte dialoguri şi o frumoasă fabulă cu un bătrîn care pescuieşte o balenă fabuloasă din care rămîne numai cu scheletul. Cam puţin pentru un *Nobel*...

*

Melancoliile lui Lourdaud:

Cîinele meu seamănă cu Poetul acela pe care l-am iubit foarte mult. Era spiritual, vesel tot timpul, credeam că mă iubeşte cu adevărat, dar în el dormea o canalie laşă care abia aştepta un eşec pentru a se desprinde. I se părea că slugăreşte la un spirit şi i-am redat independenţa în care se scaldă cu mari delicii. Să-l vedem pînă unde ajunge. Deocamdată, onoarea despre care vorbea cu atîta patimă s-a dovedit a fi un lucru de care habar nu are. Răsbunător, voia să facă denunţuri, uitînd că prima datorie a unui bărbat este să tacă lucrurile pe care le ştie, în fond era vorba despre nişte fleacuri sentimentale. Dar să-i fi încredinţat tipului ăsta efeminat nişte secrete cu adevărat mari, el care se şi vedea pe un cal alb, renovînd creştinismul! Tăcut, secret, tip de cabinet, supraveghindu-şi bine existenţa, uită lucrul elementar: asta nu aduce cu profilul interior al unui poet.

L-aş fi putut trece în categoria de căţei de curte, dar e numai o javră...

*

Întunecata teroare a prăpăstiilor *(Th. Smart Hughes)*.

*

Doamna Montbazon, ducesă de Rohan, se lăuda că va tăia nu știu ce domnului de la Rochefoucauld — la care cardinalul de Retz atrage atenția doamnei respective să nu trimită obiectul expropriat într-un lighean de argint surorii sale...

*

Veghea se tencuia prin lespezi *(Edgar Poe)*.

*

Zîmbetul, bijuteria săracului (proverb francez).

*

Singur fuse îndrăgitul,
Singur el, îndrăgitorul.

(Eminescu)

*

Frumoasele mele romane paralizate *(Malraux)*.

*

Cînd mă aflu lîngă un copil, dau în mintea florilor *(Fănuș Neagu)*.

*

Talent ai cu carul. Acum perfecționează-ți un pic morala *(Jules Renard)*.

*

Un clasic este un scriitor care veghează asupra tradiției (același).

*

Eu veneam de sus, tu veneai de jos
Tu soseai din vieți, eu veneam din morți.

(Arghezi-Morgenstimmung)
(din lecturile unei veri).

*

Impresiile lui Poppy cu privire la existența sa în *Cloașterul lui Barbone* din Poiana Țapului:

„M-am născut în urmă cu cîteva luni, pe o iarnă cumplită, undeva, într-un coteț pe care l-am moștenit odată cu expulzarea abominabilă a părinților mei din curtea în care s-au născut la rîndul lor, au crescut și au păzit, după posibilități, averea mobilă și imobilă a stăpînilor. Iată-mă singur într-un vast apartament, pardosit cu paie, acoperit cu tablă, în așteptarea unei ierni necruțătoare cu care am făcut cunoștință chiar din primele ceasuri ale existenței mele, pînă nu demult locuind în șanțul de scurgere al cabanei de spaima de a nu se întoarce nenorocitul meu părinte din exilul dureros și ca să nu-i pricinuiesc un nou traumatism, după toate cîte le-a pățit. Din relatările vecinilor cîini de pe Zamora, se pare că drama a fost declanșată de prezența unui *caniche* cu moț, care mereu e periat și dorlotat de către numitul Lourdaud (nu știu de ce i se spune astfel, dar îl privește, eu nu mă ocup de fleacuri) și de doamna M., care-l duce în excursii, îl plimbă cu mașina, ca să nu mai vorbim că numitul doarme chiar în casă, în patul acelor oameni care nu mai știu ce-i un cîine și ce-i o casă de om. Mă rog. Încă sguduit de evenimentele petrecute în familia mea, rămas orfan de tată și de mamă, ca în bunele romane ale sec. XVIII,

trebue să-mi văd lungul nasului şi să nu-i enervez pe tipii ăştia care pot lua decizii atît de grave. Se spune că tatăl meu, care nu era nici el un fiştecine, se numea Ministrul, de unde bănuesc că avea o demnitate care-l îndreptăţea la o astfel de reputaţie, pe numele său Negusul, la origini, ca să nu i se zică Ţiganul, probabil, deşi avea un caracter ferm, vezi chestiunea primului său exil şi plecarea cu coteţul în spinare pentru a dovedi stăpînilor săi cît îi iubea, a greşit grav pentru că a permis unor indivizi necunoscuţi să pătrundă în casă în timpul nopţii, împreună cu Ţuki, distinsa mea mamă care era în concediu de naştere şi numai de păzit nu-i ardea. Pe urmă, în actul de acuzare al lui Lourdaud se mai scrie negru pe alb că ar fi fost leneş şi că puteai trece cu căruţa peste el fără să scoată un *ham!* Se poate şi asta, mînca mult, asta am observat şi eu cît eram de mic, era lacom la bucate, dormea ceasuri întregi şi se deplasa greu întrucît suferea de o boală de picioare (poate reumatismul născut din nopţile de iarnă cînd a vegheat cu credinţă această casă, lucru de care Lourdaud a uitat sau se preface că a uitat). Bun, să zicem că oarecari îndreptăţiri ar exista, dar e posibil după atîţia ani de serviciu să-l trimiţi în portbagaj la mama dracului, să-l laşi pe străzile Braşovului în voia soartei? Probabil că la ora cînd cuget aceste lucruri, părintele meu, care atît mă iubea, zace sub formă de mănuşi în cine ştie ce vitrină din Bucureşti sau unde l-o fi dus soarta, dacă nu cumva a găsit vreo inimă bună care să-l fi luat să-l hrănească şi să-i dea adăpost (asta o spune şi avocatul nostru, bunul domn N., care-i face zile fripte lui Lourdaud. Îi aud ciondănindu-se pe terasă, mai bine zis: îi auzeam, pentru că la ora de faţă avocatul nostru e pe la cumetriile lui, prin locurile natale către care în fiecare vară se duce, pe la Galaţi pe la un poet, dar asta îl priveşte. Am rămas de la 30 iunie singuri; eu, Codiţă şi cu Lourdaud, care bate furios la maşină pentru că nu mai are cui să dicteze răsuflatele lui pagini care mie îmi făceau somn (îl auzeam pe terasă făcînd plajă şi bombănind). Cu mine se poartă contradictoriu: cînd mă mîngîie pe burtă şi-mi aduce oase de la restaurant, de la *1300*, delicioase oase de pui pe care însă le-ar da, cu dragă inimă, celuilalt, Micului Prinţ, dar d-sa nu are voie să consume aşa ceva pentru că i se pun în gît şi doamna M. l-ar beregăţi dacă l-ar prinde că face o asemenea crimă (recomandarea doctorului: numai oase mari, nu de pui, că îl omorîţi, de, avem şi medic personal!). Ce să mai zic, în sfîrşit, deci cînd e generos şi mă lasă şi pe mine să mă joc cu mingea cu buline roşii a lui *Cody*, cum i se mai spune, cînd iau şuturi în fund pentru că, dimineaţa, îmi permit să-l însoţesc, jucîndu-mă, pe Răsfăţat la pipi şi-l hîrjonesc. şi el nu mai poate face spagatul acela care-i place atît de mult lui Lourdaud, cu ajutorul căruia toţi pomii din grădină sunt udaţi în reprize rapide, nu ştiu de unde scoate atîtea pişuri, să nu mai vorbesc că stăpînul nostru se roagă de Lord să aibă grijă de stomăcelul său hrănit numai cu lapte şi alte bunătăţi selecţionate şi să nu uite de *doi-doi* (în limbajul lor, o banală necesitate zilnică). Nu sunt invidios, dar nu pot să nu

remarc că pe el îl culcă în casă, că îl lasă la TV, lucru la care eu nu am acces, ascultă radio (numai muzică de Operă și simfonii, care pe mine m-ar tîmpi). Despre plecarea cu mașina aceea nesuferită, de culoarea miezului de ou, ce să mai vorbesc? Se urcă potaia drept în spatele șoferiței și scoate capul pe geam ca să-l vadă lumea. Ca să nu fie deocheat, i s-a luat o lesă roșie, superstițioși stăpîni! Plimbarea, plimbare, pe mine mă lasă ca un caraghios să le păzesc curtea și ei hălăduiesc pe la Bușteni și în alte locuri frumoase. Abia aștept să mă fac mai mare, să pot să sar și eu gardul și să-mi fac vacanțele prin vecini, ca răposata Bunica, Barcelona, despre care am auzit de la alți cîini că era o poamă! Ce mai poamă... Dar pînă atunci mai e și nu vreau să risc să fiu concediat tocmai acum cînd sunt în creștere; Lourdaud ăsta e în stare de orice! Altfel, viața aici e ușoară. Latru și eu ca să fiu auzit, să-mi cîștig pîinea. Dumnealui mă încurajează: „Așa, Popică! Latră, Popică, afirmă-te! Dărîmă-l pe titular!" La început nu am înțeles sensul cuvintelor, pe urmă cineva mi-a tradus: „Fii atent că vrea să te pună rău cu Codiță. De aici li s-a tras părinților tăi! Nu te pune rău cu Mocofanul că te lucrează. Adică ce ai tu cu Lordul ăla?! De ce să-i iei tu locul? Tu ai apartamentul tău, la munte, cu apă curentă, iarna o domnești, ți se aduce mîncare, încălzire centrală ai, în blana ta, că, odată cu reducerile astea de gaze, or să tremure toți de o să-i ia dracul, dar tu ai coteciorul tău, nu-ți pasă, unde mai pui că nu mai stă nimeni cu ochii pe tine..." Înțelepte vorbe, așa că am mai slăbit-o cu lătratul, să nu-l jignesc pe albinos. Dar albinosul a pus pleoapa pe mine, de unde la început nu mă mușca atunci cînd îi mai luam mingea cea roșie, acum își mai scapă colții în ceafa mea și, mamă, ce mai colți are! Se uită de sus, de pe terasă la mine ca și cînd m-ar mînca, las', că te lucrez eu și pe tine, înscenez un atac fals asupra mea și gata, te-ai curățat!

Zis și făcut, dar Codiță mă inspectează: ce mănînc, ce beau, să nu cumva, Doamne ferește, mie să mi se dea niscai bunătăți și el să n-aibă parte! Ce-i drept, Cornel are grijă de mine și mi-aduce de la fabrică de la el numai șnițele și carne de vacă. Mai un os, acolo, os domnesc, dumnealui e la regim, te cred și eu, domnișor cum e, are nevoie de lapte de vacă, atunci muls, ba mai face și nazuri, se roagă Lourdaud de el, de parcă l-ar pierde pînă seara. Pînă nu-l scoate în deal, legat de o frînghie roșie de piele, adusă tocmai din Japonia, cum se lăuda Japița într-o seară cînd am avut o discuție de la cîine la cîine cu el, nu se atinge de mîncare. E o metodă de a-l șantaja și nu-și dă seama. Dar o să vadă el pe dracu cînd s-o lămuri. Eu mă fac că nu pricep multe lucruri, e mai sănătos. Pe urmă, mai are un obicei prost, e vorba de Codiță; nu dă bună ziua, e fudul, se uită de sus la toți cîinii din cartier care i-au pus gînd rău. Aud că se urzește un complot împotriva lui. Instigatori sunt cei din preajma Cășeriei, unde locul e mai propice. Cică o bandă va organiza o ambuscadă în care Lourdaud să cadă fără să-și dea seama și să-l scape cîteva secunde din lesă pe Micul Prinț. Atît va fi deajuns pentru a fi scărmănat pentru o viață întreagă. S-au jurat că nu lasă o bucată întreagă din el. S-au dus pînă la ei svonuri înfiorătoare pentru lumea de aici; că

ar avea haină de iarnă, palton adică, ca boierii, că are şoşonei de plastic şi că e dus cu maşina ca să nu se obosească. Asta nu mai poate tolera lumea cîinească de pe Zamora. Au de gînd să trimită o petiţiune la *Centrala cîinilor* din lumea întreagă, cerînd condiţii egale de muncă şi de existenţă, altfel va avea loc o grevă pe dealurile din jur şi toată lumea va vedea pe dracu cu răufăcătorii. Părăsirea garnizoanelor, asta-i sancţiunea. Retragerea în păduri, deşi vine iarna şi pe acolo sunt urşi şi lupi, dar merită să ne asumăm riscul (pentru că mă voi înscrie şi eu pe listă) şi să-l văd pe Lourdaud cînd o auzi că nu mai are nici un cîine în curte, după ce-a avut o haită întreagă. Pe unde o să scoată cămaşa?

Au existat şi soluţii mai dure, careva vorbea despre coruperea Sanitarului din localitate, care ar putea să-i facă o injecţie cu stricnină, dar asta ar fi o crimă, nu sunt de acord, alţii vorbesc de o otrăvire pe care ar organiza-o un apropiat al lui Codiţă, acela aş fi eu, dar nu mă pretez la aşa ceva. După cum se vede, lucrurile nu sunt chiar atît de limpezi în ce-l priveşte pe bietul Lord. Oricum, voi trimite o anonimă stăpînului meu pentru a-l preveni, dacă m-ar afla ceilalţi colegi de sindicat, m-ar omorî întîi pe mine. De unde deduc că nu e bine să fie lăsaţi cîinii la televizor pentru că văd filme cu mafioţi şi uite ce le trece prin cap!

*

O vreme fanariotă, vara asta...

*

Dulci seri cînd vîntul stă şi clopoţelul adus de la Osaka, cel care are limba legată cu o sfoară de care atîrnă un cartonaş (ce idee simplă şi eficace) scoate sunetele lui dulci, clopot de înger...

*

Căruţe, canarale, canarale, cum le zicea Poetul...

*

Şi munţii, într-un turn ceţoş care devine o sepie sură şi pe urmă un ghiol albastru...

*

Încă fluturi, împerechindu-se în august, sboară doi cîte doi, pe geamurile mele otrăvite expie muşte negre care se tîrăsc lent, au o agonie lungă la care Codiţă priveşte cu recele ochi al călăului...

*

Vaci, oi, cai, ai zice că oamenii sunt mai blînzi pe aici, că starea asta de pace pe care o lasă natura din jur i-a făcut mai buni. Da'de unde! Să-i auzi cum se vorbesc unii pe alţii, cum se pîrăsc... Nu iarba ne face mai buni...

*

Delicii lingvistice de care nu mă pot lipsi:

„Ca să îndatoraţi pe toată ceata bisericească, să sîrguiască cu durere şi făr de lenevire întru slujbe şi rugăciuni, făcîndu-se litanii cu adunare de norod afară; a cîştiga multă ploaie...

O rază de scăpare luci în toate inimile.

Domnia de aur a lui Grigore Ghica. El urmărea pe cei ce făceau berbantlîcuri, ţintuindu-i la stîlpul infa-

miei cu urechea bătută în cuie. El a desființat pedeapsa cu moartea, a pavat cu piatră ulițele, umblînd prin prăvălii (pe la măcelari și brutari, ca să-i prindă dacă înșală la cîntar...)."

Sau:

„Azi, luînd în tratație raportul pentru ferirea orașului de întîmplări de foc... cu privire dar că aprinderile se prilejuiesc din neprivegherea celor ce au binale și casă la aţîţările de foc... a se face la întîmplări de vînturi grele și furtuni mari, în vreme de vînturi, focurile să se stingă, luîndu-se măsuri stingătoare". (din Popescu Lumină)

*

O vară ca o iapă nărăvașă...

*

Trenuri roșii, vagoane de marfă, imaginea copilăriei mele de lîngă halta Griviţa, mereu o parașută de fum deasupra cartierului, de la locomotive și acel șuierat de sirene care vorbeau de depărtări neatinse. Pe unde călătoream noi cînd ne uitam la cer, întinși pe maidane cu fața în sus, între gunoaie? Pe undeva, prin acele locuri visate am mai ajuns, dar au rămas atîtea ținuturi necălcate la care tot mai tînjește sufletul meu bătrîn de acum ...

*

Un anotimp, un respiro în cursa lungă a unui an sinistru. Am uitat, scriind cu disperare, nu mi-au retezat penele, despic cu pieptul marea de văzduh și în mine se construește o vatră de cenușe. Nu mai am prieteni, numai niște oameni care mă îngăduie...

*

Iartă, dar nu uita, sau: uită, dar nu ierta. Mai curînd, ultima versiune. Prea au crezut că joacă pe un cadavru...

*

Cînd?

*

etc, etc, etc...

Eugen Barbu

LECTOR : VIORICA PETROVICI
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT 1981. BUN DE TIPAR 7.05.1981.
COLI TIPAR 15,50.

COMANDA NR. 10 016
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII",
PIAȚA SCINTEII NR. 1, BUCUREȘTI,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

2025